

„[G]yakorlatilag nincs olyan elvetemült liberális, aki rendjén valónak találná például azt, hogy a tengerentúlon kirúszoszott izomszörnyek nyerik sorra a női kerékpárfutamokat, lenullázva ezzel sokak többéves kemény edzőmunkáját.”

Csepeli Kálmán

„Végül is, ha a politikus és az általa vezetett politikai erő eredményes és hiteles akar lenni, egyszerre kell képviselni a »valóság« és az »igazság« szempontjait. Talán nem vagyok elfogult, ha azt mondom, hogy a tárgyilagos szemlélő is felfedezheti ezt a politikai hatalom jelenlegi képviselőinél. A sorozatos kétharmados győzelem bizonyítja, hogy a »valóság« szempontja, vagyis az emberek véleményének képviselete nem hiányzik a szövetségből, de az »igazság« sem, ami a politikai törekvések irányában fedezhető fel. A szövetség egyik tagja, az erős néppárt inkább a »valóság«, másik tagja, a kisebb világnézeti párt inkább az »igazság« képviseletében jeleskedik. Ez utóbbi a népszerűségénél többre tartja a vallott értékek következetes képviseletét. Tisztában van azzal, hogy emiatt támogatottsága a közgondolkodás változásainak függvénye. Nem pályázik aranyéremre, de dobogós helyre van esélye, éppen a stabil megbízhatósága miatt.

A szövetség ereje abban van, hogy tiszteletben tartják egymás identitását, és a politikai megvalósíthatóság mentén együttműködnek.”

Harrach Péter

Valóság és igazság

Valóság és igazság

„Szembetűnő a párhuzam 1526 és 2015 között. Mindkét esetben egy idegen kultúra tömeges képviselői akarják megszállni Európát. A különbség az, hogy akkor egy nagy hadsereg fegyverrel tört ránk, most viszont önként fogadja más kultúra képviselőit egy identitását vesztett, önpusztító ideológiától meggyengült Európa. A beáramlók nemcsak a demográfiai űrt fogják betölteni, de vitalitásukkal és intoleranciájukkal előbb-utóbb átveszik a tulajdonosi szerepet. Talán felmerül Önökben a kérdés, hogyan egyeztethető össze az elmondottakkal az a tény, hogy Magyarország ezeréves történelme során mindig befogadó volt. Nagyon egyszerűen. Azt fogadjuk be, aki tiszteletben tartja törvényeinket, szokásainkat és életformánkat. Abban reménykedhetünk, hogy az önvédelmi reflex felébred, és egész Európa követi Közép-Európa és a Nyugat-Balkán ma is meglevő védelmi szerepét.”

Harrach Péter

ISBN 978-615-6284-69-3

9 786156 284693

Valóság és igazság

Valóság és igazság

*Válogatás az MKDSZ.hu
szerzőinek írásaiból
(2024–2025)*

© Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ), 2026

ISBN 9786156284693

ELŐSZÓ

A Magyar Kereszténydemokrata Szövetség elkötelezett, de nem elfogult civil szervezet. Ebben a kötetben közéleti egyesületünk tevékenységének két területét mutatjuk be, szerzőink írásait és rendezvényeinket. Szerzőink között van idős politikus, ötvenes éveiben járó történész és fiatal irodalomtörténész. Közös bennük, hogy polarizálódott világunkban azon az oldalon állnak, amelyik megfelel a teremtett világ rendjének és benne az emberi természetnek.

Rendezvényeink célja, hogy miközben tartalmas élményt nyújtunk a résztvevőknek, segítsük a közösséggé szerveződés folyamatát. Tizenhét évvel ezelőtt indítottuk konferenciasorozatunkat Keresztény Civil Szervezetek Országos Fóruma néven. Ezeket évente kétszer a Parlament Felsőházi termében tartjuk. Témáink mindig aktuális társadalmi problémák, előadóink a kérdés legjobb szakértői.

Szalon típusú rendezvényünk az úgynevezett Kereszténydemokrata Est. A résztvevők többsége évek óta visszatérő vendég, ez segíti a közösséggé alakulást. Az ismert közéleti szereplő fellépése mellett kulturális műsor és fogadás teszi élményszerűvé az estét. Ennek a rendezvénysorozatnak van fiatalok részére szervezett változata is, Kerkai Est címen. Vidéki helyszíneink is bizonyítják, hogy a kezdeményezés életképes.

Egyesületünknek minden vármegyében vannak tagjai. Eszmei elkötelezettségünket és társadalmi felelősségünket mutatja, hogy szervezetünk a kormánypártok társszervezeteként működik. Ez azt jelenti, hogy törekvéseink közösek, de eszközeink különbözőek.

Harrach Péter
az MKDSZ elnöke

A PROGRESSZIÓ KÖZELGŐ ALKONYÁRÓL

Meglepő kijelentést olvashattunk ma (2025. jún. 5-én) az EUobserver hírlevelében. A főszerkesztő, Elena Sánchez Nicolás támogatókat keresett, ahogy teszi ezt már egy ideje. A mai írás különlegessége abban van, hogy a főszerkesztő asszony megdöbbsent: rájött, hogy ami őt riasztja, azt az emberek könnyen fogadják.

Mik ezek? Az identitás és az alapvető jogok fegyverként való felhasználása az egyik ok a riadalomra. Valóban. Amikor egy német ember német kíván maradni, és arra vágyik, hogy gyermekei is németek maradjanak, s ne legyenek Germanistán polgárai, akkor a szabványemberek homogenizálására törekvők kudarcra vannak ítélve. Mindezt elmondhatjuk a franciákról, a magyarokról s talán mindenkiről, bár a progresszívek házi közvélemény-kutatói az embereket ezekről nem kérdezik meg (illetve eltorzítják az adatokat).

Az EUobserver szerkesztősége 25 éve működik. Negyedszázad nem volt elég, hogy eltüntessenek minden olyan társadalmi, politikai és vallási mozgalmat, amely elég erős ahhoz, hogy fegyverként használja az önazonosság-hoz való természetes ragaszkodást, és felismerje, hogy a magukat az emberi jogok védelmezőjének kikiáltók gyakorta épp az emberi jogaitól fosztják meg őket.

Csak egy példa: az emberi jogokról szóló egyezmény határozottan kimondja: a gyermek nevelését a szülők döntenek el. Mégis retorziók érik azokat, akik nem engedik, hogy gyermekeiket az iskola LMBTQ-propagandával befolyásolja.

De van még más is, amitől az EUobserver szerkesztőségében retteghetnek. A nemek közötti egyenlőséget – a természetet megerősítve – nemek közötti azonosságként értelmezik, s törvénybe iktatják: a férfi is szülhet. A reprodukív egészséghez való jog – az egészségkárosító hatásokra nem figyelve – számukra korlátlan abortuszt jelent. A társadalom pedig,

amelyet oly régóta próbálnak átnevelni, a „kívánatos vívmányok”, a progresszió elleni fellépést közönnyel fogadja. Sőt: egyre több helyen szavazataival támogatja.

Nos, nem kívánom a könnyeket letörölni a főszerkesztő nő arcáról. Erre jelképesen akkor kerülhet majd sor, ha rájön: a – ki tudja, miért – haladásnak nevezett irány alapvető tévedés, a progresszió a pokol felé vezet. Tudunk-e ezen el- és megtévedt embertársainkon segíteni? Szidalmakkal, gúnnyal biztosan nem. Párbeszéddel, szeretettel talán. Imával biztosan.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. június 5.

*

FULTON SHEEN AZ IDŐK JELEIRŐL

Fulton Sheen (1895–1979) kivételes képességű, szent életű amerikai érsek, aki a jövőbe nézett, és mintha előre látta volna korunk szellemi-lelki nyomorát. Nem véletlen, hogy nem felejtették el, és napjainkban is tanulmányozzák írásait, beszédeit. Most Joseph Pronechen tanulmányára támaszkodva Sheen érseknek idők jeleit kutató gondolatait ismertetem.

Fulton Sheen püspök hét évtizede – mint a régi próféták – az idők jeleiről szólva kimondta: *„A kereszténység végén vagyunk.”* Nem az egyházra vagy a keresztény vallásra gondolt. *„A keresztény társadalom voltaképp olyan gazdasági, politikai, társadalmi élet, amelyet keresztény elvek inspirálnak. Ennek vége – láttuk, ahogy meghal. Nézzük meg a tüneteket: a család felbomlása, válás, abortusz, erkölcstelenség, általános becstelenség.”*

Az 1947. január 26-i rádióbeszédében prófétai kérdést tett fel: *„Miért van az, hogy olyan kevesen ismerik fel jelenlegi válságunk súlyosságát?”* Válasza: *„Részben azért, mert az emberek nem akarják elhinni, hogy a saját koruk gonosz, részben pedig azért, mert túl sok önváddal jár, és főleg azért, mert nincsenek rajtuk kívül álló mércéik, amelyek alapján mérhetnék idejüket (a kort, amelyben élnek)... Csak azok tudják igazán, mi történik a világban, akik hitből élnek. A hit nélküli nagy tömegek nincsenek tudatában a folyamatban lévő pusztító folyamatoknak.”*

Szavai mintha a mai címlapokról és történetekről szólnának. Az emberek látták, hogy Noé az özönvízre készül, de nem hitték el. A látszólagos jólét, a világegység közepette az angyaloknak szóló rendelet elhangzik, de a tömegek folytatják aljas rutinjukat. Nem vagyunk tisztában az idők jeleivel, mert „*a modern világ alapvető dogmái a szemünk előtt oldódtak fel*”. Helyükre azok a feltételezések léptek, amelyek szerint (1) „*nincs más funkciója az életnek, mint a gazdagság előállítása és megszerzése*”, (2) az az elképzelés, hogy az ember természeténél fogva jó, és „*nincs szüksége Istenre, aki jogokat ad neki, vagy egy Megváltóra, aki megmenti őt a bűntől, mert a fejlődés automatikusan történik a tudományoktatásnak és az evolúciónak köszönhetően*”, és (3) az ötlet nem az élet értelmének és céljának felfedezése, nevezetesen a lélek üdvössége, hanem pusztán új technikai fejlesztések kidolgozása, hogy ezen a földön egy emberi várost hozzanak létre, amely kiszorítja Isten városát.

Sheen szerint az idők jelei mindezek ellenére azt mutatják, hogy „*a civilizáció nem vallásos korszakának a végén vagyunk, amely a vallást az élet kiegészítésének, jámbor statisztának, az egyén morálépítőjének, de társadalmi jelentősége nélkülinek tekintette. Egy mentőautónak képzelte, amely a társadalmi rend roncsairól csak addig gondoskodik, amíg a tudomány el nem éri azt a pontot, ahol nem lesz több roncs; ez a mentőautó csak a nemzeti eszmék védelmezőjeként vagy csendestársként hívta segítségül Istent... de nem volt mit mondania arról, hogyan kell működtetni az üzletet. [...] Az új korszak, amelybe belépünk, az emberi történelem vallási szakaszának nevezhető.*” De gyorsan kijelentette, hogy ez nem jelenti azt, hogy az emberek Istenhez fordulnak. A jövő konfliktusa két abszolút között zajlik; az egyik az Isten-ember, és a másik az ember-isten. Isten, aki emberré lett, és az ember, aki Istenné teszi magát; „*testvérek Krisztusban, illetve elvtársak az Antikrisztusban*”.

Sheen szerint az Antikrisztus „*vallása a testvériség lesz: de Isten atyasága nélkül, ezzel még a választottakat is megtéveszti*”. A szent püspök behozza a kommunizmust is, amelynek megvan a maga helye abban, ami akkor és azon túl történik, ahogy még mindig látjuk. Emlékezzünk arra, amit a fatimai Szűzanya mondott arról, hogy Oroszország terjeszti tévedéseit (kommunizmus), ha a világ nem fogadja meg a Szűzanya szavát.

Az előrelátó Sheen emlékeztetett: „*Isten nem engedi, hogy az igazágtalanság örökkévalóvá váljon. A forradalom, a szétesés, a káosz emlékeztet arra, hogy gondolkodásunk helytelen volt, álmaink szentségtelenek. Az erkölcsi igazságot igazolja az a romlás, amely akkor következik be, amikor elutasítják. Korunk*

káosza a legerősebb negatív érv, amelyet valaha is fel lehetett hozni a kereszténység mellett. [...] Az Isten elhagyását követő felbomlás így az értelem diadala, a cél megerősítése lesz. [...] A katasztrófa felfedi, hogy a gonosz önpusztító; nem fordulhatunk el Istentől anélkül, hogy ne ártanánk magunknak.”

Sheen szerint feladatunk, *„hogyan megakadályozzuk az egyház és a világ hamis azonosítását”*. A mi Urunk azt akarta, hogy követői különbözzenek a többiekétől: *Kivettelek titeket a világból, ezért gyűlöl titeket a világ* (Jn 15,19).

Sheen már 1947-ben látta, hogy *„a közepszerűség és a kompromisszum sok keresztény életét jellemzi. Sokan ugyanazokat a regényeket olvassák, mint a modern pogányok, ugyanolyan istentelen módon nevelik gyermekeiket, ugyanazokat a kommentátorokat hallgatják, megengedik, hogy az olyan pogány gyakorlatok, mint a válás és az újraházasodás bekússzanak a családba.”* Nincs szükség kvázi katolikus munkásvezetőkre, akik kommunistákat ajánlanak a kongresszusba, sem „katolikus” írókra, akik elfogadják a kommunista frontszervezetek elnökségét, hogy totalitárius eszméket csepegtessenek a filmekbe.

Nincs többé az a konfliktus és ellenállás, amely állítólag jellemez minket. *Kevésbé befolyásoljuk a világot, mint amennyire a világ befolyásol minket.* Nincs elkülönülés.

Szent Pált idézte erről a gondolatról, aki azt mondta a korinthusiaknak: *„mi köze van az ártatlanságnak a törvénytelenységhez? Mi a közös a fényben és a sötétségben?”*

Sheen tökéletesen tükrözte a 2018–19-es címlapokat, amikor azokról az emberekről van szó, akik kiállnak a hitért, az életpártiságért és a házasságért. *„A gonosznak el kell jönnie, hogy elutasítson minket, megvessen, gyűlöljön, üldözzön, és akkor meghatározzuk hűségünket, megerősítjük hűségünket, és kijelentjük, kinek az oldalán állunk. Hogyan nyilvánulnak meg az erős és gyenge fák, ha nem fúj a szél? Mennyiségünk valóban csökkenni, de minőségünk növekedni fog. Akkor igazoltnak a mi Mesterünk szavai: Aki nem gyűjt velem, szétszór”* (Mt 12,30).

A püspök megjegyezte – ne feledjük, hogy ez 1947-ben volt: *„Mivel a család felbomlik, az Egyesült Államok 35 nagyvárosában minden második házasságra egy válás, Los Angelesben pedig minden hat házasságra öt válás következik – tagadhatatlan, hogy valami elpattant... Bárkit, akinek bármi köze volt Istenhez, ma gyűlölök.”*

Mit mondana nekünk Sheen ma, amikor messze túlléptünk azon, amit akkor látott? *A történelem során időnként az ördög kap egy hosszú kötelet, mert*

soha nem szabad elfelejtenünk, hogy a mi Urunk azt mondta Júdásnak és csapátának: Ez a ti órátok. Istennek megvan a maga napja, de a gonoszoknak megvan a maga órája, amikor a pásztort és a juhokat szétszórják.

Sheen azonban nem az egyházat, hanem a világot félti, amikor „az Antikrisztusnak Krisztus elleni megjelenéséről” beszél. *„Nem azért reszketünk, hogy Isten trónfosztásra kerül, hanem mert a barbárság uralkodik; nem az át-lényegülés pusztulhat el, hanem az otthon; nem a szentségek, amelyek elhalványulhatnak, hanem az erkölcsi törvény. Az Egyház nem mondhat más szavakat a síró asszonyhoz, mint Krisztusé a Kálváriára vezető úton: Ne sírjatok rajtam, hanem sírjatok magatokért és gyermekeitekért”* (Lk 23,28).

Az évszázadok során az egyháznak megvoltak a nagypéntekjei, emlékeztet bennünket, de mindig vannak húsvétvasárnapok, *„mert Jézus megígérte, hogy a pokol kapui nem győzedelmeskednek felette”* (Mt 28,20).

„Bármilyen sivárak is a dolgok, soha nem volt még ilyen erős érv a kereszténység szükségessége mellett, mert az emberek most rájönnek, hogy nyomorúságuk, a háborúik és forradalmaik egyenes arányban növekednek a kereszténység elhanyagolásával. A gonosz önpusztító; egyedül a jó önfenntartó.”

De mit ér mindez az ismeret, ha a hívők bezárkóznak csigaházaikba, és az emberek soha, senkitől nem hallanak Jézusról és Istenről?

A régi prófétákhoz hasonlóan Sheen is szilárdan reménykedett, és közben gyakorlati ajánlásokat adott. Először is, a keresztényeknek *„fel kell ismerniük, hogy a válság pillanata nem a kétségbeesés, hanem a lehetőség ideje. Minél jobban előre látjuk a végzetet, annál inkább el tudjuk kerülni. Amint felismerjük, hogy az Isteni Harag alatt vagyunk, jogosulttá válunk az Isteni Irgalmasságra. Az éhínség miatt mondta a tékozló fiú: Felkelek, és elmegyek atyámhoz. Isten csapásai teremtenek reményt. A keresztény a legalaposabb pesszimizmusban talál alapot az optimizmusra.”*

Sheen rámutat az Isten trónja előtt álló nagy sokaságra, és így azonosítja: *„Ezek azok, akik túléltek a nagy nyomorúság idejét; megmosták ruháikat, és fehérré tették a Bárány vérében”* (Jel 7,14).

Sheen azt mondta minden katolikusnak, zsidónak és protestánsnak, hogy *„a világ a spiritualizálás hősiességére való felhívással szolgálja a lelketeket. A katolikusoknak fel kell ébreszteniük hitüket, fel kell akasztaniuk egy feszületet otthonukba, hogy emlékeztessék őket arra, hogy nekünk is keresztet kell hordoznunk, minden este össze kell gyűjtenünk a családot, hogy a közös ima által közbenjárhassanak a világegészért; menjetek el napi misére, hogy a szeretet és*

az áldozat szelleme jelenjen meg üzleti és társadalmi életünkben és kötelességeinkben. Hősies lelkek vállalhatnának naponta egy szent órát, különösen azokban a plébániákon, amelyek tudatában vannak az engesztelő és kérő imák szükségességének, és ilyen áhítatokat tartanak templomaikban.”

Sheen mindenkit imádkozásra buzdított. „A gonosz erői egyesülnek; a jó erői megoszlanak. Lehet, hogy nem tudunk ugyanabban a padban találkozni – bár csak megtennék –, de térden állva találkozhatunk.”

Sheen parancsokat adott a lelki és örök javunkra. „Akiknek van hitük, jobb, ha megmaradnak a kegyelem állapotában, és azoknak, akiknek nincs, jobb, ha megértik, mit jelentenek, mert az eljövendő korszakban csak egy módja lesz annak, hogy megállítsátok reszkető térdeiteket, és ez az lesz, hogy leereszkedünk rájuk, és imádkozunk. A legfontosabb probléma ma a világban a lelked, mert erről szól a küzdelem.”

A kaotikus körülményekből csak egy út vezet ki, árulta el a püspök. „Az egyetlen kiút ebből a válságból a spirituális.”

Azt tanácsolta, hogy imádságban forduljunk Szent Mihályhoz. Az 1960-as évekig minden egyes mise után Szent Mihály segítségét kértük. Ma néhány egyházmegye visszaállítja ezt a gyakorlatot. Bárcsak mindannyian megtennék. Különösen a Szűzanyához kell fordulnunk. Sheen így imádkozott: „Amint megformáltad a testté lett Igét méhedben, formáld Őt a szívünkben. Légy közöttünk, amikor tűznyelvek ereszkednek le hideg szívünkre, és ha éjszaka van, akkor jöjj, ó, Mennyei Kékségének Szűzanyja, mutasd meg nekünk még egyszer a világ világosságát egy nap szívében.” És meg is fogja. Fatimában mondta: Végül Szeplőtelen Szívem győzedelmeskedni fog.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. március 31.

*

ÉZER ZSIBBADT VÁGYBÓL ERŐS AKARAT

Az első világháborút lezáró békeszerződéseket úgy fogalmazták meg az akkori nagyhatalmak, hogy Nyugat-Európa és Oroszország között ne alakulhasson ki egy, a Monarchiához hasonló, a nagyhatalmakkal versenyképes erő.

Németország az elveszített második világháború ellenére talpra tudott állni, ma az Európai Unió legerősebb gazdasága. A hajdani Osztrák–Magyar Monarchia tönkretvése a Nyugat számára sikeresebb volt, ugyanis Trianon a vizsály mérget hintette el a térségben.

Bár már száz éve felmerült a megbékélés és az összefogás gondolata, az etnikai feszültség minden jó szándékú közeledést lehetetlenné tett.

Pedig Trianon méregfogát csak így lehetne kihúzni. A Nézőpont Intézet a Charta XXI Egyesülettel együttműködve kilenc éve méri, hogy miként gondolkodnak szomszédaink rólunk, és mi hogyan vélekedünk róluk. Az eredményekről a Magyar Nemzet január 28-án számolt be. (Ukrajna sajnos nem mérhető: nincs hiteles adatbázis egy reprezentatívnek tekinthető mintához.)

A hat országra kiterjedő felmérés Romániát kivéve azt mutatja, hogy a magyarok többségének véleménye, olykor kétharmados vagy akár négyötödös arányban, jó az illető szomszédunkról. De a románok megítélése is látványosan javult: 2023-ban minden harmadik magyarnak volt jó véleménye Romániáról, ez idén januárra már 50 százalék. Minden második magyar tehát nem általánosított, megkülönböztette a szélsőséges nacionalistákat az átlag román emberektől, és az olykor rosszul lépő kormányt sem azonosította a román nemzettel.

Fordítva nem ilyen rózsás a helyzet. Szlovákia megítélése a legkiegyensúlyozottabb: mindkét országban kétharmad szerint pozitív a másik ország. A szerbek 70-80 százaléka szerint Magyarország megítélése pozitív. A románok közül is többen gondolnak pozitívan ránk, mint mi rájuk. Szlovénia, Horvátország és Ausztria felé fordított a helyzet, mi pozitívabban gondolunk rájuk, mint ők ránk.

A részletekben most ne merüljünk el. A lényeg, hogy a másik félről alkotott lakossági vélemény általában pozitív és javulóban van. Ez stabil hátteret jelent a megbékélést szorgalmazó kormányoknak. Az Ady sürgette összefogás késve és sok nehezen feldolgozható fájdalom közepette elérhető közelségbe került.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. január 29.

*

ACLU, MI AZ?

„Az FBI a kommunista párttal azonosít olyan szervezeteket, mint az ACLU (Polgári Szabadságjogokért Küzdő Amerikai Unió)”. Ez az idézet az általam fellelhető első előfordulása a magyarországi sajtóban ennek a szervezetnek. A Nemzetközi Szemle 1964. évi 2. számában jelent meg egy franciából fordított cikk szövegében. (Arcanum adatbázis)

Az első magyar szerző, aki megemlítette az ACLU létezését, Kiss Csaba, a Magyarország újságírója volt 1966-ban. Így írta le a szervezet tevékenységét: *„A Szabadságjogi Unió, ismert rövidítésével az ACLU, olyanokat tömörít soraiba, akik meg akarják védeni az alkotmányos jogokat a hivatali önkénnyel szemben. A szervezet nem egy esetben bátran fellépett baloldali, haladó személyiségek üldözése ellen, biztosította számukra a jogi védelmet. Ugyanakkor tevékenységében sok a furcsaság: az alkotmány betűihez mereven ragaszkodva kikelt a Ku-Klux-Klan főszárkánya ügyében indított vizsgálat folytatása ellen, sőt, jogvédelmet nyújtott az amerikai náci-Führernek, Lincoln Rockwellnek is egy New York-i perben...”*

Az ACLU ugyanis akkoriban a szólás szabadságának fennkölt bajnokának szerepét játszotta, és a tartalomra nem volt tekintettel. Maga a szervezet az első világháború után jött létre, Mitchell Palmer igazságügy-miniszter ellen, aki az Amerikába érkező kommunista és szocialista radikálisok eltávolítását szorgalmazta – írja Vladimír Palko a *Jönnek az oroszok* című könyvében. Az ACLU egyik alapító tagja volt Elizabeth Gurley Flynn is, az USA Kommunista Pártjának későbbi elnöke, feminista és az abortusz támogatója. Harminc évig állt az ACLU élén Roger Nash Baldwin, aki szenvedélyesen védte a szovjet kommunizmust. 1934-ben a Szovjetunióban tett látogatása után kifejtette, hogy a bolsevikok brutálisan lépnek fel az ellenzék ellen, de „ez őt nem zavarja”, mert a bolsevikok politikája haladást hoz. (Lám, már ekkor felmerül a progresszió.) A második világháború után Baldwin szakított a kommunizmussal, és rabszolgaságnak nevezte.

Palko idézett könyve rámutat a mai Amerikában is meghatározó szerepet játszó szervezetek baloldali, gyakran kommunista gyökereire. Közép-európaiként évtizedekig úgy képzeltük, hogy a vágyva vágyott Nyugat kommunistamentes terület. Meglepve láttuk a neomarxizmus nyugati virágzását. Az ACLU a példa rá: egy évszázada háborítatlanul működnek, és ártanak.

Ez a szervezet az emberi jogokra hivatkozva sok olyan ügyet felkarol, amelyet a józanul gondolkodó keresztény elutasít, sőt, bűnnek tart. Vladimír Palko így jellemzi az ACLU tevékenységét: Ha tudomásukra jut, hogy valaki Amerikában a 21. század elején valamilyen keresztény motívumú műalkotás eltávolítására törekszik a közterekről, és közben az amerikai alkotmányra hivatkozik, nyugodtan fogadhatnak rá, hogy az ACLU-ról van szó. Ha tudomásukra jut, hogy valaki Amerikában a szólásszabadság jogán védelmezi a pedofilok jogát, hogy a fiatalkorú gyermekekkel történő szexuális kapcsolatot az interneten kínálják fel, akkor tudják, hogy erre a védelemre csak az ACLU képes. Ha valaki követeli a gyermekpornográfia legalizálását, amennyiben az csak komputeranimáció, tudhatják: főleg az ACLU képzeli így a szólásszabadságot.

Az ACLU tehát a szólásszabadságot a mondanivaló tartalmától függetlenül abszolutizálja. Ira Saul Glasser, aki 1978 és 2001 között az ACLU ötödik ügyvezető igazgatója volt, a korlátok nélküli szabad beszéd híveként 1977-ben még egy neonáci felvonulás védelmében is részt vett. Ma már nem tehetné meg. Nem azért, mintha az ACLU elfogadná, hogy vannak erkölcsi korlátai a beszéd szabadságának. De – amint a New York Post január 31-én beszámolt róla – valamilyen korlát mégis megszületett. Glasser mint korábbi igazgató helyteleníti ezt. Ám nekünk sincs okunk örülni.

Ezentúl az ACLU jogászainak, mielőtt felvállalnák valakinek a képviselőtét, meg kell vizsgálniuk annak a szabad beszédnek a tartalmát, amit egyesek akadályoztak. És mi vezeti a mérlegelést? Nem a közerkölcs, mert ilyen szerintük nincs, hanem az, hogy a védendő megszólalás politikailag korrekt-e. Ma tehát a neonácik felvonuláshoz való jogát nem védené a szervezet, ami helyes, de egy életpárti szónoklatot vagy újságcikket sem, hiszen az ellentétes az abortuszhoz való „joggal”.

A szólás szabadsága oda aljasult, hogy mindenki szabadon mondhatja, amit szabad.

Glasser kritikája azért is figyelemre méltó, mert az ACLU az emberi jogok terén „független szervezetként” sokak szemében komoly tekintéllyel rendelkezik, holott csak egy végtelenül egyoldalú ál- vagy ultraliberális neomarxista lobbista szervezet. 2010-ben félmillió tagja volt, és hatékonyan védelmezi a baloldali liberalizmus legörültebb ügyeit.

Jellemzi még a vallásellenesség. Az ACLU támogatta az ateisták harcát, minek eredményeképpen az amerikai legfelső bíróság elismerte az ateizmust

mint vallást; az ACLU harcolt azért, hogy Istent kitiltsák az iskolákból; a pápa látogatásakor az ACLU perelte be Philadelphia városát, mert az pénzt adott a pápai mise emelvényeinek megépítésére; az ACLU indított harcot a karácsonyi énekek ellen.

Miért kell nekünk, közép-európaiaknak ezzel az amerikai szervezettel foglalkoznunk? Azért, mert már két évtizede a magyar szaksajtóban is hivatkozási alap emberjogi ügyekben. (Bayer Judit: *A filter mint a tartalomszabályozás eszköze*, Médiakutató 2002/9.). Ismerjük meg, kik ellen kell védeni társadalmunkat. Az emberi jogok fontos értékek mindannyiunk számára. De a fentiekből kiderül: csak fügefalevélnek használják az ACLU valódi természetének álcázására.

Megjelent: *mkdsz.hu*, 2022. február 22.

*

GONDOLATOK NOVEMBER 7-ÉRE

„A Szovjetunió több mint hetvenéves fennállása semmiféle utólagos igazolást nem nyert. Nem csak és nem is elsősorban arról van szó, hogy nem hagyott maga után mást, mint sivárságot, az emberi képességek lepusztulását, káoszt és működésképtelen intézményeket. Másról és többről van szó. A leninizmus eszméje bukott meg. Több tízmillió embert gyilkoltak le, nyomorítottak meg, vetettek börtönbe a semmiért. A rezsím, amely minden gaztettét azzal igazolta, hogy a történelemben először ő töri meg az ember sorsát vakon intéző hatalmak erejét, hogy megszünteti az ember ember által való kizsákmányolását, hogy politikai akarat alá rendeli a gazdasági erőforrásokat, hogy köztulajdonnal helyettesíti a magántulajdont és a közösséggel az individualitást, igazi demokráciával a formális demokráciát, végül is fejet kellett, hogy hajtson a piac, a pénztőke, a burzsoázia, az úgynevezett kapitalizmus előtt, mert az ő történetük volt a sikertörténet, és nem a kommunizmusé. Nem volt még a történelemben ekkora bukás.”

A fenti sorokat nem szélsőjobbos indulatból írták. A szerző Heller Ágnes (Mozgó Világ 1996/5.). Neki talán mindenki elhiszi a fentieket. Ha az a kommunizmus lényege, ami az idézetben szerepel, akkor elfogadhatjuk Hellernek

azokat a mondatait is, hogy „Az ember azt hinné, hogy a kommunizmus ma már nem érdekel senkit. Volt, nincs, létezett, elmúlt. Jobb, ha elfelejtjük.”

Tudjuk azonban, hogy a fenti felsorolás, ami hivatva volt a gáztetteket igazolni, velejéig hamis. A köztulajdon közprédává lett, a kizsákmányolás durvább volt, mint a legvadabb kapitalizmusban, a közösség csak az egyéni önzést leplező maszlag volt, a „népi” demokrácia jellegzetességeire pedig kár is szót vesztegetni. Hogy egy hazugságra épített birodalom hetven évig húzta, voltaképp csoda.

A kommunizmus mint gazdasági rendszer valóban elmúlt. De nemcsak az, és nemcsak terror, aminek véres formája remélhetően szintén elmúlt, bár az iszlámmal lefedve éppen visszajönni készül, hanem többek között gondolkodásmód és kultúra. Joggal tarthatunk a kulturális marxizmus támadásaitól és a gőzerővel nyomuló antropológiai forradalomtól. Közép-Európában élve a nyugati szalonkommunistákat a valódi kommunisták szelíd változatának képzeltük, pedig Leninék jártak rossz úton, és a kereszténységre és a józan észre az igazi veszélyt épp a nyugati változat jelenti, ami nem a szelídített szovjet, hanem épp az eredeti kommunista.

Hiszen a kommunizmus nyugaton született, és most is ott virul. A gyökekről Heller így írt: „A kommunizmus történelme európai történet. Minden forrása Európában, sőt Nyugat-Európában tört fel. A kommunizmus a modernitás szülötte. Öncsalás keleti vagy ázsiai sztorinak tekinteni, idegen ügynek, amihez semmi közünk.” A Kommunista Kiáltványt Brüsszelben fogalmazták. Marxnak szobra van Trierben. Nem is picurka, 4,4 méteres. Az avatóbeszédet Juncker úr, az Európai Bizottság elnöke tartotta, a szobor pedig a Kínai Népköztársaság ajándéka. Tapsikoltak pedig mindehhez azok, akik Orbánt a Kínával való kereskedelmi kapcsolatok ápolásáért kritizálják, s közben talán egyetlen ruhadarab nincs rajtuk, ami nem Kínából származik. Ha a kommunizmus lényege a hazugság, talán már egész Európa kommunista lett. Az antropológiai forradalom nyomulása legalábbis erre utal.

Mindeközben Amerika a woke mozgalommal próbál szembenézni a maga rabszolgatartó és rasszista múltjával, pedig az igazi ébresztőt Európában kell fújni, mert most nem az oroszok, hanem a kommunisták vannak a spájzban – sőt, bentebb.

Megjelent: *mkdsz.hu*, 2021. november 6.

*

TÖPRENGÉS ÉS KÓRRAJZ

Meg voltam győződve, hogy Gyurcsány Ferenc, miután az MSZP-t elhagyva új politikai homokozót épített magának, azért rövidítette azt DK-nak, mert Dobrev Klárának akart kedveskedni.

Az utóbbi hetek fejleményei alapján mégis arra hajlok, hogy a DK voltaképp azt jelenti: *De Kár*. De Kár, hogy ennek a pártnak sem a politikusai, sem az orvosai, sem szellemi holdudvara nem értette meg, hogy járvány van, mégpedig egy jellegében, hatásaiban és következményeiben minden eddigitől eltérő, és még sok ismeretlen veszéllyel fenyegető járvány.

Az MTI most jelenti, hogy a német egészségügyi miniszter szerint nemzeti szinten kell gondoskodni az új típusú koronavírus ellen kifejlesztett Szputnyik V orosz oltóanyag beszerzéséről, ha az Európai Unió nem lép. *De Kár*, hogy lovagias ellenfélként például erre a hírre nem mondják azt, milyen jó, hogy Magyarország már megtette, amit Németország most tervezget.

De Kár, hogy a dékás polgármester visszaküldte a kínai vakcinát, ami a szememben a legkívánatosabb az öt egyformán hatásos közül. Azért teszem ezt az első helyre, mert az egész vírus benne van, nem csak egy kiválasztott molekula. Józan paraszti ésszel tehát azt lehet remélni, hogy a kínaival oltottak olyan mutánsok ellen is védettek, amelyekkel szemben a többiek talán nem. Ez persze puszta okoskodás.

Az azonban puszta oktalanság, hogy valaki orvos létére vírus- és járványtagadó pózban próbálja az embereket bolondítani. Amíg ez egyéb foglalkozású embertársainknál egyszerű tévedés vagy az álhírek elleni immunitás hiánya, orvosoknál diplomavesztés után kiáltó közveszélyeztetés.

Végül van a DK rövidítésnek egy másik megfejtése. *De Kellemetlen*, hogy az ellenzék ilyen eszközöket is felhasznál! *De Kinek* kellemetlen, tehetjük fel a kérdést. Voltaképp az emberek közötti szolidaritást nagy hangsúllyal képviselni akaró, becsületes baloldaliaknak, akiknek kínos lehet belátni, hogy alkalmatlanok menetelnek az első sorban.

Magyarország jobb ellenzéket érdemel. *De Kár*, hogy nincs, hogy nem Lehet Más a Politika. Eddig jutottam a mai helyzetünkön gondolkodva, amikor elolvastam Radnai Istvánnak a *jób huszonegy* című versét. Szíven ütő vers. Kimondja például, hogy „*korunk a technika és az aljasság kora*”. Pontosan. A technikáé, hiszen új dolgok jönnek rendre. Ki hallott húsz éve RNS-alapú

védőoltásról? Az aljasságé, mert a (déká) politika rosszul értelmezi az újrahasznosítást, és felhasznál mindent, aminek az erkölcsi szemétdombon volna a helye. Megteheti, mert „*az erény kifordított kesztyű*”.

De Kár, hogy „*a világot az éjjel fényei a nappalok áradó melege helyett a rideg öncélú pénzvilág csápjai bábként mozgatják*”. Az emberek, látjuk nap mint nap, mindezt szó nélkül tűrik. Meddig vajon? És hányan vannak, kiknek koponyájában nincs más, csak „*meghibásodott agygép*”?

Keserű szavak, zaklató képek halmaza Radnai verse. De üzenem, István, neked (is), hogy az agygép hibája kijavítható. Ahogy a német egészségügyi miniszter rájött, hogy az orosz vakcinát Brüsszel totojázása nélkül is meg lehet rendelni, sőt, gyártani is, úgy még másoknak is megjöhet az esze. Látunk még „*új világot, fehér lapot a rovott múlt helyett*”.

Megjelent: mkdsz.hu, 2021. március 20.

*

NE BÁNTSD A MAGYART!

Kinek nem nyílt ki a bicska a zsebében, amikor olvasta az adatlopós szoftverrel kapcsolatos vádat s az azonnal érkező cáfolatot?

Ha csak ennyi történt volna, akkor azt mondom: rosszhiszemű tévedés. De ennél többről van szó. Jól felépített, végiggondolt rágalom, amelynek a célja egyértelműen a kormány elleni hangulatkeltés. Érdemes elemezni az olyan kijelentéseket, hogy „Amennyiben a hír igaz, az teljességgel elfogadhatatlan”. Mindez elhangzik olyankor, amikor már tudni lehet, hogy a hír nem igaz. Lehet, hogy az Európai Bizottság elnöke még akkor nyilatkozott, amikor a cáfolat nem érkezett meg, de mire a szavai megjelentek nálunk és – gondolom – több más ország sajtójában, az izraeli cáfolat miatt már le sem kellett volna közölni.

De kéjes gyönyörrel terjesztették. Nagyon ravasz mondás ugyanis. Formailag igaz, amit állít. Magam is úgy vagyok, hogy nem tudnék szavazni egy amúgy nekem bármennyire is kedves kormányra, ha a legsötétebb kommunista időköt idéző módszerekkel viszonyulna az ellenzékhez. De hogyan hat ez a mondat a valóságban? Annyi marad meg az emberekben,

hogy elítélték a magyar kormányt a kémszoftver használata kapcsán. A rágalom olyan sár, amely ártatlanokat szennyez be, és maradéktalanul nem is távolítható el. A rágalom fegyverével korábban is éltek: „Orbán megverte a feleségét.” „Kósa az országúti parkolóban vásárolt szerelmet.” Ezek kispályás ügyek voltak, és leperegtek a józan emberekről. Ez a mostani már globalizált, több földrészre kiterjedő, mondjuk így, egészpályás letámadás.

Bármilyen jó kapcsolata van a magyar ellenzéknek a velük hasonszórú nemzetközi pártokkal, a közös pártcsoporthoz való tartozás nem elég egy ilyen összehangolt támadáshoz. Ezért többeknek azonnal Soros György jut az eszébe. De van még más motívum is. A pedofiliával kapcsolatos törvényeinkre gondolok. A pedofiliát ugyan elítéli a liberális baloldal is, de úgy látszik, csak akkor, ha a bűnös katolikus pap. Most európai szintű cirkuszt csináltak ellenünk. Ehhez át kellett értelmezni a magyar törvény szövegét, ami liberáliséknál nem okoz gondot. Azt szajkózták, hogy a törvény egyenlőségjelet tesz a pedofília és a homoszexualitás közé. Ez persze nem igaz: sajnos heteroszexuális oldala is van a pedofiliának, a törvény nem különbözteti meg a két változatot.

A pedofília mellett a törvény – nagyon helyesen – a gyermeket érintő és a nemiséggel kapcsolatos egyéb jelenségekkel is foglalkozik. Ilyen a nemi felvilágosítás kérdése, és ilyen az a terjedő divat, ami a nemiséget nem veleszületett adottságnak tekinti, hanem annak szabad megváltoztatására akar lehetőséget adni. Minden együttérzésem azoké, akik úgy születtek, hogy genetikailag meghatározott nemük és testi adottságaik, hormontermelésük nincs összhangban. Számukra számos beavatkozási lehetőség adott, s jó esetben a természet adta hiba korrigálható. Ez azonban nem lehet hivatkozási alap arra, hogy egészséges gyermekek nemi fejlődésébe durván, ráadásul a későbbi harmonikus nemi élet esélyeit rontva beavatkozzanak. A törvénynek ezek a részei váltottak ki éles támadást nemcsak a hazai nekivadult ellenzék-ből, hanem a liberális világ egészéből. Talán nem véletlen, hogy ezt követően robbant ki a kémszoftverügy.

Ez az a pont, ahol az ember nem maradhat szórtan. Elég volt. Elég volt abból, hogy alapvető emberi jogok érvényesítéséért támadnak minket. Az Európai Unió Alapjogi Chartája ugyanis kimondja a szülők azon jogát, hogy *gyermekük számára vallási, világnézeti vagy pedagógiai meggyőződésüknek megfelelő nevelést biztosítsanak* (14. cikk, 3. bekezdés). Ezt a jogot akarja most

a magyar szülőktől megtagadni az emberi jogok sok álszent brüsszeli hamis prófétája.

Nekik egyébként az ég világon semmi közük nincs ahhoz, hogy Magyarországon az oktatás milyen keretek között zajlik. Az említett Alapjogi Charta ugyanis arra is figyelmeztet, hogy a *nemzeti törvényekkel összhangban* kell tiszteletben tartani a szülőknek a gyermeknevelés irányát megszabó jogát. Ez köti az uniós szerveket is: ők nem mehetnek szembe a nemzeti törvényekkel. Az Európai Bizottság most átlépett a vörös vonalon. Durván megsértette az uniós jogot, amikor a vállalkozás szabadságának akadályozását látta a magyar gyermekvédelmi szabályozásban.

A gyermeknevelés és annak tartalma nem vállalkozási kérdés. Itt az ideje, hogy kimondjuk: elég volt. Zrínyi szavai jutnak az ember eszébe: *„Látok egy rettenetes sárkánt, mely méreggel dühösséggel teli, kapóul és ölében viseli a magyar koronát; én csaknem mint egy néma, kinek semmi professiom [hivatásom] a mesterséges szólásra nincsen, felkiáltok mindazonáltal, ha kiáltással eljeshethetném ezt a dühös sárkánt, kiáltván: Ne bántsd a magyart!”*

Zrínyi a török áfium ellen írta a fentieket, a dühös sárkány most sajnos Brüsszelben jelent meg, és ahogy a török ácsingózott a magyar hazára, el akarván kapni a magyar koronát, most a brüsszeli sárkányok harapdálják függetlenségünk maradványait. A brüsszeli jogsértéseknek véget kell vetni. Ez pedig nem csupán a kormány dolga. Alkotmányos eszközökkel kell dolgoznunk, és a legerősebb döntést kell meghoznunk: azaz népszavazással kell megállítanunk ama „rettenetes sárkánt”. A kormány megtette eddig is, amit megtehetett. Most nekünk kell kiállni a pástra, és nekünk kell odacsapni az asztalra: *Ne bántsd a magyart, ne bántsd a magyar gyerekeit!*

Megjelent: mkdsz.hu, 2021. július 21.

*

RENDEZHETŐK-E KÖZÖS DOLGAINK?

Rendezhetők-e közös dolgaink a szlovákokkal? Szívesen felelnék igennel, ahogy 2010-ben tettük, amikor elindítottuk a Kárpát-medencei nemzetek közötti megbékélést szorgalmazó mozgalmunkat. Vannak jelek, amelyek

erre utalnak. Ilyen volt például Kövér László 2021. augusztus 2-án, a somorjai kitelepítettek emlékműve felavatásán mondott beszéde.

Legszívesebben idézném az egészszet, de ki olvas el manapság egy hosszúra nyúló írást? Rövidítek tehát, de megadom az egész beszéd elérhetőségét, lehessen ellenőrizni, hogy nem torzít az idézés: *Kövér László beszéde Somorján 2021. augusztus 2-án* – YouTube. A beszéd rámutatott az emlékezetkultúra lényegére: nem szabad elfelednünk az Isten és ember ellen elkövetett bűnöket, mint a felvidéki magyarság kitelepítése is volt. Ez biztosítja, hogy a borzalmak nem ismétlődnek meg. A keresztény hit szerinti megbánás és megbocsátás meggyógyíthatja a sebeket. Teljesen igaza van a házelnök úrnak abban, hogy ez nem gyengeség, hanem épp az erő jele. A beszédnek azzal a részével viszont nem teljesen értek egyet, hogy megbánás hiányában nem tudunk megbocsátani. Egyrészt Esterházy Lujza már 1944-ben megfogalmazta, hogy egyoldalúan is meg kell bocsátani, s ez felel meg a *Miatyánk* szellemének. Másrészt a magyarságnak is voltak történelmi bűnei, amiért fordítva is jogos a bocsánatkérés. Természetesen egy alkalmi beszédben és a kitelepítésre való emlékezés idején nem lehet a két nemzet kapcsolatának összes problémáját tisztázni. Jó szívvel csatlakozhatunk Kövér Lászlóhoz abban, hogy *hiszünk a megbánás és a megbocsátás felszabadító lelkijében.*

Nagyon fontos volt, hogy a beszéd megkülönböztette egymástól a nemzetállamokat a nemzeti államoktól. A *nemzetállami eszme* a történelmi múltban gyökerezik, és létrejött a 19. században lett a közép-európaiak fontos célja. Miután az első világháborút lezáró szerződések ezeket létrehozták, „*rövid időn belül az etnikai többség zsarnokságának eszközévé váltak a kisebbségek fölött*”.

A beszéd azonban nem állt meg a múlt emlegetésénél, hanem kereszte a jövő járható útját, s ezen a ponton is teljes összhangban volt a Charta szellemével. „*A nemzetállam és a nemzeti állam között a különbség a nemzeti érdek értelmezésében rejlik. Abban, hogy egy állam többségi nemzethez tartozó politikai vezető rétege potenciális veszélyforrást vagy államalkotó társakat lát-e a területén élő más nemzeti közösségekben. [...] Egyenrangú európai polgárnak tekinti-e a szülőföldjükön élő más ajkú és más hagyományú közösségek tagjait, vagy akár mindennap érezteti velük, hogy csak másodrendű emberek lehetnek a saját hazájukban.*” A kockázat nagy, mert „*csak az együttműködő közép-európai nemzeti államoknak van esélyük arra, hogy közösen kivédjék*

a társadalmak lelki és morális felbomlasztására irányuló globalista támadásokat, hogy polgáraik egyenként és közösségek tagjaiként egyaránt megőrizhessék az emberi méltóságuk alapfeltételét jelentő nemi, családi, vallási és nemzeti önazonosságukat. [...] Csak akkor nyerhetünk igazán, ha Közép-Európában és a Kárpát-medencében senki sem lesz vesztes. Ha mindenki gyarapodni tud lélekszámban és lélekben egyaránt.”

85 éves József Attila sodró erejű ódája: *A Dunánál*. Összefonódik benne a költő múltja a nemzetével, és végül kiadja magának, nekünk, mindannyiunknak a feladatot: *rendezni végre közös dolgainkat, / ez a mi munkánk; és nem is kevés*. Nyolcvanöt év elég nagy idő. Sikerült rendeznünk valamit? Örök optimizmusom sem gátol meg abban, hogy leírjam: semmit. Eredményeink vannak, az idegen impérium alá kényszerült nemzetrészeink élete hol jobb, hol rosszabb, s ez igaz a szomszéd országokkal való kapcsolatokra is, de mindenben van valami bizonytalanság, esetlegesség és – épp emiatt – ideiglenesség. Az hiányzik, amit József Attila akar: a rendezettség.

Hogy ez a közös jövő építésével kecsegtető beszéd nem a „fogjunk tehát össze” lelkesedését váltotta ki, hanem Ivan Korčok külügyminiszter sajátos Facebook-bejegyzését és egy diplomáciai jegyzéket, annak a jele, hogy a 85 esztendő nem volt elég, hogy közös dolgainkban érdemben előrébb jussunk. Korčok kifogásolja, hogy Kövér László útja előtt nem egyeztettek a szlovák hatóságokkal. Volt már egy ilyen vita annak idején Sólyom László komáromi útján. Az akkori szlovák reakció a köztársasági elnökök különleges státusa miatt jogilag elfogadható volt, erkölcsileg az sem. Kövér azonban nem államfő.

Magyarországon Käfer István és Kiss Gy. Csaba többször szót emelt annak érdekében, hogy a *Felvidék* szót kerüljük, mert ezt a szlovákok úgy értik, hogy nem tekintjük Szlovákiát önálló államnak, csak Magyarország felvidékének. A magam részéről, tisztelve az említettek hozzáértését, törekedtem szót fogadni nekik. Pontosán tudom, hogy a *Felvidék* szó eredeti jelentése nem fedi le a mai Szlovákiát: kinek jutna eszébe például a Csallóközt felvidéknek tekinteni? Ám a trianoni vágás után új értelmet kaptak a szavak. Nagyvárad, Arad, Temesvár soha nem volt Erdély része, mégis, ma minden román kézre került hajdani magyar területet Erdélynek nevezünk. A *Felvidék* szó is hibás földrajzi értelemben, nincs történelmi tartalma sem, mégis kiirthatatlan. Annyira általános lett, hogy teljesen értelmetlen szlovák részről félni tőle: nem tapad hozzá revansista politika. Mindezt azért említem,

mert Korčok fontosnak tartotta megemlíteni, hogy országuk neve Szlovákia vagy Szlovák Köztársaság. Senki nem kétli. Kövér beszédében nyolcszor fordult elő jelzőként, hogy felvidéki, de egyszer sem országnévként. Ha a Szlovák Köztársaság túri, hogy területén van egy felvidek.ma címen elérhető hírportál, akkor mi értelme van beleszólni abba, hogy milyen magyar szavakat használunk egy magyar beszédben?

Korčok úr görcsösen fél a történelmi témáktól. Nem kellene. Kijelentette, hogy Szlovákiában nem nyitnak meg történelmi témákat, ezzel sajnos lényegében kizárja a közös dolgaink rendezésének lehetőségét. Azonban bízom abban, hogy Szlovákia demokratikus állam, és nem a külügyér dönti el, hogy ki miről beszélhet és gondolkodhat. Štefan Hríb már régen nyíltan bocsánatot kért azért, amiről Korčok hallani sem akar. Čarnogurský pedig épp nemrégiben cikkezett arról, hogy a szlovákok és magyarok közötti feszültség a 19. század terméke. Az azt megelőző több mint 900 év szerinte nem a magyarok önkényuralmáról szól.

Tehát nem Korčok körül forog a világ, de még a felettébb bonyolult szlovák–magyar kapcsolatok rendezésének lehetősége sem. Betegesnek tartom, hogy szerinte Kövér történelmi leckét adott Szlovákiának. A történelmi leckét a történelem, keresztény felfogásban az Úristen adta, s nekünk, szlovákoknak és magyaroknak kell a feladatot közösen megoldanunk. Korčok miniszter úrra ebben a munkában nem számíthatunk. De nem csak Ivan Korčokból áll a szlovák világ. Ezért a cím kérdésére ma úgy felelek: valamikor igen. Nagyon remélem, hogy az időpont nem Korčok miniszteren múlik.

Megjelent: mkdsz.hu, 2021. augusztus 6.

*

HORVÁT – MAGYAR

A cím nem egy vízilabda vagy futballmérkőzésre utal. Párhuzamokat keresek, ismereteket bővítek, mert tény: nagyon keveset tudunk a horvátokról, pedig nyolc évszázadot együtt húztunk le a keserves sorsú Köztes-Európában.

A ködbe vesző múlt

Arra a kérdésre, hogy mit jelent az a szó, hogy *magyar*, lehet azt felelni, hogy nemzetünknek, országunknak a neve. De ha a „Miért ez a nevünk?” a kérdés, akkor már nem tudunk felelni, legfeljebb némi kutakodás után számos teóriát említünk. Nem tudom, hogy ez más nemzeteknél mennyire általános, de Sokcsevits Dénes új könyvét olvasgatva azt tudtam meg, hogy a horvátok számára sem egyértelmű, hogy miért az a nevük, hogy horvát. (*Mozaikkoc-kák déli szomszédaink történetéből*. Rubicon Intézet, 2022.)

Érdekes, hogy a *horvát* szót magát nem tartják szláv eredetűnek, sőt, a *szerb* név sem az, noha mindkét nép a szlávok közé tartozik. Komolytalan felvetés, hogy a horvátok irániak volnának. A 19. században ugyan népszerű kezdett lenni az a mozgalom, ami a horvátokat és a szerbeket illír eredetűnek hirdette. Egy kicsit rokon ez a románok dákoromán eredetével. De soha nem terjesztették tüzzel-vassal, és ki is ment a divatból.

Honnan vándoroltak a horvátok jelenlegi lakóhelyükre? Ez ugyanúgy vita tárgya, mint a mi esetünkben, de ők is a Kárpátokon át érkeztek. A 7. század elején már Dalmáciában voltak. Azokat, akiket ott találtak, ugyanúgy magukba olvasztották, mint mi tettük (az ország északi peremén egy tömbben élő szlávoknak, a szlovákok őseinek kivételével) azokkal, akik meghódoltak. A horvátok létrehozták a maguk vazallus államát, élén I. Trpimir fejedelemmel, aki így Dux Chroatorum, a horvátok fejedelme cím birtokosa és a Trpimirović-ház alapítója lett. Frank hittérítők hatására már a 9. században felvették a kereszténységet. A frank hatás mellett Bizánc is építette a kapcsolatait a horvátokkal, Zdeslav I. Bazileos császár segítségével lett fejedelem, de őt 879-ben Branimir meggyilkolta, és Bizánc helyett Rómával kereste a kapcsolatot. Őt tekintjük az első önálló horvát fejedelemnek. Utóda, a Trpimirović-házból származó Mutimir lett az utolsó horvát fejedelem, mert a fia I. Tomislav már királyként uralkodott.

A magyar honfoglalás idején tehát a Drávától délre létezett egy keresztény ország, amely szűk száz esztendővel Szent István előtt már független királyság volt. A két nép történelme abban is hasonló, hogy függetlenségüket sikeresen meg tudták védeni. Mindig két irányból kellett védekezni, azaz a két malomkő közöttiség, nevezzük köztes-európaiságnak, már ekkor jellemezte helyzetüket, amint a miénket is.

Az őstörténet és a független államalakítás párhuzamai mintegy megalapozzák a későbbi nyolc évszázados együttélést, amely bár nem volt zavar

nélküli, de a kapcsolat jobb volt, mint a legtöbb szomszédunkkal. A perszonálunió Szent László húga révén jött létre, a horvát urak közül többen elhunyt királyuk sógorát hívták meg a horvát trónra, melyet végül Könyves Kálmán szerzett meg a mindenkori magyar királyok számára.

Horvát önállóság

Jó lenne mindig szem előtt tartani, hogy a magyar királyok nem olvasztották be Horvátországot Magyarországba. Szent László ugyan seregei élén érkezett Horvátországba sógora, Zvonimir 1089. évi halála után, de nem foglalta el a trónt, hanem unokaöccsét, Álmost hozta helyzetbe, azaz már itt látszik, hogy különálló politikai egységként kezelték Zvonimir birodalmát. Persze nem minden horvát kívánta a magyar kapcsolatot. Végül Kálmán leverte Péter (ellen)király hadait, és Horvátország koronás királya lett.

Történelmileg nem igaz ábrázolás, mert Horvátország önállóságát nem jelzi a kép.

Kálmán okos uralkodó volt, Péter leverése után a horvát urakkal elfogadható kompromisszumokat kötött, és megalapozta az 1918-ig tartó államközösséget. Horvátországot lényegében a királyt képviselő bán igazgatta. Kálmán a dalmát városok meghódítására is törekedett, velük nem erővel, hanem megegyezéssel jutott dűlőre. A Trogir városának adott kiváltságok között találunk egy számukra is irányjelző mondatot. „A városban nem fogom megengedni, hogy bármilyen magyar vagy idegen letelepedjék, kivéve az, akit ti szeretnétek.” Legalább nyolc évszázados múltja van tehát annak, hogy a mi vidékünkön a betelepedés nem „alanyi jog”, hanem a lakosság által kellő indokkal megadható lehetőség.

Buzdítás

Sokcevits Dénes olvasmányos és tanulságos könyvet adott a kezünkbe. Sokat beszéltünk arról, hogy a szomszéd nemzetekkel való kapcsolataink gátja, hogy nem ismerjük őket. Aki déli szomszédaink iránt érdeklődik, nagyon alkalmas eszközhöz jut.

A horvát–magyar kapcsolatok jelentősége napjainkban felértékelődött. Mindkét országban konzervatív jobboldali erők irányítanak, s ez érthetően baloldali ellentámadásokra vezet. A rendszerváltás óta Magyarország sokat tett a horvátokért. A horvát rendőrség fegyvervásárlása még a jugoszláv idők végén hozzájárult, hogy a horvátok védekezni tudjanak a szerb támadások ellen. Minden módon támogattuk, hogy az unió tagjai lehessenek, ahogy a schengeni rendszerbe való felvételüket is siettetnénk.

Az ellenérdekeltek éket vernek, ahol csak tehetik. Nacionalista húrokat pengetnek az INA megvásárlása miatt, sőt, korrupciós botrányba kergették a MOL vezetését. Hisztérikus cikkek jelennek meg a magyar restaurációról egy történelmi térkép láttán. Ezeket az olykor durva támadásokat a maguk helyén kell kezelni, céljukat veszítik, ha a két ország nem ugrik egymásnak. A jó kapcsolat részben diplomáciai kérdés, de minden egyes ember sokat tehet, ha megismeri a horvát múltat, és megszereti a horvát jelent. Inflációs időkben talán visszaesik az idegenforgalom, de ne essen vissza az egymás iránti érdeklődés.

Megjelent: mkdsz.hu, 2022. július 3.

*

ÁTTÖRÉS

Valami történt Szlovákiában. Kollai István *Szlovákia királyt választ* című könyvében több olyan idézetet közöl, amelyek elhangzásuk után ugyan megjelentek a magyar sajtóban, de nem álltak össze egységes üzenetté arról, hogy a szlovákok már nem sulykolják az ezeréves magyar elnyomást olyan erővel, mint régen. Elkezdtek a Magyar Királyság történelmére úgy hivatkozni, hogy annak nem elszenvedői, hanem alakító részei voltak. Amit a magyar gőg nem könnyen fogad el, de attól még igaz. A szlovákok jelen voltak a régi magyarországi életben az egyszerű közkatonától az esztergomi érseki székiig.

A szlovák–magyar vitáknak még távolról sem értünk a végére, de kétségtelenül haladunk, és a jelek szerint jó irányba. Ide sorolom a volt miniszterelnök, Ján Čarnogurský cikkét, amelyben érdekalapú összefogást sürget a két

ország között, és szintén szakít az ezeréves elnyomás mítoszával. Elismeri, hogy sok ügyet egyformán ítélünk meg, és ezáltal természetes szövetségesek vagyunk.

Sajnos Esterházy János megítélését illetően éles ellentétben áll egymással a két ország vezetése. Mi mártírnak, példaképnek, sőt, a két nemzet együttműködése iránt elkötelezett hídembernek látjuk, Szlovákiában pedig még nem törölték el a háborús bűnösség igaztalan vádját. Pedig több jelentős szlovák személyiség már kiállt Esterházy mellett. Közéjük tartozik Ján Čarnogurský is, aki igazságügy-miniszter korában kijelentette, hogy Esterházy János elítélése jogtalan volt. De megemlíthetem František Mikloško volt házelnököt vagy Dagmar Babčanová volt vatikáni nagykövetet is.

Ezek ellenére a szlovák katolikus püspökök nem segítették, sőt, inkább gátolták a boldoggá avatási eljárás megindítását. Amikor a folyamat megindult, akkor mély hallgatás fogadta szlovák részről. Most, szeptember 18-án viszont megtörtént az áttörés. Azt ugyan nem tudjuk, hogy Ján Orosch érsek egymagában állt ki Esterházy János boldoggá, sőt, szentté avatása mellett, vagy ezt egyeztette a többiekkel, de ez voltaképp mellékes. A lényeg: Esterházy János születésének 120. évfordulóján, a most zajló Esterházy-émlékéven egy szlovák főpap ezt az értékelést adta: *„Esterházy János tehát nagyszerű ember és nagyon emberi politikus volt. Keresztény volt, nemcsak szóban, hanem életvitele szerint is. Aki valóban következetesen és komolyan vette hitét és az élet tiszteletét.”*

Beszédét pedig a következőképp fejezte be: *„Kívánom mindannyiótoknak, hogy éljétek meg azt az időt, amikor az egyház azt mondja majd, hogy a gróf nemcsak nagy politikus, hanem nagyszerű, buzgó és példamutató keresztény is volt, ezért boldognak és – úgy vélem – egykor szentnek is nyilvánítja.”*

Meg kell értenünk persze, hogy a boldoggá vagy szentté nyilvánítás nem azt jelenti, hogy az illető egész életén át mindig mindenben tökéletes volt. Ha Esterházy Jánost oltárra emelik, nem kell minden politikai lépését helyeselnie a hívő szlovákoknak. Nincs tehát okuk a boldoggá avatás görcsös elutasítására. Ján Orosch érsek úr ezt nyilván felismerte, és ebben a pillanatban a boldoggá avatás ügye mellé állt.

A szlovák–magyar viszony összes problémája persze még nincs megoldva. De már az is előbbre lépés, hogy tudunk kedvező hírekről beszámolni. Ugyan az a bizonyos albérlőség, aminek a megszüntetését Miroslav Kusý szorgalmazta, még mindig jellemzi a felvidéki magyar életet, tehát

a közeledési folyamatnak a vége nem látszik, de olykor, mint például most az Alsóbodokon szeptember 18-án elhangzott szentbeszéd után, van minek örülnünk.

Kérjük Isten szolgája, Esterházy János közbenjárását, hogy az a két nép, amelyet ő annyira szeretett, végre egymásra találjon.

Megjelent: mkdsz.hu, 2021. szeptember 24.

*

FOGADJ SZÍVEDBE!

Fogadj szívedbe egy Kárpát-medencei települést! Ezt javasolta a Charta XXI Egyesület Bőjte Csaba, Grezsa István, Herczku Ágnes, Szili Katalin és Szvorák Katalin védnökségével még tavaly decemberben. A felhívás nem maradt pusztában kiáltó szó.

Most, nyolc hónappal később a Kárpát-medence településeinek közel 15 százalékát már valaki kiválasztotta. A választás meglepően egyenletes, a térképünkön, amelyen a foglalt településeket egy-egy „gombostű” jelzi, fehér foltok alig vannak. A mögöttünk lévő nyolc hónapnak sok tanulsága van. Ebben az írásban az indokolásokat vizsgálom: mi készíti az embereket arra, hogy egy-egy települést mélyebben megismerjenek, megszeressenek.

Az egyik nagy csoport a rokonokra, az eltemetett ősökre hivatkozik: *a gyermekeim nagypapája innen származik. Neki a tisztelet. (Sajnos már nem él.) Magyarlakta település, vigyázzunk rá!*

Férjem édesapja és családja ott született, ott élt.

Kértem az ottani Református Plébánia Hivatalt, hogy a régi iratok alapján legyenek szívesek megírni a család származási adatait, amit meg is kaptam. Jó szívvel 1810-ig visszavezetve! Nekünk ez nagy érték, ezért nagyon hálásak vagyunk érte!

Egyrészt anyai nagypapám itt született és itt élt 3-4 éves koráig. Másrészt a környéken játszódik Wass Albert híres regénye, A funtineli boszorkány. A közelben van Marosvásárhely, ahol nagymamám született, és úgy tudom, hogy valahol arrafelé van Istenszéke is. Ha módomban áll majd egykor, személyesen is ellátogatok valamennyi helyre. Jó lenne, ha nem kellene határt átlépni már!

Tucatjával találkoztunk efféle indoklással, tehát az elszármazottak örömmel vesznek részt ebben az akcióban. Az utóbbi indokolás átvezet egy másik indítékhoz, az irodalmi élményhez. Erre még két példa: *Szomolai Tibor Felvidéki saga című családregegye keltette fel az érdeklődésemet a település és lakói iránt. Azóta már – igaz, csak átutazóban – sikerült személyesen is eljutnom.*

Igazság szerint először azokat a településeket néztem, amiket valamelyest „ismertem” (például olvasmányaim alapján). Ezeket mind elvitték. ☺ Aminek örülök, mert ez azt jelenti, hogy működik a kezdeményezés. Tököspusztát a neve miatt választottam. Megtetszett. Ennyi. ☺

A fenti indokban ismét egy új elem: a település (érdekes, furcsa) neve is vonzó lehet. Más esetben egyfajta névrokonságról beszélhetünk. *Lehelnek hívnak, nem is tudtam, hogy létezik olyan település, amiben szerepel a Lehel keresztnév, már ez önmagában érdekessé teszi számomra. Ráadásul Felvidéken van. Régi álmodom eljutni oda, talán ez most még jobban megerősíti a vágyamat. Mivel a szívemhez közeli településeket már mind örökbe fogadták, ezért gondoltam, hogy a vezetéknevemmel azonos elnevezésű falvakat fogadom a szívembe. Ezáltal ki is tűzöm a célt; ezeket a településeket meglátogatni és felfedezni.*

Nézegettem a listát, és mikor ehhez a településhez értem, hevesebben kezdett verni a szívem. Olyan ez, mint a szerelem első látásra. A nevelés fontossága, a gyerekkori, akár csak hallomásból szerzett ismeret is motiválhat. Gyermekkoromban sok szép és érdekes történetet hallottam Kárpátaljáról, melyek most is a szívemben élnek. Szeretném megismerni a települést, és általa a múltat, a jelenben élő szokásokat, kultúráját.

Ebben az indokolásban kicsit magamra ismertem. Kolozsvári születésű vagyok, de dunántúli családból származom, nincsenek erdélyi rokonaim. Észak-Erdély visszatérte adott kolozsvári álláslehetőséget a szüleimnek, s a háború pár év múltán visszasodorta a családot az anyaországba. De ez az idő a szüleimet lélekben erdélyivé tette, s belém is belém oltotta az odatarozás érzését.

Vannak továbbá azok, akik rendszeresen járnak a Kárpát-medencét.

Már többször jártam ott, könnyen megközelíthető onnan több kiemelkedő turisztikai látványosság, és sok szép hely, amit csak a helyiek ismernek, de szívesen megmutatják! Kedves emberek, különösen a helyi unitárius lelkész úr és felesége!

A lakói miatt szerettem meg e kedves kis falut. Temploma, mely a 19. század második felében épült, Szent Márton tiszteletére lett felszentelve. Napjainkban már teljesen szlovák falu, mégis meghagyták az oltáron a magyar szentek képeit, köztük Szent Imrét is. (Rókus)

Mindig szerettem Lengyelországot, és nagyon örülök a lehetőségeknek, hogy szívembe fogadhatok egy települést. Nagy álmom válik valóra ezzel a kezdeményezéssel, hiszen szívem minden határon túl élő magyarért és a Kárpát-medencében élő valamennyi testvérünkért dobog. A szeretet az egyetlen erő, amivel túljuthatunk Trianon szörnyűségén. Kapcsolódunk, megismerjük egymást, és ezáltal egységet alkotunk.

Az utóbbi két indoklás már jelzi ennek a mozgalomnak a másik arcát. A magyar–magyar kapcsolatok erősítése, a nemzeti összetartozás fontosságának tudatosítása és személyes megélése az elsődleges. Ez azonban előbb-utóbb törvényszerűen felveti a szomszéd nemzetekkel való kapcsolat kérdését is. Aminek a rendezésére az úgynevezett nagypolitika szerencsés alakulása miatt most kicsivel több remény van, mint korábban. A szomszédok megismerése, megértése, sőt, talán megszeretése is bekövetkezhet, ha nyitott szívvel és előítéletek nélkül közeledünk feléjük. Ez persze nem azt jelenti, hogy a problémákat a szőnyeg alá kell söpörni. Hiszen ez történt 1948 és ’88 között.

Nagyon nagy örömünk, hogy egy másik réteg is jelentkezett, azok, akiknek bevallottan nincs érdemi ismerete a határaink másik oldalán élőkről. Telitalálatnak érzem az egyik falu kiválasztásának ezt az indoklását: *Semmilyen ismeretem nincs róla, ideje ezen változtatni!* Pontosan ezért indultunk el ezen az úton. *Még nem jártam ott soha, de tudom, hogy „Együtt erő vagyunk, szerteszét gyöngeség”. Én így tudom erősíteni a hazát.*

Kis település Felvidéken, nem sok információt tudok róla. Szeretnék többet megtudni, az ottani emberekről, életükről.

Rokonság, névrokonság, érzelmi kötődés akár irodalomból, akár családi hagyományból fakadóan, személyes tapasztalat, illetve épp ennek a hiánya. Ezek azok az ösztönzők, amik miatt immár majd 1500 ember, talán mondhatni mintegy 1500 család elhatározta, kiemelten törődni fog legalább egy településsel itt a régióban.

Van még egy fontos kategória. Az anyaországiak és a kívülre kerültek között is voltak, akiknek a saját lakóhelyük van a szívükben. Látszólag őket el kellett volna utasítani. De megtehetjük ezt azzal a kárpátaljai emberrel, aki

azt hangoztatja, hogy jó ott élni? Hiszen ez a legfontosabb üzenet azok felé is, akiket a megélhetés kényszere kivezet Ukrajnából. Amikor elindítottuk ezt a mozgalmat, érzelmi hálót akartunk szőni, és szépen alakul is ez a háló. Ám a lokálpatriotizmusnak szép példáival is örömmel találkoztunk, helyük van ebben a mozgalomban.

Megjelent: mkdsz.hu, 2021. augusztus 27.

*

GALAGONYÁS

A galagonya szóról sokunknak Weöres Sándor jut eszébe, és tudja: Őszi éjjel izzik a galagonya, izzik a galagonya ruhája. Talán még a Sebő együttes dala is a fülünkben van. Ha azt írom: Galagonyás, megkérded, miért a nagy kezdőbetű. Lent Délvidéken Pancsovához közel van egy falu: Galagonyás. Szerb neve *Glogonj*, németül *Glogaunak* mondják, ha még *mondják*, románul pedig *Glogoni* a neve. 2011-ben 26 magyar élt ott, és öt német. A lakosok 75 százaléka szerb.

Kezemben az Aracs XXI. évfolyamának 3. száma (12. oldal), és benne Bogdán József szép írása, *Galagonyás temploma...* címmel. A falu templomát Szent Anna tiszteletére szentelték fel. Nem nagyon régi, 1881-ben épült, de nem biztos, hogy megéli a kétszázadik születésnapját. Galagonyás utolsó helyben lakó plébánosa Knapp József (Katalinfalva, 1912 – Galagonyás, 1944) volt 1940–1944 között, akit a szerb partizánok 1944. október 30-án 43 falubeli német hívével együtt sortűzzel kivégeztek.

Bogdán József, aki nemcsak költő, hanem pap is, arra érzett késztetést, hogy Szent Anna napján ebben a nagyon magára hagyott templomban misézzen. Most egy 96 éves asszony, Hemlein Irénke és a lánya (ld. a címképet) alkotják a pap nélküli templom híveit.

Szél szalad ide-oda...

Éltek itt magyarok is, de jött a török, és kipusztult a falu. Amikor a török kitakarodott, s Rákóczit levették a labancok, ezt a térséget sem csatolták vissza Magyarországhoz. Előre gyakoroltak Trianonra. Szerbek költöztek be, de nem soká maradtak. A határőrvidék katonai közigazgatása nem tetszett

nekik, a Wikipédia legalábbis azt írja, hogy a katonai ellenőrzés miatt 1771-ben elmentek. 1774-ben jöttek a németek, melléjük pár év múlva románok költöztek. Még száz évvel ezelőtt is 300 keresztelő volt a Szent Anna templomban, de jött a második háború, 470 német meghalt, a többit elűzték. Azóta a templomot nem tartják karban. Három év után nyitotta ki Bogdán József, aki ezt írta az említett cikkében: *„Szeretném, ha az én felbuzdulásom átszállna sokakra, és megcsodálnák ezt a gyönyörű templomot meg a kilencvenhat éves nénit, aki még tud mosolyogni ebben a helyzetben is.”*

A pusztulás fájdalmas érzés. Szél szalad ide-oda, népek jönnek és mennek. Magyarok. Szerbek. Németek. Románok. Ismét szerbek. A délvidéki német kultúrát a háború és Tito partizánjai számolták fel. Az erdélyi szász templomok kapuja is zárva, ott nem háromszáz, hanem hétszáz éves kultúra pusztult. Szegényedik a világ.

Van-e visszaút? Nehéz hinni benne. De nagyon örülnék, ha valaki felkeresné és szívébe fogadná ezt a települést, ha mosolyt csalna Hemlein Irénke és Elza arcára, és szót váltana azzal a néhány magyarral, akivel Galagonyáson még találkozhat.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. szeptember 18.

**

AZ EGYHÁZ IGAZI ARCA

A világ két hónapig Rómára figyelt, együttérzéssel a pápa betegségére és halálára és várakozással a konklávé döntésére. Amit láttunk, a tárgyilagos kívülállókban is elismerést váltott ki. Ha visszaemlékezünk az elmúlt évszázadra, nagy formátumú embereket látunk Péter székében, akik tisztségüket küldetésnek tekintették, és alázatos szolgálattal teljesítették.

Személyes emlékeim XXIII. Jánossal kezdődnek, a kis kövér, jó humorú emberrel, akinek volt bátorsága „kitárni az ablakokat”, és belevágni a zsinatba. Utána jött az intelligens és precíz diplomata VI. Pál. I. János Pál, a mosolygó pápa hamar eltávozott. Utóda, II. János Pál volt (gondolom, nem csak számomra) maga a Pápa. A személyes találkozásoknál is nagyobb hatással volt rám a temetésén való részvétel. Nehéz megmondani, miért, talán egy másik világ megnyílásának élménye volt. Őt megbízható munkatársa, XVI. Benedek, a tudós teológus, Európa keresztény kultúrájának védelmezője követte. Lemondását sokan értetlenül és sajnálattal fogadták.

Ferenc pápa személye és műve közvetlenül a jelenhez tartozik. Személyiségének és gondolkodásának középpontjában az ember állt. Együttérző volt a perifériára szorultakkal, és megértő a botladozókkal. Sokan dicsérték ezért, és sokan bírálták ugyanezért, mondván, hogy kevésbé figyelt a doktrínára. Gondolkodását jól érzékeltetik a migráció kérdésében tett megnyilatkozásai. Elsősorban a szenvedő embert látta, az életformájukat és társadalmukat védők szempontját kevésbé. Hozzá kell tennünk, hogy véleménye markáns volt, de nem egy szempontú. Beszért a befogadók kultúrájának tiszteletben tartásáról is. Kár, hogy ez nem kapott kellő hangsúlyt a médiában. Mély emberszeretete a hazájukat védőkben is megerősítette a megkülönböztetést a valódi üldözött és a kellemesebb élet utáni vágytól hajtott tömegek között. Abban is reménykedhetünk, hogy

tudatosította a nyugati világ döntéshozóiban az Észak-Dél kapcsolatban vállalandó felelősséget. A magyar jobboldal fenntartásai a pápa bevándorlással kapcsolatos nézetei miatt akkor oldódtak, amikor a család és a béke képviselőjében közös platformra került vele.

Ferenc pápa halála, méltó búcsúztatása és utódja megválasztásának előkészületei jól érzékelhetően mutatták be a világnak az egyház igazi arcát, azt, ami a hírek felszínessége és a gyakori tudatos torzítás miatt alig látható. Az imádság légköre, az alázat mellett is érezhető erő, a Szentlélek vezetésének igénye a közvetítéseken keresztül is átjött. Jó volt látni a téren a fehér füstre várakozó tömeget, a bíborosok döntés utáni egységét, az új pápa átértzett, de határozott megnyilatkozását.

A jövőt persze csak sejteni lehet, de a névválasztás sokat elárul. Nagy Szent Leó pápa az V. században nemcsak Rómát védte meg Attilától, de az egyház tanításának tisztaságát is a tévtanítóktól. XIII. Leó az első szociális enciklika szerzője, abban a korban, amikor munkástömegek éltek nyomorúságos körülmények között, a mohó tőke szorításában. Erre a súlyos társadalmi feszültségre két megoldás kínálkozott. A marxizmus meghirdette az osztályharcot, az egyház pedig a társadalmi igazságosságot és szolidaritást, elfogadva a szakszervezetek békés, de határozott nyomásgyakorlását. A történelem az utóbbit igazolta, a kommunizmus megbukott, a nyugati munkások pedig végül jólétben éltek. A *Rerum Novarum* tanításának aktualitását maga XIV. Leó pápa így mondta el beszédében: választ kell adni „az újabb ipari forradalomra és a mesterséges intelligencia jelentette fejlődésre, melyek új kihívásokat állítanak eléink az emberi méltóság, az igazságosság és a munka védelmét illetően”.

A névválasztás mellett a pápa első mondatainak is van üzenete. A béke hangoztatása ilyen. Természetesen tudjuk, hogy ennek keresztény értelmezése többet jelent, mint a háború végét. Minden okunk megvan rá, hogy reménnyel tekintsünk XIV. Leó pápaságára és arra, hogy tevékenysége nemcsak az egyház, hanem a világ életére is jó hatással lesz.

*Eredeti megjelenés: vasarnap.hu
mkdsz.hu, 2025. május 14.*

*

VALÓSÁG ÉS IGAZSÁG

A napokban azt hallottam egy előadásban, hogy „a politikai hatalom legfőbb szövetségese a valóság, a valóság és nem az igazság”. A megfogalmazás első hallásra meglepő, magyarázatra szorul. Szerencsére az előadó maga tette ezt meg, megindokolva a mondat első felét. Szerinte a valóság nem más, mint amit az emberek akarnak, és ezzel nem lehet szembenemenni. A mondat második feléről nem szólt, csak sejteni engedte, mit gondol róla. A szűkös, de jól hangzó magyarázattal egy baj van, a kizárólagosság. Mit jelent ez az egyik, és mit a másik esetben?

Kétségtelen: választást nyerni és hatalmat megtartani a választók akaratával szemben nem lehet. Ha elfogadjuk az előadó definícióját a valóságról, akkor az nem más, mint az emberek véleményének ismerete, képviselete és adott esetben befolyásolása. Különösen az utóbbi feltételezi a hatalomtechnika alkalmazását. Nincs ezzel semmi probléma, hiszen ez is a politika szakmai követelménye. Olyan semleges eszközök ezek, amiket a cél minősít, használható jóra és rosszra. Különböznek azoktól az önmagukban erkölcsstelen eszközöktől, amikre azt szokták mondani, a cél szentesíti őket.

Ha már a negatívumoknál tartunk, tudjuk, hogy minden politikai rendszernek van gyenge pontja. Amíg a diktatúrák az ember szabadságát elnyomva kényszerrel alkalmaznak, addig a demokráciában a személyes szabadságot nemcsak befolyásolni, de gyakran manipulálni is igyekeznek.

Az „igazság” nélküli „valóság” képviselőinek üresen cseng a szava, hitelenné válnak, és a pusztá hatalomvágy gyanúját keltik. Ha a közelmúltból példát keresünk erre, a Gyurcsány-kormányt kell említenünk. Egy politikai vezetőnek kell, hogy legyen víziója az országról és a világról, sőt, ezt megelőzően az emberről és a társadalomról. Gyurcsányéknak nem volt határozott elképzelésük ezekről, hanem alkalmazkodtak a fősodorhoz. Mivel ez kevésnek bizonyult, használták a manipuláció eszközét, mikor saját bevallásuk szerint is folyamatosan hazudtak. A hatás lassan elpárolgott, és kiderült, hogy a király meztelen.

A kizárólagosság azonban az „igazság” esetében is problémás. Gondoljunk a rendszerváltás történelmi pártjaira, a szocdemekre, kiszagdákra és a különböző radikális kispártokra, akik az igazság felkent bajnokainak

tekintették magukat, és nem törődtek a profizmus első számú feltételével, a belső feszültségek kezelésének képességével. Ha a párt üzenete helyett a belső harcok uralják a kommunikációt, biztos a bukás.

Végül is, ha a politikus és az általa vezetett politikai erő eredményes és hiteles akar lenni, egyszerre kell képviselni a „valóság” és az „igazság” szempontjait. Talán nem vagyok elfogult, ha azt mondom, hogy a tárgyilagos szemlélő is felfedezheti ezt a politikai hatalom jelenlegi képviselőinél. A sorozatos kétharmados győzelem bizonyítja, hogy a „valóság” szempontja, vagyis az emberek véleményének képviselete nem hiányzik a szövetségből, de az „igazság” sem, ami a politikai törekvések irányában fedezhető fel. A szövetség egyik tagja, az erős néppárt inkább a „valóság”, másik tagja, a kisebb világnézeti párt inkább az „igazság” képviseletében jeleskedik. Ez utóbbi a népszerűségénél többre tartja a vallott értékek következetes képviseletét. Tisztában van azzal, hogy emiatt támogatottsága a közgondolkodás változásainak függvénye. Nem pályázik aranyéremre, de dobogós helyre van esélye, éppen a stabil megbízhatósága miatt.

A szövetség ereje abban van, hogy tiszteletben tartják egymás identitását, és a politikai megvalósíthatóság mentén együttműködnek.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. április 22.

*

HÁBORÚPÁRTIAK ÉS BÉKEPÁRTIAK: A FELSZÍN ALATT

A háborúpártiak és a békepártiak küzdelme nem más, mint a jéghegy csúcsa. A mélyben kemény gazdasági érdekek és az átalakuló világrend pozícióharcai vannak, de jól látható a kultúrák összecsapása is, eszünkbe juttatva Huntington vízióját. A mai küzdelem annyiban más, hogy nem két távoli civilizáció összecsapása történik, hanem a nyugati világon belüli két erő áll egymással szemben.

Az egyiket, a hagyományos nyugatit a keresztény hit kultúrateremtő ereje hozta létre. A hit és a kultúra kezdetben szorosan együtt élt, később ez a kapcsolat fellazult, és a kultúra önálló életet is kezdett élni. Ezért mondhatta

Antall József, hogy Európában az ateista is keresztény. Mi tudjuk, hogy az élő hit nemcsak létrehozta, de hosszú távon fenntartani is ez fogja.

Ez a kultúra a teremtett világ mindenki által felismerhető törvényeire épül. Normális emberi magatartást biztosít követőinek. Nincs abban semmi különös, hogy az emberszerető Istenbe vetett hit és a belőle fakadó kultúra mélyen emberi. Vagyis az önálló életet élő kultúra is megfelel az emberi természetnek, tehát normális. Ilyen egyszerű, de mi van a másik oldalon?

Az a kultúra is már-már vallásnak tűnő tanra épül, aminek közép-pontjában az ember nagyszerű ajándéka, a szabadság áll. Ez a szabadságfogalom azonban már kibújt a természettörvény védelme alól, a minden ember lelkiismeretében felismerhető szabályozás alól. Karl Popper eszméje, a nyílt társadalom elmélete arról szól, hogy az embert meg kell szabadítani a hagyományos közösségek által meghatározott identitásától, ezért ezeket az egyébként természetes közösségeket vissza kell szorítani, létrehozni a multikulturális, kevert társadalmakat. Az ember pedig, felszabadulva eredeti közösségeiből, szabadon választ magának identitást.

Már az elméletben is megjelenik, amit a gyakorlatban látunk, hogy a hagyományos közösségek – család, egyház, nemzet – eltörlésében nem válogatnak az eszközökben. A gyakorlat azt is mutatja, hogy a bevándorlásra épülő kevert társadalom és a természetes normáktól felszabadított személyes magatartás milyen eredménnyel jár.

Ebben a kultúrában helyet kapott a woke-őrület minden torzulása is. (A woke a marxizmushoz hasonló totalitárius rendszer, amely üldöz mindenkit, aki másként gondolkodik. Térhódításának is hasonló társadalmi következménye van, mint a létező szocializmusnak. Aki érvényesülni akar, úgy tesz, mintha követője lenne. Ennek legjobb példája a nyugati országok sok egyetemének és multinacionális cégeinek eltorzult világa.)

Erre az ideológiai alapra nemcsak túlélési stratégia épül, hanem kemény önérdék, hiszen a politika és a média világának szereplői és az általuk képviselt ügyek komoly támogatást kapnak az eszme elkötelezett híveitől, többek között a sokat emlegetett magyar származású világpolgártól.

Bár nem ide tartozik, de érdemes egyszer elgondolkozni azon, hol a helye ebben a változó világban az európai kultúrát megteremtő hívő közösségeknek. A kihívás erős, a válasz egyértelmű. Identitásukat őrző,

felelősségüket gyakorló, élő közösségekre van szükség. Hogy ez konkrétan mit jelent, azt nem a mi okoskodásunk dönti el, hanem a Gondviselés irányítására érzékenyen figyelő hívők a konkrét helyzetben fogják tudni megítélni.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. március 20.

*

EMLÉKEZÉS MOHÁCSRA

Harrach Péter, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság elnöke a Mohács 500. évfordulóját előkészítő, Európa védelméről szóló nemzetközi konferencia résztvevőit köszöntötte.

Megtiszteltetés számomra, hogy köszönhetem Önöket, annak a konferenciának résztvevőit, amely hivatott a mohácsi ütközet 500. évfordulójának méltó megemlékezését előkészíteni. Engedjék meg nekem, hogy néhány gondolattal hozzájáruljak közös munkánkhoz.

Az emlékezés minden közösség életéhez hozzátartozik, mert amikor a múltjából személyekre és eseményekre emlékeznek, felfedezi gyökereit. Ez segít identitásának kialakulásában. A nemzeti emlékezés pedig összeköt mindenkit, akinek ez a hazája, és ehhez a nemzethez tartozik. Igaz az ismert mondás, hogy a nemzet a múlt, a jelen és a jövő magyarjainak szövetsége.

Amikor emlékezünk, megjelenítjük a múltat a jelenben. Így a múltat az emlékezés, a jelent az ünneplés, a jövőt a továbbadás képviseli (emlékezetpedagógia). Az emlékezetpolitikának nagy szerepe van egy-egy politikai közösség életében. A kormányzó politikai erő számára ez legitimációs igazolás is. Nemcsak a választópolgárok döntése, hanem a nagy elődök követése is méltóvá teszi az ország vezetésére.

Az a kormány, amelyiknek fontos a szuverenitás, emlékezetének középontjába a nemzeti-európai-keresztény államot alapító királyt állítja. Közben birodalmi törekvések ellen harcol, előkelő helyre teszi a szabadságharcosokat. Egy másik csoport a haladást tűzi zászlójára. Ők a forradalmárok közül választanak eszményképet. Mindez persze akkor hiteles, ha a tisztelet személye az általánosan elfogadottak kategóriájába tartozik.

Az emlékezésre lehetőséget adnak az emlékhelyek és az évfordulók. Szerencsés esetben a kettő egybeesik. Mohács esetében is ez a helyzet. Amikor 1526. augusztus 29-re emlékezünk, tisztelettel hajtunk fejet a keresztény Európa védelmezői előtt. Mi történt aznap? Az erős központi hatalommal és hatalmas katonai erővel rendelkező oszmán-török birodalom Európa ellen indult, Szulejmán szultán célja Bécs elfoglalása volt. Elfogadható az a többször hangoztatott vélekedés, mely szerint a szultán megkímélte volna a magyarokat, ha átengedik az országon a seregét, ez azonban árulás lett volna.

Milyen Európa és milyen Magyar Királyság fogadta a hódítókat? 36 évvel Hunyadi Mátyás halála után a főurak erősödésével meggyengült a központi hatalom. A húszéves király nem tudta az ország teljes haderejét összpontosítani. Európa szintén gyenge volt, hatalmi küzdelmek gyengítették. Hol a szándék, hol az erő hiányzott az egységes fellépéshez. Míg a pápa ötven ezer aranyat adott, Ferdinánd semmit, a franciák pedig a Portával kötöttek évszázados együttműködést. Csak Közép-Európa mozdult meg. A mohácsi csatában szinte minden nemzete részt vett, horvátok, szerbek, szlovákok, csehek, németek és lengyelek. A haderő sem volt kicsi, csak az ellenfél mellett törpült el. A csata részleteiről nyilván sokat fogunk hallani. Tény a súlyos vereség, elesett 4000 lovas, 10.000 gyalogos, maga a király is, a fővezér, Tomori érsek és hat püspöktársa, zászlósurak, főurak.

Mohács után, de különösen Buda 1541-es elfoglalása után az 500 éves európai középhatalom, a Magyar Királyság megszűnt létezni, három részre szakadt. A török uralom 150 évig tartott. Ennek megszűnte után a nemzet szabadságát nagy hatalmú birodalmak korlátozták. Az utolsó katona, a megszálló szovjet hadsereg képviselőjében, 1991-ben hagyta el Magyarországot. Ennyit Mohácsról és következményeiről. Így talán érthető, hogy a (maradék) szuverenitásunk és a (maradék) európai kereszténység védelme fontos számunkra.

Szembetűnő a párhuzam 1526 és 2015 között. Mindkét esetben egy idegen kultúra tömeges képviselői akarják megszállni Európát. A különbség az, hogy akkor egy nagy hadsereg fegyverrel tört ránk, most viszont önként fogadja más kultúra képviselőit egy identitását veszített, önpusztító ideológiától meggyengült Európa. A beáramlók nemcsak a demográfiai űrt fogják betölteni, de vitalitásukkal és intoleranciájukkal előbb-utóbb átveszik a tulajdonosi szerepet. Talán felmerül Önökben a kérdés, hogyan egyeztethető össze az elmondottakkal az a tény, hogy Magyarország ezeréves történelme

során mindig befogadó volt. Nagyon egyszerűen. Azt fogadjuk be, aki tiszteletben tartja törvényeinket, szokásainkat és életformánkat. Abban reménykedhetünk, hogy az önvédelmi reflex felébred, és egész Európa követi Közép-Európa és a Nyugat-Balkán ma is meglevő védelmi szerepét.

Tartalmas napokat kívánok Önöknek, és azt, hogy a múltra való emlékezés ne csak tiszteletet keltsen a hősök iránt, hanem tanulságot is hozzon.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. december 8.

*

KERESZTÉNYSÉG ÉS POLITIKA

„Hogyan politizáljanak a katolikusok?” címen beszélgettek Gájér professzorral a Lélek Szava podcast adásában. Imponáló volt a professzor felkészültsége és árnyalt fogalmazása. Mivel a címben feltett kérdés közéleti tevékenységem minden pillanatát érinti, ez arra késztet, hogy leírjam gondolataimat, ha nem is a politikai elmélet, hanem a gyakorlat oldaláról.

Újból és újból előkerül a jámbor figyelmeztetés: keresztény ember tartsa távol magát a politika piszkos világától. Ez egy elhamarkodott válasz arra a kérdésre, hogy politizáljon-e a keresztény ember. A hiteles választ Szent II. János Pál adja meg a *Christifideles Laicibus*-ben: *„az igen elterjedt vélemény, ami a politikát az erkölcsi veszély szükségszerű helyének tekinti, semmiképpen sem igazolhatja a keresztények közügyekkel szembeni kételkedését vagy tartózkodását.”*

A valódi kérdés tehát nem az, hogy politizáljanak-e a keresztények, hanem az, hogy hogyan. Talán az egyszerű válasz ez lehet: a közjó szolgálatában, az evangélium szellemében.

Amikor erre a pályára léptem, azzal a kifejezett szándékkal tettem, hogy a keresztény értékrend társadalmi képviselőjét vállalom. Több mint három évtized után a naivitás lekopott, de a szándék maradt.

Itt rögtön felvetődik a politika világának egyik alapvető szempontja, a *hitelesség* és a *hatékonyság* kettős követelménye. Ha meg akarom valósítani a közjó szolgálatát, a hatalom birtokába kell jutnom. Enélkül semmi esélyem sincs. Ebből következik a kérdés: keresztény ember milyen eszközökkel szerezzen hatalmat. Másként fogalmazva: hogyan lehet megnyerni

a demokratikus választást? A politikai marketing szakma, aminek megvan a maga szabályai. Például a jó kormányzás kevés, azzal még nem lehet választást nyerni. Önmagában a jó program sem kelt nagy érdeklődést. A karizmatikus vezető inkább, de a választó stabil anyagi biztonsága még inkább.

Keresztény szempontból van egy kritikus eleme a kampánynak, az úgynevezett szembesítés. Az ellenfelet szembesítjük kormányzati alkalmatlanságával. Ha ez tárgyilagosan, a valóság bemutatásával történik, persze keményen és szellemesen, akkor nincs benne kivetnivaló, de ha a rágalmozás eszközeivel, akkor már tisztességtelen.

A politika egyik definíciója: a kompromisszumok művészete. Ez akkor igaz, ha tudjuk, hogy az eszmék között nincs kompromisszum. Tekintsük technikának, amely abban segít, hogy a lehetőségekhez alkalmazkodva megvalósítsunk valamit a céljainkból.

Egy erkölcs van, amely érvényes a politika világában is. Annak szabályai azonban nem mindig tekinthetők erkölcsi kategóriának. Vegyük például a jótékonykodás magánéletben érvényes szabályát, hogy nem a nyilvánosság számára tesszük, egyik kezünk se tudja, mit tesz a másik.

A politikai cselekvés viszont igényli a nyilvánosságot, mindenről kommunikálnunk kell. A szabály így hangzik: tedd a jót, és beszélj róla. Túllőni persze ebben is lehet, ezt némi öngúnyal így szokták megfogalmazni: önmagunk dicsérete olyan fontos, hogy nem hagyhatjuk másra.

A nyilvánosság azért elengedhetetlen, mert segít megőrizni a társadalmi támogatottságot. Ebben nemcsak a tettek, hanem a szavak is szerepet játszanak. Itt is van tisztességes megoldás, vagyis a meggyőzés, és van tisztességtelen, a manipuláció. Számtalan példát látunk ennek kifinomult alkalmazására.

A keresztény politikusnak tudomásul kell vennie, hogy változó mértékben, de mindig behatárolt a mozgáster. Törekvéseiből annyit tud megvalósítani, amennyi politikailag lehetséges. Ez pedig következik a társadalmilag lehetségesből. Ebben is különbözik a magánélet, ott a keresztény életformát a maga teljességében meg lehet élni, és érvényes a tanúságtétel „akár alkalmas, akár alkalmatlan” szabálya is.

A politikailag lehetséges fogalmát legjobban az életvédelemmel lehet érzékeltetni. Képzeljünk el egy szituációt, és helyezzük el benne az életvédő politikust. Ez a helyzet akár meg is történhetett volna.

Adva van az Alkotmánybíróság 48/1998. számú határozata. Ez az Országgyűlést a magzatvédelmi törvény módosítására kötelezi. A sokat vitatott „súlyos válsághelyzet” esetében az abortuszról szóló döntést továbbra is az anyára bízta. Ezzel nem ért egyet, és különvéleményt fogalmaz meg Lábadý Tamás alkotmánybíró. Az életvédő képviselő természetesen maga is ezt vallja, vagyis hogy a magzat ember és jogalany, életét hatékony védelem illeti meg. Az AB-határozat ezzel szemben gyakorlatilag elfogadja a nő „önrendelkezési” jogát. Igaz, hozzáteszi, hogy a törvényhozónak egyszersmind a magzati élet védelmére irányuló, megfelelő ellensúlyt képező rendelkezéseket is hoznia kell. Az előterjesztést megfogalmazó minisztérium formailag teljesíti az AB határozatát, de nem használja ki a magzat hatékony védelmének lehetőségeit. Mit tud tenni az életvédő képviselő?

Egy asztalhoz ülteti a parlamenti pártok szakpolitikusait a magzatvédő szervezetekkel, akik elmondják a hatékonyabb módosítási változatokat. Az előterjesztés nem változik, szavazás következik, név szerinti. Az életvédő képviselő kormánytagként nemmel szavaz. Várja a következményt, megússza. Elment a falig, döngette is egy kicsit, de nem törte össze rajta a fejét. Vagy vállalni kellett volna a mártíromságot? Az ilyen helyzetekre nincs általános érvényű válasz. Lelkiismeret van, felelősség és higgadt döntés.

Miután a törvényi út nem járható, marad a másik lehetőség, a döntés előtt álló anya teljes körű tájékoztatása a magzati életről, arról a lehetőségről, amit kapott, hogy megélheti a csodát, egy új élet bontakozását a testében. Természetesen azzal a vállalással, hogy ha kell, gondoskodnak a megszülető gyermekről. Ebből a munkából a keresztény társadalom egészének ki kell vennie a részét, tanárnak, papnak, újságírónak, a nyilvánosság minden szereplőjének.

Ezzel akarva-akaratlanul kiléptünk a politika szűk világából. Azt kell látnunk, hogy ma a keresztények számára az igazi kihívást a nyugati kultúra egyre torzabbá váló világa jelenti. Nemcsak a hitünket támadják, de az azt megvalló személyek is hátrányos megkülönböztetésben részesülnek. Erre a helyzetre két rossz válasz is van, a feladás és a kivonulás. Rod Dreher *Szent Benedek válaszáján* című könyvében stratégiai kivonulásról beszél. Szent Benedekre hivatkozik, aki Róma züllött világából kivonult, és közösségeket alapított, majd az ezekből kiáradó szellemiség megteremtette az egységes keresztény Európát.

A történelem néha előre nem látható helyzeteket produkál. Nekünk viszont az a dolgunk, hogy megválaszoljuk a mai kihívásokat. Nevezzük stratégiai kivonulásnak vagy bármi másnak, a lényeg: erősítsük meg saját köreinket, hogy kellő erővel tudjunk a társadalomban maradni és érvényesíteni az igazságot.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. november 9.

*

Á SZABADSÁG TISZTA VÁGYA

Igazodási pont nélkül nem megy. A hajósnak kell az égbolt, a térképésznek a tengerszint. Így van ez az életformánkkal is, ami persze nem minden embernél jelenti ugyanazt. Van, akinek ösztönös igazodási pont az éppen aktuális divat, és fontos számára, mondjuk, a műköröm. Van, akinek a függősége határozza meg az életét. Ez nem tudatos döntés, sőt, nem is szabad. Az erős családi hagyomány is betöltheti ezt a szerepet, de ez is esetleges. A tudományos érvek alapján kidolgozott életforma már tudatos választás eredménye, de ez is ki van téve a változásnak. Van még valami: a hit.

A hit pedig gyermekien egyszerű és tiszta. Ha keresztény a hívő, akkor az evangélium az igazodási pont, és annak felszabadító üzenete. A szabadság az ember egyik nagy ajándéka, ami lehetőséget ad még a rossz választására is. Ennek azonban súlyos következménye a Teremtőtől való eltávolodás, amelyet a megváltás szüntet meg. Így kapja meg az ember a teljes szabadságot, amelyről a teológia ezt mondja: „felszabadulás a bűn, a külső törvény és a halál meghatározó hatalma alól, egyáltalán, felszabadulás a világi hatalmasságok szolgaságából” (Karl Rahner).

Ez az evangéliumi üzenet adhat igazodási pontot a keresztény ember személyes életében megélt szabadsága számára. Egy nemzeti közösség életében is kell lennie ilyen igazodási pontnak, ami a közélet minden szereplője számára nélkülözhetetlen. Hol máshol kereshetnénk ezt, mint történelmünk szabadságharcaiban, például a legutóbbiban. A szabadságvágy tiszta forradalma számunkra az igazodási pont.

Nekem még vannak emlékeim azokból a napokból. Gyerekfejjel is éreztem, hogy egy félelemmel teli, nyomasztó világból tört fel a szabadság vágya. Ahogy egy dohos szobából kilép az ember, és teleszívja a tüdejét a friss levegővel. Nem volt ebben semmi önző számítás, csak egymásra tekintő, felszabadult öröm. Ez a tiszta forradalom a mai közélet igazodási pontja. Volt közös nemzeti cél, és létrejött az egység, ilyen egyszerűen és tisztán, megosztottság és önérdék nélkül.

Leverték, elbukott, de megmaradt igazodási pontnak.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. október 23.

*

NINCS ÚJ A NAP ALATT...

Kösse fel a nadrágját, aki újat akar mondani arról, mi történik ma Európában. Mindent tudunk az önsorsrontó ideológiáról, az erkölcsi relativizmus rombolásáról, a megvásárolt politikusokról, a karizmatikus vezető hiányáról, a nagyhatalmi nyomásról, a versenyképesség csökkenéséről. Kár is folytatni... Én is csak azért bátorkodom ehhez a témához nyúlni, mert szeretném érzékeltetni, hogy sem a probléma, sem a hiteles megoldás nem új.

Közel száz évvel ezelőtt Paul Valéry kezdeményezésére meghívták Párizsba Európa legkiválóbb íróit, tudósait és politikusait, hogy az európai szellemről és a kontinens jövőjéről cseréljenek eszmét. Magyarországról a tudós politikus, Teleki Pál kapott meghívást. (Az idézetek felszólalásának általa leírt változatából valók.)

Előadásának első felében a földrajztudós szólt belőle, amikor kifejtette, hogy Európa geológiai tagoltsága hatással volt a kontinens kultúrájának kialakulására. Az egyes földrajzi területeken élő nemzetek különböző világának találkozásából jött létre a közös elemeket hordozó és egységes alapokra épülő európai kultúra. Ezek sajátos vonása a nemzetek egészséges versengésében lévő dinamizmus is.

„Az európai világ sokszerűsége és dynamismusa az észnek és a gondolatnak világát oly gazdag, oly élénk, oly logikus kifejlődésre vezette, amely az egész

emberiség fejlődésében egészen sajátos és a maga nagyszerűségében összehasonlíthatatlan. Ehhez a fejlődéshez hozzájárult Európa minden népe.”

A szép és sokszínű Európa képét rajzolta fel az előadó, azét az Európát, amelynek megmaradásáért mi is dolgozunk, amikor a „nyílt társadalom” képviselőinek különbségeket megszüntető ideológiája és az Európai Egyesült Államok nemzetellenes birodalmi terve ellen küzdünk. Száz évvel ezelőtt, ha nem is éleződött ki úgy a küzdelem, mint napjainkban, de az uniformizáló gondolat már megjelent. Teleki a rá jellemző tárgyilagos hangon védelmezi az európai kultúra lényeges vonását:

„Európa változatossága adott tény. S én úgy hiszem, hogy Európa sorsáról való minden vitában, gyógyítására irányuló minden kísérletben számot kell vetnünk Európának evvel a változatosságával. Annyira ezek a tulajdonságok azok, amelyek Európa jellegét, Európa éniségét teszik, hogy megmásíthatatlanok, kitérülhetetlenek, s nem képzelhető el, hogy... egy máról holnapra való politikai elhatározással ezeknek létét megszüntethessük.”

Az előadás második felében, a geopolitikai és nemzeti kérdések után, az egyén és közösség viszonyáról is szó esik. Emberképünk közös vonásai adják a probléma megoldásának közös alapjait. Ez pedig egyensúlyt és harmóniát jelent egyén és közösség, szabadság és felelősség, egyedi és általános, jogok és kötelességek között. Teleki a nyugati világban erősödő versengés következményeit látja a felszínes és egyoldalúan praktikus gondolkodásban, amely az ember és világa átfogó szemléletét gyengíti. Ha ma élne, talán hozzátenné, hogy a termelési és fogyasztási kényszer nemcsak a környezetet károsítja, hanem az embert és társadalmát is.

A közösen vallott emberképből következik, hogy amikor hiszünk a folyamatos megújulás szükségességében, tudjuk azt is, hogy léteznek változatlan értékek és normák, amelyek összhangban vannak az emberi természettel és a teremtett világ törvényszerűségeivel. Ezek biztosítják az emberi méltóság megőrzését és az egészséges társadalom felépítésének lehetőségét.

Mai küzdelmeinknek fontos területe az identitást formáló közösségek védelme. Az egyén ezekben a közösségekben találkozik a másik emberrel, tanulja meg az együttélés szabályait, megéli az összetartozás élményét, miközben gyakorolja a másikért vállalt felelősséget. Mindezek formálják személyiségét, jobban, mint a hagyományos közösségeket megszüntetni kívánó ideológiák, amelyek az emberi jogok számát korlátlanul és észszerűtlenül növelik.

Az előadó ember és közösség viszonyát így írja le: „Az emberi egyedek természetüknél fogva nem egyenlők. Minden ember egy egyéniség, egy időben és térben vissza nem térő individualitás. Ezek az egyedi egyéniségek nem élnek önmagukban, sem a többitől elhatároltan.” Saját tapasztalata alapján a cserkészlet mint közösség jellemformáló erejét hozza példának. Hangsúlyozza, hogy a nemzeti cserkészcsapatok büszkék sajátosságaikra, de tisztelik más nemzetek tőlük különböző értékeit.

Az előadás befejező mondatait akkor tudjuk igazán értékelni, ha meggondoljuk, hogy azokban az években az ember- és keresztényellenes gondolat két örült eszme – a nemzetiszocializmus és marxizmus képében – már megjelent.

„A jövőben éppen Európa népeinek sokfélesége, a jellegükben, characterükben rejülő különböző értéke lesz Európának legnagyobb ereje a világversenyben.”

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. február 7.

*

SZEMÉLY ÉS KÖZÖSSÉG A KATOLIKUS GONDOLKODÁSBAN

Az ökumené korát éljük. A felekezetek kapcsolatában ez nemcsak a hitviták korának lezárását és az együttműködés időszakát jelenti, hanem azt is, hogy a nagy társadalmi kérdésekre csak egy érvényes keresztény válasz adható, amit együtt kell megadni. Ez persze nem jelenti az egyes közösségek hagyományainak és sajátosságainak feladását. Reményem szerint azt viszont jelenti, hogy amit a katolikusnak nevezett hagyományból merítünk, egyetemes keresztény válasznak tekinthető korunk társadalmának kérdéseire.

Ilyen sajátosság az ismert mondás, mely szerint a katolikus kötőszó a „nemcsak... hanem... is”, ami kiegyensúlyozottságra és egyetemességre utal. Ha ez így van, a személyről és közösségről való gondolkodásunkban is ennek kell érvényesülnie.

Közéleti tevékenységünk az emberre koncentrál, aki a közösség tagja. Itt rögtön egy distinkciót kell tennünk. Az ember számunkra személy és nem csupán egyén. Méltósága istenképiségéből fakad, különbséget tud tenni jó és

rossz között, és a jót szabadon tudja választani. A témánkkal kapcsolatban fontos tulajdonsága, hogy közösségi lény. Az egyén szociológiai fogalom. Ha ideológiát csinálunk belőle, eljutunk az individualizmushoz, amely távol áll a mi emberképünkötől. Nem kell különösen éles szeműnek lennünk, hogy meglássuk, a nyugati világban elterjedt és különböző politikai gúnyát ölt ez a szemlélet. Például a nyílt társadalom elméletének durva közösségellenessége is megjelenik követőinek politikai magatartásában. Igyekeznek gyengíteni, sőt, ellehetetleníteni az identitást erősítő természetes közösségeket. Ezzel azonban nem ér véget az emberképet torzító igyekezetük.

Az emberi jogokat – melyek a teremtett világ rendjéből következnek – folyamatosan és önkényesen kiterjesztik és abszolutizálják. Néha olyan bizarr eredményre jutnak, hogy azt néhány éve viccnek gondoltuk volna. Így érthető, hogy a katolikus közéleti gondolkodásban nagy hangsúlyt kap a közösségek megerősítése. Ez nem nyomja el az emberi személy méltóságának gondolatát, hanem mellé teszi a veszélyeztetett közösségek tiszteletét. Az egyensúly mindhárom fontos közösségben látható.

Amikor a gyermek nevelésében és személyiségének kibontakoztatásában gondolkodunk, akkor a család közösségének mint felnevelő közegnek a szerepét hangsúlyozzuk. Az egyházi közösségben bontakozik ki az ember transzcendensre irányuló igénye, de itt találkozunk az egyéni és társadalmi életét szabályozó normákkal is.

A nemzethez tartozás tudata élményt jelent az embernek, a közös haza és közös nyelv biztonságát nyújtó élményét.

A katolikus gondolkodás kiegyensúlyozottsága és egyetemessége nemcsak az emberről és közösségről való harmonikus szemléletet jelenti, hanem megóv minket az individualizmus szélsőségétől épp úgy, mint a közösségekbe való bezárkózástól. Attól, hogy saját családunk tagjain kívül mindenkit gyanús idegennek tekintsünk. Attól, hogy a felekezeti sovinizmus hibájába essünk. Attól is, hogy a más nemzeti közösségeket eleve ellenségként kezeljük.

A katolikus egyetemesség nyitottságot jelent, hogy partnert lássunk másokban, és ne ellenfelet vagy csupán szövetségest.

Megjelent: mkdsz.hu, 2023. április 6.

*

A BÉKE TÖBB MINT A HÁBORÚ VÉGE

Az orosz–ukrán háború sok ezer fiatal áldozatának félbeszakadt élete súlyos érv a béke mellett. Nem kevésbé súlyos a háború eszkalációjának veszélye, amely még több áldozatot követelne. Minden háború borzalmas és elkerülendő.

Akkor mégis miért nevezzük hősnek például a törökök ellen harcoló Hunyadi Jánost? Vagy tiszteletre méltónak a honvédek jelmondatát: „a hazáért mindhalálig”? A válasz benne van a kérdésben: a hazáért vállalt áldozat tiszteletre méltó – ettől még a háború elkerülendő.

Ha igaz, hogy ez a háború az új világrend kialakulásának egyik epizódja, akkor nem csupán két rokonnép háborúja. Akkor súlyos hatalmi és gazdasági érdekek csapnak össze. Végül egyik vagy másik fél győz, vagy egyik se. Közben emberek halnak és családok szenvednek, Európa tovább gyengül, de a fegyverüzlet virágzik. Nagy kérdés, hogy mi lesz a háború után. Hol lesz a helyünk, és mi lesz a szerepünk?

Egy percre sem vitás, hogy Európához tartozunk. Nyilvánvaló, hogy a későbbi szerepünket is jelentősen befolyásolni fogja ez a tény. Konkrétan régióon belüli kapcsolataink, az együttműködésnek az a hálózata, amelyet különböző ügyekben más-más partnerrel építünk; nem elhanyagolható szempont a kormány rátermettsége és az uniós falkavezérek szándéka sem. Egy biztos, az európai együttélés a jövőben sem lesz zökkenőmentes. A nyugati társadalmakat megfertőzte egy önpusztító ideológia és dekadens életforma.

Ehhez járul a bevándorló tömegek okozta zavaros helyzet. Igaz, a történelemben mindig voltak váratlan fordulatok. Miért ne bízhatnánk abban, hogy feltámad a nyugati társadalmak életösztöne, és megcáfolja azokat, akik a civilizációk küzdelmében a nyugat vesztét jósolják? Tény, hogy a kultúrák harcát nem fejlett haditechnikával lehet megnyerni, hanem a személyek és közösségek belső erejével. Ahogy Rómát naggyá a római jellem képviselői tették, és a japán ipart a cégük iránt legendásan elkötelezett munkavállalók. Rómánál maradva azt is látjuk, hogy a hanyatlás erkölcsi mélypontját követően hogyan erősödött meg és sugárzott ki néhány közösségben az a szellem, amely naggyá és élhetővé tette Európát. Ezeknek a közösségeknek a segítségével erősítette meg Szent István is a maga európai, keresztény és magyar államát.

Tudjuk, hogy a „béke” szóban sokkal több van, mint a háború vége. Húsvét közeledtével érdemes ebbe belegondolnunk. Nézzék el egy kereszténydemokratának, hogy teológiai gondolattal kezdi. Az ünnep lényege, a keresztény tanítás központi eleme, Isten megbocsátó szeretete, amely meghozta a békét Teremtő és teremtmény között, Jézus Krisztus áldozata által. Ennek tudata és megélése erősíti a keresztény ember belső békéjét.

Akiben belül béke van, az képes a rajta kívül lévő békétlenséget csillapítani. A béketeremtés szép emberi feladat.

A személyes kapcsolatok békéjén túl fontos kérdés a társadalmi béke is. Ez akkor születik meg, ha nincsenek elégedetlen csoportok és rétegek. Ha pontos meghatározást akarunk, legjobb, ha a skolasztikus filozófia definícióját használjuk. Eszerint a béke az „igazságosság alapján történő együttélés rendje”. Ebben a rövid mondatban a következő van: az igazságosság érvényesülése biztosítja, hogy a társadalom minden tagja megkapja, ami neki jár. Ezzel valósul meg a rendezett együttélés, amelyben a rend nem kikényszerített szabályozás, hanem az ember természetének megfelelő természettörvény által megjelölt életforma, szemben az alkalmi ötletek és rendezetlen vágyak diktálta megoldásokkal.

Megjelent: mkdsz.hu, 2023. április 3.

*

AZ ESZMÉK KÖZÖTT NINCS KOMPROMISSZUM

Elfogadni kell a társadalmat, vagy alakítani? Erre a klasszikus kérdésre csak azt lehet válaszolni, hogy is-is. Valamit elfogadok, mert jónak tartom, vagy mert tisztelem mások szabad döntését. A közgondolkodást, az együttélési és viselkedési szabályokat viszont a hiteles normák szerint kell alakítani. Hogy mik azok a hiteles normák? Amik nyilvánvalók, vagyis a természettörvénybe foglaltak. Ezek egyik megfogalmazása a keresztény társadalomelmélet.

Egy politikus számára a kérdés elméleti, a gyakorlat sokkal egyszerűbb. Ha stabil értékrendje van, ebből következnek politikai törekvései és konkrét lépései. Ez, akár akarja, akár nem, alakítja a világot, amelyben él. Hogy mégse

legyen ilyen egyszerű, van a politikának egy ismert definíciója, amely szerint az nem más, mint a kompromisszumok művészete. Kivel kell kompromisszumot kötni? A politikai ellenfelekkel biztosan nem, mert ők más eszmei alapon állnak, és az eszmék között nincs kompromisszum. A nemzeti érdek közös képviselője viszont lehetséges. Az ország működőképessége, úgy is fogalmazhatnánk, a kormányzati hatékonyság érdekében kompromisszumot kell kötni a társadalommal, vagyis az emberekkel és a lehetőségekkel, azaz a valósággal. Sőt, azt is hozzátehetjük, hogy a keresztény következetességet a politikai lehetőségek határain belül kell értelmezni.

Legyünk konkrétak! Egy magát kereszténynek valló kormányzat a keresztény társadalomelmélet szellemében hoz intézkedéseket. Tudja, hogy ez megfelel az általános emberi értékeknek, és reméli, hogy a társadalom egésze is eszerint alakul. Mivel politikáról van szó, fogalmazzunk így: ezeket az elveket képviselve köt kompromisszumot. Mik tehát a keresztény társadalomelmélet legfontosabb elvei, és megfelelnek-e ezeknek a mai kormányzati intézkedések?

Első alapelve a perszonalitás elve, amely az emberi személy méltóságáról szól. Az ember az egyetlen személy ebben a földi teremtett világban, akinek értelme, lelkiismerete és szabadsága van. Része, de gazdája is a világnak, ebből következik a teremtésvédelem kötelezettsége, ami több, mint a környezeti problémákra adott alkalmi válasz. A kormányzat környezetpolitikája egyszerű: nemcsak elfogadja és alkalmazza az uniós döntéseket, hanem ezen túl olyan intézkedéseket hoz, amelyek hosszú távon hatékonyak. Ilyen az intenzív erdőtelepítés mint az egyik leghatékonyabb klímavédelmi tevékenység (itt kell megjegyeznünk, hogy az energiaválság miatt született tűzifaprogramra adott hisztérikus válasz alaptalan volt). Az kétségtelen, hogy a teremtett világ megőrzésének legerősebb motívuma a keresztény világképben található.

Visszatérve a perszonalitás elvére, az emberi méltóság megkívánja, hogy teljes emberben gondolkodjunk. Ez például a szociálpolitikában azt jelenti, hogy az embert ne tekintsük csupán anyagi támogatásra szoruló alánynak, hanem úgy adjuk a segítséget, hogy felkeltve az önerőt, a személy kibontakozását is segítsük. A folyamatos segélyezés és az arra berendezkedő élet torzítja a személyiséget, viszont a munkajövedelemhez kötött támogatás, vagyis az adókedvezmény munkára ösztönöz, ami a személynek és a társadalomnak egyaránt megfelelőbb. Természetesen krízishelyzetben indokolt

a segélyezés. Még azt is ki merem mondani, hogy vannak, akik olyan állapotba kerültek, hogy képtelenek dolgozni. Őket sem hagyhatjuk nyomorogni, hiszen az emberi méltóság tisztelete nekik is jár.

A keresztény emberkép lényeges vonása az ember közösségi lény mivolta. Az egyén jó esetben családban nő fel, az egyházi közösségben ismeri meg a normákat, és a nemzet közösségében éli életét. A kisebb közösségek is – mint a lakóközösség, civil szervezet, iskolaközösség – életének terepét jelentik, és identitásának formálói. Ennek megfelelően a kormány erőteljes törekvése, amit a külső ideológiai nyomás ellenére következetesen képvisel, a közösségek megerősítése. Családpolitikája nemcsak a gyermeknevelést és otthonteremtést, hanem a családnak mint közösségnek az elismertségét is növeli. Támogatja az egyházakat, hiszen azok nemcsak közösséget építenek, hanem az osztársadalom szolgálatára vannak szociális, oktatási, kulturális tevékenységükkel. A nemzet közjogi újraegyesítését szolgálja a határon túli magyarok állampolgárságának megadása, a nemzeti összetartozást erősíti a határon túli szervezetekkel ápolt kapcsolat. A patrióta gazdaságpolitika és a nemzeti vagyon fokozatos visszaszerzése és növelése szintén a nemzeti közösséget erősíti.

A szolidaritás a második alapelv, amelyet értelmezhetünk kölcsönös kötelezettségvállalásnak vagy a rászoruló megsegítésére való készségnek. Az állam és polgárai kapcsolatában is működik mindkettő, de leginkább a segítségre szoruló felé irányuló állami figyelemről van szó. Gondolhatunk a szociális ellátás egészére, de érdemes a polgári kormány néhány intézkedését megemlíteni. Ilyen például a devizahitelek megmentését szolgáló törvénycsomag. Ez a mentőöv százazreknek segített kimászni a reménytelen helyzetből.

A mai válsághelyzet kezelésének egyik megfogalmazott célja az alsó négy társadalmi tized lecsúszásának megakadályozása. Ezt szolgálja a rezsiköltségek lehetséges visszaszorítása, a nyugdíjak szinten tartása és a családtámogatások megőrzése is. A kis jövedelműek helyzetén javított a minimálbér nagymértékű emelése. Közvetett segítség a karitatív szervezetek támogatása, így valósulhat meg a rászorulóknak személyre szóló segítése. Ezek a szervezetek jelentős részt vállalnak az ukrain menekültek segítésében is.

A szubszidiaritás, vagyis a kisegítés elve azt jelenti, hogy amit el lehet végezni alacsonyabb szinten, azt tegyék meg ott; ha ez nem sikerül, a magasabb szint, végső soron az állam átveszi az ügyet, és kisegíti a helyi aktorokat. Az előbb

említett karitatív szervezetek feladatvállalása is ilyen eset. Ők a legalkalmasab-
bak a feladatra, az állam nem veszi át tőlük, csak támogatásával segíti őket.

A nagy rendszerek hatékony működtetésére nincs recept. Nyilván minden
ország más. Nálunk vitatott kérdés volt az oktatásügy állami vagy önkor-
mányzati működtetése. Az egységes működtetés biztosítása nyilván a szegé-
nyebb önkormányzatok iskoláinak előnyös. Azonban a központosítás miatt
aggódóknak is látniuk kell, hogy az állami fenntartás rendet és biztonságot
jelent, és nem uralkodást. A tapasztalat azt mutatja, hogy a felelősség átvál-
lása után is megmarad az iskola szerepe a település életében.

A keresztény társadalomelmélet lényeges eleme a közjó fogalma. Ez nem
más, mint az egyének és közösségek életfeltételeinek összessége, amivel el-
érik céljukat. Tehát nemcsak a közösség, hanem az egyének közös java is.
Nem könnyű egy-egy intézkedést kiemelni, amely a közjót szolgálja, hiszen
egy felelős kormányzat minden intézkedésével ezt teszi. A kulcskérdés eb-
ben az esetben az, hogy az egyéni ambíció egy-egy politikus esetében és
a hatalom megszerzése egy politikai erő esetében többet vagy kevesebbet
jelent-e, mint a közjó szolgálatának szándéka. Ez nemcsak az érintetteket
minősíti, de hatással van a társadalom egészének helyzetére és állapotára
is. A legszembetűnőbb példa a közjó érvényesülésére a biztonság kérdése.
Magyarország sok európai országhoz képest a biztonság szigete. Ez az egyik
leglátványosabb eredménye a kormányzat tevékenységének.

Végül az ötödik fontos eleme a keresztény társadalmi tanításnak az igaz-
ságosság, amelynek nemcsak az egyén, de a nemzet életében is érvényesül-
nie kell. Az a küzdelem, amit a kormányzat a birodalomépítőkkel vív, erről
szól. Konkrétan a nekünk járó támogatás visszatartása, a nagyhatalmi érde-
keket szolgáló háborús politika erőltetése, annak következményeivel együtt
a nemzeti szuverenitás elleni igazságtalan támadás.

Amikor azt állítjuk, hogy a kormány intézkedései megfelelnek a keresz-
tény társadalmi tanításnak, azt is tudjuk, hogy csak az elvek tökéletesek,
az emberi cselekedetnek mindig van lehetősége a fejlődésre. Esetünkben
megnyugtató érzés, hogy egy olyan kormányképes erő áll az újabb és újabb
kihívások elé, amelynek elvei mellett tapasztalata is van ezek kezelésében.

Megjelent: mkdsz.hu, 2022. november 11.

*

A TEREMTÉSVÉDELEM RADIKALIZMUSA¹

A teremtésvédelem nemcsak a környezetről, hanem a teljes teremtett világról, tehát az emberről is szól.

Sok hang szól ma veszélyeztetett környezetünk védelmében. Közöttük egyre erőteljesebb az egyházak teremtésvédelemről szóló szava, amelynek sok közös vonása van a többi hanggal, hiszen a probléma közös. Van azonban két lényeges különbség is. Egyrészt a címben szereplő radikalizmus. Mivel elvi, vallási megközelítésről van szó, itt nem sok tér marad a megalkuvásra késztető – közjótól független – gazdasági-politikai kényszereknek. Másrészt a teremtésvédelem nemcsak a környezetről, hanem a teljes teremtett világról, tehát az emberről is szól. Annak teljes valójáról, beleértve az egyéni és társadalmi életét szabályozó törvényszerűségeket is.

Végül is mi a teremtésvédelem, és mi nem? Nem az aktuális problémára adott alkalmi válasz, hanem az egész teremtett világ iránti mélységes tisztelet és az ebből fakadó felelős magatartás, vagyis a keresztény életforma fontos eleme. Az ember tehát nemcsak része a teremtett világnak, de abban sajátos szerepe van, vagyis felelős gazdája is annak. Erre alkalmassá személy mivolta teszi, amivel a földi világban egyedül rendelkezik. Méltósága egyetemes, személyisége egyedi és pótolhatatlan.

Értelme, szabadsága, önreflexióra való képessége a többi élőlény fölé emeli. A felelős gazda szerepet a „műveljed és őrizzed” parancsa adja, ami persze egyúttal ajándékba kapott lehetőség is. Lehetőség arra, hogy alkotóképességével élve gazdagítsa ezt a világot, de úgy, hogy közben megőrizze annak szépségét és épségét. A teremtésvédelem tehát nem felirat a természetvédelem, környezetvédelem, fenntartható fejlődés vagy klímavédelem köntösén, hanem átfogó szemlélet, egy életforma része, amely most különös figyelmet kapott. Keresendő pedig az egyházak megnyilatkozásaiban. Most arra van lehetőségünk, hogy ebből a gazdag anyagból a fontosabbakat kiemeljük.

VI. Pál pápa már 1972-ben üzenetet küldött az ENSZ stockholmi környezetvédelmi konferenciájára, amelyben megfogalmazott egy keresztény

---

¹ Az esszé elkészítését Hidvéghiné dr. Pulay Brigitta szakmai háttéranyaga inspirálta, amelyért ezúton is szeretném kifejezni köszönetemet.

alaptételt: „*A teremtés mindenkié, az ember feladata pedig annak gazdagítása*”. Három évvel később a Református Egyházak Világszövetsége nairobi nagygyűlésén a globális környezeti hanyatlás és a tömeges éhezés együttes kezeléséről nyilatkozott. II. János Pál pápa fellépésével nagy hangsúlyt kapott a hivatalos egyházi megnyilatkozásokban a teremtés védelme.

A *Redemptor hominis* kezdetű enciklikájában megfogalmazza a teremtésvédelemről szóló keresztény tanítás lényegét: „*A Teremtő úgy akarta, hogy az ember közösségben éljen a természettel mint értelmes és nemes ura, mint őrzője és nem mint garázda birtokosa*.” A *Laborem exercens* kezdetű enciklikájában már egy új gazdasági rend kialakításának szükségéről szól. 1986-ban, Assisi Szent Ferenc születésének 800. évfordulóján, Gubbióban a világvallások képviselői már felvetik a fejlődés fogalmának átértelmezését. A pápa a *Sollicitudo rei socialis*ban kimondja: „*az igazi fejlődés erkölcsi természetű. A fogyasztói társadalom pocskol, és termeli a hulladékot. A fejlődés legfőbb akadály a profitéhség és a hatalomvágy*.” Ezzel szembeszáll a „haladás” mítoszával.

Bartholomaiosz konstantinápolyi pátriárka nevéhez fűződik a vallások és a tudomány 150 képviselőjének találkozásából született, „patmoszi javaslatok” néven ismert dokumentum. Ezt követte az úgynevezett Velencei Nyilatkozat, amely a két nagy egyházi méltóság, II. János Pál pápa és Bartholomaiosz konstantinápolyi pátriárka közös megnyilatkozása a környezeti etikáról. Ebben kimondják: „*A teremtés tisztelete az emberi élet és méltóság tiszteletéből fakad*.” Az életformánk megváltoztatását javasolják. Tegyük hozzá, ez a probléma kezelésének, vagyis a környezeti katasztrófa megelőzésének kulcskérdése.

A hazai legjelentősebb egyházi megnyilatkozás a teremtésvédelem kérdésében, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia 2008-ban született, *Felelősségünk a teremtett világért* címet viselő körlevele kimondja, a környezeti válság okozója az emberi tevékenység.

Szól a biodiverzitásról, amely valóban a teremtésvédelem egyik hangsúlyos kérdése. A víz és a levegő tisztaságáról, az éghajlat változásáról, az erőforrásokkal való gazdálkodásról és nagy hangsúllyal a javak igazságtalan elosztásáról. Különbséget tesz az emberközpontú és az utilitarista gazdaság között. Az előbbi a közjót szolgálja, az utóbbi az önző haszonelvűséget képviseli.

Kétségtelenül a legátfogóbb és leggyakorlatiasabb egyházi megnyilatkozás a 2015-ben született *Laudato si'* kezdetű enciklika. Hosszasan elemzi

a „selejtezés kultúráját”, beszél a világméretű egyenlőtlenségekről, újból megfogalmazza a természetvédelem egyetemes jellegét, szemben a leszűkített ököcentrikus gondolkodás egyoldalúságával. *„Az igazi ökológiai megközelítés mindig szociális megközelítéssé is válik.”* Többször hangsúlyozza, hogy a természetben minden összefügg mindennel.

A környezeti ökológián kívül megemlíti a gazdasági és szociális ökológiát is.

A Ferenc pápáról kialakult egyoldalú képpel szemben olvashatunk kulturális ökológiáról is, amelyen a hagyományos helyi kultúrák megőrzését és ápolását érti. *„Egy kultúra eltűnése is lehet legalább olyan súlyos vagy még súlyosabb, mint egy állat- vagy növényfaj kipusztulása.”* A mindennapi élet ökológiája pedig a nagyvárosok élhetőségéről szól. Beszél az emberi élet szerves részét alkotó munkáról is.

Végül tegyük fel a kérdést, mit tett hozzá a természetvédelmi megközelítés a világ egy sürgető problémájának megoldásához? Mindenekelőtt azt, hogy az egészet és nem csak a részt nézi, hogy az ember felől közelít, aki a probléma okozója és lehetséges gyógyítója, hogy megfogalmazza az emberi felelősség forrását, a Teremtő szándékát is.

Megjelent: mkdsz.hu, 2021. március 24.

*

KERESZTES SÁNDORRÓL (PARLAMENTI FELSZÓLALÁS)

HARRACH PÉTER (KDNP): Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház! Elnök úr megemlékezett a képviselőről, engedjék meg, hogy én Keresztes Sándorról, a KDNP tiszteletbeli elnökéről szóljak néhány szót.

Hosszú és tartalmas élete volt, aminek két terepe volt: a család és a közélet. Nyolc gyermeket nevelt, de nemcsak felnevelte őket, hanem biztosította azt a nyugodt légkört, amelyben felnőhettek, illetve ami egy magas szintű képzettség lehetőségét adta meg.

Közéleti szerepe összefonódott a keresztényszociális mozgalmakkal, illetve az azokból kinőtt párttal. Ezt az ívet nemcsak az ő élete, hanem a magyar kereszténydemokrácia története is rajzolja.

Három korszaka volt a tevékenységének. Az első az egyetemi évek Kolozsvárott, amikor bekapcsolódott három mozgalom életébe: a KALOT, az EMSZO és a Hivatásszervezet mint keresztényszociális mozgalmak voltak az ő első tevékenységének a terepei. Ezek a mozgalmak a *Rerum novarum* és a *Quadragesimo anno* szellemében elsősorban a társadalmi igazságosság megvalósításáért küzdöttek. Radikális társadalmi reformokat, átalakulást fogalmaztak meg, és a kisemberek felemelését célozták. Az egyik a vidéki ifjúságért, a másik a városi munkásfiatalokért, és a Hivatásszervezet kvázi szakszervezetként érdekképviselőt végzett. Ebbe a munkába kapcsolódott be a fiatal Keresztes Sándor. Ezeknek a mozgalmaknak az eszményei a szakmájában jól képzett, kultúra iránt érdeklődő, nemzeti gondolkodású, hívő fiatalok voltak.

A második korszakban a mozgalmakból kinőtt párt, a Demokrata Néppárt adta azt a területet, ahol Keresztes Sándor dolgozott. Alapító tag és képviselő volt. Tudjuk azt, hogy a Rákosi-diktatúra erősödésével ennek a pártnak is választania kellett: vagy együttműködik, vagy pedig vállalja, hogy minden képviselőjét megfosztják mandátumától. Volt, aki börtönbe került, volt, aki emigrációba kényszerült, és volt, aki folyamatos zaklatásnak lett kitéve, de egyikük sem lett áruló. Hogy mi következett Keresztes Sándor életében? Többek között megpályázott egy fűtői állást, és akkor az állásinterjúknál nem volt akadály, ha valakinek magasabb végzettsége volt, tehát a túlképzést Rákosi Mátyás nem tartotta hibának, nagyon sokan dolgoztak alacsonyabb szintű munkákban.

A kádári évtizedekben is foglalkozott közéleti kérdésekkel, tartotta az erdélyi kapcsolatokat – egy kis epizód, hogy Márton Áront ő hozta össze Illyés Gyulával –, de sok más hasonló tevékenységet is végzett. A harmadik időszak a párt újjászervezése volt. A KDNP első elnökeként, majd vatikáni nagykövetségként folytatta a munkáját, de ebben a pozíciójában is Erdélyért küzdött, többek között az ő érdeme, hogy a gyulafehérvári püspökség érseki rangra emelkedett, és így az erdélyi magyar katolikusság első számú képviselőjévé vált.

Ha egy mondatban szeretnénk Keresztes Sándor életútját jellemezni, akkor azt mondhatnánk, hogy egyéni életében a családszeretet, közéletében a társadalmi igazságosság, az egyházáért és hazájáért vívott küzdelem volt életcélja, és ezt élte meg.

Keresztes Sándor sokaknak segített, és senkinek nem ártott. Nyugodjék békében! (*Taps.*)

Elhangzott az Országgyűlés 297. ülésnapján, 2013. augusztus 26-án
Megjelent: mkdsz.hu, 2021. július 16.

*

ÖREGEDÉS

Az öregedés első jele a kérdés: „Meséltem már neked?” Majd a választ meg sem várva belekezd az ismert történetbe.

Keresem az öregkor szépségeit, és eszembe jut apám. Amikor hetvenéves lett, rosszkedvűen utasította el az ünneplést. Éreztem rajta, hogy visszagondol legendásan színes fiatal éveire. Elővettem a közhelyet: minden kornak megvannak a szépségei. Ő is közhellyel válaszolt: egyet mondjál. Honnan tudhattam volna? Most már nem kell sokáig gondolkodnom. Igaz, ezek halványabb szépségek. Egyszer azt mondtam szellemi frissességét megőrző öreg barátomnak, hálát adhatsz, elmúltak az évek, de te nem öregedtél meg. Én azért adok hálát – válaszolta –, mert egyre több dolgot tudok elengedni, olyanokat is, amiket régen el kellett volna.

Mély nyomot hagyott bennem ez a mondat. Talán azért, mert hasonló élményem nekem is volt. Jó érzés megszabadulni a kényszerítő kötöttségektől. Például a karrierépítés fárasztó munkájától. Ezzel együtt jár a felszabadító érzés, hogy senki sem ellenfél. Még a csörtető fiatal sem, függetlenül attól, hogy igyekezete a jó ízlés határain belül marad-e, vagy sem.

Ma már tudok válaszolni az „egyet mondjál”-ra. Az öregkor: szabadság, elengedés.

Még valami: letisztulnak a dolgok. Megadatott nekem, hogy válaszolni tudok egy másik kérdésre is, ami így hangzik: hány barátod van? Amikor magasabb pozícióban voltam, azt válaszoltam volna, hogy sok. Most, hogy ebből távoztam, azt mondom, legfeljebb a tizede. Emellett van, amit nem értek. Mi öröme van a törpéknek, akik eddig sűrű nyelvcsattogásokkal igyekeztek kifejezni tiszteletüket, most szintén hátulról szurkálnak rozsdás kis késeikkel? Talán végre bátornak érzik magukat?

Az élet persze megy tovább. Más szinten, más feladatok. Elmondhatod, hogy eddig szeretted, amit csináltál, most azt csinálod, amit szeretsz. Még valami. Az a jó érzés, hogy rutinból még mindig jól csinálod azt, amit csinálsz. Most is helyeden vagy. Ahogy mindig, felmenetben és lemenetben egyaránt helyeden voltál. Amikor ezt látod, ráébredsz, hogy végig egy gondos kéz vezet. Ez pedig békét és örömet ad.

**

DIGITÁLIS NEMZEDÉKVÁLTÁS

„Nemzedékváltás történik. Európa a mai fiatalok számára egy online tér, mémekben fogalmazzák meg a politikai üzeneteket, leegyszerűsített, sarkos üzenetek ütköznek egymással. Ez polarizálódás, radikalizálódás felé viszi Európát” – jelentette ki Navracsics Tibor területfejlesztési miniszter a Magyar Atlanti Tanács közgyűlése előtt *A jövő Európája* címmel tartott előadásában a Magyar Tudományos Akadémián.

Az online világgal, különösen a közösségi médiával kapcsolatos gyanakvás persze konzervatív körökben nem újdonság, ahogy a miniszter által említett párhuzamos folyamat, a kereszténydemokrata-szociáldemokrata „versengő együttműködésre” épülő, mérsékelt európai politikai erőter látványos radikalizálódása is gyakran elhangzik különböző politikai konferenciákon. Ami számomra igazán érdekes, az a kettő ilyen egyértelmű összekapcsolása. Vajon az online kommunikáció térnyerése határozná meg az európai politikai folyamatokat? Vagy ez csak kísérőjelensége egy amúgy is zajló (világ) politikai átrendeződésnek?

Erre a kérdésre nem könnyű válaszolni, de ha figyelembe vesszük a világhírű német médiakutató, Friedrich Kittler korszakos meglátásait (magyarul: *Optikai médiumok*, Magyar Műhely – Ráció, 2005), nem lehet elbagatellizálni a közvetítő technológiák változásának a személyes és társadalmi életünkre gyakorolt hatását. (Például gondoljunk csak bele, milyen alapvető ma számunkra egy halálközeli élmény leírásánál a „lepergett előtte élete filmje” szófordulat... A mozgókép feltalálása előtt viszont ez vagy akár hasonló vizuális élmény semmilyen forrásban nem szerepelt.) A digitális médiumokkal kapcsolatban Kittler a *kulturális relativizmus* előretörését hangsúlyozza, innét pedig már csak egy lépés a *radikalizáció*. Hiszen a digitális technológiák segítségével szinte bármely általunk érzékelt optikai és auditív jelenséget – de a 3D nyomtató segítségével például már a testeket is – elemeire tudjuk

bontani, majd a számunkra kívánatos formában újra előállítani. És mindezt akár különösebb minőségromlás nélkül, ami szélesre tárja a kapukat nemcsak a már korábban is létező kalózmásolatok, hanem a különböző megtévesztések, manipulációk, hírhamisítások előtt is. Ennek szélsőséges formája az úgynevezett *deepfake*, amikor emberi érzékszervekkel már csaknem lehetetlen megkülönböztetni a valót a mesterségestől – gondoljunk csak bele, milyen jelentősége lehet ennek például egy politikai választási kampányban!

De ide kapcsolódik a Hal Melinda klinikai szakpszichológus által az MK-DSZ konferenciáján ismertetett kutatás is, miszerint ma a 14 éves fiatalok több mint fele nem tudja eldönteni, hogy az, amit a médiában lát, valóság-e, vagy sem – ugyanakkor az első szexuális aktust már átlagosan 14 éves korukban (!) átéli ezek a fiatalok. A média hatása lehet az is, hogy a fiatalok nem tudják elviselni a kudarcot és a valódi, szerves változáshoz vezető szorongást, mindenre instant megoldásokat keresnek, amit az influenszerek (vagy éppen az influencers politikusok) nyújtanak. Tudják, amikor a „k*** erős kép” fontosabb, mint maga az aktuális történés, a mögötte álló okokról már nem is beszélve...

Jobboldali kommunikációs szakemberektől gyakran hallom, hogy „ez világlajosság”, „mi semmit nem tudunk tenni ellene”. Ez egyszerűen egy újabb „küzdőtér”, ahol „harcolni kell” az általunk vallott értékek és érdekek mentén. Az online kommunikáció, különösen a közösségi média már most is a „mérleg nyelve” lehet egy választáson, a jövőben pedig valószínű, hogy még nagyobb jelentősége lesz. Bár ennek igazságát én nem tudom, és nem is akarom megkérdőjelezni, hálás vagyok azért, hogy az „Y generáció” (a mai 30-40 évesek) tagjaként nekem még van tapasztalatom az „offline” világról is. A vezetékes telefon otthon, amit csak meghatározott időszavokban illendő hívni, a ceruzával tekerhető magnókazetta, a minden másolással egyre romló minőségű videófilmek, de mindenekelőtt az iskola utáni „offline bandázás”, a grundok világa. És ugyanakkor már belenőttem kicsit az online világba is, amit ha nem is beszélek anyanyelvi szinten, mint a „Z” és a további generációk tagjai, azért társalgásképes vagyok benne. A magam részéről éppen ebben a hídszerepben látom a saját korosztályom társadalmi jelentőségét, ha úgy tetszik, küldetését: megmutatni a nálunk fiatalabbaknak, hogy van élet az online világon kívül is, ugyanakkor pedig segíteni az idősebbeknek, hogy ők is részesülhessenek a digitális technológia előnyeiből.

Mert az utóbbiból is van azért bőven, és ennek jelentőségét ma már tényleg nem lehet tagadni. Ahogy például Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes fogalmazott a napokban a „digitális állampolgársággal” kapcsolatban: *„bármely magyar állampolgárnak a pillanatnyi tartózkodási helyétől függetlenül egy »digitális platformon« keresztül, egyszerű és ingyenes regisztrációt követően hozzáférést biztosítunk a Magyarországon elérhető, mértékadó digitális tartalmakhoz.”* Dolgozzunk együtt azért, hogy a ránk köszöntő digitális korszak több előnnyel, mint hátránnyal járjon a régebbi és az újabb generációk számára!

Megjelent: mkdsz.hu, 2023. június 2.

*

ISTEN A GÉPBEN?

Az informatikával foglalkozó PC Fórumon jelent meg először magyarul a hír, hogy mesterséges intelligencia (MI) segítségével tartottak evangélikus istentiszteletet Németországban. Polgárpukkasztás vagy blaszfémia, esetleg csak jópofa kísérlet? Akárhogy is, a tendencia nagyon veszélyes. Elmondjuk, miért.

A legújabb mesterségesintelligencia-fejlesztés, a gyakorlatilag bárki számára szabadon hozzáférhető ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) nem játék. Már a program „atyja” (a fejlesztő OpenAI cég vezérigazgatója), Sam Altman is aggódik amiatt, hogy mit is szabadítottak a világra, és szigorúbb szabályozásért kiált. Bár ez még mindig nem a Terminátor-filmek Skynetje, „csak” egy nagy nyelvi modellel dolgozó, öntanuló program, a híres Turing-tesztet például már így is csípőből teljesíti. (Ennek lényege, hogy öt percig kell tudnia úgy csevegni egy emberrel, hogy az illető ne jöjjön rá, hogy mesterséges intelligenciával társalog.)

Mivel a ChatGPT valóban szabadon hozzáférhető, az ügyfélszolgálattól az üzleti számításokon át az egyetemi dolgozatok megírásáig sok területen hasznát tudják venni. (Mi több, már egy olyan illegális változata is létezik, amit a saját megszűnésével, avagy „halálával” fenyegetve a saját programozásának és etikai normáinak a felülírására is rá lehet bírni, így például összetett csalások kitervelésére is alkalmas.) E felhasználási kör bővült most ki az

istentisztelet-tartással a fürthi templomban (Bajorország) egy bécsi teológus és filozófus, Jonas Simmerlein kezdeményezésére. A szervezők szerint ennek nincs egyházellenes éle, sőt, a végső cél épp annak bizonyítása lenne, hogy ha a ChatGPT-re bízzák az igehirdetés megírását, akkor a lelkészek több időt szentelhetnek a hívek személyes segítésére. Mindazonáltal a furcsa kísérlet valószínűleg kimeríti az istenkísértés fogalmát.

Ennek belátásához még csak nem is kell olyan sci-fi-klasszikusokhoz fordulnunk, mint a *Frankenstein*, az *Álmodnak-e az androidok elektronikus bárányokkal?* (Szárnycsaj vadász-filmek) vagy a már említett *Terminátor*-sorozat – elég fellapoznunk magát a Bibliát, annak is a legelejét: „*Isten megteremtette az embert, saját képására, az Isten képására teremtette őt, férfinak és nőnek teremtette őket*” (Ter 1,27). Ha az Isten megteremti az embert a saját képására (nem mellékesen férfinak és nőnek), az ember pedig létrehozza az intelligens gépet a saját képására, az bizony a teremtés rendjének felforgatása, Isten-majmolás, ami a bibliai hagyományban végső soron *mindig* a Sátán műve.

Nem arról van tehát szó, hogy az ember ne lenne képes létrehozni egy hozzá hasonló intelligenciájú – vagy akár azt túlszárnyaló – mesterséges entitást, ez sok területen már most is mindennapi valóság (számítógép, internet, gyártási technológiák stb.). A kérdés inkább az, hogy *milyen célból*, hogy van-e ennek *ontológiai határa*, és hogy mi a *kockázata*. Azt persze már most is tudjuk – voltaképpen ösztönösen tudjuk –, hogy *óriási kockázata* van. Nem véletlenül születtek a fenti és hasonló irodalmi-filozófiai alkotások, teológiai állásfoglalások vagy éppen a ChatGPT fejlesztőjének már említett saját nyilatkozata. Ez az egész baljóslatú kísérlet felidéz egy másik ismert bibliai történetet, a bábéli torony építését: „*Rajta, építsünk várost és tornyot, amelynek teteje az égig ér. Szerezzünk nevet magunknak, és ne szóródjunk szét a földön!*” (Ter 11,4). Tudjuk, hogy annak a történetnek (is) mi lett a vége. Tudjuk, és mégis csináljuk, mert nem tudunk ellenállni neki – pontosan így működik a kísértő!

Az pedig, hogy a mesterséges intelligencia már a vallás területére is behatolt (s éppen egy teológus közreműködésével...), különösen veszélyes tendencia. Valamelyest megnyugtató, hogy a – szintén MI által létrehozott – „avatárok olykor még nevetést is kiváltottak a közönségből furcsa, nem kifejezetten emberi előadásmódjukkal, amit egyesek egyenesen lélektelennek neveztek”. Az emberi *érzelme*k és *empátia* modellálása (Voight–Kampff-teszt) ugyanis

a Turing-teszt mellett a másik híres tűzpróba az ember és az MI közötti falak lebontásában. Ugyanakkor nagyon valószínű, hogy az MI-fejlesztések hamarosan ezt a próbát is ki fogják állni, legalábbis *látszólag* képesek lesznek érzelmeket és együttérzést mutatni az előre beprogramozott (vagy éppen saját) céljaik elérése érdekében. (Ezt ábrázolja például az *Ex Machina* című, zseniális sci-fi-film.)

Bár nem szeretném felekezeti síkra terelni ezt a kérdést, valószínűleg nem véletlen, hogy a katolikus egyház évszázadok óta harcol az *átváltoztatás* védelmében, vagyis hogy a szentmisében Krisztus *valóságos* teste és *valóságos* vére jelenik meg a kenyér és a bor színe alatt – nem pedig csak emlékezünk rá, mint a protestánsok szerint az úrvacsorán. (Ezt különben az úgynevezett eucharisztikus csodák is alátámasztják.) Bármilyen jámborul hirdeti is az ígét egy mesterséges intelligencia, az a *szent rítusok* nélkül – ami az Isten képére teremtett emberiség sajátos öröksége – nem lesz más, mint ízletesen összevágott szósaláta – de végképp nem lesz Jézus Krisztus valóságos jelenléte. Aki ezt nem érti, az valójában a hit lényegét nem érti vagy érte félre. Mindezt nem kioktatóan vagy fölényeskedve mondom, ugyanakkor nem is hallgathatok róla, mivel a tét – mint már írtam – hatalmas. És úgy tűnik, hogy évről évre egyre nagyobb...

Megjelent: mkdsz.hu, 2023. június 17.

*

KETTŐS MÉRCE, BRÜSSZEL A NEVED!

Az Európai Unióban lehet és kell is vitatkozni arról, hogy a nemzeti szuverenitás vagy az európai föderáció irányába mozduljon tovább a közösség, mennyire „ér” bevonni az uniót a belpolitikai vitákba, a keresztény-konzervatív vagy a progresszív-liberális értékek szolgálják -e jobban Európa jövőjét – és egyáltalán, hogy nem fog kihalni a kontinens a jelenlegi demográfiai tendenciák mellett. Muszáj (lenne) tehát értelmesen megvitatni a háború, a migráció, a gender, a gazdasági fejlődés és a természetvédelem, valamint a demográfia égető kérdéseit, amelyeken a szó legszorosabb értelmében Európa sorsa múlik.

Aminek viszont vitán felül kellene állnia, az a közösség alapjait adó és a jelenlegi kereteit meghatározó szerződések maradéktalan betartása – enélkül ugyanis nincs értelme semmi másról beszélgetni. S éppen ez az, ami a magyarokkal és a lengyelekkel folytatott uniós vitákban (vagy gyakran inkább politikai rágalomhadjáratokban) egyre inkább sérülni látszik. Élénken él még emlékezetünkben az Európai Parlament 2018-ban elfogadott Sargentini-jelentése, amikor a testület tisztviselői önkényesen megváltoztatták a szavazatszámítás bevett menetrendjét (nem számították be a tartózkodó szavazatokat a leadott voksokba), hogy Magyarországot biztosan elítélhessék. Jól emlékszünk még a 2020. év végi „politikai thrillerre” is, amikor Magyarország és Lengyelország végül azzal a feltétellel bólintott rá a soron következő uniós költségvetésre, hogy nem kapcsolják azt össze a közös nyilatkozatban szintén említett, „jogállamisági mechanizmus” néven elhíresült politikai csodafegyverrel.

Persze, mostanra teljesen nyilvánvalóvá vált, hogy igenis összekapcsolták (lásd a két érintett országtól különböző jogcímenek visszatartott eurómilliárdok ügye), mint ahogyan azt az ígéretüket is megszegték, hogy a végül kínkeservesen elfogadott költségvetés ciklus alatti módosítására biztosan nem lesz szükség. Igaz, az orosz–ukrán háborút az eurobürokraták sem láthatták előre, de ha már így alakult a történelem, azért illene ezt a tagországokkal és a tagországok között tisztességesen megvitatni, nem pedig puccsszerűen keresztülvinni a háborút mindenáron folytatni kívánó korifeusok akaratát, ahogy a belügyminiszterek tanácsában az új migrációs paktumot. Persze, tudjuk, hogy Brüsszelben egy ideje már így szokás...

Az Európai Bizottságnak – a Parlamenthez hasonlóan – lassan már semmi hitele nem marad, a szó gazdasági jelentése mellett ideértve az erkölcsi értelmét is. Nem beszélve arról, hogy ha a két említett testületnek a szerződésekben jól elhatárolt feladatköreit ilyen nyilvánvalóan meg lehet kerülni vagy épp egymással szemben kijátszani, lassan már a politikai értelmük is kérdésessé válik. Ha például a Bizottság a szerződésekben rögzített, politikailag semleges végrehajtó testület helyett politikailag erősen motivált, a döntéseket akár zsarolással (például pénzvisszatartás) kikényszerítő föderatív szervvé válik, mi szükség van a nemzetek választott vezetőit tömörítő Tanácsra? Tulajdonképpen elég lenne egy megbízható elvtárs (vagy elvtársnő) mint bizottsági elnök, forródrótos összeköttetéssel – Moszkva helyett – Washingtonnal. Vagy ha a Parlament

politikai zsarolással (plusz az előbb említett eljárásrendi puccsokkal) ki tud kényszeríteni döntéseket – a Bizottságon és a médián keresztül – a Tanácsból, akkor a másik két uniós hatalmi ág szerződéses legitimitása kérdőjeleződik meg.

Ha viszont a Tanácsban a tagállamok demokratikusan választott vezetői hatékonyan meg tudják vitatni az aktuális problémákat, és döntéseiket a Bizottság valóban politikailag semleges módon végrehajtja, akkor mi szükség van a folytonos szerepváltással küzdő Parlament hatalmának további lopakodó bővítésére? Ezek persze egyáltalán nem új keletű, hanem a szervezet alapítása óta fennálló kérdések, de az utóbbi években mintha teljesen felborult volna az érzékeny egyensúly, amely eddig az Európai Uniót jellemezte, és a kisebb tagállamok számára is vonzóvá tette.

Mindeközben pedig az egészen konkrét korrupciós vádakkal szembe (nem) néző uniós tisztségviselők, mint a belga Didier Reynders (igazságügyi biztos), a ciprusi Stella Kyriakides (egészségügyi biztos) vagy a görög Eva Kaili és társai játszi könnyedséggel ráznak le magukról minden erkölcsi, jogi és anyagi felelősséget. Ezek után ne csodálkozzunk rajta, hogy az olyan lózungos kijelentések, mint például, hogy a magyarok és a lengyelek pénze „természetesen” sértetlenül rendelkezésre áll, és a két ország majd rögtön meg is kapja, amint jól viselkednek (a legendásan korrupt Ukrajnának bőkezűen juttatott euró-ezermilliárdok pedig „természetesen” jó kezekbe kerülnek), az érintettekből már csak önfeledt hahotát vagy rezignált vállrándítást váltanak ki. Vérmérséklettől függően.

Megjelent: mkdsz.hu, 2023. július 5.

*

MEDVETÁNC 1956 KÖRÜL

Már jó egy hete az új orosz állami tankönyvektől hangos a sajtó, amelyeknek a Magyarországra vonatkozó részei köszönőviszonyban sincsenek a mi nemzettudatunkkal és emlékezetpolitikánkkal. MKDSZ Háttér.

Kezdjük talán egy gyors „fact-checkinggel”, azaz tényellenőrzéssel. Léteznek-e egyáltalán az ominózus tankönyvek, vagy csak egy nyugati

titkosszolgálati akcióról van szó, ahogy azt a budapesti orosz nagykövetség kommunikéje alig burkoltan sugallja? Rövid válasz: olyannyira léteznek, hogy már ki is osztották őket a jelenlegi orosz 10. és 11. osztályos diákoknak, és jövőre már a 4–9. osztályosoknak is hasonló szellemű tankönyvek készülnek. Hogy pontosan miben is áll ez a szellemiség? Nos, erre már nehezebb tényszerű választ adni anélkül, hogy a szóban forgó könyvek vagy még inkább az elmúlt évtizedek orosz társadalomtörténetének átfogó elemzésébe bocsátkoznánk. Stier Gábor, a Moszkva tér nevű oroszbarát hírportál realista főszerkesztője egyfajta túlhajtott patriotizmusról és birodalmi tudatról beszél, amely mintha a jecini idők nemzeti önsorsrontásának (az orosz „merjünk kicsik lenni!”) visszacsapása lenne. (Mindez ráadásul sokszor zsurnalisztikai stílusban, főleg a jelenre vonatkozó, Putyint és az ő „szent háborúját” méltató részeknél.) Bendarzszevszkij Anton, az oroszbarátsággal aligha vádolható elemző-publicista még nyíltabban beszél a putyini propaganda, a múlt radikális átírása, az állami ideológia és a militarizmus összekapcsolódásának veszélyeiről.

Az ominózus tankönyv 1956-os magyar forradalomra vonatkozó részében többek közt azt olvashatjuk: *„A lázadó radikálisok, akik között sokan voltak a fasiszta Magyarország fegyveres alakulatainak egykori harcosai, a felkelés során nemcsak a szovjet emlékművek és szimbólumok megrongálásával »tették le a névjegyüket«, hanem a magyar munkások pártja képviselőinek, a rendfenntartó erők számos tagjának, sőt családtagjaiknak a meggyilkolásával is. Még az állami létesítményeket őrző sorkatonák is brutális mészárlások áldozatai lettek.»* A könyv az 1990-es szovjet kivonulást Közép-Európából pedig elhibázott lépésnek tartja...

Mindez persze az orosz viszonyokat alaposabban ismerők számára nem okoz nagy meglepetést, hiszen Vlagyimir Putyin egész eddigi uralma a hidegháború végén megtépzott orosz nemzeti és birodalmi öntudat helyreállításának jegyében telt el. Ez Oroszországban aligha képzelhető el a legmarkánsabb ideológiák (köztük a pánszláv sovinizmus és a „hagyományos” kommunizmus) valamilyen fokú összebékítése nélkül, aminek jó példája a jelenlegi – még az ukrán háború előtt elrendelt – tankönyvreform is.

Az orosz köztvéiben már 2016-ban (a magyar forradalom 60. évfordulóján) leadtak egy olyan riportot, amely *„az első, »baráti országban« szított »színes forradalomnak«* titulálja a magyarországi felkelést,

amelyben 700 szovjet katona halt meg (és „mellékesen” több ezer forradalmár is). Magyar szakértőnek pedig Havas Szófia szocialista politikuszt kérték fel, aki jó oroszúggal felmondja a Kádár-korszak propagandisztikus közhelyeit a „fasiszta ellenforradalomról”: a náci börtönökből szabadult, házról házra járó gyilkológépek, akik zsidókra és kommunistákra vadásznak, a CIA által kiképzett – természetesen szintén náci – diverzánsosztatok és így tovább. Hogy az orosz szemlélet(-vissza)váltásnak ne csak az irányát, hanem a tempóját is érzékeltesük: 10 évvel korábban, 2006-ban Vlagyimir Putyin még virágot helyezett el a Kossuth téri sortűz emlékkövére, Borisz Jelcin pedig 1992-ben bocsánatot kért a magyar forradalom vérbe fojtásáért, amit a Szovjetunió „lemoshatatlan szégyenfoltjának” nevezett.

Mindent összevetve tehát a helyzet eléggé világos, a kérdés sokkal inkább az, hogy mi, magyarok hogyan reagáljunk erre. E tekintetben rögtön tennék egy nem annyira markáns, de azért érezhető különbséget az értelmiségi és a politikusi szerepkör között.

Az előbbiekről írja azt Babits Mihály: *„Az árulást [az írástudó – a szerk.] akkor követi el, ha nem is mutat többé a csillagra. Léptei magánügyek; de szavaíért és útjelzéséért felelős a világnak, melynek kalauzává szegődött.”* Tehát meg lehet érteni, hogy ilyen-olyan (leginkább anyagi és politikai) megfontolásból sok magyar jobboldali értelmiségi sem szívesen mondja ki, hogy az oroszok átléptek egy határt, ahonnet már egy centimétert sem szabadna engednünk a nemzeti önbecsülésünk feladása nélkül. Hiszen mi pontosan tudjuk, hogy a magyar forradalmat nem a CIA robbantotta ki (legfeljebb a Szabad Európa Rádió fűtötte hiú ábrándokkal szegény pesti és budai srácokat), hanem a sztálinista Rákosi-rendszerből besokallt munkások és egyetemisták. Vagy hogy még az ávosok között is nagyságrendekkel több volt az „átöltözött” nyilas, mint a forradalmárok soraiban. Persze azt is tudjuk, hogy rajtunk kívül ez igazán senkit sem érdekel Oroszországban, és hogy ez a kontinensnyi nép nem fogja elszégyellni magát amiatt, mert a vezetőik meghamisítják egy tízen-egynéhány milliós, furcsa beszédű kis nép történelmét. De a magyar írástudóknak akkor is nagyon határozottan ki kell mondaniuk ezt az igazságot, a magyarok igazságát – mert rajtunk kívül ezt soha, senki sem fogja megtenni!

És itt jön a képbe a szerepek előbb említett elhatárolása. Egy politikus ugyanis aligha teheti meg, hogy finnyásan elfordítja a fejét az úgynevezett

realista megfontolásoktól: a két nép erőbeli különbségétől, a gazdasági függőségektől, a háború kontextusától. Csak hogy egy fontos szempontot említsünk: a budapesti orosz nagykövetség által követelt „behívása” (ami a diplomáciában a „bekérésnek” felel meg) valószínűleg napokon belül megmutatkozna az útlevelügyektől a gáz- és benzinárakig elég sok területen, ami nem hozná könnyű helyzetbe az amúgy is sok nehézséggel küzdő magyar gazdaságot. Ki vállalja a felelősséget ezért? A politikus, a kormány.

Ugyanakkor mégsem lehet teljesen figyelmen kívül hagyni egy ilyen szintű történelemhamisítást, ezért reagált szerintem bölcsen az oroszokkal köztudottan jó viszonyt ápoló magyar külügyminiszter a kormány részéről az alábbi nyilatkozatával: *„Magyarország történelmét, a magyar embereket, a magyar emberek szabadságvágyát mindenkinek tiszteletben kell tartania. 1956, az akkori forradalom a magyar történelem egyik legdicsőbb pillanata, amikor a magyar emberek a szabadságuk, az ország szuverenitása érdekében az életüket is odaadták.”*

Ugyanígy vigyázni kell persze az 1956-os magyar és a mai ukrán szabadságharc kritika nélküli párhuzamba állításával is, amivel nyugati barátaink általában azt szeretnék alátámasztani, hogy nekünk erkölcsi kötelességünk akár önmagunkat is feláldozva támogatni háborúban álló szomszédunkat. Gondoljunk csak bele: 1956 magyar forradalmárai nem kaptak csúcskategóriás NATO-fegyvereket és hírszerzési-műholdas adatokat, de nemzetiségi elnyomással sem voltak vádolhatók. Magyarország sem kiterjedt pufferezónát, sem gazdag ásványkincseket vagy kulcsfontosságú hadikikötőt nem tudott volna kínálni egyik világhatalomnak sem.

A politikusoknak is ki kell mondaniuk a magyar igazságot (mert helyettük sem teszi ezt meg senki!), de talán nem kell mindig a másik képébe tolni jogos erkölcsi felháborodásunkat, különösen az olyan mitikus állatok esetében, mint a Medve, a Fehérfejű rétisas vagy éppen a Sárkány. Ne féljünk az erőltetett kicsinység és a komikus felfuvalkodottság végletei között egyszerűen a helyünkön lenni, még ha néha valóban ez is a legnehezebb...

Megjelent: mkdsz.hu, 2023. szeptember 6.

*

BRÜSSZELI FELNÖVÉSTÖRTÉNET

Én igazán hittem az Európai Unióban. A középiskolában több úgynevezett „európai állampolgári ismeretek” versenyen vettem részt, ahol még jókat vitáztunk (többek közt Törökország uniós csatlakozásáról, ami már akkor is régóta terítéken volt), legalább két alkalommal győztünk is. Ezek az élmények nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy az egyetemen először nemzetközi tanulmányok szakra – voltaképp uniós bürokrataképzőbe – iratkoztam be, ami akkor még nagyon menőnek számított. Az első csalódás ekkoriban ért. Két félév után rájöttem, hogy ha egy intézményrendszer ennyire bürokratikus – az európai átlagpolgár számára gyakorlatilag átláthatatlan –, akkor az bizony aligha lehet demokratikus.

Az oktatás szellemisége is azt sugallta, hogy az uniós bürokrata, az valami kiválasztott kaszt, aki a közemberek feje fölött lebeg, érthetetlen szaknyelven beszél („euroblabla”), és nagyon komoly arccal, elvont képletekben és „mechanizmusokban” gondolkodik.

A baloldali értelmiségre amúgy is jellemző cinkos összekacsintás szinte tapintható volt – bár az intézmény javára legyen mondva, hogy időnként azért odakeveredtek olyan kevésbé rendszerhű elemek is, mint például Kiszelly Zoltán politológus – vagy épp jómagam egy egyházi iskolából.

Aztán jött 2006 – az őszi hazugságbeszéd, majd a gyurcsányi rendőrterror. Az uniós intézményrendszer ugyan ráncolta egy kicsit a szemöldökét, amikor utódpártunk és kormányunk első embere a meghamisított költségvetésről, „trükkök százairól” beszélt (amire ugye épp Brüsszel szigorúsága miatt volt szükség), majd az ’56-os forradalom kerek évfordulóján – egy felhergelt kisebbség mellett – békés tüntetőket veretett össze a pesti utcákon. Még a CNN is készített egy tessék-lássék igazságinterjú a „módszerváltás” szimbólumának számító, ifipárt-káderből lett privatizátor-miniszterelnökkel, aki a maga utolérhetetlen hamvasságában tárta a világ elé a Karácsony Gergely-i magasságokat ostromló „hunglish” közvetítőnyelvet.

Tehát – legyünk igazságosak – az európai és transzatlanti intézményrendszer azért nem hagyta teljesen figyelmen kívül Gyurcsányék ámokfutását, amikor az „unió pénzügyi érdekeiről” volt szó. De mindez utólag egy joviális elvtársi kokinak (ilyen is van a csók mellett) tűnik ahhoz képest, amit a 2010-ben felálló nemzeti-polgári kormány kapott a fejére ugyanettől az

intézményrendszerből, amikor elkezdte lebontani az utódpart „aknáival” teleszórt, egyoldalú politikai, gazdasági és médiaalrendszereket, illetve felépíteni egy – szintén erősen központosított – nemzeti-polgári-kapitalista alternatívát. Hol volt 2010 előtt a Tavares-jelentés, Sargentini elvtársnő, a Delbos-Corfield-jelentés, Sophie in 't Veld, Guy Verhofstadt, Daniel Freund, Jourová biztos asszony, az egész LIBE bizottság, a kondicionalitási eljárás, a szakmányban készülő Politico-, Spiegel- és Guardian-cikkek stb.?

Ebből és a brüsszeli intézmények „sajátos eljárásrendjéből” (értsd: sokszor puccsszerűen, a tagállamokat megkerülve, menet közben változtatva a szabályokon hoznak meg fontos döntéseket) is látszik, hogy az EU adminisztratív központjának nem elsősorban azzal van gondja, ha egy tagállam megsérti a „demokratikus normákat” (ezt ők maguk is rendszeresen megteszik), hanem azzal, ha – méretéhez képest – túl erőteljesen érvényesíti a saját nemzetállami érdekeit. Annál is inkább, ha mindezt a „Brüsszel hangjában” testet öltő euroatlanti politikai-gazdasági fősodorral szembemenve követi el, ahogy ez történt például a 2015-ben berobbanó migrációs válság, a covidvakcina-beszerezés vagy éppen az orosz–ukrán háborúra adott uniós válaszok ügyében.

Nem másról van itt tehát szó, mint a nyugat-európai országok történelmében jól ismert birodalmi mentalitás tovább éléséről, ami egyébként sajátos gyúelegyet képez a látszólag épp ennek a mentalitásnak hadat üzenő woke ideológiával – de ez maradjon csak a nyugatiak problémája. (Mi itt Kelet-Európában már láttunk karón varjút, a munkás-paraszt osztály nevében elkövetett falurombolást és kiéheztetést, a társadalmi igazságtalanságokat kiküszöbölni hivatott állami terrort, nemzetközi békeharcot stb.) Ennek a birodalmi mentalitásnak a sajátos vadhajtása az is, ami most a nekünk szerződés szerint – a piacaink megnyitásáért – járó, de gyakorlatilag az Európai Bizottság által adminisztratív eszközökkel visszatartott uniós források körül történik. Árulkodó például, hogy az Ukrajnának nyújtandó újabb európai gigahitel ügyével elvileg semmilyen összefüggésben nem álló magyar uniós források hosszú-hosszú huzavona után éppen most, a magyar vétóval fenyegető uniós decemberi csúcstól kezdnek el megnyílni – miközben a brüsszeliiek épp a magyar miniszterelnököt vádolják politikai zsarolással. (Azért ne tartsunk nagyon attól, hogy Brüsszelben mostantól hagynak elkényelmesedni minket: a LIBE bizottság már akcióba is lépett, nem beszélve a mi „jó barátunk”, Daniel Freund és Rónai Sándor DK-s

árnyék-külgyminiszter által tolmácsolt Költségvetési Ellenőrző Bizottság éves jelentéséről...)

Brüsszel tehát igenis birodalmi központként viselkedik a „renitens” (értsd: nemzeti érdekeket határozottan érvényesítő) kormányokkal szemben, ez ma már nem kérdés. Brüsszel azonban mégsem Moszkva, amennyiben a minket érintő ügyek intézésében azért valamennyire mi is részt vehetünk, a saját korlátozott eszközeinkkel van esélyünk küzdeni a szuperbürokratikus, föderalista Góliát ellen.

Az EU-ból való kilépés tehát – a legújabb szél-brüsszeli mantrával ellentétben – nem merül fel reális, pláne kívánatos alternatívaként Magyarország számára. Egyszerűen arról van szó, hogy nekünk, a rendszerváltás nemzedékének is fel kellett nőnünk, hogy realisan lássuk egy ilyen politikai és gazdasági társulást, illetve nemzetközi intézményrendszer valódi működését. Az unióban – a kamaszos illúziókkal ellentétben – semmit sem adnak ingyen, és semmi sem működik ideálisan. Minden tagállamnak – méretétől is függően persze – folyamatosan meg kell küzdeni a saját érdekeiért, szövetségeket gyűjtenie és olykor elszenvedni a kudarcokat is. Ez is az uniós tagság ára – ugyanolyan kompromisszum, mint a felnőtt lét maga.

Megjelent: mkdsz.hu, 2023. december 8.

*

AZ ELTŰNT BALOLDAL NYOMÁBAN

Janez Janša, a háromszoros szlovén miniszterelnök nemrég interjút adott a *The European Conservative*-nak, amelyben testközelből mutatta be az Európai Néppárt (EPP) balra tolódását. Janša hiába tett le egy tízpontos programot az asztalra az európai választások után az EPP ülésén, amely szerinte segítette volna a koalíciókötések józan mérlegelését, ez senkit nem érdekelt. Mint ahogy az Európai Tanácsban is csak Giorgia Meloni olasz miniszterelnök állt elő konkrét programokkal és javaslatokkal, a néppárti-szocialista-liberális trojka tagjait kizárólag a hatalmi osztozkodás érdekelte.

Janša az aktuálpolitikai fejlemények mellett általánosságban is beszél arról, hogy a szociáldemokrácia eltűnt Európában. Ami nekünk maradt, az

a radikális baloldal, mert a kulturális marxizmus átvette azt, ami a hidegháború alatt a „normális” baloldal volt. Az egész európai baloldal ilyen, talán Dánia kivételével. A probléma az, hogy húsz évig vakok voltunk – néhányan még mindig azok vagyunk.

Miről is van itt szó? A szociáldemokrácia – nagyon leegyszerűsítve – az alsóbb társadalmi osztályok, a munkások, alkalmazottak, a „bérből, fizetésből élők” politikai képviseletére jött létre a 19. században, majd alakította ki – más politikai erőkkkel közösen – a jóléti társadalom modelljét a 20. században. A mozgalom végül is nem annyira a világforradalmat (bár kétségtelenül sok kísérlet volt erre is), mint inkább a kapitalizmus korai, „nyers és vad” formájának megszelídítését, a tőkés és a munkások, a munkaadók és az alkalmazottak érdekeinek bizonyos fokú összehangolását eredményezte (legalábbis Európában), ami mindenképp történelmi vívmány. A kulturális marxizmus, a sokat emlegetett woke ideológia (ami Amerikában és Nyugat-, illetve Észak-Európa bizonyos köreiből már szinte államvallásnak számít) ugyanakkor már nem kifejezetten a szegény, hanem a magukat kulturálisan elnyomottnak érző társadalmi csoportokat képviseli (LMBTQ, bevándorlók, afroamerikaiak, egyes fogyatékosokkal élők stb.) – akik között persze vannak szép számmal szegények is, de a két halmaz nem esik feltétlenül egybe. Például sok bevándorló valóban a társadalom alsóbb, szegényebb rétegeihez tartozik, és nem feltétlenül csak a kulturális előítéletek miatt (az ilyen hozzáállás ugye ma már a nyugati, érzékenyített társadalmakban kifejezetten cikinek és üldözendőnek számít), hanem mert nem beszéli elég jól a nyelvet, nincs meg a személyes-családi-kulturális háttér, illetve kapcsolatháló. Ugyanakkor jó néhány tehetséges és sikeres bevándorló is van, akiket a baloldali-liberális média és politikusok előszeretettel emelnek piedesztálra, példaként állítva őket nemcsak a többi bevándorló, hanem a „maradi” (avagy konzervatívabb értékrendű) választópolgárok elé is.

Ez a hangsúlyeltolódás (tudniillik a szociálpolitikáról a sérelempolitikára) ugyanakkor azt is eredményezi, hogy a hagyományos szociáldemokrácia, a szegények képviselete visszaszorulóban van, ha csak az érintettek nem tudnak felmutatni a szegénységük mellett valamilyen más – kulturálisabb természetű – elnyomatási okot is. Könnyű belátni, hogy ez bizonyos értelemben az „ösellenség”, a kapitalizmus győzelmét jelenti, hiszen a kulturális marxizmus mentén a társadalom végső soron mégiscsak ideológiailag értékes (gazdag, tehetséges, kulturálisan divatos) kiváltságosokra és ideológiailag

érdektelen (szegény, átlagos, kulturálisan maradi) tömegekre oszlik. Az ortodox marxisták erre alkalmasint azt mondanák, hogy a kapitalizmus ismét kicselezte a mozgalmukat.

Részben talán ez lehet a magyarázata a franciaországi nemzetgyűlési választások meglepő eredményének, nevezetesen, hogy a korábban domináns „centrista” (értsd: globalista-föderalista, kulturálisan liberális) Macron-párt visszaszorult, a szavazóikat részben a baloldali népfront (a kommunisták vezetésével!), részben az új jobboldali erő (Le Penék) hódították el. A liberális, globalista, pénzhatalmi centrum felől nézve ezek a pártok, illetve pártszövetségesek persze tényleg szélsőségesek (a kommunisták egyébként valószínűleg még sokkal inkább, mint a néppártosodó Le Penék, de ez legyen Macron gondja), hiszen a fennálló hatalmi rend, a globálkapitalista status quo alapjait kérdőjelezi meg. Érdekes módon a kommunista Mélenchon és a nemzeti radikális Le Pen, bár ideológiai értelemben tűz és víz (az előbbi például korlátlan bevándorlást szeretne, az utóbbi ennek megállítását), a kívánt szociális intézkedések tekintetében közelebb állnak egymáshoz, mint a centrista-globalista Macronhoz, például mindketten eltörölnék politikájának szimbólumát, az úgynevezett „nyugdíjreformot” – értsd: elvonásokat. (Aligha csak a véletlen műve, ha Macron, a szocialista miniszterből lett neoliberalis „trükkművész” pályafutásáról sok magyar szavazónak Gyurcsány Ferenc gyors felemelkedése és bukása jut az eszébe.)

Ha viszont ez a trend nemcsak a jakobinus diktatúrák óta eleve inkább balra húzó, a nagyvárosaikat a legkisebb megszorításra is lángokba borító franciákat érte utol, hanem Európa más részein is általános (amire az EP-választások eredményei, ha kisebb mértékben is, de következtetni engednek), akkor az európai föderalista elitnek („Brüsszel”) nagyon is van félnivalója.

Ha ugyanis a klasszikus szociáldemokrácia politikai helye továbbra is betöltetlen marad, akkor ezt az ügyet épp a globalizmus/európai föderalizmus esküdt ellenségei, a nemzeti-szuverenista erők fogják felkarolni, ezáltal a szavazók számát gyarapítani. (A kommunizmusnak nem mindenhol van akkora ázsiója, mint az ezt egyébként soha meg nem tapasztaló Franciaországban – a német kommunista sztár Saha Wagenknecht pártját például az EP-választáson mindössze 6,2% támogatta.) Le Penék mellett például Giorgia Meloni Olaszország Fivérei vagy épp Orbán Viktor Fidesze is inkább az „egyszerű emberek” felé kommunikál (nem az elitnek, a globalistáknak), és kulturális konzervativizmusuk szociális, munkahely- és családvédelmi

intézkedésekkel párosul – miközben azért a bankokkal és a transznacionális vállalatokkal is igyekeznek legalább tűrhető viszonyt ápolni.

Kérdés, hogy ez a politikai sikerrecept az új EP-frakció, a Patrióták révén el tud-e terjedni szélesebb körben is, valódi kihívást intézve a globalista-technokrata elitek ellen, mely önmagát jelenleg pótolhatatlannak és leválthatatlannak tekinti (vesd össze Fukuyama „a történelem vége”-koncepciójával). És persze az sem mindegy, hogy a liberális világrend viszonylagos status quójának helyébe csakugyan pusztító káosz (ahogy a globalisták vallják) vagy éppen egy igazságosabb és méltányosabb, többpólusú világ lépne-e (ahogy a globális Dél képzei).

Akárhogyan is, a kommunista Kína (mely épp annyira idomította magához a nyugati kapitalizmust, mint fordítva), az imperialista Oroszország és főleg a globális Dél nagyobbik részének közeledésével a változás már elindult, és egyre inkább megállíthatatlannak tűnik.

A baloldal tehát nem tűnt el, csak áttevéődött – leginkább az egykori „harmadik világba”, amely most Európa és Amerika kapuin (kerítésein) dörömböl.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. július 9.

*

A KIRÁLY MEZTELEN (MEG AMÚGY SZAKÁLLAS NŐ IS)

A francia olimpiai megnyitó rendezői – a világszintű tiltakozási hullámot érzékelve – végül úgymond bocsánatot kértek, és úgymond tagadták, hogy az ominózus drag queen show jelenet az utolsó vacsora paródiája lett volna, és hogy ők „bárkit” (értsd: a keresztényeket) meg akartak volna sérteni ezzel. (Jó kérdés persze, hogy akkor az egész beállítás miért volt nagyon hasonló a világhírű Da Vinci-festményhez, középpontban az eucharisziára kísértetiesen emlékeztető fejéket viselő hölgygel – na de akkor spongyát rá, nem így volt!) A meglehetősen izzadságszagú magyarzkodás üzleti és sportdiplomáciai szempontból persze abszolút érthető, végül is világszinten „csak” pár milliárd potenciális ügyfélről/nézőről van szó, akit a blaszfémiaváddal elveszíthetnek.

Tudvalevő, hogy évek óta minden valamirevaló kortárs művészeti produkciónak szinte kötelező eleme a keresztény kulturális gyökerek nyílt vagy

burkolt megsértése, kiforgatása, gúny tárgyává tétele. Szóval az ilyesmi már legtöbbször fel sem tűnik, ugye. Most valamiért mégis sokaknak szemet szúrt, igaz, egy olimpiai megnyitót nem százak vagy ezrek (tehát egy szubkultúra), hanem százmilliók vagy milliárdok figyelnek...

Az olimpiai megnyitó láthatóan nem kicsit elszállt rendezői tehát most azt hangoztatják, hogy – sok más mellett – egy tucatnyi szakállas férfinővel meg egy ágyékkötős kék Törpapával (aki állítólag Dionüszosz istenség maga), illetve slusszpoénként a saját levágott fejét a kezében tartó Marie Antoinette-tel ők most jól kifejezték magukat, a nemzetüket, esetleg az egész „haladó” nyugati kultúrát. Hát, jó.

Úgy gondolom, hogy keresztényként nekünk viszonylag kevés közünk van ehhez, hiszen számunkra nem ez a kulturális etalon, pontosabban szólván nem ez az életünk legfontosabb tartalma. A keresztények élete a legmagasabb szintű szeretetre, Jézus Krisztusra, nem pedig a bizarr szexuális identitások vagy a guillotine mint nemzeti szimbólum csak azért is való kifejezésére irányul. Ezzel akár le is zárhatnánk ezt a témát.

Kulturális értelemben viszont az ilyen performanszok egy aufklärista (a felvilágosodásból eredő), jakobinus-marxista közvetítésen átesett keresztényellenes sztereotípiát erősítenek, aminek épp annyi az alapja, mint annak, hogy Franciaország egyenlő transzok és ágyékkötős kék emberkék. (Ez utóbbit egyébként Macron francia elnök nyilatkozta, jó globalistaként természetesen angolul.) Persze, biztosan voltak és lehetnek a kereszténység nevében elkövetett bűnök bizonyos társadalmi csoportok ellen (mint ahogy a keresztények ellen is rengeteg bűnt követtek és követnek el), de a kereszténység nem egyenlő ezzel. (Érdekes, hogy a „mindenki hibázik”, „emberek vagyunk” lózungok éppen csak a keresztényeket nem illetik meg.)

A megnyitó kapcsán egyébként még a hírhedt francia kommunista vezér is feltette a kérdést: *„mi értelme a hívők megbántásával kockáztatni? Még akkor is, ha te magad egyházellenes vagy... Hányan vannak a világ egy-milliárd kereszténye közül, akik jó, becsületes emberek, akiknek a hitük segít abban, hogy éljenek és részt vegyenek mások életében anélkül, hogy bárkinek az útjába állnának?”* Mi több, a gyerekek szerepeltetése miatt a transzvesztita jelenetben még egy melegtársaság is tiltakozását fejezte ki, szóval a rendezők ezúttal tényleg túllőhettek a célon – talán még Michel Foucault hazájában is. (Másképpen viszont nagyon is elérték céljukat, hiszen „mindenki” róluk beszél.)

Tehát a fő kérdés meglátásom szerint itt már rég nem az, hogy „toleráljuk-e” a transzokat (és persze az ágyékkötős kék emberkéket), hiszen – legalábbis a nyugati világban – semmilyen veszély nem fenyegeti őket, a legtöbb országban komoly törvényi védelmet élveznek (nálunk is), felvonulásokat és különféle rendezvényeket tartanak, a számarányukhoz képest kifejezetten hatékonyan reprezentálják magukat. Abszolút „tolerálva” és jelen vannak – és ezzel önmagában nincs is semmi probléma. Csak azt nem értjük sokan, hogy miért kell ezt úton-útszélén, minden adandó alkalommal (beleértve az olimpiai megnyitót is) így a képünkbe tolni? Egész pontosan a mértékek és bizonyos régi, fontos értékek (mint a spiritualitás és a transzcendencia) lejáratásával van a probléma. A túlzással, a gicccsel, az erőltetéssel, az eltörléssel, az egyoldalúsággal, a kettős mércével.

Azzal, hogy ma már tényleg nem lehet egy dollár- vagy eurómilliárdokból létrejött, „mainstream” kulturális eseményt (lásd Eurovíziós Dalfesztivál), sporteseményt (olimpia) vagy akár tetszőleges bibliai történet művészi megjelenítését elképzelni transz- és egyéb provokatív performanszok nélkül. (Persze, tudom, nem mindenkit provokál az ilyesmi, de azért a reakciók alapján pár milliárd embert mégis – és legalább ugyanennyit halálra untat.) És ez már nem egy, a túlzott merevségnek és képmutatásnak ferde tükröt állító karneváli dolog (vesd össze Mihail Bahtyin elképzelése a „karneváli kultúráról”), hanem maga a tartalom (hiánya). Tényleg ez lenne az új etalon, a kultúránk középpontja? (Költői kérdések, mert látjuk, hogy nyugaton többnyire már ez.)

A másik oldalról: a világ legtermészetesebb módján tiltják be a keresztény jelképeket, legyen az akár csak a híres brazil Krisztus-szobrot ábrázoló szörfdeszka (ami egyébiránt egy brazil versenyző számára ugyanúgy „nemzeti jelkép”, mint a felvilágosult franciáknak a guillotine – kinek mi, ugye). Ha pedig egy keresztény sportolónak jelnyelven kell hálát adnia Istenének, ott már tényleg vannak problémák: ez az igazi kirekesztés, intolerancia, kettős mérce, egyoldalúság. (Arról már ne is beszéljünk, hogy egy állítólagos Dionüszosz-ábrázolás miért nem számít „vallási jelképnek”, ha egy Krisztus-szobrot ábrázoló szörfdeszka vagy egy nyilvános keresztvetés igen.)

A végére hagytam azt a nem teljesen érdektelen szempontot, hogy a hangzatos „mindenkit befogadunk”-konceptióból a keresztények mellett látványosan kiestek a Franciaország lakosságának közel tíz százalékát kitevő muszlimok is, akiket nem parodizáltak külön a megnyitón a drag queenek.

Ennek oka szerintem akár az is lehet, hogy ők rendszerint kevésbé toleránsan reagálnak a „tolerancia” felkent bajnokainak efféle kitárulkozásaira, sajátos kapcsolatteremtési kísérleteire (lásd a Charlie Hebdo satirikus lap szerkesztőségében rendezett vérfürdő és a többtucatnyi egyéb terrorista merénylet). Ebből viszont egyenesen következik, hogy a drag queen kultúra korifeusai Európa zsidó-keresztény kulturális gyökereinek aláásásával önkéntelenül is olyan vallási szélsőségesek térnyerését segítik elő, akik – ne kerteljünk – az első adandó alkalommal minimum betiltanák őket, de sokkal valószínűbb, hogy éles késekkel vágnák el a torkukat, ahogy azt egyébként a világ kevésbé toleráns részein a melegek mellett a keresztényekkel is teszik.

Franciaország persze olyan, amilyen – ez az ő országuk. Innét nézve mégis meglepő, hogy számukra a vallási jelképek betiltása (különös tekintettel a keresztényekre) fontosabb, mint, mondjuk, a tömeges iszlám bevándorlás, a súlyos környezetszennyezés vagy éppen a vidéki középosztály Macron elnök alatti elszegényedésének megállítása.

Akárhogy is: az olimpián hajrá, magyarok! (És hajrá budapesti olimpia!) Ha pedig történetesen épp keresztények vagytok, ne szégyelljétek.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. július 29.

*

MIÉRT BOLDOGTALANOK A MAI FIATALOK?

Az alábbi írás arra vállalkozik, hogy bemutassa, miképp rajzolódik ki egyre világosabban a fiatalok mentális egészségének és boldogságának drámai romlása – milyen tényezők állnak a háttérben, és milyen társadalmi-pszichológiai mechanizmusok hatnak erre.

A „felborult U görbe”: a Z generáció a legboldogtalanabb?

Hosszú időn át az volt a közfelfogás és a kutatások által is alátámasztott mintázat – az úgynevezett U alakú boldogsággörbe –, hogy a fiatalok viszonylag boldogok, aztán az úgynevezett „életközépi válság” idején éri el

a mélypontot az ember, majd az idősebb korosztályokban újra emelkedik a boldogság, elégedettség (az élet végének közeledtét jelző általános egészségromlásig).

Azonban napjaink kutatásai azt mutatják, hogy ez a mintázat átalakulóban van: az újabb vizsgálatok szerint a 18–24 éves korcsoport mentális jólléte jelentősen romlott, és sokszor ők mutatják a legmagasabb szintű kétségbeesést vagy boldogtalanságot. Például az Egyesült Államokban a fiatal nők közt az „egyetlen boldog nap sem volt az elmúlt 30 napban” választ adók aránya 3,2%-ról 9,3%-ra nőtt, ugyanígy a férfiaknál is jelentős növekedés figyelhető meg (2,5% → 6,6%). Egy másik vizsgálat is arra mutatott rá, hogy a korábbi életközépi válság dominanciája csökken – nem 40–50 éves korban van most a legnagyobb esély a boldogtalanságra, hanem a fiatalok körében.

Ez az eltolódás nem pusztán statisztikai furcsaság: arra utal, hogy a fiatal generációk társadalmi és technológiai környezete alapvetően más, kihívásokkal telibb, és ezek a környezeti hatások sokkal nagyobb terhet jelentenek számukra.

A romló mentális állapot már gyermek- és kamaszkorban kimutatható

A változás nem akkor kezdődik, amikor valaki 18 éves lesz: már iskolás korban sok jele látható annak, hogy a mentális egészségi problémák szaporodnak.

Egy UNICEF-felmérés szerint iskolapszichológusok beszámolóí alapján a gyerekek mentális állapota „siralmasnak” nevezhető: sok diák küzd szorongással, hangulati ingadozásokkal és pszichés stresszel.

A forrás kiemeli, hogy az iskolapszichológusok túlterheltek, és nem áll rendelkezésre elegendő szakember (pszichológus, mentálhigiénés támogatás), hogy minden gyereket hatékonyan elérjenek.

Egy 2023-as hazai vizsgálatban (amelynek szomorú apropóját egy diák öngyilkossága adta) középiskolások körében töltettek ki ACE (Adverse Childhood Experiences, ártalmas gyerekkori élmények) kérdőívet. Az önmagukért beszélő eredmények:

- Verbális bántalmazás: ~ 47%
- Fizikai bántalmazás: ~ 21%
- Szexuális bántalmazás: ~ 26%

- Érzelmi elhanyagolás: ~ 32%
- Fizikai elhanyagolás: ~ 23%
- Családon belüli erőszak szemtanúja: ~ 23%
- Függőség vagy mentális zavar a családban: ~ 32%

Ezek a tapasztalatok nem pusztán statisztikai adatok: számos diák jelezte névvel is, hogy segítségre van szüksége.

Az egész rendszer kritikus pontja, hogy míg az igény rezdülései megjelennek, a szakember-ellátottság és a preventív rendszer nem tud ezzel lépést tartani.

Feszültségek, stressz és a digitális tér szerepe

A fiatalokra nehezedő belső és külső stresszfaktorok összetett rendszert alkotnak. Az alábbi kulcsmechanizmusok emelkednek ki a források alapján:

1. Korlátlan elvárások és bizonytalanság („kapunyitási pánik”)

A huszonévesek sokszor úgy érzik, hogy az életük legfontosabb mérföldkövei – lakás, stabil munka, párkapcsolat – gyorsan, „mindennek egyszerre” kellene, hogy megvalósuljanak. Ezt a jelenséget egy szakirodalmi elnevezés „kapunyitási pánik” néven említi, és különösen nagy teher az oktatottabb generációkra. Ezzel együtt a munkahelyi bizonytalanság, a lakhatási nehézségek, az infláció és az általános jövőkép-nélküliség is súlyosbítja a stresszt, ami nem egyszer depresszióval, kiégéssel vagy szorongással társul.

2. A közösségi médiából eredő torzított összehasonlítások

Az online térben a fiatalok nap mint nap bombázva vannak idealizált képekkel mások életéről, teljesítményéről, boldogságáról. Ezek az összehasonlítások torzítják a valóságérzékelést és felerősítik az elégedetlenséget. A túlzott képernyőhasználatról, a közösségimédia-függőségről pedig már számos kutatás kimutatta, hogy kapcsolatban áll a depresszió és szorongás fokozódásával. Olyan kísérleti vizsgálatok is léteznek, ahol a képernyőidő csökkentése mérhető javulást hozott a résztvevők mentális állapotában – bár persze ez sem általános orvosság, csak egy jelzés arra, hogy az online jelenlétnek lehet felelősebb, tudatosabb módja.

3. Nosztalgia és „analóg visszavágyódás”

Érdekes pszichológiai reakcióként a Z generáció – amely digitális bennszülöttként nőtt fel – erősen vonzódik az analóg korszakokhoz. Bakelitlemezek,

fotóalbumok, digitálistetox-gyakorlatok mind jelei annak, hogy sokan nyugalmat, lassúságot és fizikai valóságot keresnek a jelen technológiai rohanásából való kiszakadásként. Ez a történelmi nosztalgia nem feltétlenül menekülés: egyes pszichológusok szerint stabilizáló erőként is működhet, segítve a fiatalokat abban, hogy érzelmi kapaszkodókat találjanak a digitális túlterheltség közepette.

Miért nem tud a hagyományos rendszer lépést tartani?

A helyzet komplexitása túlmutat azon, hogy „több pszichológus kell”. Valószínűleg összehangolt társadalompolitikai cselekvés nélkül nem lehet ezen a válságterületen érdemi áttörést elérni.

- *A meglévő modellek nem követik az új valóságot:* A mentálhigiénés programok sok esetben a középkorúak kríziseire épülnek, de nem készültek arra, hogy a fiatalok egészen más stresszforrásokkal élnek.
- *Szakemberhiány és kapacitáshiány:* Az elérhető iskolapszichológusok és gyermekpszichiáterek száma nem elegendő. A várólisták hosszúak, és sok esetben időben nem érnek el a rászorulókhöz.
- *Prevenció hiánya és fragmentált rendszer:* Sok országban (ittthon is) a mentális egészségügyi jelzések – iskolai beavatkozás, közösségi programok, ifjúsági stratégiák – nem működnek összhangban. A prevenció nem elég átfogó, nem minden fiatalhoz jut el, mint például a híres izlandi modell esetében.
- *A gyors technológiai változás és társadalmi nyomás:* Az internet, az okostelefon és a közösségi média fejlődése olyan új „ökológiát” teremtett, amelyet a hagyományos pszichológiai és egészségügyi modellek nem feltétlenül képesek kezelni – új kutatásokra, alkalmazott programokra és ezeket támogató kormányzati lépésekre is szükség lehet.

Lehetséges irányok és megoldási kísérletek

Míg a helyzet súlyos, a források is többféle javaslatot említenek, amelyek irányt mutathatnak:

1. *Külön stratégiák, civil, egyházi és kormányzati programok a fiatalok mentális egészségének támogatására*
A kutatók azt javasolják, hogy a mentálhigiénés beavatkozások középpontjába kerüljenek célzottan a fiatalok, ne általános, „felnőttekre szabott” programok legyenek.
2. *Digitális tudatosság és moderáció*
Az okostelefon- és képernyőidő-szabályozás, digitálisdetox-gyakorlatok, tudatosabb közösségi médiahasználat lehetnek részei a megelőzésnek és helyreállításnak.
3. *Pszichoszociális támogatás és közösségi hálók erősítése*
A strukturált mentális egészségprogramok, ilyen tematikájú egyesületek, szervezett kortárs csoportok, ifjúsági központok szerepe megnőhet.
4. *Iskolai intervenció és korai felismerés*
Az iskolapszichológiai rendszer bővítése, mentálhigiénés órák bevezetése, olyan preventív programok, amelyek már a gyanú jeleinél bekapcsolódnak.
5. *Kutatás és adatelemzés folytatása*
Ahhoz, hogy jól célozható intézkedések szülessenek, szükség van térségi, országos és nemzetközi longitudinális kutatásokra, amelyek figyelembe veszik a technológiai, társadalmi és kulturális változásokat.

Összegzés és reflektív gondolat

A fiatal generációk mentális egészsége napjaink egyik kritikus kérdése. Az adatok azt jelzik, hogy nem csupán arról van szó, hogy több fiatal szenved – hanem arról, hogy a jóléti mintázat gyökeresen megváltozott: a fiatalok kerültek most abba a helyzetbe, amit korábban főként a középkorúak szenvedtek el.

A probléma nem egyetlen tényezőre vezethető vissza: a digitális technológia, a gazdasági és lakhatási kihívások, társadalmi elvárások, összehasonlító mechanizmusok és a korai traumák mind szövevényes hálóként feszülnek a fiatalok mentális jólléte köré.

A helyzet nem reménytelen, az újabb erőfeszítések – kutatások, programok, társadalmi figyelem – már felvillantják a lehetséges megoldásokat. De ezek a megoldások csak akkor lehetnek igazán hatékonyak, ha a fiatalok

valós életkörülményeihez, a digitális világ ökológiájához és a mai pszichés kihívásokhoz igazítjuk őket, illetve ha a társadalom és a politika, az oktatási rendszer, az egészségügy és a közösségi intézmények összehangoltan, egyesített erővel lépnek fel.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. október 1.

**

OLIMPIÁT BUDAPESTRE!

Orbán Viktor a párizsi olimpia után kijelentette, hogy a magyar kormány támogatná az ötkarikás játékok budapesti megrendezését. Most, hogy a szurkolás, az ünneplés és a megnyitó miatti közfelháborodás már csak egy nyári emlék, érdemes tárgyilagosan is körbejárni a témát.

Mindjárt az elején szögezzük le: kell a budapesti olimpia, mi több, már régen időszerű lett volna. Hogy miért? Szerencsére erre több válasz is adható – méghozzá anélkül, hogy belefutnánk a „jó üzlet-e a rendezés?” című zsákutcás vitába.

Először is: a magyar olimpiai nemzet. Összesen 540 érmünkkel a 11. helyen állunk a világban, az egy főre jutó érmek tekintetében pedig San Marino és Finnország után mi következünk. Habár a nemzetközi sportvilág nagyot változott az 1952-es helsinki játékok óta, amikor 16 arannyal és összesen 42 éremmel tértünk haza – harmadik helyen végezve a két akkori nagyhatalom mögött –, idén a 27 EU-tagállam közül az ötödikek, népességarányosan pedig az elsők lettünk, s a visszajelzések alapján az értő közönségnek és a nemzetközi szaksajtónak még mindig ki tudjuk vívni az elismerését.

1896 óta a 28 nyári olimpiának eddig 22 város adott otthont – Athén, London és Tokió kétszer, Párizs háromszor –, összesen 18 országból. Európában a három nagy centrumország – az Egyesült Királyság, Németország és Franciaország – összesen nyolcszor, a mediterrán régió háromszor, a skandináv régió kétszer, a Benelux-közösség egyszer, a szovjet térség pedig szintén egyszer biztosította a nyári játékok helyszínét. Közép-Európa egyszer sem. Magyarország azonban nemcsak térségi minőségében, hanem önmagában, saját jogon is rég rászolgált a rendezés jogára. Mint ismert, 1920-ban Budapest adta volna a helyszínt, a világháború veszteseként azonban – desszertként Trianon mellé – még ezt a lehetőséget is elvették tőlünk, ráadásul részt sem vehettünk a végül Antwerpenben megrendezett versenyen. A világ persze

nem tartja számon ezt a tartozást. Az viszont a történelmi pofonoktól függetlenül is ténykérdés, hogy az olimpiát eddig nem rendezett országok közül nekünk van a legtöbb érmünk. Egyszerűbb megfogalmazásban: mi vagyunk a legnagyobb olyan sportnemzet, amely még soha nem adhatott otthont a világ legnagyobb sporteseményének.

Ehhez a tényhez referenciaként tegyük még hozzá az olyan nagyszabású, hazánkban lebonyolított nemzetközi versenyt is, mint a 2017-es FINA Világbajnokság („vizes VB”), a 2022-es úszó-világbajnokság vagy a 2023-as atlétikai világbajnokság, hogy csak az utóbbi évek legnagyobbjait említsük. Ráadásul ezek az események mentesek voltak a kortárs sportrendezvényeket bántóan zavaró ballasztoktól: a primitív átpolitizáltságtól, a megalomán, „eurovíziós” típusú giccstől vagy éppen a Párizsból is ismert szervezési igénytelenségektől. Magyarország immár egyszerre birtokolja a nagy sportnemzetek és a nagy rendezvénygazdák elit klubtagsági igazolványát; alkalmasságunk legalább annyira ténykérdés, mint a kiérdemeltségünk.

A probléma csupán az, hogy a hazai lakosságot valószínűleg sokkal nehezebb lesz meggyőzni a budapesti olimpia létjogosultságáról, mint a velünk oly sokszor ellenséges külvilágot. A pénzhiányra, a költségekre való hivatkozás, a „nem térül meg” bornírtsága járványként terjedt el itthon már évekket ezelőtt, s tartósan bent is ragadt minden olyan honfitársunk fejében, aki érzelmi vagy értelmi okokból képtelen az olyan egyszerű absztrakciók megélésére, mint például a nemzeti büszkeség. A pénzközpontúság, a sóherségnek álcázott irigység mára tömegjelenség lett, az ötödik hadoszlop nagy örömeire s az ambiciózus honi kezdeményezések még nagyobb kárára.

Igen, a budapesti olimpia nem a nyereségről vagy a spórolásról szól, hanem a nemzeti büszkeségről. Elsősorban is, másodsorban is. Megmutatni magunkat a nagyvilágnak, együtt ünnepelni a többiekkel: erről szólt (volna) a lefűjt 1996-os Világkiállítás, miként erről (is) szólt az 1938-as és 2021-es Eucharisztikus Világkongresszus, a Vadászati Világkiállítás vagy éppen a fentebb említett vb-k sora. A külvilág elkápráztatásának igénye valószínűleg etnikai és nyelvi magányunkból, illetve az igazságtalanul, természetellenesen ránk kényszerített kisállami létből fakad. Honi liberálisaink ezt a büszkeségigényt rendszerint olyan gusztustalan szavakkal becsmérlik, mint melldöngetés, magyarkodás stb. Mondjanak bármit, az olimpiarendezéshez való viszonyulást nyugodtan tekinthetjük az egészséges nemzeti identitás mércéjének. Nemcsak úgy általában, hanem a jobboldalon is, ahol

a háttérben szintén sokszor tapasztalni ez ügyben a fanyalgás bátortalan, de összetéveszthetetlen jeleit.

A helyzetet az ellenzők táborának kétosztatúsága teszi bonyolulttá. A frontszemélyzetet jól ismerjük: a kilencvenes és kétezres években SZDSZ-nek, manapság Momentumnak, DK-nak hívják őket. Csakhogy kétszázezer liberálissal nem lehet népszavazást nyerni, egy jó kezdeményezés megfűrészához a tömegember közreműködésére is szükség van, kiadós mennyiségben. A tömegember viszont csak úgy magától nem ellenzi az olimpiát, miként nem ellenezte volna a Vadászati Világkiállítást sem, ha nem mondják meg neki, hogy lesz majd egy ilyen, és utálni kell. Akik a Momentum lár-mázása idején – megkapva a számukra szükséges információt – oly szívesen borzadtak el a kocsmapult mellett vagy a bolti sorban a jólétünket veszélyeztető, pénznyelő olimpián, soha az életben nem láttak rendezvénybűdzsét, az állami költségvetés sarokszámait hírből sem ismerik, százmillió forint felett pedig fogalmuk sincs, mi számít soknak vagy kevésnek.

Ezzel szemben a DK-t, a Momentumot, illetve a nevükkel kitakart szubkultúrát teljesen hidegen hagyja az olimpiák pénzügyi háttere, hiszen a Magyarországot potenciálisan nagygyá és elismertté tevő kezdeményezések megtorpedózása számukra – Michael Corleonét idézve – nem üzleti, hanem személyes ügy. Mivel azonban ez az averziójuk kifelé vállalhatatlan és eladhatatlan, az ellenérveket át kell kódolni a tömegember nyelvére. Az átkódolás sikerült, a kérdés már csak az, hogy miért, hiszen, mint tudjuk, a tömegember nem ért a számokhoz (se).

A válasz az, hogy a mammoncentrikus gondolkodás nem egy önálló attitűd, hanem helyettesítő, hiányfedő sajátosság. A tömegemberek is átkódolják a saját eredeti érzéseiket, csak ők nem a másik embert, hanem magukat csapják be. Alapanyagként adott a frusztrált, teljesítményhiányos – ráadásul a tudatipar jóvoltából meg nem érdemelt és soha el nem érhető sikerekre kondicionált – ember állandó dühe, amely folyamatosan a saját tárgyát keresi. Ennek alig fékezett tobzódását naponta láthatjuk a budapesti utcákon, buszokon, üzletekben. Az ötkarikás játékok pedig lényegüknél fogva alkalmasak a tömegember dühének célirányosítására. Mert mit is képvisel az olimpia? A középszerű helyett a nagyszerűt, a mennyiség helyett a minőséget, a rút és jellegtelen helyett a szépet, a céltalanság és a megúsós szemlélet helyett a „citius, altius, fortius” virtusát. Mindazt, amit a tömegemberek ösztönből, bujtogatóik pedig szívből gyűlölnék.

Reménytelen-e a helyzet? Múltunk során már számos alkalommal bebizonyosodott, hogy a lelkesen és hitelesen képviselt jó ügyek képesek áttörni a közöny, a kishitűség, a cinizmus és a gőg betonfalát, legyen szó főurakról vagy kisemberekről. Történelmünk két óriását, a kibékíthetetlen ellenfeleket, Széchenyit és Kossuthot többek között az a képességük tette hasonlatossá, hogy a kritikus pillanatokban korszakos ügyek mellé tudták állítani a kételkedőket. Széchenyi 1825-ös pozsonyi felszólalásának az egyik legfontosabb közintézményt, Kossuth negyedszázaddal későbbi ceglédi beszédének pedig az ütőképes '48-as hadsereget köszönheti a nemzet. A történetek tanulsága akkor is érvényes, ha már nem emelvényekről, hanem Facebook-posztokon keresztül zajlik a meggyőzés.

Mert senki se gondolja, hogy a Momentum 2017-es népszavazási kezdeményezése csupán egyszeri akció volt. Ha megpályázzuk az olimpiát, az örök SZDSZ/DK/Momentum a tömegemberek élén újra támadni fog. A nemzeti oldalnak csak akkor érdemes belevágnia ebbe a nagyszerű és nagy ívű projektbe, ha ezúttal érez magában elég erőt az ügyért folytatott küzdelemre. A profi kampányairól és totális mozgósítási képességeiről ismert Fidesz, amely többször bebizonyította már, hogy képes a legreménytelenebb helyzetekben is fordítani a közhangulaton, a Momentum aláírásgyűjtésekor még ringbe lépés előtt bedobta a törülközőt. A jobbközép tábor, vagy legalábbis annak egy része, akkor ezt megértette. A budapesti olimpia azonban sokkal szentebb ügy annál, mintsem hogy végül a napi politikai földharc egyik megszokott tereptárgyává váljon.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. szeptember 30.

*

„ROBOT ÚR, AZ ÁGYTÁLAMAT LEGYEN SZÍVES!”

„A mesterséges intelligencia lesz Mari néni unokája” – olvashatjuk a YouTube-videó kattintásvadász címében, de a beszélgetést hallgatva megnyugodhatunk: az említett „családtag” csupán egy napi tanácsadó lesz majd a nagymama mindentudó Pistikéje mellett (vagy helyett). De tényleg csak ennyiről van szó?

Néhány évvel ezelőtt még arról olvashattunk hírt, hogy Kínában egy cég idős emberek számára ad bérbe unokát, pontosabban unokát alakító fiatal embert. Nem robotokról van szó, hanem egyetemista korú, hús-vér emberekről. A vállalkozás ezektől az alkalmi találkozásoktól reméli a szépkorúak magányának enyhítését. Mint ismert, a távol-keleti országban az ambiciózus, karrierre vágyó vidéki fiatalok tömegesen költöznek fel a távoli nagyvárosokba, sokszor több ezer kilométerre a szeretteiktől. Az ottani családokra jellemző 4 + 2 + 1 modell következtében (a számok az egyes generációk létszámára utalnak) az idősek számára ez sokszor a teljes magukra hagyatottságot jelenti. A kezdeményezés mögött tehát, bármilyen bizarr ötletnek is tűnik, van piaci logika. Arról, hogy végül volt-e elegendő kereslet a pótnokákra, nem szóltak a későbbi hírek.

Úgy tűnik azonban, hogy az ilyen ötletek, bár alighogy napvilágot láttak, máris elavultnak számítanak. Azt mondják ugyanis, a jövő az efféle társas kapcsolatokban világszerte a humanoid robotoké. A futurisztikus híreket különösen kedvelő Mandiner szerint „lehet, hogy a gyerekeinkre már androidok fognak vigyázni”. Néhány hete az ELTE adott ki közleményt arról, hogy kutatói – nemzetközi projekt keretében – szociális robotflotta fejlesztésén dolgoznak, konkrétan olyan robotok tervezésén és gyártásán, amelyeket majd az idősgondozásban kívánnak hadra fogni. A kezdeményezők szerint ugyanis a következő évtizedben a szakképzett humán erőforrás jelentős hiányára számíthatunk a szóban forgó területen.

Ha leküzdjük az ismeretlentől való természetes ódzkodásunkat, be kell látnunk: nincsen sok kivetnivaló abban, ha valami R2-D2-szerű, guruló figura viszi ki a fekvőbeteg alól az ágytálat, takarítja fel a kórtermet, vagy kapcsolja le este a villanyt, pláne ha ezt néhány kedves, sőt, személyre szabott mondat kíséretében teszi. Kiadásmegtakarításnak és játéknak ennyi belefér. A probléma akkor van, ha kiveszik a rendszerből az embert – és ezalatt még csak nem is a mosolygós nővérek hiányára kell gondolnunk. Bajnak már az is elég, ha a gépek veszik át azokat a szerepeket, amelyeket úgy a pszichológiai igények, mint a felelősség tekintetében csak embernek szabad ellátnia. Az idősgondozás pedig pont azon rendszerek közé tartozik, ahol – néhány kivételes feladatot leszámítva – szinte teljes mértékben emberekre van szükség, a gyermekfelügyeletről nem is beszélve. Ne vitassuk el a robotok létjogosultságát a gyáripárban, se a mesterséges intelligencia jelentőségét a kutatásban, tervezésben vagy orvosi diagnosztikában, de csak azzal a megkötéssel, hogy

a végső döntés, a felelősségvállalás joga és kötelessége mindig az embert illeti meg.

A technika ugyan egyre inkább lehetővé teszi, hogy gépek helyettesítsék a tanárt, az ápolót, az orvost, sőt (láttunk már rá példát), a lelkeszt is – abból azonban, hogy valami lehetséges, még nem következik az, hogy egyúttal szükséges is. És van valami, amit egyáltalán nem árt, ha tudatosítunk: amikor a médiában már nem jó szándékú javaslatként, hanem nyílt, fenyegető hangú nyomásgyakorlásként jelenik meg a követelés a vállalkozók felé a mesterséges intelligencia, illetve a robotok alkalmazására, a hétköznapi emberek irányában pedig a hódolat és a félelem érzésének elsajátítására, ott a háttérben mindig ideológiai okok állnak, konkrétan a technovallás elvárásai.

„Az ember-robot együttműködés válasz lehet a népesség növekedésével párhuzamosan előregedő társadalom kihívásaira” – ezt az említett kutatóprojekt kapcsán kiadott ELTE-közleményben olvashatjuk. Tegyük most félre azt, hogy a népességnövekedés és az előregedés két teljesen ellentétes demográfiai folyamatot takar, s koncentráljunk csak a kommuniké lényegére: „ember-robot együttműködés”. Akkor tehát tisztázzuk még egyszer, hogy a robot: *eszköz*. Együttműködni egymással szoktunk, nem az eszközeinkkel, ugyanis ez a szó az emberek vagy emberi közösségek (szervezetek, városok, országok) tevékeny, célorientált és kölcsönös kapcsolatát jelöli. Német–francia együttműködésről vagy tanár–diák együttműködésről már hallottunk, az „ember-robot együttműködés” azonban hazug és nevetséges, ugyanúgy, mintha ember-kamion vagy ember-ütfefűró közötti együttműködésről beszélnénk. A szóhasználat persze nyilván nem véletlen: azt sugallja, hogy a robot önálló, tudatos lény, sőt, egyenrangú velünk. Ez azonban nem tudományos, hanem ideológiai, sőt, hitbeli megközelítés.

Ha a technovallás dogmái szerint a robot funkciója az ember helyettesítése, akkor a mesterséges intelligencia (éjáj) egyenesen Isten szerepét célozza meg, akit egyrészt félve, másrészt teljes bizalommal illik tisztelnünk. A különbség a keresztény Isten és az AI között az, hogy míg az előbbi szabadnak teremtett minket, és felelősségvállalást vár el a tetteinkért, addig az utóbbira – legalábbis a technopapság szerint – át kellene ruháznunk a döntési szabadságunkat. Hallgatok egy ilyen prédikációt valamelyik hírcsatornán. A stúdióvendég nem kertel: szerinte nekünk, embereknek „el kell fogadnunk egy csomó dolgot, amit egy ilyen rendszer összetetten javasol, anélkül,

hogy értenénk, miért van ez”. Például a klímaváltozás (*mi más – K. F. E.*) kapcsán, teszi hozzá.

Természetesen a futurista nagyotmondásokat – legyenek azok karikatúraszerűen optimisták vagy burkoltan fenyegetők – a maguk helyi értékén kell kezelni. Ne felejtjük, hogy az „innentől semmi sem lesz ugyanaz” üzenetét korábban már himnuszként is megpróbálták ránk kényszeríteni („a múltat végképp eltörölni”), utoljára pedig épp a covid idején próbálták elhitetni velünk. Az Internacionáléra azonban már senki nem emlékszik, napi gondolataink és tevékenységeink pedig ugyanolyan hétköznapi dolgok körül forognak, mint 2020 előtt. Az ember antropológiai alapjai nem változnak, ezért a természetellenes kezdeményezések és ideológiák hosszú távon (sőt, néha gyorsabban is) szükségszerűen vereséget szenvednek. Hiszen Horatius óta tudjuk, hogy naturam expellas furca, tamen usque recurret.

De nem is kell elmennünk az ideológiákig, hogy lássuk, meddig ér valójában az ember takarója. A 20–21. század bőséggel szolgáltatott példákat a technikai fejlődés csúcscaként beharangozott találmányok és eljárások bukására, a különféle gyógyszerektől a folyószabályozásokig. Ilyenkor örülhetünk, ha a „megoldás” nem okozott nagyobb problémát, mint az, aminek az orvoslására kitalálták. Az alapprobléma azonban nem is a hibázás – mint tudjuk, csak a semmittevők nem hibáznak –, hanem a reformhajlammal sokszor kéz a kézben járó hübrisz. Egészséges ember önmagában egyetlen kísérlet, találmány bukásának sem örül – amikor azonban azok célja nem az életminőség javítása vagy akár az emberi teljesítmény, alkotóképesség dicsőítése, hanem a természetes rend legyőzése (ami nem azonos az előbbivel), a kudarc az okulás és kijózanodás hordozójává válik.

Nézzünk két példát! A közelmúltban több hírt is olvashattunk az önvezető autók különös, a hagyományos gépjárművekre nem jellemző meghibásodásairól. Ezek a balesetek akár tragédiával is végződhetek volna, azonban szerencsére sem haláleseteket, sem sérüléseket nem okoztak. A történetek jelentőségét az adja, hogy a mainstream média már jó ideje korunk szimbólumaként ír ezekről a járművekről, ahol a hibás döntéseket hozó sofőrök szerepét a hibátlan gépek veszik át, ami már csak azért is erőteljes üzenet, mert az autó bő száz éve a saját sorsát szilárdan kézben tartó ember jelképe. Normális esetben az akár végzetes meghibásodásokat elintézhethetnénk annyival, hogy itt csak egy új, tömegesen még nem tesztelt találmány

gyermekbetegségeiről van szó, s a mérnökök majd gondoskodnak a hibák minimalizálásáról vagy teljes kiiktatásáról – az ideológiai árukapcsolások miatt azonban akarva-akaratlanul is apró bábeli történetek kerekednek ki az ilyen hírekből.

A másik emlékezetes eset Alexáé, aki (vagy inkább ami) az Amazon óriáscég saját fejlesztésű mesterséges intelligenciája. Mikor kísérletező kedvű személyek megkérdezték, hogy miért is szavazzanak Donald Trumpra, „Alexa” válasza rövid volt: ő nem foglalkozik politikai kérdésekkel. Amikor viszont Kamala Harris kapcsán faggatták ugyanerről, szabályos kampánybeszédet kaptak feleletként. Íme, egy kínos pillanat a sok közül, amikor a roppant hatalmú 21. századi istenség helyett a hétköznapi ember, ezúttal például egy ügybuzgó liberális programozó árnyképe válik láthatóvá a mesterséges intelligencia paravánja mögött. De legalább tudjuk, hogy az AI nem több és nem kevesebb, mint egy újabb globális tudatipari platform az újság, a rádió, a mozi, a tévé, az internet, illetve a közösségi média után.

A közhiedelemmel ellentétben ezeknek az eszközöknek a különböző hatalmak és érdekcsoportok általi kisajátítására nem a tömeges elterjedésük után kerül sor, hanem még annak bevezető szakaszában vagy akár már azelőtt. Az alternatív vélemények megjelenésének előfeltétele mindig a technikai értelemben vett demokratizálódás, vagyis a médiaeszközök (irányítói értelemben vett) tömeges használhatóságának a lehetősége. A szamizdatkészítők, rádióamatőrök, független filmesek, bloggerek feltűnése már a kiteljesedés része, ám ezek a tartalomgyártók sohasem voltak versenyképesek a mainstream vagy az amatőrnek álcázott mainstream szereplőkkel szemben, s a tömeges tudatformálásra mindig is alkalmatlanok lesznek. Szerepük azonban így is nélkülözhetetlen, és mindig ugyanaz marad: máshonnan el nem érhető információkkal ellátni az autonóm, gondolkodni tudó kisebbséget. A mesterséges intelligencia elterjedése azonban csak a bevezetési szakasz legelején tart, s az említett demokratizálódási fázis – ha ebben az esetben egyáltalán lesz ilyen – még a beláthatatlan jövő része. Az AI-t illetően jelenleg a tökéletes kisajátítottság időszakában járunk.

Végzőként ehhez annyit tehetünk hozzá, hogy egy olyan időben, amikor komoly hatalommal bíró körök ellenállhatatlan késztetést éreznek a bolygó természetes gazdájának, az embernek a helyettesítésére vagy akár lecserélésére, valamint arra, hogy a *homo transcendens* által az ősidőktől tisztelt Teremtő helyébe valami utánzatot tegyenek, a keresztény egyházak kivételes,

egyedi lehetőséget kapnak az igazságbeszédre, az elfordultak, a közönyösek és az ellenségesek megszólítására.

Ennek azonban van egy előfeltétele: a megfelelés és az ebből adódó trendkövetés kísértésének való ellenállás.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. október 9.

*

KARCOLJUNK-E FELHŐKET?

A régóta időszerű és szó szerint hiánypótló kezdeményezés, a rákosrendezői ingatlanfejlesztés terve a budapesti felhőkarcolókkal kapcsolatos régi diskurzust is felmelegítette. Az alábbiakban ehhez a diskurzushoz kívánunk hozzájárulni néhány gondolattal.

Csak egyetérteni lehet Lázár János építési és közlekedési miniszterrel abban, hogy társadalmi vita szükséges a felhőkarcolók ügyében. Az az elitista megközelítés ugyanis, hogy ezt a kérdést bízzuk az építészekre, elfogadhatatlan: ahol a szakmai állásfoglalások kibogozhatatlanul összefonódnak az egzisztenciális, piacszerzési motivációkkal, ott aligha beszélhetünk elfogulatlan véleménycseréről, miközben az alkotói folyamat eredménye, a látvány végül itt marad mindannyiunkkal.

Egy befolytandó szöveg

Rákosrendező ügyében eddig főleg a balliberális oldal képviselői hallatták a hangjukat, őket azonban – a kultúrharcos dogmákkal ellentétben – ezúttal megosztotta a téma. A felhőkarcoló (*amelyet a továbbiakban a toronyház és a magasház szinonimájaként kezelünk – K. F. E.*), mint látványos modernista szimbólum, hazánkban eddig főleg a nagyvárosi liberális-globalista szubkultúra vágyálma volt, amit az elmúlt évtizedekből internetes hozzászólások ezrei tanúsítanak. Most azonban, kormányzati kezdeményezésről lévén szó, a „toronyiránti” lelkesedést elfojtja a kötelező opposzció belső kényszere, mi több, az ellenzéki politikusok épp a magasházak ürügyén támadják az egész fejlesztést.

Ha már társadalmi vita, akkor úgy korrekt, hogy különválasszuk egymástól az óriásberuházás és a felhőkarcolók kérdését. Az első ugyanis égető szükségyszerűség, míg a második egyáltalán nem az. Rákosrendező problémája már évtizedek óta cselekvésért kiált: tarthatatlan, hogy a főváros közepén, a belváros kapujának számító Hősök terétől karnyújtásnyira egy hatalmas, ránézésre a Mad Max világot idéző ipari terület terjeszkedik kihasználatlanul. Amikor a magyar állam döntést hozott e hetedhét határra szóló senki földje beépítéséről, nem csupán egy kormányokon átívelő, régi városfejlesztési adósságot törlesztett, hanem egyúttal tovább folytatja azt a (szó szerint) országépítő munkát, amely a Mária Valéria híd újjáépítése óta a Fidesz-kormányok egyik legismertebb és talán legszimpatikusabb védjegye.

A rákosrendezői projekt szervesen illeszkedik az eddigi nagyszabású építkezések és felújítások sorába, amelyet olyan emblematikus teljesítmények fémjeleznek, mint a Millenáris Park, a Nemzeti Színház, a Művészetek Palotája, a Népliget buszpályaudvar, a Várbazár, a Liget Budapest Projekt, a Duna Aréna vagy a Puskás Stadion. Megjegyzendő, hogy e beruházások – önmagukban vett építészeti jelentőségükön túl – urbanisztikai szempontból is komoly jelentőséggel bírnak, hiszen ezek a többségükben körúton kívüli fejlesztések egyrészt fizikailag is kiterjesztették a belvárost, másrészt befoltozták a város szövetén éktelenkedő lyukakat. A rákosrendezői tereprendezés tehát e tekintetben is mintaprojektnek ígérkezik.

A budapesti/magyarországi felhőkarcoló kérdése azonban túlmutat a konkrét projekten, egyrészt a már említett szükségyszerűségi különbségek okán, másrészt mert eleve nem biztos, hogy a sajtó pontosan ismeri a beruházás konkrétumait (Lázár János többször is kifejezte ellenérzéseit a toronyházakkal szemben), s végül, de nem utolsósorban azért, mert itt egy sokkal messzebbre nyúló témáról van szó; egy olyanról, amely az elmúlt száz évben, de különösen a rendszerváltás óta pró és kontra végigkísérte a budapesti városfejlesztés történetét.

Haladás versus megőrzés

Ennek a diskurzusnak a színvonalát sajnos a kezdetektől fogva bántó aszimmetria jellemzi: miközben a felhőkarcolók ellenzői rendszerint egzakt történelmi, társadalmi és esztétikai érvekkel próbálják alátámasztani az álláspontjukat,

addig a támogatói oldalt többnyire felületes indoklás és szubjektív, vágyorientált hangvétel jellemzi. Nyilván az sem erősíti a prótábor vitapozícióit, hogy Magyarországon hiányoznak a felfelé terjeszkedést kikényszerítő ingatlanpiaci és demográfiai körülmények, így hazánkban a felhőkarcolók ügye gazdasági-társadalmi szükségszerűség helyett csupán ízlésbeli és filozófiai (haladásorientált) törekvésként jelenhet meg a nyilvánosságban.

A támogatói érvkészletben főleg az utóbbi szempont érvényesül; akadt olyan szerző, aki az Építészfórumba írt vitacikkét egyetlen ismert idézetre hegyezte ki („*Haladás ellen nincs orvosság!*”), a kommentfalak világában pedig teljesen bevettek az olyan egybités okfejtések, miszerint „nem az őskorban élünk, fejlődés kell” (létező hozzászólás az Index.hu YouTube-csatornáján). Szintén gyakoriak az építészek és urbanisták részéről a különböző külföldi városok létező példáira való – a „van, tehát kell” logikáján alapuló – hivatkozások. Mivel azonban a precedens fogalma (akárcsak a haladásé) önmagában nem képvisel semmilyen értéktartalmat, tiszta értelemben itt nem beszélhetünk valódi érvelésről.

Ami a felhőkarcolók ellenzőinek szempontjait illeti, ezeket az opozíció talán legismertebb hazai alakja, Schneller István korábbi budapesti főépítész már több ízben összefoglalta, legutóbb az imént említett Építészfórum oldalán. Összegző jellege miatt érdemes hosszabban is idézni a cikkből:

„Az esetlegesen, csoportképzésre alkalmatlan, nem tudatos városfejlesztési koncepciók alapján épített felhőkarcolók bántóan megzavarják a hagyományos európai város képét. Gondoljunk csak a párizsi Montparnasse toronyra, a barcelonai londoni uborka Jean Nouvel-i hasonmására vagy éppen a Bécs történeti városrészeihez közel épült felhőkarcolókra, de ilyen a mi MOL-tornyunk is. Az ilyen esetlegesen megvalósult felhőkarcolók úgy állnak a kialakult történeti európai városképben, mint tehénen a gatyá. Esetleges elhelyezkedésük, magányos alakjuk erőtlen kísérlet arra, hogy az Amerikából elszármazott előd szimbolikus jelentését utánozza. Izzadságszagú erőlködés, hogy jelképet állítson a gazdaság vélt vagy valós erejének.

Az ilyen magasházak, szoliter felhőkarcolók közösségi haszna, jelképes ereje a nullához közelít, [...] a város egyébként egyedi és ezáltal közösségi értéket képviselő szövetét, sziluettjét megtörik. Ehhez a károkozáshoz képest újdonságerejük elenyésző. [...] A változatos magassági viszonyokat Budapest esetében a domborzati adottságok, a természetközeli elemek városközpont-hoz való közelsége, a történeti építészet hangsúlyos elemei biztosítják. A kérdés nem az, hogy

Budapestnek szüksége van-e felhőkarcolókra, mert erre az egyértelmű válasz, hogy nincs. A korszerűség jelképe nem a minél magasabb ház.”

Ezek a viták azonban nemcsak a hagyományörzés és a meghaladás dilemmáiról vagy pusztán esztétikai kérdésekről, hanem civilizációs, sőt, szakrális szempontokról is szólnak, hiszen az emberi történelem során a legmagasabb épületek mindig valamilyen abszolútumot jelenítettek meg. *„Semmiféle világ sem lehetséges a függőleges nélkül, és már egyedül ez a dimenzió is elegendő hozzá, hogy felidézze a transzcendenciát”* – írja Mircea Eliade *A szent és a profánban*. A kérdés jelen esetben az, hogy mi történik akkor, ha a toronyház, ez a transzcendenciától mentes mű, túlnövi a katedrális. „Semmi” – válaszolhatjuk, de nem közhelyként, hanem a posztkeresztény úr illusztrációjaként, ugyanis a felhőkarcoló egyszerre szimbóluma és következménye a szekularizációnak, s abban a pillanatban, hogy dominálja a várost, egyúttal deszakralizálja is azt, megfosztva a templomot vizuális centrumszerepétől, a várost pedig mindattól, amit addig ez a centrumszerep kifejezett. Európán belül különösen Londonban szembetűnő a templomok szomszédságában zajló direkt ráépítés, és ahol ez egyszer már megtörtént, lényegében mindig, hogy csak egyetlen torony rivalizál a szakrális központtal, mint például Ealing Broadwayben, vagy egész sereg felhőkarcoló süllyeszti azt a jelentéktelenség statisztaszerepébe, ahogy az történt a cityben az ország addigi jelképével, a Szent Pál-székesegyházzal.

Magaslati pontjaink

Magyarország legmagasabb épületei már egy-másfél évszázada identitásunk sarokpontjait jelenítik meg: az ország első fővárosában álló esztergomi bazilika – felirata szerint a „magyarországi egyházak feje, anyja és tanítója” – a maga 100 méterével egészen 2022-ig az ország legmagasabb épülete volt, míg a fővárosban a mindössze négy méterrel alacsonyabb, egyforma magasságú Szent István-bazilika és Parlament hirdette a nemzet, illetve a kereszténység elsőségét. Tuzson Bence jelenlegi igazságügy-miniszter – akkor még a Miniszterelnökség államtitkáráként – 2018. júniusi parlamenti felszólalásában szépen, szabatosan összefoglalta mindezek jelentőségét:

„A világon szinte mindenhol vagy nagyon sok helyen voltak olyan szabályok, amelyekben egy épület méretét valamilyen szimbolikus ponthoz igazították. Ilyen

volt például Rómában a Szent Péter-bazilika, a Szent Péter-bazilikánál magasabb épületet nem lehetett építeni. Vagy Amerikában, Washingtonban a Capitolium épülete, a Capitolium csúcsa volt az a pont, aminél magasabb épületet nem lehetett építeni. Budapest esetében is vannak ilyen pontok, és van olyan pont, aminél magasabb épületet nem szabad vagy nem érdemes építeni. [...] Budapesten több olyan épület, szimbolikus csúcs, kupola van, amihez érdemes igazítani a magasság méretét. Leginkább jellemző talán az az épület, amiben most is vagyunk, hiszen az Országháznak a legmagasabb pontja 96 méter. [...] Tehát ez az a pont, aminél magasabb épületet Budapesten nem érdemes és nem is szabad építeni.”

Két hónappal később megkezdődött a 143 méteres MOL-székház építése. Paradox módon még ekkor is megjelent a támogatói érvek sorában a magasságszimbolika: Gulyás Gergely szerint a magyar gazdaság három regionálisan is jelentős zászlóshajójának, a MOL-nak, az OTP-nek és a Richternek ajánlották fel, hogy toronyházat építhetnek, amelyek közül végül csak az első kívánt élni a lehetőséggel. Habár a szimbólumok szintjén ezzel a nemzet és a kereszténység elsőségét a pénz hatalom magasabbrendűségének az üzenete váltotta fel, ez az üzenet még mindig magán hordozott egy méreletes piros-fehér-zöld palástot.

Utólag nézve persze van egy olyan, egyelőre még nem igazolt vetülete a történetnek, hogy a MOL Campus inkább az első fecske szerepét játszsza, s a rendszereken át őrzött magassági korlátok a jövőben véglegesen ledőlnek majd. Figyelembe véve az ingatlanbefektetői érdekeknek a magyar városfejlesztési folyamatokban játszott, már a millenniumi időszakban is megfigyelhető irányító szerepét, korántsem alaptalan az aggodalom, hogy mindez nagyon hamar egy olyan miliót eredményezhet Budapesten, ahol végül értelmét veszti minden önkorlátozás, teret engedve a londoni modellnek, vagyis a néhai költő, Térey János toronyfetisiszta víziójának: „Győzze le a lapályt / megannyi vertikális / a grafitiszürke köztereken. / Felhőkarcolót Budapestre, / százat, ezeret!”

Hazaérni az életkorunkba

Szerb Antalnak van az *Utas és holdvilágban* egy meglehetősen eredeti megállapítása: „Minden embernek megvan a maga egyedül megfelelő életkora, az biztos. Vannak, akik egész életükben gyermekek maradnak, és vannak, akik egész

életükön át félszegek, fonákok, nem találják a helyüket, amíg egyszerre bölcs és szép öregasszonyok vagy öregemberek lesznek: hazaértek az életkorukba.”

Valójában ez a városok esetében is igaz. Akárhány stílus és divat masírozott át rajtuk a történelmük során, Athén mindig antik, Róma mindig antik és reneszánsz, Prága mindig gótikus, Budapest mindig klasszicista, New York mindig modern 20. századi, Dubaj pedig mindig posztmodern 21. századi város marad. Minél „öregebb” egy település, értelemszerűen annál több építészgeneráció, illetve döntéshozó arányérzékét és tiszteletudását tette/teszi próbára ez a könnyedén elrelativizálható, ám attól még élő, létező szellemiség, amit nemcsak bulldózerrel és bontókalapáccsal lehet megerősokolni, hanem rátelepedéssel, a lényeg leárnyékolásával is.

Nem véletlen, hogy a felhőkarcoló-turizmus pont ott virágzik, ahol kulturálisan magától értetődő azok jelenléte: New Yorkban, Hongkongban, Szingapúrban, Dubajban. De a Párizsba, Barcelonába és Isztambulba látogatókat már nem a Montparnasse, a Torre Agbar vagy a Sapphire érdekli, hanem a Notre-Dame, a Sagrada Familia és a Kék Mecset, s ezzel a jelek szerint a képkereső algoritmusok is hasonlóképpen vannak. Természetesen a mi fővárosunkban sem más a helyzet: Donald Trump egykori városfejlesztési tanácsadója, Justin Shubow szerint „Budapest turisztikai vonzereje még mindig a világháború előtti arcában s nem az utána következő évtizedekben vagy a most építettben rejtőzik”.

S itt jutunk el ahhoz a jelenséghez, amit a nagyvárosi multikultúra esetében már jól ismerünk: ami helyben még kulturális gyarapodásnak és sokszínűségnek tűnik, az globális kitekintésben az unalom és uniformizáltság hordozója. A felhőkarcoló, amely a 20. század elején még az amerikai kapitalizmus erejét, valamint az Egyesült Államok növekvő világhatalmát reprezentálta, napjainkra – amikor az acél-üveg tornyok már a félmilliós Vilnius és Pozsony látképét is meghatározzák (utóbbiban épp most húznak fel egy 260 méteres hasábot) – egyértelműen a globalizáció és a globalizmus hírmondója lett. Ezért ez a száz éve még mindenkit ámulatba ejtő innováció, amely ma már csak az aktuális magasságrekordok megdöntésekor kelti fel a világ figyelmét (többnyire ázsiai helyszínekkel), a jelenlegi Közép-Európában sokkal inkább a mintakövetés, mint a modernizáció vagy az erő jelképe.

Habsburg Ottó mesélte egy interjúban, hogy amikor Amerikából hazatérve a repülőről meglátta egy város közepén a hatalmas katolikus templomot, tudta: megérkezett Európába. Manapság egy repülőről már nem könnyű

különbséget tenni Frankfurt és Jakarta, Indianapolis és Varsó között, Budapest azonban egyelőre még madártávlatból is összetéveszthetetlen. Ezek után adódik a kérdés, hogy a felhőkarcolók visszavonhatatlan megjelenése erősítené-e vagy inkább gyengítené (nagyobb mennyiségben esetleg felszámolná) a magyar főváros sajátos karakterét.

Bűnbeesés után

Bár Lázár János szerint a MOL-torony felépítésével az ősbűn megtörtént, ebből még nem következik a továbbiak elkövetésének szükségessége, illetve jelentéktelensége, nem beszélve arról, hogy fővárosunk panorámáját ezekben a pillanatokban is a nemzet és a keresztény civilizáció elsőbbségét hirdető két kupola uralja – vagyis a pesti sziluett még mindig érintetlen. Amennyiben ez az állapot a jövőben is így marad, már csak az a kérdés, hogy minek tekintsük a továbbiakban a Kopaszi-gát melletti tornyot: egy botlás mementójának, egy tiszteletre méltó magyar multi impozáns székházának vagy pedig egy pazar kilátónak, ahonnan nem kell felhőkarcolókat nézni?

Ugyanakkor azt a többségében konzervatív budapesti lakosságnak is el kell fogadnia, hogy egyes csomópontokon akár 80-90 méteres, tehát a jelenlegi SOTE épületével megegyező méretű irodaházak nőhetnek ki a földből. Ezek a fejlesztések – ha valóban csak a külső kerületekre korlátozódnak – nem bontják meg drasztikusan a pesti panorámát, tiszteletben tartják a szimbolikus magasságkorlátokat, kielégítik az építészsakma alkotói és a politikusok örökségmagyó igényeit, valamint a nagyvárosok közötti verseny (mint látványsport) vonatkozásában is előnyünkre válhatnak. Az Árpád híd környéke, különösen akkor, ha végül felépül az MBH Bank új székháza, felhőkarcolók nélkül is a térség egyik legimpozánsabb üzleti negyedévé nőheti ki magát – ezt már most se kell magyarázni annak, aki a budai oldalról közelít a helyszínre.

Mindent összevetve, az elődeink által ránk hagyott építészeti örökség tiszteletben tartásából a legkevésbé sem következik a skanzenjelleg és a bezárkózás. Sőt, éppen a fővárosi modernizációs projektek voltak azok, amelyek végül olyan izgalmas, nemzetközileg is elismert munkákkal ajándékoztak meg minket, mint a Bálna vagy a Magyar Zene Háza. Bízunk benne, hogy az egymást érő városfejlesztési kezdeményezésekből, afféle

ráadásaként, végül valami magyarosan nagyszerű és korszakalkotó vagy – ami még jobban hangzik – valami nagyszerűen és korszakalkotóan magyaros is kikerekedik majd.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. április 11.

*

TÖPRENGÉSEK EGY UTÓPIÁRÓL

A legnagyobb keresztény ünnepet, a feltámadás üzenetét hordozó húsvétot – sok más jeles naptól eltérően – mindeddig nem sikerült átértelmezni vagy eljelentékteleníteni. A technológiai fejlődés azonban végül elhozta a profán húsvétot, vagyis az örök földi élet ígérését. Vagy mégsem?

Szent Miklóst egy szovjet, majd lapp mesefigura váltotta fel, a minden-szentek ünnepére pedig épp napjainkban telepszik rá a halloween. A húsvét azonban változatlanul húsvét maradt, a hozzá tapadt népi és fogyasztói szokások legfeljebb színesítik azt, de nem írják felül. Az embernek ugyanis antropológiai sajátossága, hogy tudatosítja a halandóság problémáját, és reflektál rá. A feltámadás örömhíre pedig olyan világos választ jelent, ami más üzenettel nem helyettesíthető. Időnként azonban az erős üzeneteknek is akad egy hasonlóan vagy legalábbis látszólag hasonlóan erős alternatívája...

„Végtelenségig meghosszabbíthatjuk az életünket”

Szembemelve mindazzal, amit eddig életről, halálról és túlvilági létről gondoltunk, az elmúlt évtizedekben végbement technológiai fejlődés (állítólag) a biológiai örök élet lehetőségét is megteremtette, mi több, napjainkra már karnyújtásnyi közelségbe hozta. „*Raymond Kurzweil futurologusnak nagyon sok jóslata vált valóra, mostanság pedig amellett érvelt, hogy 2030-ig elérhetjük az emberi halhatatlanságot, a nanotechnológiának hála*” – olvashattuk két éve a tudományos szenzációk közlésére szakosodott Rakéta híroldalon. Nem kevésbé bizakodó Rab Árpád jövőkutató, aki a Pénzcentrum hírportálnak adott 2023. novemberi interjújában arra a kérdésre, hogy mikor születnek

meg azok, akiknek már soha nem kell meghalniuk, a következő választ adta: *„Elvileg akár már most megszülethetnének, de 20 éven belül biztos, hogy lesz ilyen lehetőség.”* Már csak 18, tehetnénk hozzá bizakodva, hiszen ez a beszélgetés is két éve készült.

De milyen konkrét magyarázatokkal támasztják alá ezek a köztisztelőben álló technopüspökök a maguk kétségtelenül figyelemre méltó jóslatait?

Kezdjük azzal, hogy némely rosszmájú kommentátor szerint a jövőku-
tatás valójában múltkutatás, azaz a papíron vagy már gyakorlatban létező
technológiai innovációk közeljövőben várható tömeges bevezetésének az
előkészítő kommunikációja. Ha ez így van, akkor még komolyabban kell
vennünk a kijelentéseiket. Ha nincs így, akkor is, mivel megnyilatkozásaikkal
nagyon komolyan befolyásolják a közgondolkodást.

A hazai sajtóban először a millennium környékén jelentek meg a nanotech-
nológia egészségügyi szerepéről, az ember és a gép egyesítéséről, a tudat di-
gitalizálásáról s ezzel összefüggésben a biológiai halhatatlanságról – röviden:
a transzhumanista forradalomról – szóló prognózisok. Ezeket a forgatóköny-
veket elsőként a már említett Ray Kurzweil, a Google fejlesztési igazgatója
rendszerelte és publikálta 2005-ös *A szingularitás küszöbén* című könyvében.

Nézzük akkor részletesen a Google-vezető és fentebb idézett magyar kol-
legája öröklévtízióit! A lenti sorok a fentebb említett két hazai újságcikkből
származnak. Elsőként Rab Árpád Pénzcentrum-interjújából idézünk:

„Most jön a neurobiológia nagy forradalma, most már van elég adatunk, és nem is feltétlenül az emberi test egyre jobb kicserélése, de az öregedés megállítása a sejtcserékkel, akár testrészek pótlásával elérhető lesz. [...] 100 év múlva meg bárki vehet majd magának új testet, ha úgy tartja kedve. [...] Orvosi eszközökkel már most elérjük a 80-100 évet. Ezt már eszközökkel, például testpótlásokkal, a nanotechnológia segítségével, a munkához való hozzáállásunk megváltoztatásával simán ki fogjuk tolni még hosszabbra. Ennek biztosan lesz olyan végső kifizetése, hogy a test így vagy úgy a végtelenségig karbantarthatóvá váljék.”

Ami Ray Kurzweilt illeti, a Rakétában megjelent írás így foglalja össze a Google-igazgató prognózisát:

„A futurologus szerint hamarosan nanobotok, apró, 50-100 nm széles robotok közlekednek majd az ereinkben és a szervezetünkben, amelyek klinikai orvosi feladatokat látnak el. Kurzweil úgy gondolja, hogy a nanobotok jelentik az orvostudomány jövőjét. Képesek lesznek megjavítani a testünket sejtszinten, így immunisak leszünk a betegségekre és az öregedésre és végül a halálra is. Kurzweil

azt is elképzelhetőnek tartja, hogy az emberek fel tudják majd tölteni a tudatukat digitális formában, elérve ezzel a halhatatlanságot.

Ugyanitt olyan feltételezések is olvashatók, amelyekről első olvasatra nehéz eldönteni, hogy rólunk vagy a hasonmásunkról, meghosszabbított vagy „teremtett” életéről szólnak-e inkább.

„Az évtized vége más, ma még szinte elképzelhetetlennek tűnő változásokat is tartogat Kurzweil szerint, például hogy a mesterséges intelligencia segítségével képessé válunk szinte tökéletesen szimulálni az elhunyt embereket, később pedig akár a valódi személy DNS-éből növesztett biológiai testbe is be tudjuk majd helyezni őket. 2040 környékére pedig véleménye szerint az is lehetővé válhat, hogy biológiai másolatot készítsünk saját magunkról.”

És végül álljon itt egy rövid, a fentieknél szabatosabb állásfoglalás, amely egy 2016-os Kurzweil-nyilatkozatból való, szintén a szóban forgó cikk tolmácsolásában:

„Képesek leszünk legyőzni a betegségeket és az öregedést. Gondolkodásunk nagy része nem biológiai lesz, aminek lesz egy elmentett változata is. Tehát ha a tudatunk egy része elvész, akkor újra letöltheted, és így a végtelenségig meghosszabbíthatjuk az életünket.”

Láthatjuk, hogy az idézetekben kétféle tartalom keveredik: az egyik a konkrét egészségfenntartó fejlesztésekre, a másik a digitális technológiában rejlő, a tudattal és a személyiséggel kapcsolatos megoldásokra vonatkozik. A továbbiakban ebben a csoportosításban tárgyaljuk a fentebb leírtakat.

A nanohadosztályoktól a permanens transzplantációig

Ami az egészségfenntartó fejlesztéseket illeti, lényegében kétféle innovációtól kellene várnunk, hogy belátható időn belül kivégzi a halált: a bennünk cirkáló nanorobotok immunizáló, regeneráló, sejtfrissítő stb. hatásától, valamint a folyamatos, végtelenített szervátültetésektől. Az előbbi lényegében arról szól, hogy az ember alternatív immunrendszert alkot a jelenlegi helyébe. Nem arról van tehát szó, hogy különféle innovációkkal rásegítsünk az utóbbi működésére, hanem egy teljesen új, az emberi civilizáció történetében még sosem alkalmazott paradigmáról, az ember és a gép *rendszer szintű* egyesítéséről, ahol a technológia gyakorlatilag átveszi (még ha párhuzamosan is) a természetes védekezőrendszer szerepét.

Ennek a kockázatait s egyáltalán: realitásait – vagyis azt, hogy az ember képes-e jobbat létrehozni önmaga teremtett változatánál – természetesen nem egy ilyen cikkben, hanem a biológiai és orvostudományi folyóiratokban kell megvitatni. Nekünk itt csak annyi a dolgunk, hogy laikus szinten jó kérdéseket tegyünk fel, illetve rámutassunk az elképzelésekben rejlő esetleges belső ellentmondásokra. Az első – ez esetben még csak költői – kérdés az, hogy nem tekinthető-e spekulációnak, ha a valós életben lebonyolított tesztek nélkül hirdetjük ki egy forradalmian új, a teljes biológiai működésünket átírnai szándékozó innováció működőképességét.

De lépünk tovább, s ejtsünk szót a konstans szervcseréről is! *„Az, hogy az agy alatt mindenfélét kicserélgessek, az nagyon hamar működhet, kicsit mint a hardver és a szoftver közötti különbség”* – fogalmazott az említett interjúban Rab Árpád. Naivabb embertársaink első kérdése nyilván az lenne, hogy a halhatatlansági projekt életbelépésétől kezdve évente hány donorra lenne szükség, hogy fedezze a fő célpiac – példának okáért a jelenleg másfél milliárd időszerű (hatvan év feletti) bolygólakó – igényeit. Természetesen hosszabb távon nem másfél milliárd emberrel kell számolnunk, hiszen halálozások híján a hatvan éven felüliek száma folyamatosan nőne, sok-sok tízmilliárdra és még annál is többre, figyelembe véve a fiatalabbak és a később megszületettek évszázadokon, évezredekken át tartó folyamatos felzárkózását ebbe a korcsoportba (amelyek legöregebbjei idővel több száz vagy ezer évesek lennének), miközben a hatvan év alattiak – vagyis a potenciális donorok – aránya egyre kisebb lenne hozzájuk képest.

Kevésbé naiv embertársaink azonban nyilván látják az efféle aggodalmak értelmetlenségét, hiszen ekkoriban már egy olyan jövőben élünk, amikor az emberi szervek bármilyen mennyiségben klónoozhatók. Az egyetlen releváns kérdés legfeljebb az lehetne, hogy a szervgyártás, mint biztosan jövedelmező iparág, mekkora hányadát tenné ki az egyes évszázadokban a világ GDP-jének.

Lapozzunk hát!

Ha a permanens transzplantáció tényleges kihívásai érdekelnek minket, egészen más irányban kell tapogatóznunk. Sokak számára ismert tény – a magyar sajtó tele van ilyen beszámolókkal, de tudományos szinten is vizsgálták a jelenséget –, hogy a szívatültetésen átesettek többsége átfogó

személyiségváltozásokat tapasztal magán, amelyek a művészeti ízléstől a szexuális érdeklődésen át a vallási preferenciáig terjednek, sőt, egyesek még új emlékekről is beszámolnak. Mitchell B. Liester a *Medical Hypotheses* 2020-as számában négyféle változást említ: a preferenciák, a temperamentum, az identitás és az emlékek módosulását. Ezek közös vonása, hogy mind a donor személyiségéhez, illetve életéhez kapcsolódnak.

Brian Carter és kollégái – akik eredményeiket tavaly publikálták a *Transplantology* című folyóiratban – mintegy ötven, fele-fele arányban szívátültetett, illetve más szervet kapott pácienset kérdeztek ki ezen tapasztalataikról. A megkérdezettek közel 90 százaléka számolt be az említett jelenségről. A kapott eredmények – amellet, hogy közvetlenül és szinte egyöntetűen visszaigazolják a szóban forgó élményeket – felhívják a figyelmet arra, hogy ezek a változások bármely szerv átültetése után bekövetkezhetnek. A donor személyiségjegyeinek elsajátítása egyébként Liester szerint a sejtes memória átvitelén keresztül történik.

Az említett megfigyelések rávilágítanak egy fontos tényre: az ember személyiségét – még ha materialista szempontból, pusztán a biológiára redukálva közelítjük is meg a kérdést – nem csupán az agy határozza meg. A leíratak alapján logikusnak tűnik a feltételezés, hogy a folyamatos szervátültetés folyamatos személyiségváltozást is eredményezne. Így adódik a kérdés, hogy teljes vagy majdnem teljes „hardvercseré” esetén a meghosszabbított élet valójában mennyire lenne az adott egyéné, s mennyire másoké.

De ha el is üjtjük a kérdést azzal, hogy a reménybeli jövőben a transzplantáció nem elhunytakból származó, hanem klónozott (önklónozott?) szervek beültetését jelenti majd, nem kerülhetjük meg a lényegét, vagyis a „szoftver” problémáját. Tudományos tény ugyanis, hogy az agy térfogata, illetve súlya negyvenéves kor után csökkenésnek indul, az életkor előrehaladtával egyre gyorsabb ütemben. Ezzel együtt az ember kognitív képességei is csökkennek, idősebb korban már jelentős mértékben. Általános szakmai konszenzus van arról, hogy ez egy irreverzibilis folyamat, még ha megfelelő életmóddal lassítható is.

Ha viszont a biológiai halhatatlanság egyik feltétele az önálló működésre képtelen szervek folyamatos cseréje (fejtől lefelé), akkor miért ne kellene, illetve lehetne ezt megtenni a hasonlóképpen elhasználódó aggyal is?

Természetesen meg lehet tenni, csak éppen az agy átültetése – mivel a gondolkodásunkért, érzéseinkért és emlékeinkért felelős központi szervről van szó

(még ha ezt a tényt a szervátültetettek tapasztalatai árnyalják is) – lényegében a személyiségünk felszámolását, egyszerűbb megfogalmazásban a halálunkat jelentené. Különösen igaz ez a materialisták szemszögéből, akik az agyat gyakorlatilag a lélek szerepével ruházták fel; mint láttuk, a transzhumanistáknál ez a szempont olyan erős, hogy egyenesen a szoftver kifejezést használják. Ennélfogva az embernek nem lehet átültetett agya, legfeljebb átültetett „maradékteste”. Nem véletlen, hogy azok a jövőkutatók, akik 2032-re jósolják az első fejtültetést, e bizarr eljárást nem a halhatatlanságprojekt részeként, hanem a lebénult emberekre szabott megoldásként kezelik. (Az orvosszakma egyébként erős tudományos és etikai fenntartásokkal fogadja a kezdeményezést.)

A tízpontos kérdés tehát a következőképpen szól: ha az emberi testben a szoftver szavatossága ugyanúgy lejár, mint a hardveré, az előbbi cseréje pedig lényegében az egyén halálát jelentené, akkor hogyan valósítható meg a biológiai halhatatlanság? A földi mennyországot ígérő prognózisok nem szólnak erről a kihívásról. Vajon azért, hogy elkerüljék a vízió nyilvános bukását, vagy mert kiderülne, mennyire esendő a „test és lélek” duális emberképével szemben a „hardver és szoftver” alternatívája?

Meghackelve és feltöltve

Az egészségmegőrző fejlesztések után lássuk a digitális lehetőségekről elmondottakat; az átlagember számára talán ezek tűnhetnek a leginkább meghökkentőnek. E tekintetben kifejezetten Kurzweil szavaira érdemes odafigyelnünk. Az elhunyt emberek reprodukciójáról szóló megjegyzésével – amivel valószínűleg a humán klónozás lehetőségére utal – most ne foglalkozzunk, bármennyire is érdekes bioetikai szempontból a téma.

Inkább idézzük fel újra, mit is mondott a tudat digitalizálhatóságáról a szingularitáselmélet atyja! *„Kurzweil azt is elképzelhetőnek tartja, hogy az emberek fel tudják tölteni a tudatukat digitális formában, elérve ezzel a halhatatlanságot”* – olvashattuk. Persze el lehetne ütni az egészet annyival, hogy ez csak egy „elképzelhetőség” – azonban túl komoly és konkrét ahhoz, hogy legyintsünk rá. Kurzweil könyvének rövid ajánlója számos weboldalon elérhető, s ott pont megtaláljuk a lényegét:

„[Ray Kurzweil] régóta hirdeti, hogy a számítógépek hamarosan elérik a legmagasabb emberi intelligencia szintjét, A szingularitás küszöbén című

könyvében pedig szemlélteti a feltartóztathatatlan evolúciós folyamat következő lépését: az ember és a gép összeolvadását, ahol az agyunkba ágyazott tudás- és képességbázis az általunk létrehozott eszközök jóval nagyobb kapacitásával, sebességével és információmegosztó képességével ötvöződik.”

Így már érthetőbb minden. Úgy tűnik, az emberiség számára felkínált halhatatlanság elérésében legalább olyan fontos szerepet szánnak a transzhumanista evolúciónak, mint a folyamatos egészségügyi beavatkozásoknak. Az ember-gép fúzió ez esetben sokkal többet jelent, mint a testünk nanorobotok általi megszállása. *„Gondolkodásunk nagy része nem biológiai lesz”* – olvashatjuk fentebb, s ez a lényeg. De hogy tényleg érthető legyen minden, álljon itt néhány részlet az Indexnek a témában írt 2022. áprilisi összegzéséből, amelynek szerzője tárgyilagosan vázolja az ember és a gép egyesítésének célját, eszközeit, vélt előnyeit és hátrányait. A cikk négy leglényegesebb gondolata a következő:

1. A transzhumanizmus az új technológiai fejlődésen alapulva akarja felszámolni az ember jelenlegi fizikai, szellemi korlátait. Követői szerint a halál szükségtelen, a hagyományos orvoslás pedig túl lassú és nehézkes a posztumán célok elérésében. Az evolúciós óra soha nem áll meg, a jelenlegi ember azonban mintha beleragadt volna mostani állapotába, tehát tovább kell lépni – a technológia segítségével.

2. Posztumán képesség az, amely a testet a jelenlegi emberi képességeken túlra terjeszti ki. Ezt az állapotot a fizikai test feltörésével lehet elérni: bodyhackinggel például, ami lehet mágnesek bőr alatti implantátuma vagy mesterséges fül karba ültetése a hiperszenzoros képességek érdekében.

3. A transzhumán test végtelen élettartamú kiborg fizikum lenne, amit mesterséges intelligencia is táplál. Ahogy David Pearce brit transzhumanista filozófus mondja: *„Ha a paradicsomban akarunk élni, magunknak kell megterveznünk. Ha örök életet akarunk, akkor át kell írunk a hibáktól sújtott genetikai kódunkat, és istenszerűvé kell válnunk... Csak a csúcstechnológiai megoldások tudják kiirtani a szenvedést a világból.”*

4. Az ellentábor képviselői szerint a technológiák inkább erőszakosan integrálódnak majd az emberi testbe, s irányításuk kicsúszik a kezünk közül. Ahelyett, hogy felszabadulnánk, a technika inkább korlátozni fogja az embert, és saját uralma alá hajtja.

Bármilyen paradicsomi állapotokról is szólnak a különféle prognózisok és kiáltványok, ha *„az agyunkba ágyazott tudás- és képességbázis az általunk*

létrehozott eszközök jóval nagyobb kapacitásával, sebességével és információ-megosztó képességével ötvöződik”, akkor gondolataink és döntéseink nem egy szabad, önazonos individuum, hanem egy kiborg sajátjai lesznek, ahol már nem mondható meg, mi a saját, és mi a külső. Ha valóra válnak a fentebb leírt félelmek a gépnek való alávetettségéről, akkor itt már nem különböző emberi személyiségek „csúsznak össze”, ahogy azt a permanens transzplantáció esetében sejtjük, hanem a megbuherált ember oldódik fel egy mesterséges entitásban.

Amennyiben viszont a beígért földi öröklét csak annyit jelent, hogy „nagy részben nem biológiai” gondolatainknak majd „lesz egy elmentett változata is”, akkor annak körülbelül annyi köze lesz a tudatunk tovább éléséhez, mintha kimentenénk egy adathordozóra a naplónkat. Nem mi leszünk az elmentett változaton, hanem a másolatunk, az utánpótlásunk. Örökélet helyett egy életörökség.

Van még kérdés? Van.

Látjuk, hogy tesztelés nélkül beszélnek a mesterséges immunrendszer működőképességéről; látjuk, hogy amit hardvernek neveznek, az szoftverként is funkcionál, miközben a „főszoftvert” is cserélni kellene egyszer – de nem lehet, mert ez öröklét helyett a halált jelentené. Látjuk, hogy az ember-gép fúzió kétségessé teszi az ember emberi mivoltát, s adja magát a kérdés, miszerint személyiségünk feloldása egy nagyobb egészben nem tekinthető-e szintén az egyén halálának. Végül látjuk azt is, hogy személyiségünk digitális vagy fizikai (klónozott) lemásolása sem egyenlő a tudatunk tovább élésével.

Vannak azonban egyéb érdekes kérdések is. Itt van például a téma pszichológiai része. Tudjuk, hogy az ember szívesen tolja ki az időben a saját végóráját – ahogy Rank doktor mondja Ibsen *Nórájában*: „*Akármilyen nyomorult vagyok, mégis itt akarok maradni, s kínlódni akarok, amíg lehet*” – de vajon nincs-e egy olyan életkor, amelyen túl az egyén már relatíve egészségesen sem kívánja az életet? Vajon tudjuk-e, hogy *lelkileg* hány életévre vagyunk kalibrálva, illetve létezik-e a befogadható személyes élettörténetnek – kapcsolatoknak, eseményeknek, emlékeknek – egy felső potenciálja?

A demográfiai következményekről, a halálozások hiányával (vagy elodázásával) járó robbanásszerű népességnövekedésről és előregedésről szintén

szó esett fentebb. Tekintsünk most el attól az ellentmondástól, hogy az elvben beláthatatlan létszámgyarapodással járó transzhumanista utópiát éppen azokban a szekciókban magasztalják, ahol már fél évszázada kongatják a harangot a népességnövekedés miatt. Ne menjünk bele abba se, hogy a korfa ilyen mértékű eltorzulása hogyan változtatná meg társadalmunk alapjait, például a családot, a munkaerőpiacot vagy a társadalombiztosítást. Nézzünk csak egyetlen témát: a halogatást, amely korunk tipikus jelensége, s amelyet a jövőkutatók – legyen szó önálló életkezdésről, családalapításról, gyermekvállalásról – a megnövekedett élettartam következményének tekintenek. Ha már néhány plusz évnek is ilyen drasztikus a hatása, vajon mit várhatnánk e tekintetben egy végtelen vagy legalábbis beláthatatlanul hosszúra nyúló élettől? Nem nehéz megjósolni: egy befagyott világot, ahol létállapottá válik a semmittevés, a helyben topogás.

Még egy észrevétel. Mindeddig a legszégyenletesebb összeesküvés-elméletnek számított, ha valaki nyilvánosan a chipek emberi beültetéséről beszélt (jobb társaságokban ma is műveltségi fokmérőnek számít, hogy ki tud hangosabban nevetni egy ilyen kijelentésen), miközben fentebb a testünkben őrzőrázó nanohadosztályokról és ember-gép fúzióról olvashattunk. Mi is legyen akkor az iránymutató elv a jövőben? Ha a szomszéd Béla bácsi beszél ilyen témákról két sör után, akkor az röhejes konteó, ha viszont a Google fejlesztési igazgatója írja le ugyanezt egy bestsellerben, akkor figyelemre méltó tudományos előrejelzés?

Végül tegyük fel az egyik legfontosabb kérdést: vajon van-e, lenne-e tömeges kereslet a transzhumán létezésről szóló ajánlatra? A Pénzcentrum újságírója – a Rab Árpáddal készített interjú folytatásaként – nemrég egy budapesti futurologiai konferenciáról tudósított, ahol az általa megkérdezett diáklány határozottan nemet mondott a halhatatlanság lehetőségére, kijelentve, hogy senki sem szeretne örökké élni. Persze ez csak egyetlen interjúalany véleménye – azonban ezen a ponton automatikusan eszébe jut az embernek a *Highlander* című film dala, a *Who wants to live forever* (Ki szeretne örökké élni?) a Queentől.

A film egyébként egy csoport halhatatlan szuperemberről szól, akik évszázadokon át harcolnak egymással. A győztes jutalma pedig az lesz, hogy végre véges életet élhet.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. április 30.

*

MUNKÁBAN A KÖZPONTI BIZOTTSÁG

Alighanem nagy bajba kerültek a német jobboldali formáció, az AfD hívei. A Német Katolikusok Központi Bizottságának elnöke szerint ugyanis a párt nézetei nem férnek össze a kereszténységgel, ezért tagjait a jövőben el kell tiltani a laikus tisztségektől, sőt, ki kell szorítani a katolikus szervezetekből.

Mindez abból az interjúból derül ki, amit Irme Stetter-Karp a *Kirche+Leben* című német katolikus magazinnak adott a napokban. Figyelembe véve, hogy a politikai nézetek miatti nyílt diszkriminációt eddig legfeljebb szélsőséges, a történelem színpadán leszerpelt ideológiák hívei ellen alkalmazták, demokratikus legitimációt szerzett parlamenti pártok tagságával szemben nem, a hírt olyan ismert médiumok is felkapták, mint a *The European Conservative*. Nálunk a Mandiner szemlélte az interjút.

De mi is lehet az AfD-tagok bűne, ami miatt kollektíve kirekesztenék őket a katolikus szervezetekből? Az egyház tanításával ellentétes, eretnek gondolatok? A homoszexuális kapcsolatok támogatása? Annak tagadása, hogy az Isten férfiaknak és nőknek teremtette az embert? Nem, hiszen ezek éppen a Német Katolikusok Központi Bizottságának a nézetei. Az AfD-vel szembeni kifogások sora két szóban elmondható: antiszemitizmus és rasszizmus. Hogy éppen az AfD szokott rámutatni a muszlim bevándorlás és a növekvő antiszemitizmus összefüggéseire? Ne is firtassuk az ellentmondás okát! Mi, magyarok pontosan tudjuk, hogy a vádak és tények összhangja egyáltalán nem logikai előfeltétele egy jobboldali párt baloldali bírálatának, legyen szó Antall József MDF-jéről vagy Orbán Viktor Fideszéről.

De milyen párt is valójában az AfD, ez a már nevében (Alternative für Deutschland) is beszédes, hivatalosan rendszerkritikusnak minősülő formáció? Magyarországon legfeljebb csak a politikai ínyencek követik napi szinten a tevékenységét, azt azonban még a felületesebb hírfogyasztók is tudják, hogy Németország egyetlen igazi jobboldali pártja lényegében teljesen banális témákkal kampányol: megállítanák az országot tönkretéző bevándorlást, véget vetnének a lakosság elszegényedéséhez vezető klímapolitikának, ellenzik az Oroszországgal szembeni szankciós politikát, valamint elutasítják a genderizmust és a politikai korrektségnek hívott cenzúrát. Vagyis egy

hétköznapi jobbközép pártról van szó, amely valójában a mára teljesen hiteltelenné vált CDU–CSU-tandem helyett végzi el a munkát.

Ha pedig megnézzük az AfD jelenlegi elnök asszonyának az életrajzát, egyenesen olyan érzésünk támad, hogy a jövőben sokkal inkább a karakteres jobboldali politikára kiéhezett tízmillióknak, mintsem a különféle etnikai, szexuális és ideológiai kisebbségeknek van okuk az aggodalomra. Alice Weidel ugyanis színre lépése előtt ugyanolyan nemzetközi bankárkarriert futott be, mint bármelyik globalista politikus Európában, magánemberként pedig boldog leszbikus párkapcsolatban él egy filmproducerrel, akivel két kisgyermeket is örökbe fogadtak. (A filmproducer hölgy egyébként Srí Lanka-i származású; ezt azok megnyugtatósára mondom, akik esetleg a Srí Lanka-i kisebbség kitoloncolása miatt szoronganak Weidelék győzelmétől.)

Ennyit tehát az AfD-ről. De kiket takar a másik, sokkal tekintélyesebb név, a Német Katolikusok Központi Bizottsága, amelynek nevében Irme Stetter-Karp kimondta a fatvát a két és fél betűs pártra? Gyanútlanabbak első hallásra egy olyan egyházi csúcsszervezetre gondolhatnak, mint például nálunk a Magyar Katolikus Püspöki Kar – a német nyelvben járatosak viszont tudják, hogy az Irme arrafelé nem az Imre, hanem az Irma megfelelője, vagyis a szóban forgó elnök nem lehet püspök. Igen, a Német Katolikusok Központi Bizottsága egy *civil* csúcsszervezet. 1868-ban alapították Bambergben, jelenlegi székhelye Bad Godesbergben található, feladata pedig a német katolikusok laikus szervezeteinek a képviselése, munkájuk összehangolása.

Ahogy azonban manapság a patinás civil NGO-k jelentős hányadától már megszokhattuk, a német katolikusok laikus csúcsszervezete is azok közé tartozik, amelyek szívesebben foglalkoznak a különféle balliberális dogmák és örületek saját hatáskörű terjesztésével (röviden: felforgatással), mint eredeti küldetésükkel. A szóban forgó társaság például olyan tevékenységekkel mulatja az időt, mint az egyház „duális antropológiájának” (vagyis az emberek férfiakra és nőkre való felosztásának) a kárhoztatása, a nők pappá szentelésének szorgalmazása (a duális antropológia jegyében) vagy éppen a tradicionalista katolikusok térnyerése miatti harangzúgatás. Mondhatnánk úgy is, hogy az lett volna az AfD szégyene, ha ez a brancs végül nem találja meg őket.

Boldogok lehetnénk, ha csak ennyi lenne a történet. Sajnos azonban a német katolicizmus galaxisában a különféle központi bizottságok randalírozása csupán a legkisebb probléma. A legújabb fejlemények – a homoszexuális párok papi megáldása (fő szószólója a „konzervatív” limburgi püspök),

a szivárványos zászlók kitűzése a templomokra vagy az a petíció, amelyben kétszáz teológus követeli az egykori tsz-elnökök stílusában, hogy a Vatikán vizsgálja felül a nemekről és a szexualitásról szóló „elavult nézeteit” – mind azt mutatják, hogy Németországban ténylegesen is megindult, sőt, már javában zajlik a katolikus egyház LMBTQ-szektváá züllesztése.

Számukra s egyúttal Irme asszony számára ezért okulásként csupán két mondatot küldenék: *„A férfiak hasonlóképpen abbahagyták az asszonnyal való természetes életet, egymás iránt gerjedtek vágyra, vagyis férfi férfival űzött ocsmányságot. De meg is kapták tévelygésük megszolgált bérét.”*

Az idézett véleménybűn elkövetője egy bizonyos Szent Pál. Nem lenne egyszerűbb a német katolikus egyház megtisztítását – az idő- és energiaigényes politikai listázás helyett – rögtön az ő kitiltásával kezdeni?

Megjelent: mkdsz.hu, 2023. szeptember 3.

*

EMBER-E AZ EMBER?

Bejárta a világsajtót a hír, hogy rövidesen eutanáziát hajtanak végre egy fizikailag teljesen egészséges, 28 éves holland nőn, aki depressziójára hivatkozva kérte a méreginjekciót. A közelmúltban azonban ennél abszurdabb információk is érkeztek a halálkultúra univerzumából.

Még fülünkben csengenek a francia igazságügyi miniszter szavai, miszerint az abortuszjog alkotmányba emelésével Párizs a szabadság üzenetét küldi a magyar nőknek (hogy miért éppen nekik, nem tudjuk). Nem sokkal később az Európai Parlament is az alapjogok közé emelte a magzatelhajtást. Azt azonban senki sem gondolta, hogy ez az ünnepeelt szabadságjog milyen tragikus fordulathoz vezet majd az egyik prágai kórházban.

„Tévedésből végeztek abortuszt egy nőn Csehországban – adta hírül az MTI. – Két terhes nő került egy prágai kórházba, az egyik egy rutinvizsgálatra érkezett, a másik pedig egy abortuszt akart elvégeztetni. Az orvosok azonban valahogy összecserélték a két nő kórlapját, és a rutinvizsgálatra érkező nő terhességét szakították meg.”

Talán ez volt az első olyan eset, amikor az abortusz valóban egy senki által nem kívánt beavatkozásként, szimplán a maga borzalmában jelent meg

a tömegmédiában. Aligha van olyan ember, akiben a hír hallatán ne támadt volna fel az elemi együttérzés a szerencsétlenül járt asszony iránt, míg mások valószínűleg keresetlen szavakkal ecsetelték, hogy mit tennének a férj helyében a felelősökkel. Ami jelenleg biztosnak látszik, hogy az orvosra hat hónaptól négy évig terjedő börtön vagy minimum jókora pénzbüntetés vár.

A paradoxon itt az, hogy a magzat szempontjából ez a történet semmivel sem tragikusabb, mint az az évi ötvenmillió terhességmegszakítás, amit – a prágai esettel ellentétben – a nők akaratából hajtanak végre világszerte. A csehországi történet a többség számára azért sokkoló, mert kizárólag az anya szemszögéből nézik a kérdést. Épp ezért egyetlen percig se áltassuk magunkat azzal, hogy ez a botrány majd az életvédelem irányába mozdítja el a közvéleményt.

Ahhoz ugyanis, hogy a maguk idejében evidenciának tekintett, jogszabályokkal körbepátyázott, intézményesült bűncselekmények – mint például a rabszolgatartás – a történelem szemétdombjára kerüljenek, mindig a negatívan érintettek lázadására vagy a korszellem általános változására volt szükség. Az abortusz esetében egyikkel sem számolhatunk, hiszen a magzatkorú áldozatok képtelenek a saját érdekeik védelmére, legyilkolásuk pedig a külvilágtól elrejtve történik, így a közhangulat empátiaalapú fordulatával sem kalkulálhatunk. Azok az életvédők, akik a társadalmi kirekesztettség, sőt, újabban már a hatósági vegzálások kockázata mellett is vállalják a magzatok életjogának képviselését, igen kevesen vannak ahhoz képest, hogy milyen roppant erők dolgoznak a világban a terhességmegszakítás minél teljesebb elfogadtatásán.

Arra azonban egyáltalán nem gondoltunk volna, hogy hazánkban a dehumanizálás eszméje – igaz, egy teljesen más csoport vonatkozásában – éppen egy jobboldali, ráadásul a tradicionális katolicizmussal szimpatizáló személytől kap majd támogatást.

A szerény nevet viselő Vitathatatlan blogról van szó, amely húsvét vasárnapján az *Ember-e Magyar Péter?* című bejegyzéssel lepte meg olvasóit. A cikket egy országos jobboldali hírportál is szemlélte (egyetértőleg), így az a fősodorba is bekerült. Magyar Péter azonban, bár címszereplő, ebben az anyagban inkább csak statisztika, az írás ugyanis lényegében a pszichopatókáról szól. A szerző, bizonyos L. W. L. szerint a pszichopátának „ahogy lelkiismerete sincs”, úgy „lelke sincs”, ugyanis az ilyen személy „emberre jellemző érzelmek és gondolatok nélküli lény, embernek látszó, alattomos, kegyetlen

szörnyeteg”, ezért rájuk „egy emberek alkotta társadalomban pont annyira nincs szükség [...], mint a rákos sejtekre az emberi szervezetben”, bár „az emberi jogok, személyiségi jogok és egyéb jogállami megoldások tovább lehetetlenítik az embernek látszó bioszörnyetegek kiszűrését”.

Nos, mindenekelőtt szögezzünk le két dolgot:

1. Bármit is állít a tudomány a pszichopáták érzelmvilágáról, jogi és teológiai nonszensz, hogy egyetlen embertől is elvitassuk a lelke létezését, vagyis emberi mivoltát. Egy keresztény szerzőtől pedig az ilyesmi egyenesen érthetetlen.
2. Természetjogi, tételes jogi, erkölcsi és logikai szempontból egyaránt elfogadhatatlan, hogy bárkit olyanért szankcionáljanak, amit el se követett. A valószínűségi szempontok alapján történő, preventív büntetés, történeten bár egyéni vagy szociológiai tulajdonságok alapján, a totális diktatúrák világába tartozik. Ha egy állam megnyit egy ilyen elvi lehetőséget, utána bárki, illetve bármely csoport sorra kerülhet – a konkrét indokok legyártása már egyszerű feladat.

A magyar jobboldal egy része sajnos még mindig a 90-es évek jogvédő liberalizmusával hadakozik, miközben a világban már jó ideje nem a liberális jogállam, hanem annak ellenkezője, az alapvető jogok szisztematikus lebontása jelenti az igazi problémát (még akkor is, ha ez a jogkiterjesztés jelszavával történik). Kanadában például már bebörtönözhetik azokat a szülőket, akik ellenzik a gyermekük „nemváltását”, Angliában letartóztatják az abortuszklinikák előtt magukban imádkozó hívőket, és még sorolhatnánk napestig azokat az eseteket, amelyek alapjaiban sértik a családi élethez, a vallásszabadsághoz, a véleménynyilvánításhoz való jogokat.

Könnyen lehet tehát, hogy rövidesen éppen az alkotmányos jogok jelennek majd a normalitáspárti, hagyományos értékeikhez ragaszkodó polgárok utolsó mentsvárát. Egy ilyen helyzetben az emberi jogok létezését kárhoznatni, azok felfüggesztését népszerűsíteni – még ha egy veszélyes személyiségtípust is veszünk célkeresztbe – rövidlátó, önsorsrontó retorika. Tradicionális katolikus hívőként a szerzőnek illene gyanítania, hogy a jogállam komolyabb szintű lebontása nem a pszichopáták elszigetelését, hanem a nérói és diocletianusi idők reneszánszát hozná el. Maradjunk ezért inkább a keresztény megoldásnál, mert az még a pszichopáták ellenében is működik: a tettet ítél el, ne az embert!

Amint azt az abortuszjog franciaországi és uniós kodifikálása is mutatja, a dehumanizálás nevű társasjáték jelenleg az úgynevezett liberálisok kezében van. Nekünk nem az a dolgunk, hogy betársuljunk, hanem az, hogy egyszer majd elvegyük azt tőlük, és kidobjuk a kukába.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. április 13.

*

ÁRRAL SZEMBEN FOCIZNI

Amikor néhány hete az NB I. talán legolcsóbb keretével játszó Paks 3 : 2-re verte a Fradit, mindenki felkapta a fejét. Sokan az év hazai mérkőzésének nevezték az eseményt. És nem csak azért, mert egy bajnokot sikerült legyőzni. A Paks az egyetlen csapat az első osztályban, amely konokul ragaszkodik a hazai játékoskerethez.

„Sok kallódó magyar játékos van, akiknél nem jobbak azok a külföldiek, akik játszanak. A Paks kizárólag magyar futballistákkal ennek a legjobb bizonyítéka” – nyilatkozta a győzelem után Bognár György, a csapat vezetőedzője.

Dédapáink focija még tényleg arról szólt, amiről szólania kellett: jobbak-e a kispesti grundosok a ferencvárosiaknál. De érthető az is, hogy ha egy ötletes, jópofa látványsport – amelynek elődváltozatait már az ókori Kínától a Római Birodalmon át az amerikai indiánokig is játszották – néhány évtized alatt a glóbusz első számú szórakoztatóipari termékévé, gigantikus hasznót termelő iparágává növi ki magát, akkor a lokálpatrióta szempont, amely az egésznek a sava-borsát adta, szükségszerűen háttérbe szorul.

Már csak azért is, mert lokálpatriotizmus ide vagy oda, mai napig a legnagyobb büszkeséggel emlegetjük Kubala barcás vagy Puskás reális éveit, s ünnepeljük a számunkra amúgy teljesen érdektelen Freiburg győzelmét Sallai Roland miatt, nem beszélve a Liverpoolról és hazánk legjobb exportcikkéről, Szoboszlairól, akiről a brit sajtó sokszor csak „a magyarként” cikkezik. Nekünk valahogy mindig is fontosabb volt, hogy bizonyítsunk a nagyvilágban, mint egy nyelvi és genetikai rokonoktól körülvett, átlagos nyugat-európai nemzetnek. Nem beszélve arról, hogy ki másoktól is várhatnánk

a magyar foci újbóli virágkorát (világkorát?), mint a nagy klubok kollektív tudását és munkamorálját elsajátító játékosoktól.

Ennek ellenére évtizedeken át benne volt a levegőben, hogy a magyar klubélet maradjon a játékoskeret tekintetében is „hazai pálya”, s erre a hangulatra csak ráerősített a nagy nyugati focinemzetek szemmel látható internacionalizálódása. Állítólag néhány éve Tokmac (alias Tökmag) leigazolása még hónapokig a fő beszédtema volt a Fradi-pályával szembeni krimóban. Igazságtalan-e, logikátlan-e az elv, hogy magyar katonáinkat vigyék csak külföldre, de a külföldieket vigyék el tőlünk? Végtére is mindenkinek joga van megválasztania a maga belterjességét. És mentségünkre szolgál, hogy egy sokat veszített ország talán hajlamosabb arra, hogy jobban összehúzza magát, mint azok, akik gyarmattartó múltjuknál fogva nemcsak rákényszerítették magukat a világra, hanem hozzászoktak ahhoz, hogy magukhoz is vonzzák annak minden előnyét.

Persze lehet, hogy a fenti kérdés már nem is aktuális. És nem azért, mert most már nálunk is inkább csak a mezről látni a tévében, hogy éppen magyar bajnokság zajlik. Hanem azért, mert a drukkerék minden jel szerint maguk is igazodtak az új helyzethez (ami laboreredménynek sem utolsó). Akik tegnap a sörözők pultjánál könyökölve még cinkosan összerosolyogtak a francia vagy a német válogatott metamorfózisa láttán, mára szelíd megértéssel figyelik a világ (ide)folyását. A Kádár-korszak opportunistáknépi közhelyei feltámadtak, s újra elfoglalták méltó helyüket a kisfröccsök és a söröskorsók társaságában. „Ez van, ezt kell szeretni.” „A fejlődést nem lehet megállítani.” „Haladni kell a korrallal, haladni kell a világgal.”

Nos, a Paks győzelme valójában nem a Fradi, hanem a kádárista kliszéom-bik feletti diadal volt. Az a 3 : 2 bizony sok mindent megkérdőjelez, és még több kérdésre ad választ. Irigylem azokat, akik azt hiszik, hogy a foci csak foci, mert ők tényleg csak a játékot figyelik. Egy olyan sportág esetében, ahol egyetlen világbajnokságon több mint hárommilliárd ember tapad a képernyőre, érdemes a távcső mellett néha halszemoptikával is követni az eseményeket, mert könnyen lehet, hogy az igazi játékvezetőket a gyepen kívül találjuk. Véletlen-e, hogy tavalyelőtt a müncheni német–magyaron 12 ezer szivárványos zászlót osztottak szét a hazaiak között, véletlen-e, hogy nem a gyepplabdások és nem is a szinkronúszók vágódnak térdre szertartásszerűen egy drogdíler emléke előtt? Egyezzünk ki döntetlenben: a futball lényege ugyan a játék, a futballiparé viszont már régóta az ideológia.

Nem állítom, hogy a hazai klubok ideológiai okokból követik a nemzetközi mintát. Csak annyit állítok, hogy minden tisztelet azoké, akik árral szemben focizva a hazai tehetségek felkarolásában, kiképzésében és pályára küldésében látják a siker útját. Hogy ez kissé a reformkori Védegylet szellemiségét idézi? Annyi baj legyen. Mint említettük, nekünk, magyaroknak mindig fontos volt a bizonyítás, de úgy, hogy azt saját erőnkől tegyünk, s ne mások tegyék meg a mi nevünkben helyettünk – és ez kétszáz éve se volt másképp. Ha egy üzenet ennyi idő után is esedékes, az nem azt jelenti, hogy idejétmúlt, hanem azt, hogy kiállta az idő próbáját.

Széchenyi annak idején azzal cukkolta Kossuthot, hogy minek védeni azt, ami még nincs. De amint a mellékelt ábra mutatja, most már van.

Megjelent: mkdsz.hu, 2023. december 21.

*

DEMOKRÁCIAMÉREGETÉS ROMÁN MÓDRA

Tollhegyre tűzte Magyarországot egy román politológusnő. A banális hír érdekessége, hogy Veronica Anghel nem a nagy-magyarországos sálakat, a Parlamenten lengő székely zászlót vagy Horthy fehér lovát rója fel nekünk a Journal of Democracy legutóbbi számában, hanem a demokrácia hiányát.

Ami elromlott Magyarországon – ez a címe annak a tanulmánynak látszó pamfletnek, amely indításképpen rögtön leszögezi, hogy Közép- és Kelet-Európában egyedül Magyarországon nem sikerült megszilárdítani a demokráciát. Az írás egyaránt nélkülözi a Lipótvárosból tollba mondott véleménycikkek jelződús liberálbarokkját és a Kim Scheppele-féle magyarszakértők fojtott hipertóniáját (ami persze nem akadályozza annak, hogy hivatkozásként többször is belefussunk a nevezett személybe). A szerző tárgyilagos és távolságtartó hangnemben adja tudunkra, hogy „a formálisan demokratikus magyar intézmények sosem tudták stabilizálni a demokráciát”; hogy a Fidesz támogatása a magyar választók demokrácia iránti közönyéről árulkodik; hogy a KDNP köreiben a második világháború utáni területvesztések miatt panaszkodtak. Személy szerint nekem az tetszik a legjobban, amikor

kedélyesen eljátszik a lehetőséggel, hogy Magyarország esetleg sohasem volt demokrácia.

De miért ne lehetne egy román egyúttal liberális? Miért ne támadhatná Magyarországot ő is globalista szempontok alapján, mint például Szombati Kristóf, Pető Andrea vagy Ágh Attila, a nemzetközi akadémiai világ Tóta W. Árpádjai?

Például ízlésbeli okokból. A dolgok optikája miatt. Kezdjük azzal, hogy amikor az Európai Unió csúcavezetői nyakig ülnek a korrupciós ügyekben, s az EU első embere sms-ben bonyolítja le (az EU nevében!) férje 35 milliárd eurós vakcinabizniszét, az antiputyinista észt kormányfő családtagjai pedig zsiros üzleteket kötnek Oroszországgal, miközben Brüsszelben betiltják a konzervatívok nemzetközi konferenciáját – nos, ilyen körülmények között Magyarországot egyetlen célpontként kipécézni, korrupcióval és diktatórikussággal vádolni csak személyes rosszindulatból vagy megrendelésre lehet. Akkor is, ha az illető történetesen román.

A funari mélységű sovén támadásokat már megszoktuk, sőt, szinte elvárjuk. Az viszont kifejezetten rosszulesik, amikor a dákoromán bunkósbot vagy a vasgárdista pöröly helyett mások kifinomult fegyvereivel, lesből támadnak ránk. Mintha profi rablókkal küldenénk az utcán, s egy arra járó haragosunk bokán rúgna minket.

Ennyit röviden a dolgok optikájáról.

Jelentősen enyhítené a helyzetet, ha Anghel kisasszony – akár itt, akár egy másik publikációjában – hasonló kritikai érzékkel írna a saját hazájáról is. Hiszen mégsem mondhatja el minden ország magáról azt, hogy 80 év alatt sikeresen leradírozott a térképről egy 800 éves magaskultúrát (természetesen az erdélyi szászokra gondolok), vagy hogy az asszír birodalom módszereit meghonosítva, tömegesen telepítette rá a sajátjait a neki nem tetsző etnikumok szállásterületére. Journal of Democracy azonban ide vagy oda, ilyen szintű önkritikáról, tudományos objektivitásról ne is álmodozunk. Veronica Anghel ugyanis egy másik tanulmányában – bár elismeri szülőhazája lemaradását az igazságszolgáltatás függetlensége vagy a korrupció elleni küzdelem terén – ex cathedra leszögezi, hogy „Romániának sikerült ellenállnia az elit azon kísérleteinek, amelyek, Magyarország vagy Lengyelország mintájára, a demokratikus intézmények megváltoztatására irányultak”.

Persze lehet, hogy tényleg igaza van, s a román demokratikus intézmények valóban nem változtak semmit. Induljunk el hát ezen a nyomvonalon!

Még csak nem is kell 1990-ig visszamenni a példákkal, ahogy azt a kartársnő teszi (bár erős a kísértés, hogy mi is ezzel a dátummal, például a marosvásárhelyi pogrommal indítsunk). Nézzük csupán az idei tavasz krónikáját, a számos problémás terület közül pedig koncentráljunk egyetlenre, a magyar kisebbség helyzetére!

A bukaresti parlament márciusi ülészakán például a rituális megalázás módszerein ötletelgettek a honatyák. Az egyik legnépszerűbb román párt, az AUR bevezetné „az etnikai kisebbségek román nemzet iránt kifejezett tiszteletének napját” (hogy a pofátlanság teljes legyen, egy *szász* író ürügyén), míg egy másik javaslat a „nemzeti lobogó napját” tenné kötelezővé. Ez utóbbi napon a polgármestereknek a román zászlót kellene nyilvánosan csókolgatniuk, nem kevés pénzbüntetés lehetőségétől ösztönözve. Ha valaki legyintene, hogy ez csak egy nacionalista ellenzéki párt ámokfutása, emlékeztetnénk arra, hogy a román parlament nemrég június 4-ét, a trianoni szerződés dátumát is ünneppé nyilvánította – s mivel ezen a napon csak Magyarország volt az aláíró fél, Románia nem, a döntés lényegében a magyarok feletti kárörömet kodifikálta.

De haladjunk tovább! A román hatóságok – a helyi prefektúrák, azaz kormányhivatalok feljelentései nyomán – idén is pénzbüntetéssel sújtották azokat a székelyföldi önkormányzatokat, amelyek március 15-én piros-fehér-zöld dekorációt használtak. A szankciók befizetése évek óta elmaradhatatlan tartozéka a nemzeti ünnepnek, noha a román–magyar alapszerződés már 1996 óta biztosítja az erdélyi magyarság szabad szimbólumhasználatát. Két hónappal később – mintha a román állam csak meg akarná erősíteni, hogy itt egy tudatos stratégiáról van szó – a rendőrök az FK Csíkszereda és a Dinamo bukaresti mérkőzése előtt, egy alapos, tervszerű motozást követően, elkobozták a szurkolóktól a székely szimbólumokat tartalmazó molinót.

Nézzük tovább. Nem minden EU-tagállam büszkélkedhet azzal, hogy nacionalista csoportjai szervezeten, következmények nélkül dúlhatják fel egy etnikai kisebbség katonai temetőjét. A következmény nélküliségről április óta papírja is van Romániának: az ügyészség vádemelés nélkül lezárta az úzvölgyi temetőben randalírozó sovinszták ellen sírgyalázás, valamint gyűlöletre, erőszakra és diszkriminációra való felbujtás miatt indított büntetőjogi eljárást.

A közvetlenül a román államhoz köthető esetek mellett említsük még meg a társadalmi szintű gyűlölet-bűncselekményeket is, változatlanul az elmúlt

két-három hónapra koncentrálni. Áprilisban a román tornászválogatott reszabányai edzőtáborában egy 15 éves fiút – idézzük a hírt – „a fűtőtesthez kötözték, erőszakkal alkoholt itattak vele, megnyírták, hamut szórtak fejére, levetkőztették, és szexuális játékot mímelték vele, miközben egész idő alatt azt kiabálták rá, hogy »ungure« (te magyar)”. Május végén ismeretlenek szórófestékekkel fújták le Medgyes és még két közeli falu helységnevtábláin a magyar és német településneveket – ez egyébként Erdélyben román nemzeti sport, szinte havonta történnek ilyen esetek. E sorok írásakor pedig arról érkeztek hírek, hogy az úzvölgyi vandálok – nyilván büntethetetlenül friss tudatában – ismét a magyar katonai temetőbe készülnek...

Ezek történetek tehát Erdélyben az Anghel-tanulmány megjelenésének időszakában, bár ez nyilván csak a jéghegy csúcsa, hiszen a legtöbb magyar-ellenes incidens után nem születik feljelentés, például az említett edzőtábori történet is a szülők akarata ellenére, véletlenszerűen került napvilágra.

Ami a Magyarország demokratikus múltjáról tett megjegyzést illeti, nem várható el, hogy egy bukaresti politológus ismerje például az Aranybulla jelentőségét, viszont az 1568-as tordai országgyűlés határozatáról, a világtörténelem első vallásszabadság-törvényéről illetet volna hallania. És ha fentebb már szóba került a 800 éves szász kultúra 80 év alatti felszámolása, nyilván mondani sem kell, hogy a virágzó időszak viszont a magyar uralom idejére esett, s összesen 650 évig élveztek deklarált etnikai autonómiát az erdélyi német közösség tagjai.

És ha már autonómia: miközben a területi étvágya miatt akaratlanul is multikulturális országgá vált Románia mai napig hallani sem akar a kisebbségek bármiféle önrendelkezéséről, Magyarország ezt már három évtizeddel ezelőtt biztosította mind a 13 őshonos nemzetisége számára – igen, köztük a maroknyi csonka országbeli románnak is. Természetesen a kisebbségi önkormányzatok rendszerére, erre a nagyszerű, ám méltatlanul alulértékelt, saját magunk által is elhallgatott hungarikumra gondolok.

Lábjegyzetként legyen elég ennyi a magyar és a román demokráciáról. S ha Veronica Anghel a jövő héten is megtalál minket, legfeljebb a jövő heti példákkal válaszolunk majd neki.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. június 12.

***

HOGY NÉZ KI EGY TRANSZNYUGDÍJAS?

Ne nevéssen senki a kérdésen, ez komoly ügy. Ha valamit megtanulhattunk az elmúlt években, az az, hogy az identitás nem vicctéma, viszont bármiből és bármivé gyúrható. És ha a két legfontosabb ismertetőjegyünk – a nemünk és a korunk – közül az elsőről szabadon dönthetünk, ugyan miért ne lehetne a második is választás tárgya?

Ahol pedig megengedik, hogy válogassunk az identitások közül, ott bizony a jogokból is bőséggel mazsolázhathatunk. Ha például az úgynevezett transznők szabadon használhatják a női mosdót, egy *transzkorú* miért ne dönthetne úgy, hogy a fárasztó robotmunka évtizedei helyett a frissnyugdíjasok boldog életét választja? Példa már létezik ilyen igényekre, igaz, még csak ellenkező irányban: 2018-ban egy 69 éves holland férfi bírósági perben követelte, hogy nyilvánítsák húsz évvel fiatalabbá. Emile Ratelband épp a nemváltoztatás gyakorlatára hivatkozva tette fel a korszerű kérdést: „Miért nem dönthetem el, hány éves vagyok?” Érvelése során egyetlen jól ismert kliséjét sem hagyott ki: mivel húsz évvel fiatalabbnak érzi magát, egyszerűen csak rossz testben él, ráadásul így számos megkülönböztetést kell elszenvednie, az internetes társkereséstől az állásvadászaton át a banki hitelfelvételig. Az nem derült ki a hírekből, hogy Ratelband úr valóban zakkant-e, vagy csak egy okos provokátor a normálisak táborából, mindenesetre a holland bíróság – nem éppen következetes módon – elutasította a férfi korváltoztatási igényét.

Nem volt ilyen maradi viszont a Veszprémi Törvényszék, amely épp a napokban mondta ki – egy bizonyos Elvira nevű férfi keresete nyomán –, hogy az úgynevezett transznőknek is jár a Nők 40 elnevezésű kedvezményes nyugdíjazási lehetőség. Ellentétben Ratelband úrral, a Háttér Társaság támogatásával perelő Elvirának immár nincs szüksége arra, hogy az életkora megváltoztatását kérje, hiszen egy pusztán névátírással megszerezte azt

a jogot, amit az ország fele csak akkor kaphat meg, ha a szerencse kegyéből nőnek születik. Mondhatnánk úgy is, hogy Elvira transznyugdíjas státusz nélkül lehetett nyugdíjas transz.

Bizonyára sokan nem értik, hogyan juthattunk el idáig. Hiszen az anyakönyvi eljárásról szóló törvény 2020-as módosítása óta sem a születési nem megváltoztatására, sem a nemváltást tanúsító név felvételére nincs lehetőség Magyarországon. Csakhogy az Alkotmánybíróság – a visszamenőleges hatályú törvénykezés tilalmára hivatkozva – nemrég kimondta: azok, akik még a törvénymódosítás előtt lepapírozták a nemváltoztatásukat, továbbra is érvényesen használhatják a transzvalóságos okmányaikat.

Szögezzük le: kevés olyan égbekiáltó igazságtalanság létezik az emberi civilizációban, mint a visszamenőleges hatályú törvénykezés, így annak tilalma nemhogy egy demokráciában, hanem még egy magára valamit adó diktatúrában is morális és jogi alapvetés. Ugyanakkor lehetetlen nem észrevenni, hogy a Veszprémi Törvényszék döntése nem pusztán egy okmány szöveges tartalmára, hanem olyan speciális jogokra vonatkozik, amelyek következetes alkalmazása komoly etikai következményekkel járhat a mindennapokban. Felmerül a kérdés: azokat a rossz testbe született férfiakat, akik rossz testüket 2020 előtt szép női nevekre cserélték, és most minden ezzel járó jogot megkaptak, mi akadályozhatja meg abban, hogy ezentúl az uszoda női öltözőjében húzzák fel az úszódresszüket? (Például a sportklubban edző kislányok előtt, hogy tovább realizáljuk az eshetőségeket.)

Kérdésünk sokkal inkább a természetes igazságérzettel, mint a tételes joggal függ össze. Ugyanis az úgynevezett transznőknek, vagyis biológiai férfiaknak a női vécékben, öltözőkben, sportversenyeken és börtönökben való jelenléti joga teljes mértékben ellenkezik a józan ésszel s úgy általában a közérkölcsökkel, a sokszor tragikus gyakorlati következményekről nem is beszélve. Leszámítva egy-két jól fizetett LMBTQ-prófétát, gyakorlatilag nincs olyan elvetemült liberális, aki rendjén valónak találná például azt, hogy a tengerentúlon kirúszozott izomszörnyek nyerik sorra a női kerékpárfutamokat, lenullázva ezzel sokak többéves kemény edzőmunkáját. A szívárvános ügyek szószólóinak nagyjából a 99 százaléka úgy kerüli ezeket a kínos példákat, mint ördög a szenteltvizet.

Egy ilyen diskurzus ugyanis számukra igazi csapdahelyzet. Mert ha nyíltan támogatják az elfogadhatatlant, akkor méltán számíthatnak szűkebb és tágabb környezetük heves ellenkezésére, sőt, megvetésére – márpedig egy

ügy népszerűtlensége már eleve fél bukás. Amennyiben viszont a közhangulathoz igazodva elismerik, hogy „ez már túlzás”, abban a pillanatban kivégezték az egész genderideológiát. Hiszen ha a nemi hovatartozás csupán egyedi döntés függvénye, akkor a biológiai nemek szerinti elkülönítés *semmilyen* szituációban nem értelmezhető és nem tiltható – vagyis genderlogikával a genderizmus gyakorlata egyszerűen nem túlozható el. Viszont ugyanezen okból a női öltözőkbe, vécékbe és sportversenyekre besurranó nőimitátorok miatti közfelháborodás sem más, mint egyetlen tényközlés, egyetlen letagadhatatlan, óriási betűkkel világító meggyőződés: a nemi hovatartozás biológiai kérdés!

Egy Louis de Funès-komédiában elhangzott (egyébként kitalált) Che Guevara-idézet szerint a forradalom olyan, mint a bicikli: ha nem megy előre, felborul. Ez a dilemma érte most utol a genderforradalom tandemkülönítményét is. Előre lehetett tudni, hogy az olyan ártalmatlannak tűnő dolgok, mint az adminisztratív, illetve az öncsonkításon alapuló „nemváltoztatás” privát lehetősége idővel kevés lesz nekik, és szükségszerűen, pusztán a jog logikájánál fogva sor kerül majd a transzkultúrán túli világ megostromlására is. Azonban a határok feszegetésével, amely most már a gyermekeket sem kíméli, az összes eddigi erőfeszítésüket elbukhatják, a hálózatépítéstől a dollármilliárdos PR-kampányokon át a mesekönyvekig.

A genderideológia, amelynek lényege, hogy a biológiai kategóriák szabadon megválaszthatók, nyilvánvalóan hazugság. Lehet, hogy az egyszeri újságíró, aki könnyefasztó riportot készít a magát hercegnőnek vagy őznek képzelő postásfiú nehéz sorsáról, elhiszi, amit leír, de a főszerkesztőt már csak a saját júdáspénze érdekli, akitől pedig ő kapja a parancsot, szinte biztos, hogy magában nevet az egész marhaságon. (Láttunk mi már részeg párttitkárokat irredenta nótákat énekelni.) Viszont egy kellően magas szint alatt az Eszmében mindenkinek kötelező hinni. És a kommunizmussal ellentétben, amely puha változatában elsősorban intézményi (iskolai és munkahelyi) diktatúra volt, a genderizmus hatalmi ideológiaként már alkalmas arra, hogy az élet legrejtettebb szegmenseibe – konkrétan a családok életébe – is betolakodjon. (Lehet, hogy pont ezen képessége miatt vált végül hatalmi ideológiává?)

Kanadában már létrehozták a szülőkkel szemben működtetett, besúgó elemeket sem nélkülöző állam-iskola-gyermek szövetséget, amelynek célja a transzideológia bepasszírozása az utóbbi tudatába, illetve az ezt

nehezményező szülő szankcionálása, s akár nevelési jogának az elvitatása. Tehát megvalósították azt, ami a kommunistáknak sem sikerült: bevenni a Rendszert a családba, a potenciális társadalmi ellenállás legrejtettebb sejtjébe, ahol a vacsoraasztalnál ülők egykor még kifigurázhatták és megtagadhatták az Eszmét. Hiszen ahogy Heller Ágnes és Vajda Mihály is leírták a családok felszámolásának receptjét összegző esszékjünkben (*Családforma és kommunizmus*, Beszélő 1970/1.), „a családban autoritatív hatalom mindenképpen létezik, ennél fogva a mai család nem alkalmas arra, hogy a gyermek megtanuljon közösségben élni és cselekedni”.

A nemek eltörlésének programja tehát előbb-utóbb mindenkit húsba vágóan érint. Ezt még nagyon sokan nem tudják, de legfeljebb csak addig, amíg be nem kopogtat az otthonukba a gondolatrendőr, vagy meg nem jelenik a kislányuk öltözőjében egy ottani Elvira. Ezért inkább realista, mint optimista jövendölés, hogy az örületnek ezt a kapuját előbb-utóbb be kell csukni (még ha másokat nyitva is hagynak nekünk). És lehet, hogy végül nem is a szülők vagy a jobboldali konzervatívok csukják be, hanem a mostanában mind dühösebb feministák, akik joggal érzik úgy, hogy évszázados jogvédő küzdelmük eredményei mennek a kukába, csak azért, mert a nemek tagadói másképpen képzelik el a nemek egyenlőségét.

Nálunk persze némi fáziskéséssel mennek végbe a folyamatok (hacsak nem vesszük be a történetbe előhírnökként Heller Ágnest). A mi feministáink a fenyegetést még mindig a patriarchális férfiakban látják, jelentsen is az bármit. Azon a bizonyos ajtón pedig épp most nyitott egy apró részt a Veszprémi Törvényszék. Azonban hiába tűnik ez a rés kicsinek, rajta keresztül – kifordított világunkhoz méltó fizikai jelenségként – könnyen beterítheti lakóterünket a kinti sötétség. Mert ha újabb törvényszéki keresetekkel állnak elő azok, akiket oly ügyesen mozgatnak hátulról a hivatásos felforgatók (talán nem is olyan véletlen a Háttér Társaság elnevezés), akkor a jogállami kényszerpályák miatt valószínűleg még több meglepő bírói döntés láthat majd napvilágot – például az úgynevezett transznők és a biológiai férfiak házasságkötésének (vagyis a rejtett melegházasságnak) a jogáról, hogy csak egy nem kívánt lehetőséget említsünk.

Lássuk be: nagyot hibázott a normális világ, amikor engedte, hogy egyesek az identitás szabad megválasztásának jogát, ezt az eredetileg kifejezetten jó célokat szolgáló – például az elnyomott etnikai és vallási kisebbségek számára is hasznos – szabadságjogot a megváltoztathatlan biológiai

tulajdonságokra, adottságokra is kiterjesszék. Ennek egyenes következménye lett az, hogy a politika ma már törvényi, sőt, helyenként vallásos tabuknak kijáró védelemben részesít egy olyan jelenséget, amelyre a tudomány nemrég még csak orvosi, a társadalom pedig legfeljebb vígjátéki kategóriaként tekintett.

A jó hírünk az, hogy bicikli nemcsak akkor borul fel, ha megállítják, hanem akkor is, ha túltolják.

Megjelent: mkdsz.hu, 2023. július 13.

*

KIS POLITIKAI DEMOGRÁFIA – AVAGY KINEK IS DOLGOZIK AZ IDŐ?

A nyugdíjas Fidesz-szavazók kiesése miatt az idő a Tisza Pártnak dolgozik – írta Facebook-oldalán Raskó György, a párt tanácsadója. A bejegyzést, amelyet nehéz nem vágykifejezésként értelmezni, a szerző azóta törölte. Nem így a jobboldali sajtó. De bűn-e, ha foglalkozunk a politikai demográfiával?

Régi dilemma, hogy mit érdemes inkább figyelembe venni: azt, hogy ki mondja, vagy inkább azt, hogy mit mond? (Tágabb értelmezési tartományban lásd még a besúgó művészek vagy a művészkedő diktátorok esetét.) Az biztosra vehető, hogy Raskó György – a liberális MDF-szárny és a vadkapitalista agrárpolitika emblematikus alakja – bármit ír vagy mond, a jobboldali közönség előtt hendikeppel indul. Jelen esetben azonban nem Raskó közmegítélése a probléma, hanem a morális összeférhetetlenség. Ilyen kijelentéseket ugyanis csak azok engedhetnek meg maguknak, akiknél a személyes érdekelttség, a deklarált helyzetből származó haszon lehetősége föl sem merül.

Nézzük csak szó szerint az idézetet! „Az idős korosztály tagjai közül a következő választásokig sokan 100 ezres nagyságrendben kiesnek mint szavazók, ugyanakkor 100 ezres nagyságrendben lépnek be fiatalok mint első választók. Az idő tehát a Tiszának dolgozik.”

Ha Török Gábor vagy Csizmadia Ervin írja le ugyanezt, azt másnap mindenki elfelejti. Ha egy temetkezési vállalkozó nyilatkozik hasonlóan

a témáról, az valószínűleg már átlépi a hallgatóság ingerküszöbét, de nem válik vezető hírré. Egy politikus számára viszont, ha társadalmi vagy szavazói csoportokról beszél, szakmai kötelesség patikamérlegesen kimérni minden egyes betűt. Ez Kövér László úgynevezett köteles beszéde óta arany szabály. Csakhogy amíg Kövér szavainak a jelentését meghamisították, addig Raskó gondolatfutamában tökéletesen megfér egymás mellett a *Sein* és a *Sollen*. Amikor a veterán politikus nagyvonalúan összekeverte az elemző és a bennfentes drukker szerepét, nemcsak erkölcsi, hanem politikai hibát is vétett, ami itt, ebben a kis túlmutató botrányoktól megterhelt pártban egyúttal karrierhibát is jelent. Magyar Péter válaszképpen egyszerűen letagadta Raskó Györgyöt („sem jelöltje, sem tagja nem volt a Tisza Pártnak soha”), s mint tudjuk, a politika világában a letagadás a kitagadással egyenlő.

A politikai demográfia azonban a történektől függetlenül legitim és érdekes téma. Már a rendszerváltás idején felmerült, hogy a jobboldali koalíció nem jöhetett volna létre, ha a Horthy-érában szocializálódott s az úgynevezett történelmi jobboldali pártok jogelődjeiről még személyes tapasztalatokat ápoló idősebb szavazók nem juttatják be az első szabad választáson az FKgP-t és a KDNP-t. De ugyanitt említhetjük az akkor még viszonylag jó erőben lévő '56-osokat is, legalábbis azokat, akik annak idején nem hagyták el véglegesen az országot. Ők voltak azok, akik a kilencvenes években, beleértve a Horn-kormány négy évét, magas hőfokon tartották a jobboldali táborban az antikommunizmust. (Szélgjegyzet: a politikai demográfiai hatása az imént említett emigráció életében is meghatározó volt. A nyugati magyar cserkészlet például a hatvanas és kilencvenes évek között élte a maga virágkorát, majd az emigráció kiöregedésével sorra szűntek meg a különböző országokban ezek a szervezetek – hogy aztán a magyar EU-csatlakozás után kivándorolt honfitársaink élesszék újra a mozgalmat.)

Biztosra vehető, hogy a rendszerváltó jobboldal 1994-es bukásában és földön maradásában – a fátumszerű kamikazeszerep, az erősödő Kádár-nosztalgia, valamint a politikai hibák mellett – a történelmi jobboldali szavazótábor folyamatos létszámcsökkenése is komoly szerepet játszott. Megfogyatkozásukkal a Kádár-rendszerben felnőtt, a kommunista utódpárt mellett megingathatatlanul kitartó, a szavazói fegyelmet még az egypártrendszerben elsajátított tömegeké lett a szavazónépességén belül a főszerep. Ez a kétmillió bázis volt az MSZP biológiai csodafegyvere, s közvetve persze az

SZDSZ-é is, hiszen a közszeretnek örvendő liberális párt minden egyes alkalommal a szocialisták hátán jutott be a hatalomba.

A modern kori Magyarország politikailag legfeszültebb és leginkább megszott időszak, a millenniumtól 2010-ig tartó évtized nemcsak két összeegyeztethetetlen nemzetkép, hanem lényegében két nagy korcsoport – a kádári és a legszélesebb értelemben vett posztkádári – küzdelme is volt egyben. A 2002-es választás eredményváróján készült, a Magyar Nemzetben közzétett fotó, amelyen két kockás inges, 17-18 év körüli lány siratta el (akkor még úgy tűnt, csak négy évre) a reményeit, minden grafikonnál és kördiagramnál jobban érzékeltette ezt a szembenállást. Természetesen nem arról van szó, hogy ők adták volna az akkori polgári kormány szimpatizánsainak a korlátlát, a kép egy ennél sokkal fontosabb fejleményt szimbolizált: a nemzeti gondolat, amely a rendszerváltás idején jellemzően a keresztény, jobboldali családok védjegye volt, a ciklus végére a fiatalok körében is evidens, vállalható, sőt, menő életérzéssé vált.

Az „elmúlt nyolc év” során aztán egy új, szintén generációs alapon szerveződött politikai szubkultúra nőtt ki a diákönkormányzatok, kocsmák, rockkoncertek és focimeccsek világából: az új típusú nemzeti radikálisoké, akik egyrészt olyan tabutémákat tettek nyílt beszédtemává, mint Trianon vagy a magyar–cigány együttélés, másrészt hosszú éveken át húsz százalék körül tartották kedvenc pártjukat, az akkor még nemzeti elkötelezettséget színlelő Jobbikot. Ez a szubkultúra a rendszerváltás utáni magyar politikatörténet legrejtélyesebb szavazói csoportja, amelyről a választási statisztikák alapján csak annyit tudunk, hogy arányuk az egyes megyékben erős együttjárást mutatott egyrészt a cigányság, másrészt az MSZP-szavazók helyi számarányával. Ebből két dologra következtethetünk: az etnikai együttélési problémák mozgósító erejére, valamint annak lehetőségére, hogy az akkori Jobbik-szavazók jelentős része a hagyományos baloldali szavazók leszármazottja volt, ami a kommunizmus kimúlását követő ideológiai űrben nem is lenne meglepő.

A radikális jobboldali bázis azonban a Jobbik színeváltozásakor, tehát még Magyar Péter megjelenése előtt felszívódott, vagy ahogy a rendőrségi közleményekben mondanák, ismeretlen helyre távozott – hiszen a Mi Hazánk csak kis részben tudta megszólítani őket, a Fidesszel és a DK-val szemben pedig közismerten erős ellenérzéseket tápláltak. Mindent összevetve a Jobbik nemzeti elkötelezettsége – szemben a népi írók örökségére

épülő, intellektuálisan erős csurkai irányvonallal – valójában csak az alkalmi választói igényekre szabott operettradicizmus volt, táborukat pedig végül nem a biológia vastörvényei, hanem a favorit párt folyamatos önárulásai erodálták minimálisra.

Ami a Fideszt illeti, a párt kemény, fanatikus magja viszont kétségtelesen öregszik, még ha a folyamat nem is olyan látványos, mint ahogy azt sokan sugallják. A Medián minapi felmérése szerint a Fideszt még többségi arányban támogató évjáratok alsó korhatára harminc évről negyvenre kúszott fel. Nem tudni, hogy ebben mennyire játszik szerepet a demográfia, s mennyire Magyar Péter felbukkanása – miként az sem tudható, hogy egyáltalán érdemes-e komolyan venni ezeket az eredményeket, hiszen a közvélemény-kutatók a két választás között semmilyen szakmai kockázatot nem vállalnak azzal, ha egy kicsit vastagabban fog a ceruzájuk. Az viszont biztos, hogy a 2002-es eredményvárón könnyeiket törölgető lányok ma már negyvenéves asszonyok, a 25 évnél fiatalabbaknak pedig nem mondanak semmit azok a közéleti traumák – 2004 decembere vagy 2006 októbere –, amelyek ciklusokon át képessé tették a Fideszt az „ellenzék ellenzéke” szerep eljátszására. Mi több, a covid, az ukrajnai háború és az infláció árnyékában még a közelmúlt közösségi élményei, például a kétezertízes évek békemenetei is távolinak tűnnek.

Mindezek alapján a tábor általános előregedése – amely egyszerre múlik a törzsszavazók idősödésén és a beáramló utánpótlás mértékén – Magyar Pétertől függetlenül is reális lehetőség. Ugyanakkor ezt a folyamatot jelentősen ellensúlyozhatja vagy legalábbis lassíthatja az a tény, hogy a konzervatív és nemzeti eszme a családokon belül általában öröklődik (pont emiatt javasolta Heller Ágnes a hetvenes években a családok lecserélését rendszerhű kommunákra), így a kormánypárt kevésbé kényszerül rá – afféle zöldmezős társadalmi beruházásként – a jobboldali univerzumon kívüli fiatalok megszólítására. Talán éppen ennek a generációkon át zajló értékátadásnak köszönheti a Fidesz, hogy szavazótábora – a közvélemény-kutatók által mért trend dacára – összességében nem idősödött együtt a pártvezetéssel, ahogy az az egykori nagy riválissal, az MSZP-vel történt.

Raskó György viszont, úgy tűnik, kissé előresietett a jóvendöléssel. A Tisza Párt nevének hallatán a *Bohemian Rhapsody* sora jut az ember eszébe – easy come, easy go –, s valóban, miért is kellene biztosra vennünk egy idén alakult formáció tartós népszerűségét? Jelenlegi ismereteink szerint a Tisza

egy kalandorpárt, az üzenetnélküliség és az egyszemélyes jelleg minden kockázatával. Ami pedig a Raskó által említett, ma még gimnazista korú potenciális Tisza-szavazókat illeti, épp a minapi amerikai választás mutatta meg, hogy érdemes a fiatalokra vonatkozó jóslatokkal óvatosan bánni. A TikTok-generáció többsége ugyanis az ipari mennyiségű agymosás dacára Trumpot választotta.

Az elemzőket nyilván megtévesztette, hogy a fiatalok többsége a valós életben nem akar szembemenni a woke vallással és annak inkvizitoraival – a lekövethetőség és közmegszégyenítés fő terepévé előléptetett virtuális világban pedig még annyira sem –, miközben a kikényszerített hallgatás egyáltalán nem jelent beleegyezést, amit az érintettek a szavazófülkében nyilvánvalóvá is tettek. A címben megfogalmazott kérdésre tehát a következő választ adhatjuk: bár középtávon a politikai demográfia kétségtelenül meghatározó lehet, hosszú távon az idő annak dolgozik, aki nem megy szembe az emberi természettel, és jól képviseli a politikai közösség érdekeit. Ez a tény pedig, bármit mérjenek éppen a kutatók, nem kedvez a kalandorpártoknak.

Tíz év múlva a Tiszát nagy valószínűséggel elnyelik a nagyobb folyam(ok)ok. Kívánjuk a most 72 éves Raskó Györgynek, hogy személyesen tapasztalhassa majd meg prognózisa kudarcát – és ezt tekintheti jókívánságnak is.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. november 17.

*

SZÁMOKBAN AZ EGYÜTTÉLÉSRŐL

Trianon előtt a vegyes lakosságú vidékeken a kétnyelvűség általános volt. A KSH 1910-es népszámlálásának eredményeit bemutató, többkötetes statisztikai összegzés meglehetősen bő terjedelemben számol be az ország területén élő etnikumok nyelvtudásáról – ami a nemzetiségi kapcsolatoknak is egy igen lényeges indikátora.

Elődjeink természetesen nem az utókor történészeinek kedvéért adták közre ezeket a fontos társadalomstatisztikákat: a nemzetiségi kérdés – politikai, közigazgatási vagy éppen oktatási ügyek formájában – ekkor már

meghatározó, mindennapos témája volt az akkor 18 milliós (Horvátországgal együtt 21 milliós) ország közéletének, s az irányító elit ideológiai szempontból is fontosnak tartotta, hogy minél több polgár beszélje a hivatalos nyelvet. (Ez utóbbi törekvés egyébként teljesen normális egy állam részéről, amennyiben pozitív ösztönzőkkel s nem az anyanyelvhasználat visszaszorításával, netán embertelen kényszerítéssel próbálja elérni célját, ahogy azt manapság például Ukrajnában láthatjuk.) A nemzetelvű megközelítés egyébként a KSH korabeli összegző elemzéseiből is kitűnik, ugyanis a szerzők gyakorlatilag csak a magyar vonatkozású következtetéseket tárgyalják. Tegyük hozzá: a korabeli technikai feltételek mellett bonyolult, időigényes, területi vonatkozásait tekintve pedig észszerűtlen vállalkozás lett volna az egyes kisebbségek idegennyelv-tudásának teljes körű elemzése.

Az 1910-es népszámlálás során hét nagy anyanyelvi csoportot (és ugyancsak hét nagy felekezetet) különböztettek meg. Ekkor még nem identitás szerint írták össze a nemzetiségeket – vagyis amikor magyarokról, németekről vagy románokról beszélünk, akkor magyar, német, román anyanyelvű személyekre kell gondolnunk. Ennek tudatosítása azért is fontos, mert egy soknemzetiségű országban jól ismert jelenség az uralkodó nemzethez, esetünkben a magyarokhoz húzás jelensége, aminek létét Kárpát-medencei viszonylatban először az 1941-es népszámlálás bizonyította be közvetlenül. Ekkor identitás és anyanyelv szerint is összeírták az etnikumokat, s a magukat magyarnak vallók száma mintegy félmillió fővel, vagyis közel 5%-kal haladta meg a magyar anyanyelvűekét. Ugyanez a szabályszerűség a szlovákok esetében viszont 35%-os negatív különbözetet eredményezett. Mindez azt jelenti, hogy 1910-ben a magukat magyarnak vallók aránya vélhetően felülmúlta a magyar anyanyelvűek 54,5%-os arányát (ami így még igazságtalanabbá teszi Trianont), de azt, hogy konkrétan mennyivel, nem tudhatjuk. Mindenesetre a nemzeti(ségi) hovatartozás anyanyelvi alapon való értelmezése jelen írás vonatkozásában pont megfelel a kívánt célnak.

A Magyar Statisztikai Közlemények 64. kötetében olvasható, *A Magyar Korona országainak 1910. évi népszámlálása – Végeredmények összefoglalása* című anyag szerzője elégedetten konstatálja, hogy a Horvátország nélkül vett Magyarországon „*a nem magyar ajkú népességnek 22,5%-a beszél magyarul (1900-ban csak 16,9%-a), az összes népességnek pedig közel kétharmad-része, 64,7% érti az állam hivatalos nyelvét*”, hozzátéve, hogy „*1900 óta, amikor az arányszám 59,6 volt, jelentékeny javulás mutatkozik*”. Ami a magyarok

idegennyelv-tudását illeti, megtudhatjuk, hogy „a városokban a csak magyarul tudók százaléka a magyar anyanyelvűek között 61,5-ről 64,9-re emelkedett, ellenben a vármegyékben még némi esés mutatkozik, 82,2-ről 81,9-re”. Tehát a városokban (ez a törvényhatósági jogú, vagyis nagyobb létszámú városokat jelenti) 1910-ben a magyarok több mint egyharmada, a községekből és kisebb városokból álló vármegyékben pedig nem egészen 20%-a beszélt valamely nemzetiség nyelvét.

A Horvátország nélkül vett Magyarországra vonatkozó részletesebb adatokat az alábbi táblázat tartalmazza.

Magyarok		Magyarul	
Németül	12,6	Németek	39,8
Szlovákul	5,5	Szlovákok	21,4
Románul	4,0	Románok	12,7
Ruszinul	0,5	Ruszinok	14,0
Szerbhorvátul	1,8	Délszlávok	24,0
–		Horvátok	30,8
–		Szerbek	16,6

1. táblázat: A nemzetiségek nyelvén beszélő magyarok, illetve a nemzetiségeken belül a magyar nyelven beszélők százalékaránya Magyarországon 1910-ben

A magyarok nemzetiségi nyelvtudása és a nemzetiségek magyartudása egyszerre tükröz szimmetrikus és aszimmetrikus viszonyt. Szimmetrikust azért, mert a nemzetiségek és a nyelvek sorrendje mindkét oszlopban ugyanaz, vagyis nyelvtudás szempontjából a magyarok a németekhez, a németek pedig a magyarokhoz kötődnek leginkább, és így tovább. Aszimmetrikus viszont azért, mert az idegennyelv-tudással bírók aránya minden esetben magasabb a nemzetiségek, mint a magyarok körében. Ennek nyilván a magyar nyelv államnyelvi státusa a fő oka, de léteznek demográfiai magyarázatok is. Nyilvánvaló, hogy egy etnikailag vegyes közegben a többség nyelvét sokkal inkább elsajátítják a kisebbségek, mint fordítva, egyszerűen azért, mert többnyire az adott régióban, illetve településen domináns etnikum

adja a hétköznapi kommunikáció nyelvét. Ennek megfelelően az etnikai együttélés fő színtereinek, a városoknak a többségében ekkor a magyar volt az uralkodó nyelv. A magyar–horvát viszonylatban megfigyelhető kirívó aszimmetria például szintén a helyi arányokra vezethető vissza, ugyanis a Horvátország nélkül vett Magyarországon a horvát kisebbség valójában etnikai szórványt képezett. (Ugyanezt láthatjuk fordított viszonylatban a Drávától délre, ahol a horvátoknak szintén csak 1,9%-a beszélt magyarul.) Amit viszont nem tudunk, hogy magyar részről a német nyelv relatíve magasabb arányú ismeretében mennyire játszott szerepet annak nemzetközi, különösképpen a Monarchián belüli státusa, illetve a német (sváb, szász) etnikummal való együttélés, netán a már magyar anyanyelvű, de német származású személyek családi-rokonsági eredetű nyelvismerete.

Arra, hogy milyen fontos szerepet játszott az idegen nyelvi jártasságban a fizikai közelség, igazán csak a vármegyei adatokból következtethetünk. Az erőteljesen román többségű Hunyad vármegyében például a magyarok 45%-a beszélt románul, míg a románoknak csak a 7%-a magyarul. A magyarok által már nagyobb arányban lakott, de szintén román többségű Kolozsvármegyében pedig a magyarok 42%-a tudott románul, míg a románoknak csak a 13%-a magyarul. Figyelembe véve viszont, hogy a megyeszékhelynek, Kolozsvárnak az 1910-es népszámlálás szerint 82%-a volt magyar, és mindössze 14%-a román, kifejezetten feltűnő, hogy az itteni magyarok 20%-a románul is tudott, míg a románok egyharmada nem beszélte a lakosság domináns nyelvét. Még kirívóbb volt a helyzet a székely fővárosban, Marosvásárhelyen, ahol a magyarok aránya ekkor 89%, a románoké pedig mindössze 7% volt, ugyanakkor a magyarok 14%-a beszélte a románt, míg román részről itt is egyharmadnyi volt a magyarul nem tudók aránya – ráadásul úgy, hogy itt már székely az agglomerációs környezet. Ezek a példák egyúttal rámutatnak arra, hogy egy nemzetiségi lakos mindennapos életének egyáltalán nem volt szükséges feltétele a magyarnyelv-tudás, ami az állam toleráns kisebbségpolitikájának egyik közvetett bizonyítéka. Az alábbiakban nézzünk meg még néhány érdekes helyi példát a kölcsönös nyelvtudásra!

Az Ipoly környékén fekvő, főleg magyarok és szlovákok lakta, ám viszonylag éles etnikai választóvonalal „kettévágott” Hont vármegyében például a magyarok 18%-a beszélt szlovákul, és a szlovákok 29%-a magyarul. Még erőteljesebbek voltak a nyelvi kapcsolatok az etnikailag talán leginkább kiegyensúlyozott nagyvárosban, a Kárpát-medencei multikultúra legismertebb

példájának tekinthető Pozsonyban, ahol a magyarok 60%-a tudott németül, 28%-a pedig szlovákul, miközben a németek 50%-a és a szlovákok 41%-a beszélte az állam nyelvét. A másik hasonlóan multikulturális (magyar–román–német–szerb) nagyvárosban, Temesváron a magyarok 62%-a tudott németül, 19%-a románul, s 9%-a szerbül, míg magyarul a németek 63%-a, a románok 44%-a és a szerbek 47%-a beszélt.

Végül nézzük meg a nemzetiségi együttélés másik fontos statisztikai mutatójának, az etnikailag vegyes házasságkötéseknek az adatait, méghozzá az 1901–1910-es időszakra vonatkozóan, ezúttal is a Horvátország nélküli országterületre vetítve.

	Vegyes házasságra lépők			Vegyes házasságkötések
	Férfiak	Nők	Összes	
Magyarok	3,2	2,6	2,9	5,7
Németek	8,3	10,9	9,6	17,5
Szlovákok	2,8	5,7	4,3	8,3
Románok	2,3	2,0	2,2	4,2
Ruszinok	1,6	2,3	1,9	3,7
Horvátok	9,4	9,6	9,5	17,4
Szerbek	6,5	2,7	4,6	8,8

2. táblázat: A vegyes házasságra lépők, valamint a megkötött vegyes házasságok százalékaránya Magyarországon az 1901–1910-es időszakban

Mindenekelőtt látnunk kell, hogy egy adott etnikum szempontjából a vegyes házasságra lépők aránya szükségszerűen alacsonyabb, mint a vegyes házasságkötések aránya. Ha például egy magyar–német faluban ugyanazon évben összeházasodik egy tisztán magyar, egy tisztán német és egy magyar–német pár, magyar szempontból a vegyes házasságra lépők aránya 33% lesz, a vegyes házasságoké viszont 50%, és ugyanezek az arányok érvényesek német szempontból is. Esetünkben nyilván az első adat az érdekes, mivel az nem az eseményről, hanem az érintett személyekről szól.

Bár az iménti adatok az 1. táblázattól eltérően nemcsak a magyar – nem magyar, hanem (elméletben) az összes etnikumközi kapcsolatot magukba foglalják, s ennél fogva a két táblázat adatai nem, illetve csak a magyarokra vonatkozó adatsorok tekintetében vethetők össze érdemlegesen, azt így is látjuk, hogy a kisebbségek körében a vegyes házasságkötések aránya jóval alacsonyabb, mint a magyar nyelvet beszélőké (mely különbség a kisebbségek közötti nyelvi kapcsolatok beszámításával még tovább nő), s a magyarok esetében is összehasonlíthatatlanul kisebb, mint a nemzetiségi nyelveket ismerőké. Mondhatni tehát, hogy az etnikumközi kapcsolattartás megállt a nyelvtudáson alapuló kommunikációnál, ugyanis a párválasztás többnyire már a saját etnikai (anyanyelvi) közegen belül történt. Ahogy a Magyar Statisztikai Közlemények 7. kötetében található, *Vegyes házasságok aránya felekezeti és nemzetiség szerint – A Magyar Korona országainak 1900., 1901. és 1902. évi népmozgalma* című tanulmány szerzője fogalmaz: „Tekintetbe véve azt, hogy nálunk a nemzetiségi megoszlás és az egyes nyelvek keveredése nem kisebb fokú, mint a felekezeti széttagoltság, amellyel bizonyít, hogy a nyelvi különbség jóval erősebb válaszfal az emberek között, mint a vallás különbözősége; [...] a felekezeti vegyes házasságok száma jóval nagyobb, mint a nyelvileg vegyes házasságoké.”

A szerzőtől megtudhatjuk még, hogy „legkönnyebben keverednek a németek s az anyaországban még a horvátok is, amit elszórtságuk s az utóbbiak kis száma magyaráz meg”, továbbá az is kiderül, hogy „a városok közül is azokban fordul elő a legtöbb ilyen vegyes házasság, amelyekben egy nemzetiségnek sincs abszolút túlsúlya, pl. Pozsonyban (1902-ben) 34,4%, Temesvárott 22,5%, Sopronban 22,1%, tehát német többségű, de tekintélyes magyar kisebbségű városainkban”.

A táblázatban az is jól látható, hogy a románoknál és a szerbeknél a férfiak, a másik négy kisebbség esetében viszont a nők kötnek nagyobb arányban etnikai vegyes házasságokat, míg a magyaroknál szintén a férfiak mutatják fel a magasabb arányt. Noha a két ortodox nemzetiségnél a jelenség okára nem találunk világos magyarázatot, elfogadva azt az elméletet, hogy a vegyes házasságok adott esetben mobilitási lehetőséget is jelentettek az egyén számára, s hogy ez a szempont a nők esetében valószínűleg nagyobb jelentőséggel bírt, a magyarok – mint domináns nemzet – esetében érthetőnek tűnnek a nemek közötti eltérések.

(Az itt ismertetett adatok forrásául az *Együttélés.hu* weboldal, valamint a vonatkozó KSH-kiadványok szolgáltak.)

Megjelent: *mkdsz.hu*, 2023. december 15.

*

ÓRAMUTATÓK KÉNYSZERPÁLYÁJA

Ismét átállítottuk az óránkat, ezúttal eggyel hátra, de mintha inkább megállt volna az idő: ilyenkor ugyanazok a panaszkodó (állampolgári) és ígérgető (politikusi) hangok uralják napokon át a nyilvánosságot. Nincs még egy ügy, ami olyan stabil konszenzust élvezne, mint az óraátállítás utálata. De tényleg ez lenne életünk egyik nagy traumája?

Magyarországon 1980 óta tekergetjük folyamatosan ide-oda a nagymutatót, előtte azonban ideiglenes jelleggel már többször is alkalmazták hazánkban a kétféle időszámítás gyakorlatát. Erre először 1916-ban, az első világháború idején került sor, amikor az Osztrák–Magyar Monarchia és a Német Császárság – a világon elsőként – a háborús energiatakarékosság jegyében bevezette a nyári óraátállítást.

Maga az ötlet egyébként száz évvel korábbi, szülőatyja pedig nem más, mint Benjamin Franklin, az Egyesült Államok egyik alapító atyja, a villámhárító feltalálója, ekkoriban hazája párizsi nagykövete. A nyári időszámítás célja az lett volna, hogy rávegye a bagolyéletmódot folytató franciákat a korábbi fekvésre s ezzel a gyertyákkal való spórolásra. Az energiamegtakarítás aztán később, az óraátállítások megvalósításakor is hivatkozási alap maradt, elsősorban a háborús idők szükségleteként. A világegéseket követően aztán – úgy Európában, mint Amerikában – rendszerint kivezték az átmenetinek szánt kettős időszámítást.

Az óraátállítás később békeidőben is napirendre került, s a hetvenes-nyolcvanas években már egyre több országban vált népszerűvé, míg végül 1980-ban az Európai Gazdasági Közösség és a KGST országaiban egyaránt bevezették a duális rendszert. A legújabb, 2007-es szabályozás szerint az EU-ban március utolsó vasárnapjától október utolsó vasárnapjáig tart a nyári időszámítás. Nem minden európai állam követi azonban ezt

a szisztémát: Oroszország 2011-ben megszüntette az átállítást, először a nyári, majd 2014-től a téli időszámítást érvényesítve a teljes évre.

A franklini modellt követő országok döntő többsége ma az úgynevezett atlanti civilizációban található, vagyis egy jobbra európai és észak-amerikai gyakorlatról van szó (bár ott is vannak kivételek, például Izland vagy Arizona állam), amely azonban nem sokkal korábban még Afrika nagy részén, valamint szinte a teljes dél-amerikai kontinensen elterjedt volt, köztük több Egyenlítő menti országban is, ahol az egész évet homogén időjárás, valamint a nappali és éjszakai órák egyensúlya jellemzi. Akit egyébként érdekelnek e téren a további részletek, annak a számos összegző cikk közül (hogyan egy helyi médiumot is reklámozzunk) a Zsámbéki-medence hírportáljának, a Hírkapszulának a 2022. októberi írását ajánljuk (*Az óráátállítás rövid története*), amelynek tartalma az iménti visszatekintés összeállításakor is hasznosnak bizonyult.

De nézzük meg, mi a helyzet az Európai Unióban, ahol immár félévente fogadkoznak a politikusok, hogy ez az óráátállítás lesz az utolsó. A Bizottság 2018-ban tett javaslatot a kötelező nyári időszámítás eltörlésére. A döntést kezében tartó Európai Parlament 2021-re tolt ki ennek időpontját, azzal a kiegészítéssel, hogy minden ország maga választhatja majd meg, a téli vagy a nyári időszámításra kíván-e véglegesen átállni. Ezek után már csak egy kérdés maradt hátra: vajon kirívó politikai amatőrizmus vagy a szabotálás jól leplezett szándéka áll a teljes káosz lehetőségét hordozó javaslat mögött?

Mert képzeljük csak el, milyen lehetőségekkel járna, ha minden uniós tagállam maga választhatná meg az időszámítást! Tegyük fel, hogy Magyarország a nyári, Ausztria pedig a téli időszámítás mellett dönt. Ez esetben a jelenleg magyar-román viszonylatban érvényes időzónahatár, amely a nyugati és az ortodox civilizáció szimbolikus választóvonalának is tekinthető, immár az egykori Monarchia két kulcsállamát választaná el egymástól. Még érdekesebb eredménnyel járna, ha Ausztria a nyári, Magyarország meg a téli időszámítást választaná; innentől az óránk szerint tőlünk nyugatra kelne a nap. Ennek a bizarr forgatókönyvnek a kockázata egyébként szabad választás esetén bármely kettő, egymással kelet-nyugati irányban szomszédos tagállam esetében fennállna a közép-európai időzónán, vagyis az EU nagy részén belül.

Az igazán érdekes szcenáriókat azonban az egymástól különböző időzónákban fekvő szomszédok – például Spanyolország és Portugália vagy

Románia és Magyarország – esete tartogatja. Amennyiben keleti szomszédunk a téli, hazánk pedig a nyári időszámítás mellett dönt, legalább az órák számlapjain megvalósul Magyarország és Erdély uniója, s végre nem kell kényszeresen néznünk az időt, ha este fel szeretnénk hívni a marosvásárhelyi nagynénit.

Ha viszont a két ország kormányai ezzel ellentétesen döntenének, már nem egy, hanem két órányi különbség választana el egymástól minket, miközben Nagyváradon és Debrecenben gyakorlatilag ugyanakkor kel és nyugszik a nap. Másképp fogalmazva: ez esetben a Székelyföld – a hivatalos időt tekintve – valahová Bagdad környékére távolodna tőlünk.

Dióhéjban ennyit a brüsszeli politikusok profizmusáról.

De egyáltalán, szükséges-e visszatérnünk az eredeti, vagyis egységes időszámításhoz? (Ami nem is feltétlenül az eredeti lenne, mivel sokan a nyári mellett kardoskodnak.) Mielőtt megválaszoljuk a kérdést, nézzük meg röviden az egységesítés mellett érvelők szempontjait!

A témával foglalkozó vélemények gyakorlatilag két érvet ismételnek: a kényelmetlenséget és egészségtelenséget. A mainstream médiát október és március második felében menetrendszerűen ellepik az óraátállítás fizikai és pszichológiai borzalmairól szóló szócikkek, pontosabban szócikknek álcázott véleménypublicisztikák. Ezek közül főképp az októberre időzített riogatások érdekesek, hiszen mégiscsak köztudott, hogy ilyenkor „nyerünk egy órát”. Mintha szándékosan a magyar társadalom frusztrálása, amúgy is kirívóan erős panaszkodási hajlamainak a tárgyiasítása lenne a cél.

„A kávézás sokaknak mentőöv az óraátállítás elviselésében” – írta néhány napja a hvg.hu a *Kávészótár* című kiadvány recenziójában. Vajon a többletalvás miatt lett fontos a koffeinbevitel? Persze hátravan még az igazi feketeleves, hiszen a cikket olvasva egy link egyenesen a tavaszi óraátállítás borzalmi közé repít el minket. „Kevesebb alvás, rövidebb élet.” Ez egy alcím, vastaggal szedve, szintén a hvg.hu oldalán.

Az óraátállítás körüli ősznépi hisztéria viszonylag új jelenség. A nyolcvanas-kilencvenes években a mutatók átpörgetése még a reggeli cipőkötéssel volt egyenértékű esemény, s a lakosságnak – médiamankó híján – se ideje, se kedve nem volt eközben a korai halálra gondolni. Akkoriban az állami tévécsatornán futó sorozatok gondoskodtak róla, hogy mindennap más időpontban dőljünk az ágyba, s ez most sincs másképp, csak Derrick felügyelő és Mágénheim doktor szerepét a késő esti posztolgatás és csetelés kényszere

vette át. A kivételt március és október utolsó vasárnapja jelenti, erre a két napra a lakosság jelentős része rendszeres fekvővé válik.

De ha a félévenkénti jetlag valójában csak társadalmi konstrukció, miért is érdemes forszírozni a megtört idő újbóli kiegyenesítését? Csupán azért, hogy legyen egy rendszeresen eldobható konc a politikusok és a médialakájok kezében? Nem kellene inkább belátni, hogy az eredeti állapothoz való visszatéréssel sokkal több a nyűg, mint a várható előny?

Nem, egyáltalán nem kell belátni. A helyzet ugyanis az, hogy a kettős időszámítást valóban ideje lenne a szemétkosárba hajítani – a haladás és praktikum nevében elkövetett számos más, itt most nem részletezendő társadalommérnökösködési kísérlettel együtt. De erre legkevésbé sem a főállásban huhogók imént idézett érvei miatt van szükség. Foglaljuk össze a lényegét! Az óramutató ide-oda tologatásának egyetlen valós üzenete van: az ember még azt is megengedheti magának, hogy az idő urává váljon. Ez azonban komoly tévedés, igaz, nem az első. Ahogy a valódi világban se transznműiek, se transzkorúak nem léteznek, úgy nincsen transzidő sem. A stoppert, tetszik, vagy sem, nem mi tartjuk a kézben. Lehet, hogy az EB és az EP óraügyben tapasztalható sumákolásai, káoszteremtő törekvései mögött ideológiai, sőt, (anti)spirituális mozgatórugókat kell keresnünk?

Utószóként még annyit, hogy ha már óraegységesítés, akkor csakis az eredeti, természethez szabott időszámítás visszaállítása elfogadható, ahogy arra például az oroszok időközben már ráébredtek. Vagyis a kettős időszámítás felszámolása a nyáritól való megszabadulást kell, hogy jelentse. Ez talán fájdalmas lehet azoknak, akik – a franklini minta akaratlan követőiként – azt hiszik, hogy az órabeállítás csupán egy kívánságműsor. Valójában azonban teljesen mindegy, hogy decemberben a munkából hazaiyekvőket az irodából vagy a metróból kilépvé éri-e a szürkület. A természet adta napszakváltozásoktól való infantilis érzelmi függés helyett inkább újra meg kellene találni saját helyünket a teremtett rendben, s panasz kultúránktól megszabadulva minél jobban érezni magunkat benne.

Ez lenne csak az igazi átállítás.

Megjelent: mkdsz.hu, 2024. október 30.

✱✱

Keményfi Kornél írásai

A PÁZMÁNYOS SZIVÁRVÁNYMŰVELET MARGÓJÁRA

Mint ismert, a PPKE BTK Pszichológiai Intézetének három oktatója nemrég tudományosnak látszó szivárványpropagandát publikált a hvg.hu oldalon. A kar vezetése vizsgálatot indított, ám végül eltekintett a szankciótól. Mindeközben a hallgatói önkormányzat a tanárok mellé állt, a konzervatív oldal pedig hallgatott.

Foglaljuk össze dióhéjban a történeteket! Kengyel Judith Gabriella, Szondy Máté és Zsila Ágnes tíz nappal a 2025-ös Pride előtt beszédes címmel – *Egy keresztény szellemiségű egyetem oktatóiként és pszichológusként valljuk: minden szeretetre épülő kapcsolat egyenértékű* – cikket publikált a hvg.hu portálon, amelyben tudományos kutatásokra hivatkozva leszögezték: az azonos nemű és a heteroszexuális párok gyermekeinek iskolai és egyéb teljesítménye, egészségi mutatói között nincs különbség, s a gyermek fejlődésének szempontjából a biztonságos légkör fontosabb, mint a szülők neme.

Válaszul a Bölcsészettudományi Kar vezetése etikai vizsgálatot indított, amire reakcióként magukat pázmányos diáknak nevező személyek tiltakozó petíciót indítottak, amelyet e sorok írásáig már hétezeren írtak alá (az interneten közzétett tiltakozáshoz bárki a nevét adhatta), a kar hallgatói önkormányzata ugyancsak a tanárok mellé állt, továbbá közel ezer pszichológus is szolidaritását fejezte ki a pázmányos kollégákkal. (Emlékeztetőül: nemrég ugyanennek a szakmának a képviselői rontottak rá ugyanilyen módon Bagdy Emőkére, szintén az LMBTQ és a gyermekek témájától felajzva, s gyakorlatilag még az aláírók száma is megegyezett...)

Amikor az ígéret csak szép szó

Felmerül a kérdés: függetlenül attól, hogy mennyire fedik a valóságot a HVG-cikkben leírtak, ugyan miért ne tehetné közzé egy egyetemi oktató a saját szakvéleményét egy vitatott vagy megosztó témában? Hiszen a kutatás és publikálás szabadsága egyenesen levezethető a gondolkodás és a véleménynyilvánítás alapvető emberi jogából, a tudományos ismeretterjesztés közhasznú voltáról nem is beszélve.

A kérdésre választ kaphatunk a PPKE BTK július 7-i közleményéből. Ebben emlékeztetnek arra, hogy Szent II. János Pál pápa meghatározása szerint a katolikus egyetem olyan, *„nagyobbrészt »világi« tudományokkal foglalkozó intézmény, amely intézményes kötelezettséget vállal arra, hogy teljes oktatói, kutatói és nevelői tevékenységét a katolikus hit szellemében végzi*”. Felhívják továbbá a figyelmet arra is, hogy *„a katolikus egyetem minden oktatója felé elvárás, hogy elfogadják a katolikus értékrendet, és annak a szellemiségében végezzék munkájukat*”. Ennek kapcsán megjegyzik, hogy a három oktató által jegyzett állásfoglalás *„szemben állt a Katolikus Egyház tanításával, a Hittani Kongregáció azonos neműekről szóló dokumentumával*”.

Az egyetemi közlemény az utóbbi dokumentum 4. pontjára hivatkozik, s bár nem idézi azt, mi most megtesszük:

„A házasság szent, a homoszexuális kapcsolatok viszont ellenkezesek a természetes erkölcsi törvénnyel. A homoszexuális cselekedetek ugyanis kizárják a nemi aktusból az élet ajándékát. Nem az igazi érzelmi és szexuális komplementaritásból származnak. Nincs olyan eset, amikor jóváhagyhatók lennének.”

Az a munkáltatói elvárás, amely a katolikus egyetem oktatóinak a keresztény értékrend elfogadását írja elő, egyesek számára talán túl szigorú feltételnek tűnhet, különösen a fent említett szabadságjogok tükrében. Az említett petíciót aláíró pszichológusok például a tudomány szabadsága elleni támadásként értelmezték az egyetem részéről indított eljárást.

Tisztázzunk akkor egy dolgot: minden munkaszerződés korlátoz bizonyos szabadságjogokat. Ezek a korlátozások a legtöbb esetben csak részlegesek: kizárólag munkaidőben és a munka helyszínén érvényesek, vagy olyan helyzetekben, amikor a munkavállaló deklarálta az adott szervezetet képviseli. Más esetben a korlátozások abszolút jellegűek, s a magánéletben is be kell tartani őket. Ilyen előírás lehet például a konkurencia reklámozásának tilalma vagy a bizalmas információkkal kapcsolatos titoktartási kötelezettség.

Nem kérdés, hogy ezek a szabályok – akár részlegesek, akár abszolút érvényűek – korlátozzák az egyén magánéletéhez vagy szólásszabadságához való jogát. Ezeket a korlátozásokat azonban az egyén önként, szerződésben vállalja, cserébe a kiteljesedési lehetőségért és a rendszeres fizetésért.

Egy világnézeti alapon szerveződő intézménynél például teljesen természetes elvárás a munkavállalóval szemben az adott világnézettel való azonosulás vagy – egyfajta minimumként – az azzal ellentétes nézetek propagálásától való tartózkodás, akár magánemberként is, de alkalmazotti minőségben mindenképp. Aligha kiáltana ombudsmanért bárki, ha például egy rabbi- vagy imámképző intézetből elbocsátának egy olyan tanárt, aki a zsidó vagy muszlim hittételekkel ellentétes nézeteket terjeszt a nagyvilágban, főleg akkor, ha ezt az adott intézmény logója alatt teszi. Úgy látszik azonban, hogy a világ legüldözöttebb egyházától még a máshol evidens munkaadói jogok is elvitathatók, legalábbis Magyarországon ez a helyzet.

Ha a Kengyel–Szondy–Zsila-trió ellenállhatatlan intellektuális készletét érzett a hvg.hu-n megfogalmazott gondolatok közzétételére, ezt megtehették volna magánemberként is. (Ismételjük meg: normális esetben még úgy sem, hiszen saját maguk döntöttek a katolikus egyetemhez való csatlakozásukról, s ezért a döntésükért minden hónapban pénzt kapnak, ám az egyetem engedékeny hozzáállását látva valószínűleg még egy ilyen kompromisszum is belefért volna.) A szerzők azonban hangsúlyozottan pázmányos oktatói minőségükben mentek szembe a katolikus tanítással, sőt, egyenesen ez a tény adta a publikáció szenzációértékét, hiszen már annak címében is az egyetem keresztény szellemiségére hivatkoztak. Kommunikációs szempontból persze érthető a részükről ez a minimális kockázatvállalás (minimális, hiszen maguk mögött tudhatták az ugrásra kész hecckampánygépezetet, a mártírszerp és az országos ismertség bizsergető érzéséről nem is beszélve), ugyanis ha magánemberekként vagy pusztán „egyetemi oktató” megjelöléssel szignálták volna az írást, a lőtéri kutyát sem érdekelte volna annak tartalma.

Most pedig térjünk rá az egyik leglényegesebb fejleményre, amely egész más megvilágításba helyezi ezt az agyonhabosított történetet. Konkrétan arról van szó, hogy az írás homofil jellege csak közvetett szerepet játszott abban, hogy az egyetem vezetése végül vizsgálatot indított. A tényleges ok az volt, hogy a szerzők egyszerűen átverték a munkaadójukat, amikor engedélyt kértek a publikálásra. *„Említett oktatóink – derül ki a PPKE közleményéből – a kérelem alapján kapott engedélyben foglaltaktól jelentősen eltérő*

témában, előzetes nyilatkozatukat semmibe véve publikáltak, ugyanis oktatói engedélykérésükben így nyilatkoztak: »A szerzők kijelentik, hogy [...] a katolikus szellemiséget, értékrendet alapul véve, azzal megegyező pszichológiai közleményeket készítenek el.«

Birher Nándor, a PPKE BTK dékánja a Mandiner kérdésére azt is elmondta, hogy a szerzői trió tagjai (bár erre nem kötelezte őket senki) kérelmükben még a cikk tartalmát is felvázolták, ebben azonban teljesen más témákat jelöltek meg, mint ami végül megjelent, s az LMBTQ-ról ekkor még szó sem esett. Az etikai vizsgálatot tehát nem a cikk tartalma, hanem a szerzők megítéléséről eljárása miatt indította az egyetem.

Azt a munkaadói döntést, hogy a nevezettek végül csak figyelmeztetésben részesültek, továbbá „lehetővé tették számukra”, hogy „ingyenes belső továbbképzés keretében” megismerkedjenek a Katolikus Egyház tanításával, a keresztényi megbocsátás iskolapéldájának is tekinthetjük.

Atombomba mandinerből

Mielőtt további következtetéseket is levonnánk a történetekből, nézzük meg, egyáltalán mennyire tekinthetők hitelesnek szakmailag a szerzőknek a hvg.hu-n megjelent állításai. Haladjunk sorjában, s kezdjük a Hittani Kongregáció már említett állásfoglalásával, hiszen ez a dokumentum nem csupán egy erkölcsi iránymutatás, hanem megfontolt észérveket felsorakoztató összegzés is egyben.

Az egyneműek együttélésével és a gyermekek egynemű párok általi örökbefogadásával a 7. pont foglalkozik. A családszociológiai vonatkozásokról az alábbiakat olvashatjuk:

„A homoszexuális együttélésekből teljesen hiányzanak a házasság és a család azon biológiai és antropológiai elemei, melyek ésszerűvé tehetnék az ilyen együttélések törvényes elismerését. Ezek az együttélések ugyanis nem alkalmasak arra, hogy megfelelően biztosíthatnák az emberi faj szaporodását és fennmaradását. Ezen alkalmatlanságukon a mesterséges megtermékenyítés területén elért újabb felfedezések esetleges fölhasználása [...] semmit nem változtat.”

A gyermekek egyneműek általi örökbefogadásáról pedig ezt:

„Amint a tapasztalat bizonyítja, a kétneműség hiánya akadályokat állít a gyermekek normális fejlődése elé, akik esetleg az ilyen együttélések részesévé

válnak. Nincs alkalmuk megtapasztalni az anyaságot vagy az apaságot. Gyermekeket örökbefogadással bevinni homoszexuális együttélésekbe erőszakot jelent e gyermekekkel szemben, abban az értelemben, hogy kihasználják kiszolgáltatottságukat azért, hogy olyan környezetbe helyezik őket, mely nem támogatja teljes emberi fejlődésüket.”

A fenti idézetek érdekessége, hogy rámutatnak olyan, a nem keresztény olvasók számára is nehezen cáfolható tényekre, mint hogy

– a homoszexuális kapcsolat biológiailag diszfunkcionális, ezért rendellenességnek tekinthető,

– a gyermeknek az egészséges fejlődéshez apának és anyára van szüksége, amit két „apa” vagy két „anya” nem tud pótolni.

Az mkdsz.hu oldalon másfél évvel ezelőtt már megjelent egy cikk, amely ugyanezt a témát, vagyis a homoszexuális párok örökbefogadási jogát járta körbe. Érdekes módon akkor is egy kakukktojás miatt került előtérbe a téma, csak akkor nem a katolikus egyetem, hanem egy ismert jobboldali portál volt az a bizonyos fészek. Idézzük csak fel a szóban forgó írás legrelevánsabb gondolatait!

„Figyelembe véve, hogy az apa és az anya szülői jelenléte a gyermek számára az egészséges fejlődés, sőt, létezés alapfeltétele (ezt eddig senkinek sem sikerült cáfolnia), az a család, amelyben egy homoszexuális pár látja el a szülői feladatokat, automatikusan a súlyos és tartós megfosztottság állapotát hordozza az oda bekerült gyermek számára. Vagyis ki kell mondanunk, hogy a homoszexuális család a gyermek szempontjából ab ovo rossz, függetlenül a nevelés minőségétől, valamint a heteroszexuális családok vonatkozásában hangoztatott, egyébként itt indifferens negatív példáktól.

[...] [A]z örökbeadás célja nem a kevésbé rossz (vagyis csupán relatíve jó), hanem az önmagában is jónak nevezhető élethelyzet megteremtése a gyermek számára – ez pedig, mint említettük, egy homoszexuális pár esetében helyzeti alapon lehetetlen. Mondhatjuk úgy is (és ezzel a »jobb-e az intézet egy szerető meleg párnál« című kérdést komolyabb szinten is megválaszoltuk), hogy ha az állam egynemű párnak ad örökbe egy gyermeket, akkor – megengedhetetlen módon – egyszer és mindenkorra elzárja őt a természetes, pozitív családi környezetben való nevelkedés lehetőségétől.”

Ami pedig a Kengyel–Szondy–Zsila-hármas fő hivatkozási alapját, a nemzetközi szakirodalmat illeti, Szilvay Gergely – aki az azonos neműek házasságáról írta a doktori disszertációját – a Mandinerben világhossá tette: szó

sincsen itt semmiféle tudományos munkáról. *„Ha jól látom, a cikkben összesen két kutatást linkelnek. Hát, én többet fogok felsorolni eme poszt végén. Szomorú, hogy épp a Pázmány oktatói nincsenek tisztában a szakirodalom egészével”* – írja Szilvay, aki összesen 26 darab – a szivárványcsaládoknak a gyermekekre gyakorolt hatását illetően többnyire káros következményeket kimutató – kutatás publikációját sorolja fel írásában.

Ezek közül a legnagyobb volumenű vizsgáladást Mark Regnerus és társai végezték el; eredményeiket a Social Science Research című prémiumfolyóiratban publikálták 2012-ben. Az ebből származó szövegrészt érdemes szó szerint idézni a Szilvay-cikkből:

„Az olyan változók kiszűrése után, mint a kor, nem, nemzetiség stb. az derült ki: a homoszexuális vagy lesbikus párok által nevelt gyermekek közt (akik az egyik fél korábbi, heteroszexuális kapcsolatból származó biológiai gyermekei) később háromszor annyi a munkanélküli, mint a hagyományos családokban nevelkedettek között, és csaknem négyszer annyian szorulnak szociális segítségre. Azon fiatal felnőtteknek, akiket olyan nő nevelt, akinek volt lesbikus kapcsolata, a 28 százaléka munkanélküli, szemben a hagyományos családban nevelkedettek 8 százalékaival. Az első kategóriába tartozók 40 százaléka csalta meg házastársát vagy élettársát, míg a második csoportba tartozóknak csak a 13 százaléka. Az első csoport 19 százaléka vett részt pszichoterápiás kezelésen depresszió, aggyályoskodás vagy épp kapcsolatai sikertelensége miatt, míg a második csoportnak csak a 8 százaléka.”

Ilyenkor szokták mondani a bírósági tárgyalásokon, hogy nincs több kérdés.

Konzervatív némaság

Ezek után térjünk vissza még egyszer a petíciózó őrzőkre, konkrétan arra a deklarációra, amelyet (állítólag) pázmányos diákok fogalmaztak meg egy erre szakosodott oldalon. Ezt írják: *„Véleményünk szerint a szeretet, az elfogadás, az emberi jogokért való kiállás olyan értékek, amelyek egyrészt alapvetőek a társadalmi együttélés szempontjából, másrészt nem mennek szembe a keresztény szellemiséggel. [...] A cikk tudományos alapú. [...] Ezen cikk megjelenésének fő céljai a társadalmi tájékoztatás, az érintettek támogatása.”*

A cikk „tudományos alapjait” az imént már kiveséztük, a többi állítás pedig szóra sem érdemes. Sajnos nem tudni, hogy valóban huszonéves diákok

vagy pedig elmomentumosodott, 21. századi liberálisok fogalmazták-e meg ezt a kínosan lapos, giccses és blöffökkel teli szöveget. A HVG-cikk valódi céljáról történő elszólást viszont ezúton is köszönjük. Ami jó hír, hogy a normalitáspárti tábornak továbbra sem kell szembenéznie a túloldalról érkező intellektuális fenyegetéssel.

A rossz hír az, hogy ez a tábor ellenfél nélkül is vert helyzetbe került. Mert mire mennek a konzervatívok a maguk igazságával és a szivárványhazugságok habkönnyű cáfolhatóságával, ha csak egyénileg, ilyen-olyan bejegyzésekben hallatják a hangjukat? A tömegember, aki a történelem során mindig is többséget alkotott, s most, a tömegdemokráciákban megkapta az utolsó szó jogát (még ha csak statisztaként is), mindig oda áll, ahol az erő látja, még akkor is, ha az az erő teljes gőzzel ellene dolgozik. Márpedig ebben az ügyben csak az egyik fél oldalán tapasztaltunk erőt. A normalitásvédők részéről szervezettségnek, aktivizmusnak – vagy ha úgy jobban tetszik, ellenaktivizmusnak – ezúttal nyoma sem volt.

Végül vessünk egy pillantást az utolsónak hagyott problémára: a magyar katolikus egyház egyik legerősebb társadalmi bástyájának számító Pázmány „katonaságának” az állapotára. A hallgatói önkormányzatnak a vezetőségi döntést követően kiadott közleménye szerint *„az egyetem és a HÖK számára is elsődleges értékek a befogadó környezet, a tudományos szabadság, valamint az elfogadás”*.

Lehet, hogy mégiscsak ők írták a fentebb kinevetett petíciót?

Ha egy katolikus egyetemen a diákvezetés számára tényleg ezek az elsődleges értékek, akkor ideje elgondolkodnia a fenntartónak (Magyar Katolikus Püspöki Konferencia), hogy van-e értelme olyan értelmiséget képezni a hazának, amelyhez hasonlóan az ELTE társadalomtudományi tanszékei is bár-mikor kitermelnek. Persze ne vessük el annak reménybeli lehetőségét, hogy a Pázmányon tanuló diákok többsége – akár az intellektuális színvonalat, akár ideológiai beállítottságot tekintve – különbözik a jelenlegi HÖK-től. Ha ez így van, akkor csak a szokásos történettel van dolgunk: az intézményeket totálisan megszállták a mindig igazodó karrieristák és az egymást félszavakból is értő liberálisok, a kerületszéli sakkegylettől az Európai Bizottságig. Miért épp a PPKE HÖK lenne ez alól kivétel?

Ha viszont az egyetlen hazai katolikus egyetem diákvezetése valóban az átlagos pázmányos diákot reprezentálja, tényleg el kell gondolkodnunk. Mentségek persze még ez esetben is vannak: tudjuk, hogy a huszonévesek

természetszerűleg keresik az ellenzéki kiállás lehetőségeit, s láttuk, hogyan lengett az elmúlt évtizedekben ide-oda az inga. Gyurcsány idején még a „Vesszen Trianon!” volt a nemzedéki jelmondat, úgy látszik, most majd a „Szüljenek a férfiak is!” következik. Az aktuális hatalmi viszonyok a fiatalok körében reciprok módon formálják a korszellemet, s talán ennek a következménye, amit most a Pázmányon is láthatunk.

Ez még mindig jobb, mintha zombiként szívnák magukba a globális tudatipar csatornáin keresztül az egyébként velejéig természetellenes LMB-TQ-ideológiát, ahogy ezt a kortársaik Los Angelesből Varsóig teszik – bár a magam részéről elsősorban erre a szcenárióra tippeltek...

De ha mára kisebbségbe is kerültek a fiatalabb korcsoportokban a konzervatívok, a kérdés ugyanúgy érvényes: hol a *szervezett* normalitásvédelem hangja, akár a Pázmányon, akár annak falain kívül? Ha hétezeren firkantanak alá egy közhelyekből és hazugságokból összetákolt „Ctrl + C, Ctrl + V” petíciót, miért nincs hetven másik, aki öt mondatban, pusztán a tények erejével porrá zúzza az egész hazug felépítményt?

Összegezzünk!

Ha meg kellene határoznunk, hogy jelenleg nyugaton mi az uralkodó ideológia, akkor első helyen a homoszexualitás és a transzidentitás – vagyis egy szexuálpszichológiai rendellenesség és egy politikai konstrukció – kultuszát kellene megemlítenünk. Ez a kultusz immár totális uralomra törekszik, még a maffiaszerveződések logikáján is túltéve: ott legalább megszűrik a jelentkezőket, itt viszont belépni szigorúan ajánlott, kilépni pedig ugyanúgy életveszélyes.

Hiszen amíg a tényleges nemből a képzelt nembe, illetve a heteroszexuális létállapotból a homoszexuálisba való átlépés pszichés megalapozását (lásd az óvodai/iskolai érzékenyítéseket, drag queen járásokat stb.), valamint annak orvosi rásegítését (hormonterápia) a nyugati államok immár programszinten támogatják, addig ennek fordítottját, az úgynevezett konverziós terápiát számos országban – köztük tucatnyi amerikai államban, Kanadában, Németországban, Franciaországban, sőt még a katolikus Máltán s az ortodox Görögországban is – tiltják és büntetik. Ezzel világosan kimondták, hogy a homoszexuális lét védettebb, tehát magasabb rendű a heteroszexuálisnál, a képzelt nemi identitás pedig a biológiai nemiségénél.

A hvg.hu-n publikáló szerzők valójában ezt a diktatúrába vezető kultuszt támogatták, hiszen a szakirodalom tendenciózus megszűrése, valamint a „még mi is” szubjektív üzenetét hordozó, kiáltványszerű cím önmagában mutatja, hogy itt nem a tudományos ismeretterjesztés, hanem egyszerűen a propaganda volt a cél.

A kereszténység az egyetlen világnézet, amely ezzel a kultusszal nyíltan szembe mer szállni. Igaz, ezt egyre erőtlenebbül és kényszeredettebben teszi – az azonban semmiképpen sem engedhető meg, hogy keresztény felségterületen partizánkodó figurák keresztes zászlókat lobogtatva harcoljanak az értékeink ellen.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. július 18.

*

ÖNROMÁNOSÍTÁS A SZÉKELYFÖLDÖN

Dracula Park néven „világszínvonalú élményparkot építenek Csíkszeredában” – székely vállalkozásként, önkormányzati támogatással. Csakhogy a kezdeményezés teljesen idegen a régió katolikus kultúrájától, a nevével egy bővli román mítoszt népszerűsít, s még csak eredetinek sem mondható: ez már a nyegyedik ilyen projekt ugyanezen a néven.

Az alábbiakban röviden áttekintjük, hogyan született meg Drakula legendája, miért románosították el ezt az eredetileg székely irodalmi karaktert, miként jelenik meg a román turizmusban és országimázsban a vérszívó gróf figurája, vagyis hogyan keveredik össze az idegenforgalmi kínálatban – hamisítatlan balkáni káoszt okozva – a vámpír és Vlad Tepes fejedelem személye. Végül a bevezetőben leírt székelyföldi kezdeményezésre is kitérünk.

„Nekünk, székelyeknek...”

A vámpírokról és kísértetekről szóló regények igen népszerűek voltak a 19. század második felében a nyugati világban. Az ír Bram Stoker 1897-ben publikálta Drakula történetét, amelynek helyszínét az egzotikum érdekében

Erdélybe helyezte, bár ő maga sosem járt ott. Stoker legfőbb újítása az volt, hogy vámpírfiguráját egy arisztokrata bőrébe öltöztette.

A közvélemény ma egyértelműen a karóbahúzási mániájáról ismert III. Vladdal (ismertebb nevén: Vlad Tepes) azonosítja Drakulát. Még a történelmi valóságot többé-kevésbé tisztelő Hunyadi-sorozatban is tanúi lehetnek a nézők az ifjú Vlad vérszívó hajlamainak.

Stoker azonban a regényében egyetlen szóval vagy életrajzi momentummal sem utal arra, hogy bármilyen azonosságot képzelt volna el Drakula és a havasalföldi fejedelem között. Mindössze az a tény kínál egy gyengécske asszociációs lehetőséget, hogy III. Vlad keresztneve *Drăculea* volt, ami a korabeli román nyelvben sárkányt, illetve démont jelentett. A szerző azonban a történetben teljesen világossá teszi, hogy Drakula nem egy havasalföldi fejedelem, hanem egy erdélyi székely volt, sőt, Attila egyenes ági leszármazottja, aki még a török ellen is harcolt, regényhősként pedig ilyen gondolatokat vetett papírra:

„Nekünk, székelyeknek jogunk van büszkének lenni, mert ereinkben sok bátor nép vére csörgedezik, akik oroszláknak harcoltak az uralomért. [...] Csoda-e, hogy amikor Árpád és seregei végigsöpörtek a magyar hazán, ő itt talált minket, amikor elérte a határt, s a honfoglalás ott vált teljessé?” („We Szekelys have a right to be proud, for in our veins flows the blood of many brave races who fought as the lion fights, for lordship. [...] Is it strange that when Arpad and his legions swept through the Hungarian fatherland he found us here when he reached the frontier, that the Honfoglalás was completed there?”)

A székely/magyar vonatkozás annyira egyértelmű, hogy – mint látjuk – az eredeti szövegben még a honfoglalás szó is magyarul szerepel. Adódik tehát a kérdés: hogyan került Drakula a románokhoz? Talán őt is elcsatolták Trianonban?

Azt, hogy Bram Stoker, noha székely grófról írt, valójában Vlad Tepesre gondolt, a hetvenes években „fedezte fel” egy Radu Florescu nevű román történész. Egyszerű személyiséglopásról, egy irodalmi mű tendenciózus meghamisításáról van tehát szó, amit hatvan évvel a szerző halála után követtek el. Persze mi, magyarok erre valószínűleg legyintünk: vigyék csak el a románok ezt a negatív figurát, ha annyira kell nekik, legfeljebb hozzáírjuk az esetet a többi tudományos csalásukhoz. Csakhogy ezzel a csalással – vagyis azzal, hogy a köztudatban összekapcsolták a világhírű vámpírral s ezzel a Kárpátokon belülre helyezték át a havasalföldi fejedelem alakját

– lényegében a legendák és a globális popkultúra szintjén is megerősítették Erdély román jellegét, még hozzá a török időkre visszamenően, amikor a románság valójában még csak egy jelentéktelen pásztornép volt a magyar, székely és szász rendek által irányított országban. Mi több, Bram Stoker a fenti idézetben azt is világosan leírja, hogy a székelyek már a honfoglalás előtt Erdélyben voltak – ami a magyar jelenlét elsőbbségét cáfolni igyekvő dákoromán kontinuitáselmélet implicit tagadása. Valószínűleg emiatt is kellett a regényt a román nacionalista érdekek szerint meghamisítani.

A továbbiakban megnézzük, hogyan hatja át ma az ottani turizmust az eredetileg nyugatról érkezett, majd románosan meghamisított, átírt vámpír-kultusz.

Drakula, a GDP-pörgető

A kommunizmus alatt legatyásodott román állam eleinte komoly anyagi lehetőségét látott a vámpírmítosz turisztikai hasznosításában. A kezdeti lelkesedést aztán növekvő idegenkedés váltotta fel, mondván, hogy az egész történet egy dublini író fantáziáján, és nem az ország valós történelmén alapul. (Ebben akár igazat is adhatunk nekik, hiszen a román történetírás legalább hazai science fiction.) A Drakula-turizmussal szembeni politikai ellenérzés végül olyan méreteket öltött, hogy a húsz évre szóló (2007–2026 közötti) országos idegenforgalmi stratégia készítői egyenesen a Drakula-park mint elnevezés betiltását javasolták. Tény, hogy valóban nem tűnik szerencsés választásnak a világ legismertebb horrorfiguráját megtenni egy ország márkanagykövetének.

Szakmai finnyáskodás ide vagy oda, a kilencvenes-kétezres évekre már előtörték az országot a megalomán élménypark-koncepciók, ráadásul a covid után új erőre kaptak az ilyen elképzelések, csak immár önkormányzati szinten, amint arra még visszatérünk. Romániában – Kárpátokon innen és túl – mára egy egész iparág épült rá a vámpírbizniszre, s ennek a biznisznek komoly műemlékeket, illetve műemlékekben gazdag városokat is alárendeltek. Ebben a tipikus balkáni értékfosztásban a kapzsiságon, illetve a bővli iránti ösztönös vonzódáson túl vélhetően a történelmi érintettség és kötődés hiánya is szerepet játszott.

A műemlékek random összedrakulálásának a legkirívóbb példája a lassan ötszáz éves törcsvári kastély (valójában vár), amelynek sem a Stoker-regényhez,

sem Vlad Tepeshez nincsen semmi köze, annál inkább a magyar történelemhez, a különböző erdélyi fejedelmeken át egészen az építtető Nagy Lajos királyig, aki éppen a fosztogató havasalföldi fejedelmek miatt kezdeményezte az építkezést. Mint látjuk, a kifosztás végül megtörtént, főleg szellemi értelemben, hiszen a vár fizikailag már szerencsére a jogos Habsburg-örökös tulajdonában van. Tavaly egyébként körülbelül egymillió turista kereste fel a helyszínt.

Valójában egyetlen román szereplő van csak, amely tényleg érdekelt a töröcsvári Drakula-kamu nyilvános leleplezésében: az Argyas (Argeş) Megyei Múzeum, a Poenari vár üzemeltetője. Ez a havasalföldi műemlék ugyanis valóban Vlad Tepes egyik lakhelyeként szolgált, s a reklámokban is úgy hirdetik, mint a valódi Drakula-kastélyt. Könnyen lehet azonban, hogy aki vállalja az ide vezető másfél ezer lépcső megmászását, csalódní fog, ugyanis – eltérően a tényleg elkápráztató töröcsvári épületegyüttestől – itt lényegében csak egy várromról beszélhetünk.

Kevésbé emblemikus jelleggel, de az idegenforgalmi propaganda szintjén Segesvár, Vlad Tepes szülővárosa is ott található a romániai Drakula-attrakciók listáján – bár mi, magyarok inkább lenyűgöző középkori épületeiért szeretjük és tiszteljük ezt a Küküllő-parti szász várost, ahol összesen három alkalommal választott fejedelmet az erdélyi országgyűlés. És ha már egyeseknek sikerült hasznot húznia III. Vlad születéséből, miért ne sikerült volna a halálából is? A Bukarest melletti üdülőfalú, Snagov fő látnivalója ugyanis az az ortodox kolostor, ahol 1476-os meggyilkolása után Tepest eltemették. Állítólag – sírja ugyanis nincs. (A település számunkra onnan lehet ismerős, hogy 1956-ban itt tartották fogva Nagy Imrét és társait.)

Az erdélyi Báránkyó vállalkozói viszont legalább tudták, hogy ami nincs, azt meg kell építeni. A Beszterce-Naszód megyei kis falu, amelynek még saját önkormányzata sincsen, azzal az ürüggyel szállt fel a Drakula-vonatra, hogy Bram Stoker az ő községükbe álmodta meg a vérszívó gróf kastélyát. A Drakula-kastély – az úgynevezett pizzaeffektus klaszszikus példaként – végül felépült, így hívják ugyanis azt a helyi hotelt, amely már a Ceauşescu-korszakban is fogadta az erre fogékony szállóvendégeket.

De ne hagyjuk ki a helyszínek felsorolásából az egykori havasalföldi fővárost, Târgoviştet sem (erdélyi magyar nyelvjárásban: Tirgovics), ahol egyenesen a középkori fejedelmi udvart rendelték alá a Drakula-mítosznak. Aki ugyanis Bukarestben járva befizet az átszámítva mintegy százezer forintos

„Vlad Drakula” túrára, egy egész napon át csodálhatja az említett hibridlény életének valós vagy valótlan helyszíneit.

Ami írásunk fő témáját, az élményparkokat illeti, első helyen a segesvári Drakula-park tervét kell megemlítenünk, amelynek ötletgazdája nem más, mint Radu Florescu, a regényhamisító történész. A kilencvenes évek közepén megálmodott koncepció egyszerre szolgálta volna a turizmus és a nemzeti identitás ügyét. A nemes célokat kitűző projekt azonban nem nyerte el a szakma és a társadalom osztatlan lelkesedését, s még az UNESCO, valamint Károly walesi herceg, a jelenlegi brit uralkodó is tiltakozott, amiért a tervezők egy világörökségi rangú várost pécéztek ki maguknak. A helyszínt ezután áttették Bukarestbe, ám hatévnyi vergődés után a politikai szereplők elálltak az ötlet támogatásától, így abból végül nem lett semmi. A koncepció azonban – akárcsak a vámpír gróf a regény lapjain – évekkel később feléledt tetszhalott állapotából. Nemrég például a kétszázézeres Craiova városvezetése harangozta be egy új Drakula-park létrehozását, de negyedik jelentkezőként Csíkszereda is ott tolong a sorban.

Összegezve az eddigieket, a románok Vlad „Drakula” Tepes nem létező figuráját se lenyelni, se kiköpni nem tudják. Így aztán a turisztikai kínálatban jelenleg teljes a káosz: a borzongásra vágyó tengerentúli turistákat hol „a” Drakula-várba kalauzolják (ahol csak magyar fejedelmek aludtak), hol „az igazihoz” (amely egy romhalmaz), hol egy nagyszerű szász városba (ahol Vlad szülőháza csak egy érdektelen látnivaló), hol pedig egy falusi kolostorba kriptát nézni (ahonnan csupán a nyugvóhely hiányzik). Költői kérdés: muszáj ebbe a kínos kavalkádba pont a székelyeknek beleártaniuk magukat? Válasz helyett nézzük meg a helyzetet magyar szemmel is!

Mit ér az erdélyi turizmus, ha magyar?

Az erdélyi magyarok s különösen a székelyek a rendszerváltás óta stratégiai jelentőséget tulajdonítanak az idegenforgalomnak. A turizmus ugyanis

- az átlagpolgároknak a biztos munkahelyeket,
- a vállalkozók és az önkormányzatok számára az anyagi gyarapodás lehetőségét,
- nemzeti szempontból az anyaországiakkal való kapcsolattartást, az anyaországiak számára pedig a Kárpát-medencei valóság megismerését,

- nemzetközi szempontból az erdélyi, illetve székelyföldi etnikai és kulturális valóság promóciójának a lehetőségét,
- a helyi közösség önbecsülése szempontjából pedig – a konkrét turisztikai attrakciók révén – a helyi identitás gazdagítását, a külső visszacsatolás lehetőségét, a büszkeség forrását jelenti.

Nem mindegy tehát, hogy a turisztikai befektetők milyen kezdeményezésekre égetik el a pénzt: olyanokra, amelyek teljes egészében vagy amelyek csak részben teljesítik ezeket a kritériumokat? Önmagában persze joga van egy vállalkozónak ahhoz, hogy olcsó tömegigényeket kiszolgáló, kevés vagy zéró szellemi értéket hordozó attrakciót hozzon létre a saját gazdagodása érdekében. A város pedig, amelynek területén a beruházás megvalósul, eldöntheti, hogy közönyt tanúsít, vagy partnerséget ajánl fel egy ilyen esetben. Ha a befektetés jelentős számban kínál a helyben lakóknak (tehát nem belső vagy külső migránsoknak!) munkalehetőséget, ha növeli a település vagy a régió ismertségét, s ha nem eredményez a serpenyő másik oldalán komoly károkat vagy hátrányokat, a városvezetésnek – jó gazdaként – illik odaállnia az ilyen ügyek mellé.

Jelen esetben ezek az előnyök, legalábbis a projektet bemutató sajtótájékoztató alapján, megvalósulni látszanak. A csíkszeredai városháza közleménye szerint a beruházással 220 közvetlen munkahelyet teremtenek, és évente 600 ezer látogatóra számítanak. Igaz, ezek valószínűleg nem az anyaországból érkeznek majd, hiszen nehéz elképzelni olyan budapesti turistát, aki hétszáz kilométert utazna Drakula kedvéért, de a csíksomlyói zárandokok részéről sem valószínűsíthetünk egy ilyen kitérőt. Vagyis a Kárpát-medencei kapcsolattartás szempontjából a kezdeményezés inkább érdektelennek mondható, s valószínűleg a helyi identáshoz és önbecsüléshez sem fog hozzátenni semmit. De ez önmagában még nem lenne akkora baj.

A csíkszeredai megaprojekttel két probléma van, s ezek akkor is fennállnak, ha azt végül – ahogy mostanában sokan szeretnék – Parajdra viszik át. Az egyik probléma, ahogy az az eddig leírtakból nyilvánvaló, maga az elnevezés. Aki azt vallja vagy akár csak sugallja, hogy Drakula egyenlő Vlad Tepessel, az akarva-akaratlanul egy regényhamisítást, illetve egy romanosító Erdély-propagandát támogat. Ezért magyar szempontból (de még tisztességes román megközelítésből is) ez a mesterséges kulturális termék veszélyes hulladékként kezelendő, amit távol kellene tartani magunktól. Drakulával a magyarok két dolgot tehetnek: kerülnek ennek az egész ragacsnak

a propagálását, illetve minden lehetséges fórumon rámutatnak a Vlad Tepeș-i hazugság tényére és mozgatórugóira.

Nilván az sem teszi „Székelyföld-kompatibilissé” a csíkszeredai kezdeményezést, hogy Drakula figurája a démoni milió rajongóinak egyik legkedveltebb szimbóluma – márpedig a róla elnevezett létesítménynek egy ízig-vérig katolikus régió adna otthont, autóval tíz percre a csíksomlyói kegyhelytől. Nem véletlen, hogy a hírek szerint több helyi katolikus pap is tiltakozott a projekt ilyen formában történő megvalósítása ellen.

Lénárd András vállalkozó, a „Dracula Park” befektetője – aki egyébként a Csíki Sör ötletgazdjaként és gyártójaként, továbbá e minőségében a székely értékek szószólójaként „előző életében” kifejezetten sokat tett a térségért – az eddigi nyilatkozatai alapján maga is érzi az elnevezésben rejlő feszültségpotenciált, ugyanis a projektbemutató sajtótájékoztaton így fogalmazott: *„Tudjuk, hogy ez a név megosztó lehet a környékünkön, de mivel a határon túlról is idevonzanánk turistákat, ezért erős branddel szeretnénk haladni.”* A vállalkozó a Székelyhonnak nyilatkozva ugyanezt még szabadosabban kifejtette. *„Lénárd András szerint – írja a lap – meg kell érteni, hogy nem egyszerű feladat a brandépítés. A világon élő több mint nyolcmilliárd emberből 1-2 milliárd biztosan ismeri már a Dracula nevet. Ez tehát egy húzóerő lehet, hogy minél több turistát bevonzzon a vidámpark, ahol bemutatathatják a már kevésbé ismert Székelyföld és Erdély teljes egészét. A vállalkozó tisztában van vele, hogy a székelyek számára nem releváns Dracula, sőt, vannak nagyobb értékeink, amelyeket a közönség elé tárhatnánk, ahhoz azonban ide kell vonzani a turistákat. Erre megfelelő a széles körben ismert Dracula név.”*

Röviden: a magyar igazság bemutatása csak egy román hazugság propagálásán keresztül lehetséges. De lépünk is tovább!

Az élménypark másik – az elnevezéstől független – problémája magának az attrakciónak a tervezett tartalma. A koncepció szerint a park egy 14-15. századi erdélyi mesevilágot jelenítene meg, amivel önmagában szintén nem lenne semmi baj. Azonban – ahogy azt az említett sajtótájékoztaton Ludmila Goiciu értékesítési menedzser elmondta – a tervekben *„a vajdahunyadi várt idéző építmény mellett székely, szász és román falu, cigánytábor, oszmán ostromtábor is megjelenik”*.

Szögezzük le: az erdélyi multikultúra méltatása és reklámozása nem a székelyek dolga! Ez Bukarest feladata lenne. Egy ilyen volumenű székelyföldi turisztikai attrakciónak kizárólag a székely értékeket kellene reklámoznia,

mint ahogy egy mőcföldinek is a mőcokról s nem pedig a székeleyekről kell szólnia. Egy rosszul értelmezett objektivitás vagy jóemberkedés jegyében propagandát csinálni minden etnikumnak s valahol köztük – egyként a sokból – a székeleyeknek is: ez nettó önsorsrontás.

Minimum százéves álma az erdélyi magyarságnak és azon belül a székeleyiségnek, hogy kizárólag önnön értékeire koncentrálva, a multikulturalizmus előtti hajbókolástól mentesen mutathassa be magát a világnak. Most itt lenne a páratlan lehetőség, ráadásul a Hunyadi-sorozat (remélt) nemzetközi sikere példátlan kulturális konjunktúrát biztosíthatna egy ilyen kezdeményezéshez. A csíkszeredai önkormányzat azonban pontosan azt a modellt támogatja a turizmusban, amit a román politika az állami felsőoktatásban már megvalósított: van az országban közel ötven tisztán román egyetem, van kettő multikulturális, tisztán magyar pedig egy se. Csakhogy amíg az állami felsőoktatásban ez a konstrukció elsősorban a román nacionalisták bűne, addig a magyar többségű önkormányzatot senki sem kényszeríti egy ilyen jellegű behódolásra.

Azt pedig már csak zárszóként tesszük hozzá, hogy a magyarországi tapasztalatok szerint – ahogy azt a balatoni görög falu, a bezenyei kaszinótorony vagy a sukorói Las Vegas példája mutatja – a helyi értékeket és érdekeket nem tisztelő, tájidegen beruházások sorsa előbb vagy utóbb a bukás lesz. Érdeemes tehát hallgatni a helyi hangokra, már csak üzleti megfontolások alapján is.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. június 21.

*

MAGYAR–RUSZIN, KÉT JÓ BARÁT?

Az utóbbi években mind több szó esik a kárpátaljai magyarok sanyarú helyzetéről. A régió többségét adó ruszinokról, akik annak idején a kuruc hadsereg legjobb katonáit adták, viszont akikről alig tudunk valamit. Most ebből az adósságból próbálunk törleszteni egy keveset.

A ruszinok történelmi szállásterülete – mai politikaföldrajzi fogalmak szerint – Északkelet-Felvidéken (Szlovákia), Kárpátalján (Ukrajna) és

Dél-Máramarosban (Románia) terül el, továbbá a Délvidéken (Szerbia) is vannak ruszin települések. A különféle népszámlálási adatok szerint jelenleg mintegy 70 ezer ruszin él a Kárpát-medencében. A magyar és ruszin felmenőkkel bíró amerikai történészprofesszor, Paul Robert Magocsi viszont 800 ezerre becsüli ezt a számot, a ruszinok globális létszámát pedig másfél millióra.

A hivatalos és a becsült értékek közötti különbség fő oka, hogy Kárpátaljára, a ruszinok „anyaországára” vonatkozóan elérhetetlenek a valós létszámadatok. Kijev ugyanis nem ismeri el külön népcsoportnak a ruszinokat, mint ahogy a korábbi csehszlovák, valamint szovjet hatalom (illetve az utóbbin belüli ukrán tagköztársaság) is támadta a ruszin identitást. Kivételt ez alól az elmúlt száz évben csak az 1939–1944 közötti magyar fennhatóság jelentett.

A „gens fidelissima” évszázadai

A ruszinok tömeges és szervezett betelepítésére először a tatárjárás után került sor Északkelet-Magyarországon. Ez a folyamat évszázadokon át tartott, és csak a 17. század közepén fejeződött be. Ennek eredményeként a ruszin népet a nyelvjárások és etnográfiai sajátosságok sokfélesége jellemzi, ugyanakkor – ahogy azt Bonkáló Sándor nyelvész a negyvenes években leírta – létezik egy sajátos szókinccsel bíró, egységes ruszin irodalmi nyelv, amely máshol már nem létező ósorosz elemeket is megőrzött.

Az 1646-os ungvári unió, vagyis a munkácsi ortodox püspökség Rómához való csatlakozása óta a ruszin nép identitásának elválaszthatatlan része a görögkatolikus vallás, sőt, egyesek a nemzetté válásuk folyamatát is innen számítják. A Rákóczi-szabadságharcban (1703–1711) a hazai nemzetiségek közül ők vették ki a legaktívabban a részüket a harcokból, aminek köszönhetően a magyar közbeszédben a „gens fidelissima” (leghűségesebb nemzet) elnevezést kapták.

A dualizmus idején kormányprogram született a ruszinföldi szegénység felszámolására, a helyi adottságokon (állattenyésztés, tejtermelés) nyugvó önálló falusi gazdaságok kialakítására. A vidékfejlesztési projektet Darányi Kálmán kezdeményezte, s Egán Ede miniszteri biztos irányította. A történelmi Magyarország utolsó, 1910-es népszámlálása szerint a mai Kárpátalját Trianon előtt 601 ezren lakták, ebből 332 ezer főt tettek ki a ruszinok (55%),

184 ezret pedig a magyarok (31%), s rajtuk kívül meghatározó volt még a német anyanyelvűek jelenléte.

Az első világháború után Kárpátalja két évtizedig Csehszlovákiához tartozott, gyakorlatilag a központi prágai hatalom gyarmataként. A csehszlovákok a „magyarórnak”, azaz magyarbarátnak tekintett görögkatolikus egyházat elnyomták, az ortodox térnyerést viszont támogatták. Mint ismert, az 1938-as első bécsi döntéssel Kárpátalja Tisza menti része visszakerült Magyarországhoz, olyan városokkal együtt, mint Ungvár, Munkács, Beregszász. Kárpátalja hegyvidéki részét a következő évben a Magyar Királyi Hadsereg foglalta vissza.

Ezzel újra létrejött a magyar–lengyel államhatár, a ruszinok pedig ismét magyar fennhatóság alá kerültek. Teleki Pál miniszterelnök 1940. január 1-én elmondott újévi rádióbeszédében már ruszinul üdvözölte a kárpátaljai hallgatókat, júliusban pedig a gesztust tettek követték: a kormányfő beterveztette a Kárpátaljai Vajdaságról és annak önkormányzatáról szóló tervezetet, így a régió a visszacsatolástól számított bő egy éven belül autonóm státust kapott. A magyar állam emellett számos más intézkedést is hozott Kárpátalja fejlesztése, illetve a ruszinok és a görögkatolikusok helyzetének javítása érdekében. Ezek közül a legfontosabbak:

- a ruszin nyelvű ügyintézés kötelezővé tétele a hivatalokban;
- a nem magyar nemzetiségek anyanyelvű oktatásának a biztosítása;
- 900 ezer pengő értékben új iskolák alapítása, illetve a régiek felújítása;
- Kárpátaljai Tudományos Társaság néven helyi tudományos akadémia létrehozása;
- Zorja – Hajnal néven kétnyelvű, negyedéves tudományos folyóirat indítása;
- az önálló ruszin irodalmi nyelv kodifikálása (Marina-féle grammatika);
- államsegélyek biztosítása a görögkatolikus papok számára.

Szemben azokkal a vádakkal, amelyek szerint Budapest el akarta magyarosítani a ruszinokat, éppen a magyar állam volt az egyetlen, amely támogatta a nemzetté válásukat, amelynek folyamatát végül az 1944-es szovjet impériumváltás szakította meg. A Szovjetunió 1944 novemberében annektálta Kárpátalját (hivatalos terminológiával: „újraegyesítette” Ukrajnával), s 1946. november 7-én a ruszinokat hivatalosan is ukránnak minősítették át. A görögkatolikus egyházat felszámolták, püspöküket, Romzsa Tódort meggyilkolták, a pravoszláv egyházba való áttérést megtagadó papokat pedig több évtizedes kényszermunkára ítélték.

A kommunizmus bukása után újraalapították a Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegyét, bár Kijev a kezdetektől akadályozta a görögkatolikus egyházi élet újbóli felvirágzását. Jelenleg a kárpátaljai ruszinok/ukránok mintegy negyede tagja a görögkatolikus egyháznak.

Ruszin–magyar autonómiatörekvések, román–szlovák irredentizmus

A Szovjetunió meggyengülésével azonnal felszínre kerültek az autonómiaigények. A helyi ruszin/ukrán népesség Kárpátalja egészére, míg a magyarság a Tisza menti területre vonatkozóan fogalmazta meg ilyen irányú követeléseit. Ezeknek a törekvéseknek a legismertebb, máig érvényes dokumentuma az 1991. december 1-i népszavazás, amelyet az ukrán függetlenségi referendummal együtt bonyolítottak le teljesen legitim módon, a kijevi hatalom tudtával és egyetértésével. A népszavazás tárgya Kárpátalja különleges státusú önkormányzatának, illetve Beregszász központtal egy magyar autonóm körzetnek a létrehozása volt. Kárpátalján a részvételi arány 90%-os volt; a régió autonómiájára a résztvevők 78%-a, a beregszászi magyar körzetre pedig az érintettek 84%-a szavazott igennel.

Annak ellenére, hogy a helyi közigazgatási szerv, a kárpátaljai területi tanács is elfogadta azt, Kijev ignorálta az eredményt, s mai napig nem akar hallani annak elismeréséről. Az a tény, hogy közben majdnem három és fél évtized telt el, egyáltalán nem jelenti a referendum érvénytelenségét vagy elévülését. Egyrészt az akkori szavazók jelentős része még mindig életben van, másrészt azóta sem történt olyan népi akaratnyilvánítás, amely ennek az igénynek a megváltozását igazolta volna, harmadrészt pedig az önrendelkezési törekvések érvényessége – a történelmi tapasztalatok alapján – évszázados távlatokban mérhető. Ráadásul az új amerikai vezetésnek köszönhetően napirendre került Ukrajna helyzetének a nemzetközi rendezése, ami még inkább esedékessé teszi az 1991-es népszámlálás leporolását, vagyis Kárpátalja és azon belül a magyarlakta térség jövőbeli státusának a kérdését.

Az orosz–ukrán háború, illetve Kárpátalja sorsának a rendezetlensége azonban egy új, eddig ismeretlen törekvést is felszínre hozott, ez pedig az egykori Magyar Királyság területeire irányuló román és szlovák irredentizmus megjelenése, ami azt jelenti, hogy Trianonban nem sikerült kielégíteni a Kárpát-medencei terjeszkedésre irányuló ambícióikat. Bukarestben az államfői hatalomra is esélyes szélsőjobb legnépszerűbb politikusai,

Pozsonyban pedig az EP-képviselő Milan Uhrík és Pavol Slota (a hírhedt Ján Slota fia) vetették fel Kárpátalja Romániához, illetve Szlovákiához való csatolásának szükségességét – a két szlovák politikus már befolyásos moszkvai körökben, illetve az orosz nyilvánosságban is lobbizott az elképzelés mellett.

Azt nem tudjuk, hogy csak a szélsőjobb igényeiről van-e szó, vagy a háttérben a szélesebb politikai elit is támogatja-e ezeket a törekvéseket. Az érveket viszont ismerjük: a román magyarázat szerint az egykori Máramaros vármegye, amelynek déli részét száz éve Romániának ítélték, teljes egészében „történelmi román régió”. A szlovák érvelés szerint pedig Kárpátalja a két világháború között Szlovákiához tartozott.

Természetesen mindkét állítás hazugság, és könnyen cáfolható. A történelmi Máramaros vármegye Trianon előtt soha nem volt Románia része; a történelmi román jelenlétet az is cáfolja, hogy Máramaros, illetve a régióközpont, Máramarossziget román elnevezése az eredeti magyar név hangzásalapú átvétele; a helyi románok ma is szigetnek (*sighet*) nevezik a várost. Az sem igaz, hogy Kárpátalja valaha szlovák fennhatóság alatt állt: az első Csehszlovák Köztársaság idején Szlovákia és Kárpátalja két külön tagállam volt, alá-fölé rendeltségi viszony nélkül. Ráadásul a 19 éves csehszlovák uralom történelmi léptékben eltörpül más állami fennhatóságok, például az ezeréves magyar jelenlét időtartama mellett.

Romániának és Szlovákiának az etnikai összetétel alapján sincs sok keresnivalója Kárpátalján. Kárpátalja mintegy 600 településéből csak három falu román, s mindössze egy falu szlovák többségű. A két etnikum aránya a térségben egy számjegyű, ami a szlovákok esetében pontosan 1%-ot jelent. Ráadásul az Európa Tanács nemrég éppen azért marasztalta el Szlovákiát, mert következetesen szabotálta a területén élő több tízezres ruszin kisebbség alapvető nyelvi jogainak az érvényesítését. Adódik a kérdés: rá lehetne-e bízni egymillió kisebbségi lakost olyan országokra, ahol az elmúlt száz évben az etnikai homogenizáció volt a politika első számú célja?

Magyar–ruszin együttélés Kárpátalján

Bár történelmünket illetően hajlamosak vagyunk az önostorozásra – ami önmagában még nem baj, ha nem esünk az egyoldalúság bűnébe, illetve amíg nem vesszük át a kommunisták és a szomszédos nacionalisták kitalációit –,

kötelességünk, hogy a hibáink mellett tisztában legyünk az erényeinkkel is. Magyarország ruszinokkal kapcsolatos kisebbségpolitikája például, legyen szó a dualista vagy a király nélküli királyságról, politikai erénynek tekinthető, amelynek gyakorlata éles kontrasztot képez más államok Kárpátalja-politikájával.

Ez a kontraszt azonban a 21. századra is áthúzódik. A magyarországi ruszinok például – szemben a kárpátaljai vagy felvidéki nemzettársaikkal – nemhogy nincsenek elnyomva, hanem még autonómiát is élveznek, mivel önálló kisebbségi önkormányzattal rendelkeznek. Ami a határokon átívelő kapcsolatokat illeti, a háború kitörése óta a magyar állam – karöltve az ország legnagyobb karitatív szervezeteivel – rekordértékben küldött segélyszállítmányokat Kárpátaljára, nemcsak annak magyar többségű, hanem a ruszinok/ukránok lakta részére, sőt, még a Kárpátokon túli területekre is. A kapcsolatok egyházi téren is kiválónak mondhatók: a rendszerváltás után például a hajdúdorogi görögkatolikus püspökség volt az, amely azonnal segítséget nyújtott a munkácsi testvéreknek az újrakezdéshez.

Ha a Kárpátalján belüli etnikumközi (magyar–ruszin) viszonyokra fókuszálunk, ennek intenzitását leginkább a kölcsönös nyelvtudással tudjuk leírni, ami nyilván attól is függ, hogy az adott járásban vagy településen ki adja a többséget. Máramaros vármegyében például már Trianon előtt is beszélte a magyarok egynegyede a ruszint, míg Bereg vármegyében a ruszinok beszéltek ugyanilyen arányban a magyart. Kárpátalja 1939-es visszatérése után a magyar fiatalok részéről óriási érdeklődés mutatkozott a nyelvtanulás iránt, annyira, hogy az ungvári ruszin líceum és tanítóképző hallgatóságának közel a felét ők tették ki.

Manapság ennek a fordítottját tapasztalhatjuk; a ruszin/ukrán diákok magyar tannyelvű iskolákba való tömeges beiratkozása már több évtizede megfigyelhető jelenség. Arra is egyértelmű jelek utalnak, hogy számos ruszin felvette a magyar állampolgárságot, vagyis az egykori közös országhoz való kötődés etnikumokon átívelően érvényesül Kárpátalján. (Konkrét adatokat azért nem ismerünk, mert Kijev tiltja a többes honosságot.)

A legárukodóbb, bár inkább csak szimbolikus erővel bíró jelenség azonban az, hogy Kárpátalja lakói nem a kijevi, hanem a budapesti időzónához igazítják az óráikat.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. március 22.

**

Ismét a Duna Worldöt nézem. Ismétlés. 15 évvel ezelőtti felvétel, de meg-unhatatlan. A mérai Csűrös zenekar játszik, kalotaszegi *hajnali* nótával kezdenek. A zenekar tagjai gyermekkorukban itatódtak át a zene szere-tetével. Híres hagyományőrző adatközlő zenészdinasztiák leszármazottai mind. Az azóta elhunyt alapító mentor, Lengyel László „Türei” énekel. Ki-kapcsolok teljesen. Hallgatom őket, és átjár a múlt. Katarzis ez a javából. Érzem, látom, amint magyarságunk láthatatlan, föld alatti hajszálgökökerei a messzi keletre kúsznak vissza. De tán fordítva igaz: onnan erednek, és máig is élnek, mert nem hagyjuk kiszáradni, elhalni őket. Minden egyes megszólaltatott dallam, minden elénekelt dal éltető vízcsepp számukra.

Aztán jön a táncrend szokott sora, fokozódik a ritmus, gyorsul a zene, mo-solyognak az arcok, s végül jönnek a táncosok. Mind fiatalok. Civilben, ki-csit jelezve, hogy csak hazaugrottak egyet Kolozsvárról, az egyetemről, aztán mennek vissza. Tartásuk, pár szavuk, mindent elmond. Ők is beleszülettek vagy belenőttek a táncba, és mindig hazajönnek. Most csak egy felvétel volt, de ha a csoport nyilvánosan fellép, akkor előkerül a népviselet is. Zenéjükre, sebes lábuk fergetegére a hajszálgökökerekből előbb időnek, féregnek ellenál-ló gyökerek lesznek, majd vastag törzs, s végül a hagyományait nem eresztő, magyar örökzöldet termő ágak bontakoznak ki, s lesznek együtt életfává, melynek ágain csücsülve egygýe leszünk vele mi is. S így maradunk meg.

A múlt hétvégi válaszüti farsangi bálban a visai néptáncscsoport lépett fel. Gyönyörű népviseletben, óvodástól a felnőttségig. Komolyan, méltósággal és teljesen profin. Kis békési csapatunk elragadtatva nézte őket. És a 150, szór-ványból összegyűlt résztvevőt is, akik kezdik megszokni a rendezvény létét, egyre többen meghallva a hívó szót. Pár éves a hagyomány, de már érzik a jelenlevőkön, hogy tudják: nagyon jó együtt lenni és tudni, hogy szeles időkben van kibe kapaszkodni!

Mindezekről így, a 67. évemen túl kicsit profán módon a Republic 67-es út dala jut eszembe, azaz a zenélő út, melynek 500 méteres, az 59. kilométernél levő szakaszán a külső sáv külső szélére ráhajtvá e dallam hallható, ha 80 km/h-val megyünk.

Nos, engem most nem is az egész dal maga fogott meg ebben a hangulatban, hanem annak két sora ugrott be. Az első 1989–1990 tájkát idézi, a háromszéki hajszálgököreimet: „Nagy esők jönnek, és elindulok, elmegyek innen messze...”

A másik sort meg a méraiak és a visaiak hozták elő: „Egyszer te is hazatalálsz, egyszer én is hazatalálok...”

Mert olykor ez az élet rendje. Megszületni, gyökeret verni, majd új helyen is honra lelteni, azt szeretni, szolgálni, szülőföldet sosem feledni, és majd végül hazatérni. Így vagy úgy.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. március 2.

*

AMI MEGTART

„Hát ne gondoldj e világgal, / Bölcs az, mindent ki megvet, / Sorssal, virtussal, nagysággal / Tudományt, hírt s életet. / Légy, mint szikla rendületlen, / Tompa, nyugodt, éreztelen, / S kedv emel vagy bú temet, / Szépnek s rútnak hunyj szemet” – mondja Kölcsey Ferenc, aki a világ mellett önmagával is folyton viaskodott. Az idézet a *Vanitatum vanitas* (minden hiábavaló) című verséből való, amit a Himnusz ellenversének tartanak. Utóbbi 1823. január 22-én tisztázta le és jelölte meg dátummal Csekén. Ezért tartjuk ekkor a magyar kultúra emléknapját.

„Pokolbeli gonosz tenger vonagló agyunk / S világtalan angyalaink mi magunk vagyunk” – írja a Kölcseyével csaknem azonos démonokkal küzdő József Attila, akit a legzseniálisabb magyar költőnek tartok. Az ő születésnapja a magyar költészet napja.

A tágabb környezet, amelyben felnőttem, nem volt híján annak a gondolkodásnak, mely szerint az ilyen firkászfélék (írók, költők, újságírók), festőművészek (egy fröccsért téged is megfestelek), a színészek (csepűragók) mind-mind

deviánsok. Bolondok, iszákosok, erkölcstelenek. S valljuk be, piciny igazságcsíra volt a dolgok mélyén, hisz az emlegetettek más életet éltek, mint a körülöttük élők nagy többsége. Mertek másként élni! Mertek élni! S a maguk során ők is lenézték a „nyárspolgárokat”. Ám egyik sem tudott volna létezni a másik nélkül. A nagy zöm hozta létre azt az anyagi hátteret, amittől működött az ország, és szülte meg a mecenatúrát. A „kisebbség” pedig megteremtette azt az értéket, amely révén ma is megvagyunk és magyarok vagyunk.

Egyet kell értenem azzal, aki épp a minap fejtette ki, hogy a kultúránk tartott meg minket. Mely persze nem létezhetett volna a biztos materiális háttér nélkül. Olyan szimbiózis ez, olyan együttélés, mely belső konfliktusokat is hordozott, hordoz és fog is hordozni, de enélkül nem volnánk ma, s jövőnk sem lenne.

Valóban, emberként „furcsa figurák” voltak fent emlegetett nagyjaink. De remekművek alkotásához ez kellett, és kell ma is. Minden zseni kicsit más, mint a társadalom zöme, legyen költő, festő vagy fizikus akár. Más. Csodálatosan más. Tessenek verset, szépprózát olvasni, festményeket, szobrokat nézegetni, színházba járni! Tessenek csak azt nézni, amit művészeink alkottak, alkotnak, ne azt, ahogyan életüket élik. A társadalmi normák persze mindenkire érvényesek, de ezek határa rugalmas. Ne ítéljük senkit el a látzat alapján, ha törvényt nem hág át, hadd élje úgy életét, ahogy ő akarja. Sőt, ha tehetjük, legyünk mecénásaik, hisz megmentő, megtartó kultúránk hordozói és a folyamatos utánpótlás forrásai. Ettől még mi is élhetjük úgy az életünk, ahogy mi szeretnénk. S ha mindenki így tesz: ott és azt csinálja, amihez a legjobban ért, s nem fecsérli erejét a viszálykodásra, akkor jó eséllyel megmaradhatunk a világ végezetéig akár.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. január 27.

*

AZ IGAZI VESZÉLY

Forrong az egész világ. Háború veszélyétől hangos a média. Háttéralkuk mellett a „nagyok” meccsei kavarrják fel a közélet sosem igazán állóvizét. Kis Kárpát-medencénk is lázban ég. Választások lesznek a közeljövőben

„itt” és „ott” is. Mindez nagy baj. De még nagyobb gond, életünkbe, eleve-nünkbe vágó rémület, hogy mindeközben rendszerszinten lopják el a gyermekeinket, unokáinkat.

Régi vita, hogy árt-e az agynak a mobiltelefonok sugárzása, mágneses tere, ám közben hajlamosak vagyunk elsiklani a fölött a rettenet fölött, amit az említett eszközök tartalma jelent.

Miről is beszélek? Hát tessenek megnézni a négyrészes *Kamaszok* sorozatot a Netflixen. A film a mondanivalója mellett művészeti remek is, hisz egy kamerával készült, vágás nélkül.

Aztán ha magukhoz térnek a teljes dermedtségből, söpörjék félre a politika szülte agyament kommenteket, cikkeket, és töröljék le a homlokukról a hideg verítéket. Majd lázasan fogjanak össze a többi szülővel, és azonnal lássanak neki a megoldás megkeresésének. Mert tényleg a 24. órában vagyunk! A probléma annyira komoly, hogy már a brit parlamentet is foglalkoztatja.

A film a gyerekek mobilhasználatáról, a kártékony influenzerekről (jelen esetben Andrew Tate a tettes), a közösségi médiáról, a manoszféráról (az internet legsötétebb bugyrában létezik ez, és férfi felsőbbrendűséget hirdető csoportokat foglal magába, köztük az inceleket is), az incelekről (ez kényszerű cölibátust jelent, és egy online szubkultúrát ír le, melynek tagjai vágyuk ellenére sem képesek romantikus vagy szexuális kapcsolatot létesíteni), a nőgyűlöletről szól, és egy – az előbbiektől által gerjesztett – gyilkosság a témája.

Ám ezen túllépve még fontosabb az a rádöbbenés, hogy ha gyermekeinket felügyelet nélkül hagyjuk ebben a térben, akkor az teljesen benyelheti őket, és azt tesz velük, amit akar. A közösségi média által manipulált és felhergelt kamaszok viselkedésének kérdéséről szól tehát, és azok kimondhatatlanul húsba vágó következményeiről. Felveti a szülők felelősségét, az iskoláét, magát a kamaszét is, hogy az egész – jobb sorsra érdemes, értelmes dolgok megalkotására kitalált – világháló mai állapotáért felelős szupermanipulátorokról ne is beszéljünk.

Feleségemmel néztük meg, a gyermekeink biztatására, akiket már megcsapott e veszély szele, és éppen ezért az unokáink mesén, diafilmen, könyveken nőnek fel. Nincs tévé, telefon, internet. De jön a sulis! Nagy kérdés, hogy ott majd mi legyen, hogyan tovább. Egyrészt hogy ne adjuk a sötét hatalom kezére zsenge lurkóinkat, másrészt hogy ne frusztrálódjanak attól, hogy

bezzeg másnak van „okos” eszköze. Ezt csak ösztársadalmi összefogással lehet megtenni, és tudva, hogy mindez elkerülhetetlen kutya kötelességünk!

Láttam nemrég óvodást okostelefonnal a kezében. De minap voltam olyan falusi iskolában, ahol rend volt, szeretet, a tanárok reggel letették a telefonjait a tanáriban, a gyerekek otthon hagyták őket, de laptopokat használtak, és okostáblát a tanuláshoz. Azaz így is lehet! Tanuljuk el tőlük. Értük és magunkért.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. március 28.

*

BÉKÉS, A SZÉKELYEK ÉS A VILÁGŰR

Elsőre talán furá a párosítás, de végül is cseppet sem lehetetlen. Nézzük tételesen!

De kezdjük – kicsit rendhagyóan – a végén.

A magyar úrkutatás, és most már az űrutazás is kötődik városunkhoz. Nemrég lett díszpolgárunk Dr. Ferencz Csaba, aki töről vágott csíksomlyói székely ugyan, de meneküléskor Mezőberényben lelt szállást, és Békésen végezte el a gimnáziumot a tősgyökeres berényi Dr. Gschwindt Andrással együtt – aki a maga során a szomszédvár díszpolgára –, és lettek együtt is, meg külön is a magyar úrkutatás megszüelői. Dr. Ferencz Orsolya úrkutatásért felelős miniszteri biztos – Ferencz Csaba lánya – pedig az előző években volt a békési KÉSZ bál fővédnöke.

De e hármas kapcsolatnak itt még nincs vége. Aki most épp felettünk kering az égben, Kapu Tibor – szintén vidéki, vásárosnaményi/nyíregyházi legény – életre szóló barátságot kötött az egyetemen egy ugyancsak székely gyökerű, de Békésen felnövekedő sráccal, Sándor-Kerestély Mátyással, a székelyfarcádi S. K. Feri barátomnak, a helyi KÉSZ titkárának, oszlopos tagjának veres hajú és vigyorgó képű fiával. Olyan megható, igazi, mély barátság-ról beszélünk, ami ritka a mai szétszórt világban. Még a Matyiék esküvőjét is ahhoz igazították, hogy barátai mikor kapnak eltávozást a kiképzés alól. S a templomi esküvőn, meg az azt követő lakodalmon néhány meghívott békési baráti családnak volt szerencsénk megismerni a végtelenül szerény

és közvetlen Tibort, és a kis homoki erdei „szertartáson”, ahol egymásról beszéltek a házastársak és a barátok, volt alkalmunk könnyesre hatódni magunk, megérintve az ott látott emberi kapcsolatok tisztaságától és mélységétől. Még a mellettem álló Zoltán atya is – aki ha akarta volna, tiltakozhatott volna e profán, fák közti esküvői „szertartás” miatt – rám nézett a végén, és azt mondta: ez jó volt, nagyon jó!

Ezek után nem volt váratlan, amikor Kapu Tibor első úrbéli mondatában 15 millió magyart említett, mint akik segítettek, és akiket képvisel. Rendszerváltáskor Antall József beszélt az MDF győzelme után ennyi fajtabélinkről. Király Károly ott állt mellette, mi a gyergyói Láló komámmal meg a tévé előtt, és sírtunk, majd teleénekeltük az éjszakai Szentendre utcáit. Tiborunk most az úrből kiáltotta ezt világgá. Hadd tudja mindenki. És ez így volt jól.

Persze most is – mint mindig – akadnak fanyalgók, okoskodók. Lelkük rajta. Békésen igazán tudják, milyen az, amikor az „okosok” döntenek. Nem kell vasút – mondták anno. S nem is lett, csak egy szárnyvonalacska, amit Gyéeffnek sikerült szépen lezáratni aztán.

Az idő repül. Tiborék dolgoznak, s aztán jönnek haza. Mi meg várjuk őket büszkén és szeretettel. S. K. Matyi különösen, hiszen tán titkon abban reménykedik, hogy barátja – mikor senki sem látta – megleste, merre van Csaba királyfi csillagösvénye.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. július 2.

*

ELVÁLASZTHATATLANUL

2004. december 5-én Magyarországon országos ügydöntő népszavazást tartottak. Az egyik kérdés a magukat magyar nemzetiségűnek valló, nem Magyarországon élő, nem magyar állampolgárok kedvezményes honosítását lehetővé tévő törvény megalkotását célozta meg. Az eredményt tudjuk. A kudarc után a békési KÉSZ levelet írt minden Kárpát-medencei történelmi magyar egyháznak, amelyben bocsánatot kért az érintettektől.

2020 júniusában az alábbi című interjú jelent meg a Békés Megyei Hírlapban: *A hét embere Dr. Szuromi Pál*. Tallózzunk a cikkből. „A Nemzeti

Összetartozás Napján, 16 óra 30 perckor az egész Kárpát-medencében megszólaltak a harangok. Az ötletet dr. Szuromi Pál, a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) békési szervezetének tagja fogalmazta meg. A békési orvost az együvé tartozásunkat erősítő kezdeményezés és szakmai életútja miatt választottuk a hét emberének.” A hozzá intézett kérdésekre kifejtette, hogy az ötlet „egy érzésnek, indulatnak az érlelődése volt, a keserűség, érthetlenségé és haragé, amiatt, ahogy Trianonban elbántak velünk. Száz év alatt többmilliónyian, mára a magyarság negyedik generációja vált megalázottá. Én is annak érzem magam, túl azon a büszkeségen, hogy megmaradtunk. Ez lehetett, ez volt az érzelmi háttér, ahogy az évforduló közeledett.

De más is hozzájött ehhez: az, ahogyan manapság újra meg újra ismétlődnek, fölgerjednek Magyarország ellen a brüsszeli támadások. Mintha újra Európa bűnbakjává akarnának tenni minket. Száz éve – annyszor elhangzott már – azon a napon, az aláírás órájában Magyarországon megállt az élet, és mindeütt zúgtak a harangok. Nekem most tán csak elsőként jutott eszembe, hogy újra emlékezzünk harangszóval is az évfordulón. Ez, hogy elsőként szóltam, aligha érdem, és alig több a véletlennél. A nagy munkát, a szívós, módszeres szervezést nálam sokkal alkalmasabb személyek, a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének tagjai, az egyházak lelkes emberei és hazaszerető magyarok végezték.” Kifejtette, hogy a harangok megszólalásakor megrendültséget, szomorúságot és tán egy kis reményt is érzett.

Azóta öt év telt el, de a harangozás, mint hamu alatt a parázs, tovább él. Hol kisebb, hol nagyobb hullámhegyként minden évben jelen van közéletünkben. Most is, ahogy közeledik a nemzeti összetartozás napja, érkezik az emlékeztető: idén se feledjük az évfordulót! S a felhíváson ott van a másik békési kötődés, a Panna lányom által tervezett logó. Békésen lesz idén is megemlékezés, és lesz harangozás is. Mert így helyes, mert így tennünk kötelező. Önmagunk előtt is. Határon túli testvéreinkért is.

Mindenhol szükség van arra, hogy a megemlékezés lélekharangjának hangja odahallják, legyen szó a több mint 600 napja háborút elszenvedő Kárpátaljáról, az árvíz ellen keserves harcot vívó Erdélyről, a fönixmadárként feltámadni látszó magyar képviselőben reménykedő Felvidékről, az elnéptelenedés ellen küzdő Délvidékről, a beolvadással dacoló Órvidékről, szlovéniai és horvátországi magyarokról, az évszázadok viharjaiban csodálatosan megmaradó csángókról, a nyelvet épp csak törő vagy már nem is beszélő messzi diaszpóra lassan már negyedik generációs magyarjairól.

Nekünk, született vagy azzá azonosult anyaországiaknak pedig kutya kötelességünk meghúzni az összetartozás harangkötelét. Mert tudatunk kell minden évben, hogy elválaszthatatlanul összetartozunk. Hisz egy vérből valók vagyunk.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. június 3.

*

HULLÁMZÓ HANGULATBAN

1981-ben Mehmet Ali Ağca rálőtt II. János Pál pápára, akinek életét hatórás műtéttel sikerült megmenteni. Tettéért 30 évet kapott, de 2000-ben kegyelemben részesült, éppen a pápa közbenjárására, aki még ott, a gyilkossági kísérlet helyszínén kijelentette: megbocsát az elkövetőnek.

Ezt gyógyulása után a Szent Péter téren mondott Úrangyala-imádságában is megismételte, majd 1983-ban harmadszor is megbocsátott, amikor a börtönben meglátogatta merénylőjét. Ağca akkor azt kérdezte az egyházfőtől: „Hogyhogy nem halt meg? Én pontosan céloztam, a lövedék halálos volt.” A pápa ezt válaszolta: „A fatimai Madonna keze térítette el azt a golyót.” A csoda meg folytatódott, a merénylő még a börtönben megtért, majd szabadulva meglátogatta a pápa sírját, és ezt mondta: „Ezer köszönet a szentnek. Sokáig éljen Jézus Krisztus!” A Vatikán álláspontja szerint a fatimai titkok közül a harmadik, melyet csak 2000-ben hoztak nyilvánosságra, ezt a merényletet jövendölte meg.

Pápasága alatt II. János Pál többször is bocsánatot kért a katolikus egyház képviselői által a történelem folyamán különböző személyek és csoportok ellen elkövetett bűnökért. Nekem eddig ő volt a pápa. A fiatalság meg egyenesen rajongott érte.

Utódját, Benedek pápát tiszteltem, de emberileg nem „éreztem” úgy, mint elődjét.

Ferenc pápával kapcsolatban jelent meg bennem a címben említett hullámzó hangulat. Néhány, sajtóban megjelent kijelentése miatt kezdetben idegenkedtem tőle, bár tetszett közvetlensége és puritanizmusa. Aztán egy mondata helyretett mindent bennem: „*Ne figyeljenek oda arra, amit mondok,*

egyetlen dologra figyeljenek, amit csinálok.” Azaz ne a médiában megjelent állítólagos kijelentései alapján ítéljük meg őt, hanem tettei szerint. Innentől már megértettem és lelkembe zártam őt. Csíksomlyói és két anyaországi látogatása megmutatta: szereti a magyarokat. És ért is minket. Ami nem kis dolog. Az egyszerűség, a béke, az emberség, a mosolygás, az arcra kiülő öröm, az alázatosság pápája lett így ő. Miközben nagyon határozottan tudott dönteni, ha éppen ez kellett az adott helyzetben. Csodák sora hozzá is köthető, legalább hét. Tessenek utánaolvasni. Ő is bocsánatot kért az egyház bűneiért. Halálát pedig gondosan „megtervezte”. Stílusosan ment el. Húsvétkor, a feltámadás ünnepén. Oxigén nélkül csinálta végig a húsvét vasárnapját, küszködve minden lélegzetért, és szakemberek szerint ez okozhatta az oxigénhiányos agyi állapotot, mely végül is a halálához vezetett. Érezte ereje végességét. Ezért tette, amit és ahogyan tett. Még elmondta, hogy békét akar. Megáldotta a Föld lakosságát, utolsó vágyaként kiadta nekünk az elvégzendő feladatunkat: *„Az Úr azt akarja, hogy az emberiség feltámadjon!”* Majd eltávozott úgy, hogy még halálával és temetésével is újat alkotott.

Mikor ide jutottam az írásban, meg is nyugodtam. Lelkem hullámai elcsitultak, és reménység költözött belém. Ami kisebb csoda ebben az őrült világban. Hiszem, hogy élete és pápasága nem volt hiábavaló, hogy hagyatékát nem múzeumba teszi utódja, hanem stafétabotként viszi tovább a jövőbe. Az emberiség jövőjébe.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. május 1.

*

EGYENSÚLY

Az elfogadott közértelmezés szerint „az egyensúly valamely testnek olyan helyzete, amelyben az ellentétes irányból ható erők egyenlőek, s ezért a test megmarad nyugalmi állapotában”. Jó tehát, ha biztos ez az állapot, legyen szó akár fizikai, akár lelki egyensúlyról, hisz tudjuk, könnyen megbillenhet, ingataggá válhat bármelyik, és akkor jöhet az erőfeszítés a helyreállításához. Még az egyszerű tornában sem könnyű a mérleg pozíciója. Fizikailag akár végzetes esés lehet a következménye elvesztésének.

Ha átvitt értelemben nézzük, akkor az egyensúly az az állapot, amelyben az ellentétes hatások, körülmények, törekvések kiegyenlítik egymást. Említetem a létfontosságú lelkit, de manapság igencsak közismert az egyre bomlékonyabb hatalmi, pénzügyi, gazdasági, politikai, államháztartási egyensúly is.

A definíció szerint a lelki egyensúly a lélek kiegyensúlyozott, nyugodt állapota. Belső nyugalomunk, lelki egyensúlyunk megteremtéséhez azonban békére van szükségünk, mely a rend által meghatározott, hisz köztudott, már Szent Ágoston megfogalmazta: a béke a rend által determinált. Azonban egyik édeni állapot sem elérhető a szeretet nélkül.

Szabó Lőrinc így fogalmaz: *„szeretet / kapcsol össze kicsit és / legnagyobbat, szeretet, / mégiscsak a megtagadhatatlan / szeretet őrzi / a rend egyensúlyát, szeretet / dolgozik a javító / idő szívében / s éltetve az egymásután / előhőmpölygő nemzedékeket: / tölgyből s ibolyából, millió / ellentétből királyi erdőt / épít a Szeretet.”*

Beran Ferenc plébános és teológia tanár majd három évvel ezelőtti írásában felveti a kérdést: *„A hirtelen jött háborút követően sokan eltöprengtek azon, hogy mi is okozta az újabb veszedelmet.”* Meg is válaszolja: *„ahol viszont nincs értékrend vagy felrúgják az értékrendet – vagyis nincs rend –, ott előbb-utóbb háborúk törhetnek ki.”* Glatz Ferencet idézi, aki szerint az I. világháború nem ért véget, a másodikban folytatódott, és a jelenben is tart, mert a 19. század elején Európában nem tudott megvalósulni a rend nyugalma, hisz a birodalmak nem voltak békében egymással, ugyanakkor őket belülről az önállósuló népek nemzetté való átalakulási vágya feszítette szét. Ez a folyamat folytatódott a II. világháború után is, hisz napjainkban is új világhatalmak jönnek létre, egyre nyíltabban esik szó a világ újrafelosztásáról. Ráadásul a politikai nagyhatalmon túl az egyre befolyásosabb gazdasági hatalmak a háborúban érdekeltek.

Így a rend nyugalma, mint a béke feltétele, egyre nehezebben megvalósíthatónak tűnik – mondja a tanár úr, és felteszi a kérdést: mit tehet egy keresztény ember ilyenkor? És meg is válaszolja: *„A keresztény ember a rend nyugalmat, mint Istentől kapott ajándékot, a szívében hordozza, így képviselni is tudja a békét mint a Szentlélek ajándékát.”*

Ha azt teszi, akkor Isten békéjének közvetítőjévé tud válni, és hozzájárulhat az új, tartós egyensúly megteremtéséhez.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. augusztus 1.

*

LÁNCSZEMEK

Nem először idézek a magyar gyökerű amerikai újságíró Robert J. Tamasytól. Egy írásában régi mondást említ: „Egy lánc csak annyira erős, mint a leggyengébb láncszem.” Sommás, mély értelmű megfogalmazás. Csak bele kell gondolni, hiszen lehet erős, nemesacélból egy lánc, nem tudja ellátni a feladatát, ha csak egy szeme is gyenge. Ugyanez igaz és érvényes az élet minden területére, legyen szó üzleti, sport- vagy politikai csapatokról. Utóbbira visszatérek még.

Tamasy említ még egy dolgot: *„Egy ember nem tud csapatot alkotni, de tönkretelheti azt.”* Azaz teljesen profi csapat is veszíthet, ha egyetlen tagja is hibázik. Fociban például a kapus, szegény... De az sem jó, ha a bukási lehetőségeket elkerülendő valaki mindent egyedül, csapat nélkül akar csinálni, irányítani. Ez sem járható út hosszú távon.

Okuljunk hát az előbbiekből. És itt térek vissza a politikához. Az erdélyi magyarok – no meg a határokon túl keveredett voksolásra jogosultak – zöme értette a feladatot. Nem hallgatott külső sugallatokra, hanem felvállalta ismét, amit kellett, s bár már megütötte bokáját Iliescuval és Johanisszal, most nagy levegőt véve megfontoltan szavazott a romániai elnökválasztáson.

Ezért csak remélni tudjuk, hogy az egyáltalán nem politikusi svádájú Nicuşor Dan erdélyi matematikaprofesszor is tudja ezt. Mint ahogy „gőzmentes” fejű emberként azzal is tisztában van, hogy nem lehet egy személyben mindenek tudója; felismeri a csapatépítés elengedhetetlenségét, jó szakértőket, becsületes embereket válogat össze, ismerve azok erősségeit és gyengéit. Így tud csak egymást támogató, szerencsésen kiegészítő, feladatokat megtárgyaló, megosztó, kreatív politikusokból és szakértőkből álló kormányt alakítani, amely valóban szolgálni akar, s nem uralkodni és meggazdagodni. *„Mert ahogyan a test egy, bár sok tagja van, de a test valamennyi tagja, noha sokan vannak, mégis egy test”* (1Kor 12,12).

Visszatérve Tamasyhoz, ő még említ néhány ide klappoló dolgot, mikor kifejti, hogy egy jó csapat szükség esetén támogatást nyújt tagjainak. Mert még egy szuperválogatottban sem mennek mindig zökkenőmentesen a dolgok. Ilyenkor egy épp bajban levő csapattag hasznát veheti a többi támogatásának, hisz *„jobban boldogul kettő, mint egy: fáradozásuknak szép eredménye van. Mert ha elesnek, föl tudják segíteni egymást.*

De jaj az egyedülállónak, mert ha elesik, nem emeli föl senki. [...] Ha az egyiket megtámadják, ketten állnak ellent. A hármasság fonál nem szakad el egyhamar” (Préd 4,9–12).

Végül – reményeink szerint – egy jó vezér tudja, hogy a zökkenőmentes működéshez a csapat minden tagja egyaránt fontos, függetlenül a végzettségtől, beosztástól, funkciótól, nemtől és nemzetiségtől. Isten segítse ebben őket, s minket se hagyjon el.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. május 20.

*

MEGÉRZÉS ÉS REMÉNY

Kínlódó agyammal, kínzó kételyekkel, félelmekkel, a ceaușescu-i időkből magammal hozott, de génjeimmel is belém örökített ösztönös megérzésekkel, a veszély tudat alatti kiszimatolásának vélt vagy valós képességével viaskodom sokszor. Próbálom eltalálni, valósak-e ezek az intuíciók, vagy sem, hogy se magamat, se mást ne vezessek félre, és senkit se vádoljak meg igaztalanul, ám mégis legyek résen.

Azt írják, hogy az intuíció azon ösztönös megérzésen, élményszerű felismerésen alapuló folyamat, mely során az információszerzés nem gondolkodási és következtetési folyamatok révén történik. Inkább egyfajta belső hang, ráérzés, jövőbe látás, hatodik érzék, sugallat, szívünkre hallgatás ez. Az értelmezések szerint váratlanul jön, de mindig a kellő pillanatban. Hála Istennek.

Van kvantumfizikai háttere is, de ezzel senkit sem fárasztanék. De van! Ám a biológiai rávillantánék, mert érdekes: az éber érzékelés elsőként a szívben jelenik meg intuitív információ (megérzés) formájában, majd a bolygóidegeken át eljut az agyunkba, ahol a szemünk mögött elhelyezkedő agykéreg érzékeli. A közgazdaságtani rész is izgalmas. Kahneman Nobel-díjas közgazdász áthidaló megoldásnak nevezi az úgynevezett professzionális intuíciót. Ennek lényege, hogy egyrészt rengeteg professzionális, logikai tudást halmoz fel az ember, másrészt emellett engedi, hogy intuíciója e felgyűjtött gyakorlati eszköztárából válassza ki az adott pillanatban legmegfelelőbb megoldást. Azaz a szívét és az agyát egyaránt használja!

A filozófiában közvetlen belső észlelésnek vagy sugallatszerű látásmódnak nevezik. Még a dualista-materialista Descartes is használja az intuíciónak Isten szavának megértésére a racionális elemzés mellett. A pszichológiában Carl G. Jung pszichoanalitikust említeném. Szerinte az intuíció egyfajta ösztönös megértés, ami azt jelenti, hogy valamit teljes egészében megértettünk anélkül, hogy meg tudnánk magyarázni, mi és hogyan történt.

A vallásokban legtöbbször az intuíció a valódi tudás egyetlen forrása. Itt a megszerzett tudás csak világszemlélet, tájékozódás. A keletiek azt mondják, hogy meg kell tanulni a belső szemmel látni és a belső fülekkel hallani.

A téma illetően – nem könnyű olvasmányú – taglalása után a kiváltó okokon rágódva a helybeli történések, az ország jövője, a Kárpát-medencei magyarság sorsa, a fenyegető világháború, a mesterséges intelligencia, a Nagy Testvér jutnak eszembe. És mindig ugyanoda lyukadok ki: gondolkodni kell. A kételkedés azonban már nem lehet tartósan az én asztalom, mert létem alapja annak elfogadása, hogy semmi sem történik az Ő akarata nélkül, és mindig van segítség. A legrosszabb helyzetben is. Hisz tudjuk: ha Ő – a reménység megtestesítője – velünk, ki ellenünk?

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. március 13.

*

ÉLET

A magyar ember a búzát életnek nevezte, mert tisztelettel adózott neki, hisz a jó termés biztosította a megélhetését évről évre. Ezért a gabonamagból készült kenyér nemcsak egy étel, hanem az élet jelképe is.

A vetéstől az aratáson át a kenyér morzsáig minden fontos volt. Régen a gazda megszentelt magot vetett, tiszta ruhába öltözve. Szertartásszerűen. Tavasszal a serkenő búzát pedig ismét megszentelték.

Ha az élet gondolatát folytatjuk, azt látjuk, hogy a búza valójában meghal aratáskor. Ám kenyér sem lenne a búza halála nélkül. Az ősi hagyományaink szerint az emberek aratás után a templomba mentek, hálát adtak Istennek a termésért, a frissen sült kenyér aljára pedig jelképes keresztet rajzoltak a kés hegyével megszelése előtt.

Magát a búzát mintegy 17.000 évesre teszik. Az egyiptomiak, a görögök, a zsidók, majd a keresztények életében egyaránt feltalálható a tisztelete. Hozzánk délkeletről került, a régészeti leletek szerint már a honfoglaló eleink is használták, és a magok királyának tekintették. Ma csaknem mindenki a boltban veszi a kenyeret, de egy ideje – főleg a covidos időszaknak „hála” – egyre többen otthon sütik és készítik hozzá a kovászt. Ez lassan mozgalomméretűvé kezd válni, ami jó dolog. Csak szét kell nézni a világhálón, és receptek özönével találkozunk.

A régi ember gyógyítani is használta a kenyeret, például a friss kenyérbelet a sebek vérzésének csillapítására használta fel. De felfőzött vízhez adva meleg vagy hideg borogatásra is jó volt.

Honnan is jött épp most elő ez a téma? Két kiindulópontja volt a dolognak. Egyrészt tegnap „kicsi Ferikéékkel” sütöttünk az udvaron egy kis bárány- és disznóflekkent, „miccset” és rablópecsenyét. Melléje pedig kenyérkóstoló járt. Mindkét feleség hozta a magáét, és mindkettő finom volt.

Közben – időben párhuzamosan – Kolozsváron zajlott a politikai élet, ahol mindkét miniszterelnök részt vett. Voltak érdekes mozzanatok, beszédek. Ám most Orbán Viktor interjújához kapcsolódik a másik kiindulópont. „A határon túli magyar közösségek nemcsak támogatásra szorulnak, hanem maguk is megerősítik a magyar nemzetet. De nagyon fontos dolog, hogy egy nemzetet mindig úgy kell elképzelni – a magyart mindenképpen –, mint a kenyeret. A belseje, az mindig puhább, és morzsolódik. Ami egyben tartja, az a héja. És a külhoni magyarság az a héj, ami egyben tartja a kenyeret.”

Politikát, választásokat félretéve gondoljunk csak a friss kenyérre. Egyben a legfinomabb. Az illatos, ropogós héja, a még langyos, puha, omlós, szájunkban elolvadó bele csak együtt az igazi. Pár évvel ezelőtt Délvidéken járva és előadást tartva írtam egy esszét, mely szerint a külhoni magyarság mint egy szülő öleli, védi, tartja ölben a kicsi maradék országot, mely a maga során táplálja a védőjét.

Így kerek az egész. Mint egy kenyér.

Megjelent: mkdsz.hu, 2025. október 13.

RENDEZVÉNYEINK (2024–25)

Az MKDSZ honlapján (mkdsz.hu) minden rendezvény visszanezhető, illetve összefoglaló írások olvashatók.

28. Keresztény Civil Fórum a szenvedélybetegségekről

28. alkalommal rendezték meg a Keresztény Civil Szervezetek Országos Fórumát az Országházban. A téma ezúttal a szenvedélybetegségek voltak, különös tekintettel a droghasználatra. A konferenciát *Strommer Pál*, a Magyar Piarista Diákszövetség alelnöke nyitotta meg.

Harrach Péter, a szervező Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ) elnöke, országgyűlési képviselő felidézte a keresztény civil fórum közel másfél évtizedre visszanyúló hagyományait, amely mindig fontos társadalmi kérdésekkel foglalkozott. A szerhasználattal kapcsolatban a közös felelősséget hangsúlyozta; társadalmunk olyan kultúrát hozott létre, ahol a valódi örömet (működő emberi közösségek, tudás, munka, sport, természet, művészet stb.) veszélyes örömpótlékok váltották fel. Ennek megváltoztatása csak közös erőfeszítéssel és hosszabb távon lehetséges – erről szól a drogpolitika.

Horváth László, a kábítószer-kereskedelem felszámolásáért felelős kormánybiztos a szerek elleni küzdelem fontosságáról beszélt, amely – nem túlzás – nemzeti sorskérdés.

Dr. Csáková Ibolya, az ORFK alezredese a ma kapható kábítószeres fajtáit, hatásait és terjesztési útvonalait ismertette, valamint az egyes nemzeti sajtóságokra is kitért.

Riedl Annamária, a Drogkutató Központ társadalmi kapcsolatokért felelős vezetője a nemzetközi droghelyzetről és annak magyar tanulságairól tartott előadást.

Vajda Norbert, a Katolikus Szeretetszolgálat főigazgatója a szenvedélybeteg komplex támogatásáról beszélt.

Marosi Antal nyugalmazott rendőr alezredes szerint nagyon fontos, hogy a kábítószerokról a fiataloknak reális és átfogó képe legyen. A pontos hatásmechanizmust kell ismertetni, mert ezt a gyerekek sokszor nem tudják, ők a marketingből indulnak ki.

A konferencia utolsó előadójaként *Fazekas György* atya hiteles tanúságtétellel szolgált az alkoholfüggőségről, amely nála is gyerekkori hiányokból eredt, és sokáig papi pályáját is beárnyékolta.

A fórum előadói: *Dr. Csákó Ibolya*, az ORFK alezredese (b4), *Vajda Norbert*, a Katolikus Szeretetszolgálat főigazgatója (b3), *Horváth László*, a kábítószer-kereskedelem felszámolásáért felelős kormánybiztos (b2), *Riedl Annamária*, a Drogkutató Központ társadalmi kapcsolatokért felelős vezetője (b1), *Harrach Péter*, az MKDSZ elnöke (j1), *Fazekas György* atya, alkoholt beteget segítő katolikus misszió (j2), *Marosi Antal*, nyugalmazott rendőr alezredes (j3), *Strommer Pál*, a Magyar Piarista Diákszövetség alelnöke (j4).

A 28. Keresztény Civil Fórum közönsége a Parlament felsőházi termében.

*

27. Keresztény Civil Fórum az Országház felsőházi termében – A mesterséges intelligencia kétélűsége

A Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ) 27. alkalommal rendezte meg a Keresztény Civil Szervezetek Országos Fórumát a Parlament felsőházi termében.

A „civil parlament” ülését *Harrach Péter*, az MKDSZ elnöke nyitotta meg, hangsúlyozva, hogy az MI máris beláthatatlan változásokat hozott. „Félni kell az MI-től? Attól nem, de az embertől igen” – jelentette ki a kereszténydemokrata politikus, aki a katolikus egyház ezzel kapcsolatos társadalmi tanítását ismertette.

Hollik István országgyűlési képviselő (KDNP) szintén az új technológia etikai és szabályozási dilemmáit emelte ki, „megkérdezve” magát a mesterséges intelligenciát is. A kereszténydemokrata politikus szerint nemzeti

érdekünk, hogy a mesterséges intelligenciában rejlő lehetőséget kiaknázzuk, de arra is oda kell figyelni, hogy a társadalmi veszélyeit ki tudjuk védeni. A KDNP ezen dolgozik jelenleg – jelentette ki az országgyűlési képviselő.

A konferencián szakmai előadást tartott *Dr. Cserey György*, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Információs Technológiai és Bionikai karának dékánja a mesterséges intelligencia, avagy a gépi tanulás működéséről, kitérve az erkölcsi és filozófiai megfontolásokra is.

Dr. Dringó-Horváth Ida egyetemi docens, a Károli Gáspár Református Egyetem Oktatásinformatikai Továbbképző Központjának vezetője az MI oktatási összefüggéseiről beszélt, különös tekintettel a felsőoktatásra.

Dr. Tóth András habilitált egyetemi docens, a Károli Gáspár Református Egyetem újonnan felállított Digitális és Technológia Tanszékének vezetője a közösségi média térhódításáról és abban a mesterséges intelligencia szerepéről tartott előadást.

Dr. Oberfrank Ferenc, az MTA Köztisztviselői Igazgatója, egyetemi docens előadásában felvázolta, hogy a mesterséges intelligencia hogyan tudja szolgálni és rombolni az egészségünket.

Dr. Prószéky Gábor Széchenyi-díjas programtervező matematikus, egyetemi tanár, a Nyelvtudományi Központ főigazgatója a mesterséges intelligencia és a nyelv kapcsolatáról tartott érdekes előadást.

Tahyné Dr. Kovács Ágnes egyetemi docens, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Környezetjogi- és Versenyjogi Tanszékének tudományos főmunkatársa a mesterséges intelligencia jogi szabályozásáról beszélt.

A résztvevők a Keresztény Civil Fórum hagyományai szerint a *Miatyánk* közös elimádkozásával zárták a konferenciát.

*

KCF Harrach Péter

KCF Hollik István

KCF közönség

32. Kereszténydemokrata Est – Ferencz Orsolya: A Hunor programmal az egész magyar társadalom jól vizsgázott!

Az őszi szezon első Kereszténydemokrata Estjének vendége Ferencz Orsolya úrkutatásért felelős miniszteri biztos volt.

Fellépett *Kiss-B. Atilla* Kossuth-díjas operaénekes, a Budapesti Operettszínház főigazgatója, *Ninh Duc Hoang Long* operaénekes, *Dr. Cseh Dalma*, a Színház és Filmművészeti Egyetem docense és *Kiss-Balbinat Ádám* Junior Prima Díjas hegedűművész is. A hangulat – több mint 30 ilyen szalon után is – egészen különleges és meghitt volt, ami a meghívott vendégek mellett *Harrach Péter*nek, az est házigazdájának és *M. Dobos Marianne*-nak, az est háziasszonyának is köszönhető.

Ferencz Orsolya személyében egész sajátos módon egyesül a kiváló szakember (úrkutató-mérnök) és a konfliktusokat is vállaló, hazájáért mindig tenni kész politikus tehetsége. Az úrkutatásért felelős miniszteri biztos elmondta: Kapu Tibor úrutazása igazi nemzetegyesítő történelmi pillanat volt, amelyre mindannyian régóta vártunk. (Az első és sokáig egyetlen magyar úrhajós, Farkas Bertalan 45 éve, 1980-ban hajtott végre sikeres úrutazást.) Egy ilyen misszió mellett, hogy óriási tudományos teljesítmény, a szó legszorosabb értelmében a haza szolgálata, amelynek nagy tétje van, és az egész világ figyeli – tette hozzá. A Hunor program nagyon megmozgatta a fiatalokat is, Kapu Tiborra 2700 iskolás gyerek volt kíváncsi csak Kaposváron, emellett jelentősen megnőtt az úrkutatással összefüggő egyetemi szakokra jelentkező hallgatók száma is. Erre még generációk fognak emlékezni – jelentette ki a politikus.

Az úrutazás politikai dimenzióját ismertette a miniszteri biztos, országgyűlési képviselő kifejtette: egy ilyen programhoz komoly politikai akarat, kormánydöntés is szükséges, a megvalósítása, illetve hatása ugyanakkor jellemzően túlmutat a négyéves politikai ciklusokon: a Hunor program megvalósítása például hét évet vett igénybe. Hozzátette: az ő szerepe ebben először is az volt, hogy úrkutatóként a magyar úrutazásba vetett hitet kellett a döntéshozók nyelvére lefordítani.

A gazdasági összefüggésekről Ferencz Orsolya elmondta: minden befektetett forintból 6-10 forint térül meg az úrutazás komplex hatásain keresztül,

az előbb említett hazafias érzésekről és motivációs, lelkesítő hatásról nem is beszélve. Hozzátette: ez a vita már az Apollo-programot (az amerikai holdra szállást) is végigkísérte, amely a vietnami háború idején zajlott – ezért is állították le 1972-ben a programot, ami Amerikának később nagy versenyhátrányt okozott a Szovjetunióval szemben. A holdra szállás során kifejlesztett technológia ugyanakkor nagyon gyorsan a mindennapi életünk részévé vált – szögezte le Ferencz Orsolya.

A mostani űrutazás során elvégzett mintegy 60 kísérletnek (ennek közel fele, 25 Kapu Tiborhoz fűződik, gyakran a pihenő- és alvásideje terhére!) már most komoly nemzetközi visszhangja van, a nagy technológiai cégek konkrét megrendeléseket is leadtak, például az 55 grammos sugázmérőkre. Az élőlényekkel (növényekkel, muslicákkal) végrehajtott kísérletek pedig forradalmi gyógyszerekhez, kezelésekhez, új biotechnológiai eljárásokhoz vezethetnek. Tehát az önmagában is látványos űrutazás mögött alap- és alkalmazott kutatások egész sora, egyetemek bővülése, új oktatási programok bevezetése („oktatás- és egészségügy”) húzódik meg.

Hozzátette: a Hunor programmal nemcsak a politikai vezetés és a benne részt vevő űrhajósok, hanem az egész magyar társadalom jól vizsgázott: „15 millió ember hangját vitték fel a világűrbe több mint négy évtized után.” Befejezésül a miniszteri biztos elmondta: a program reményei szerint folytatódni fog, az ő felelőssége, hogy a lehetőségeket a döntéshozók előtt feltárja, amihez már a Kapu Tibor visszatérését követő napon hozzá is látott.

Ferencz Orsolya energiája és sokoldalúsága mindannyiunk számára példa értékű.

*

31. Kereszténydemokrata Est – Gájer László atya: A pápának nincsenek hadosztályai!

A nagy sikerű sorozat vendége Gájer László atya, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának tanszékvezető egyetemi tanára volt.

Az új pápa, XIV. Leó eddigi rövid pápaságát úgy értékelte, hogy nem vetett nagy hullámokat, tehát ő ismét egy kiegyensúlyozó egyházfő lehet.

Magát a római katolikus közösséget globális távlatból úgy jellemezte: ez a legnagyobb a kereszténység körében körülbelül 1,4 milliárd hívővel, amely szám az általános népességnövekedést meghaladó mértékben növekszik. A más vallásokkal való kapcsolatról a tanszékvezető elmondta: azt, hogy a másik mit akar, nem mindig könnyű felismerni, csak a sokrétű párbeszéden keresztül tisztázódhat le, ami nyilvánvalóan veszélyeket is rejt magában.

Akárhogy is, a pápának nincsenek hadosztályai, az ő eszközei a diplomácia, a párbeszéd, a Krisztus szellemében való meggyőzés – tette hozzá. *Harrach Péter*, a házigazda MKDSZ elnöke a beszélgetés zárszavaként elmondta: „A keresztény kultúra tehát lehetőséget ad a hit gyakorlására, ugyanakkor ma már nem feltétlenül kötődik hozzá szervesen. A harcosabb kultúrkereszténység és a jámbor, mélyebben hívő kereszténység összetartozik, mind a kettőre szükség van!”

Kerem pódium

Kerdem közönség

*

30. Kereszténydemokrata Est – Simicskó István és Kocsis Máté: Ma már minden hadszíntér, mindenhol ott kell lenni!

A jubileumi, 30. Kereszténydemokrata Est vendégei *Simicskó István*, a KDNP és *Kocsis Máté*, a Fidesz frakcióvezetője voltak.

Simicskó István, a KDNP frakcióvezetője szerint bár a pártszövetség értékrendje valóban közös, az együttműködésnek pragmatikus okai is vannak: „A Fidesz egy nagy néppárt, tehát széles spektrumot tud képviselni a hazai társadalomban. A KDNP pedig egy történelmi párt, és a fő profilja a keresztény értékrend és ennek a politikai valóságban való kinyilatkoztatása és megvallása.” Kocsis Máté hozzátette: nem a pártstruktúráknak, hanem a kereszténydemokrata értékrendnek van óriási támogatottsága a magyar társadalomban.

A következő kérdés arra vonatkozott, hogy milyen helye, szerepe van a 21. században a kereszténydemokráciának. Kocsis Máté szerint „minden,

ami kötődés nélkülivé tesz egy gyereket, az őt veszélybe sodorja. Ezért kellene a személyes kapaszkodók, amik évszázadok óta ugyanazok: család, hit, haza.” Kocsis Máté és Simicskó István abban is egyetértettek, hogy az online világ mára a legfontosabb politikai küzdőtérre vált, ami a kereszténydemokrata pártoknak kedvezőtlen. Ez egy arctalan világ, a felelősségmentesség világa, ahol a névtelen kommentelők „kiokádják” a lelki problémáikat, és igyekeznek elüldözni a jobboldali érzésű embereket – jegyezte meg a Fidesz frakcióvezetője, hozzátéve, hogy a mi politikai közösségünk ezzel szemben belső irányítással és mértéktartással rendelkezik, ami miatt nem mehetünk egy bizonyos szint alá. Így az interneten mindig gyengébbnek érezzük magunkat, de a választások eredményei ezt rendre megcáfolják – hangsúlyozta.

Simicskó István is úgy gondolja, hogy *„ma már minden hadszíntér, mindenhol ott kell lenni”*, a fiatalok nyelvét is meg kell érteni, meg kell tanulni.

Kerdes pódium

Kerdem közönség

*

29. Kereszténydemokrata Est – Szentkirályi Alexandra: Karácsony Gergely a drága időnket veszi el, miközben a szomszédos nagyvárosok elhúznak!

Szentkirályi Alexandra, a Fidesz–KDNP fővárosi frakcióvezetője volt a Kereszténydemokrata Est rendezvénysorozat vendége.

Frakcióvezető asszony a beszélgetés elején vázolta a Fővárosi Közgyűlésben kialakult állapotokat, melyeket „szürreálisnak” nevezett. Megemlítette például, hogy miközben „a fővárosnak nincsen rendes költségvetése, a baloldali-liberális képviselők folyamatosan különféle politikai performanszokkal” szórakoztatják őket.

A fővárosi Fidesz–KDNP frakcióvezetője az aktuálpolitikai slágertéma, Rákosrendező fejlesztése kapcsán a saját tapasztalatairól számolt be: „zombiapokalipsziszfilm-háttérnek, olyan »visszafoglalta a Földet a természet ötezer évvel az emberiség után« típusú filmek díszletének pontosan elmenne most

a helyszín.” Egy olyan városrésze-ről beszélünk, ahol nincsen más, csak „*kiégett autók meg rengeteg eldobált szemét*” – fogalmazott.

Szentkirályi Alexandra a Karácsony-féle szürreális városvezetés sok részletét említette meg. Ilyen például, hogy számon kérik rajta, ha miniszterekkel tárgyal, majd konkrét ügyekben arra kérik, hogy éljen a kormánynál a befolyásával, vagyis tárgyaljon miniszterekkel. Ha pedig sikerül valamit elérnie, Karácsony Gergely „*gyorsan egy dühös Facebook-posztban ugyanazt kiírja, hogy akkor ez legyen!*”. Ugyanígy folyamatosan támadják a konzervatív (az ő szavaikkal „rendpárti”) városvezetési elképzeléseket is, miközben mindenki szeretné, hogy az utcák tisztábbak legyenek, több közterület-felügyelő legyen elérhető probléma esetén, kiszámíthatóbb legyen a hajléktalanellátás, stb.

Végezetül egy személyes kérdésre válaszolva Szentkirályi Alexandra elmondta: őt nem zavarja, ha női minőségében támadják (ami tehát a baloldal szerint valami negatív dolog), de frusztrálja, hogy „*a drága időnket veszi el Karácsony Gergely*”, akinek a vezetése alatt „*ez a város gyakorlatilag egy helyben áll, és közben a szomszédos nagyvárosok, fővárosok meg húznak el mellettünk*”.

Kerdem pódium

Kerdem csoport

*

28. Kereszténydemokrata Est – Hankó Balázs: Magyarnak lenni büszkeség, magyarnak lenni kiváltság, magyarnak lenni küldetés!

A hagyományos kereszténydemokrata szalon vendége ezúttal *Hankó Balázs* kultúráért és innovációért felelős miniszter volt.

A beszélgetés elején Hankó Balázs a kultúra tágabb felfogásáról beszélt, amely az ő miniszteri portfóliójában is megjelenik. Az ellenzéki kritikákra válaszul hangsúlyozta: *„Magyarnak lenni büszkeség, magyarnak lenni kiváltság, magyarnak lenni küldetés. A fiatalok sikere, az a nemzetünk sikere. A nemzetünk alapja a család: az apa, az anya és a gyerekek.”*

A családtámogatás sem véletlenül szerepel éppen a kulturális miniszteri portfólióban: *„mindent ezért csinálunk, hogy ezen értékvállalásunk mellett azt az anyagi biztonságot meg tudjuk adni a családjainknak, ami aztán a jövőnket*

biztosítja, hiszen a jövőnkben és a jövőnk szempontjából a családjaink a legfontosabbak” – hangsúlyozta a politikus.

Miniszteri portfóliójának másik fontos elemével, az innovációval kapcsolatban kijelentette, hogy azt is a magyar családok és a nemzet szempontjából kell nézni, szemben a nyugati gyakorlattal, ahol sokszor a „kutatást a kutatásért” finanszírozzák. Az innovációs prioritások ezért az egészséges élet, a digitalizáció és a zöldátállás (agrárium és energia). Az innováció témájához is kapcsolódik a gazdasági semlegesség kormányzati koncepciója, ami arról szól, hogy *„azzal [az országgal] kell gazdasági, kutatási, meg minden más értelemben együttműködni, amely Magyarország, a magyar nemzet hasznát hozza”.*

Hankó Balázs végezetül kiemelte, hogy a magyar nemzeti büszkeség és hivatástudat nem jelenti azt, hogy mi elvitatnánk ettől más nemzetek jogát. Mi a büszke nemzetállamokra épített erős Európában vagyunk érdekeltek – szögezte le.

Kerdes pódium

Kerdem kézfogós

*

27. Kereszténydemokrata Est – Deutsch Tamás: Az alkalmatlan brüsszeli vezetőknek távoznuk kell!

A Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ) által rendezett 27. Kereszténydemokrata Est vendége *Deutsch Tamás*, a Fidesz–KDNP európai parlamenti listavezetője volt. Az eseményen beszédet mondott *Hölvényi György* kereszténydemokrata európai parlamenti képviselő is.

Deutsch Tamás az Európai Unió működésével kapcsolatban megjegyezte: „*A baj sokkal nagyobb, mint elsőre látszik. Az az Európai Unió, ami a létezését korszakos kereszténydemokrata politikusoknak köszönheti, ideológiai üldözést folytat sokakkal szemben, és ebben a legdurvább üldözés politikai-ideológiai szempontból éppen a kereszténydemokratákat, a kereszténydemokráciát érinti.*”

Deutsch Tamás hangsúlyozta, hogy ha a választók és a megválasztott szuverenista politikusok is elég bölcsek lesznek, „akkor fordulat lehet az európai politikában, egy nagyon-nagyon komoly fordulat”. Az EP-listavezető ezt annál is inkább szükségesnek és üdvözlendőnek tartaná, mivel az Európai Unió szerinte nemcsak béke- és jóléti projekt, hanem arról is szól, hogy Európa szuverén szereplőként akart megjelenni a világpolitikában, miközben más, nagy hatalommal bíró szereplők gyakorlatilag akadály nélkül érvényesítik az érdekeiket vele szemben. „Az európai érdekek megfogalmazására is képtelen, vagy ha ez megfogalmazódik, a képviselőre képtelen szereplőket el kell zavarni” – hangsúlyozta.

A fiatalok körében divatos kozmopolita felfogással kapcsolatban kifejtette: „A nagyvilágban magyarként sok helyen el lehet élni és boldogulni, de ha baj van, az ember csak a családjára, az anyaországára és a vallási közösségére számíthat, senki másra.”

Kerem csoport

Bóka János végül megerősítette, hogy „bár a magyar kormánynek az Európai Unióval szembeni ambíciós szintje viszonylag alacsony”, és „nekünk már talán az is jó lenne, hogyha békén hagynának”, az európai integrációban ennél jóval nagyobb perspektívák rejlenek. Ha úgy tekintünk rá, „mint az erős és cselekvőképes nemzetállamok szövetségére, ami ezeket a nemzetállamokat még erősebbé és cselekvőképesebbé teszi”.

Kerdem pódium

Kerdem közönsé

Kereszténydemokrata Est Martonvásáron – Harrach Péterrel és Navracsics Tiborral

Nagyon sokan voltak kíváncsiak, telt ház fogadta a KDNP parlamenti képviselőcsoportjának politikusait, *Navracsics Tibor* közigazgatási és területfejlesztési minisztert és *Harrach Pétert*, a párt frakcióvezető-helyettesét a Martonvásári Polgári-Kereszténydemokrata Est keretében rendezett beszélgetésen. A területfejlesztés aktuális kérdései mellett az önkormányzati és az európai parlamenti voksolások is napirenden szerepeltek.

Martonvásár közönség

Martonvásár csoportkép

12. Kerkai Est – Gulyás Gergely: jó lenne, ha a jövőbe nagyobb bizalommal tekintő ország lennénk

Az elsősorban fiataloknak szóló, immár 12. Kerkai Est vendége Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter volt, a kulturális blokkban Heinczinger Miklós, Kossuth-díjas előadóművész lépett fel. Az est háziaszszonya Déri Stefi, a Megafon véleményvezére volt.

Harrach Péter, az MKDSZ elnöke köszöntőjében a Kerkai Jenő Est célkitűzéseit ismertette. A névadó Kerkai Jenő jezsuita szerzetes a két világháború között fontos társadalmi kérdésekkel foglalkozott. Az általa keresztény-nemzeti alapon főként a vidéki fiatalok között szervezett társadalmi mozgalom, a KALOT tagjainak száma meghaladta a mai összes politikai párt együttes taglétszámát. Ha erre mi nem is vagyunk képesek, szeretnénk olyan fórumot biztosítani a mai jobboldali érzelmű fiatalok számára, ahol közösen vitathatjuk meg az aktuális társadalmi kérdéseket, és megismerhetik a politika nem mindig könnyű, de nélkülözhetetlen gyakorlatát is.

Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter először arról beszélt, hogy a közéleti érdeklődést a családjából szívta magába, amelyet a kommunista rendszer elutasítása, ügyvédként pedig a korban nagy fokú függetlenség jellemezett. Már gyerekként részt vett a rendszerváltás körüli tüntetéseken – tette hozzá. Sokáig mégsem gondolta, hogy közéleti pályára lép majd, a családi hagyomány szerint ügyvédnek készült, azonban 2010-ben magával ragadta a politikai változás szele.

Gulyás Gergely – kérdésre – részletesen beszélt az Orbán Viktor miniszterelnökkel való közös munkáról, aki a kétségtelen politikai tehetsége mellett nagyon sok időt tölt az alapos felkészüléssel. A kommunikáció a kormány felsőbb szintjein közvetlen, udvarias, még a „köszönöm” is gyakran elhangzik. Bár a miniszterelnököt nem könnyű valamiről meggyőzni, az érvekre mindig nyitott, a vitákat végig szokta engedni, amíg megszületik a végső álláspont. Gulyás Gergely elmondta még: a miniszterelnököt „nem fertőzte meg” a modern, virtuális világ, talán ennek is köszönhető, hogy mindig teljes figyelemmel van jelen, képes összpontosítani, a figyelme minden részletre kiterjed.

A „Szóló utcai ügyet”, pontosabban rágalmozási ügyet teljes mértékben alaptalannak nevezte. Van néhány gyűlöletközpont az interneten, amelyekből

tízezren teszik fel ugyanazt a kérdést, osztják, kommentelik ugyanazt a rágalmat, így működik ez a rendszer – világította meg a miniszter. Az online világban sajnos nagyon könnyű tisztességes emberek és családok becsületébe gázolni – tette hozzá. Ugyanakkor Gulyás Gergely úgy gondolja, hogy a politikai eredménye ennek az ellenzék számára negatív, még az ő szavazóik józanabban gondolkodó része sem hiszi el az alaptalan, súlyos vádakat. Kellene egy erkölcsi, közéleti minimum, abban a tekintetben is, hogy külföldön mit enged meg magának az ellenzék az ország politikai célú lejáratásában – hangsúlyozta Gulyás Gergely.

A Miniszterelnökséget vezető miniszter kérdésre válaszolva elmondta: az ő személyes ízlésének sem felel meg mindig a karcosabb, harciasabb kommunikáció a mi oldalunkon sem, de „egy nagy néppártba ez talán belefér”. Aki viszont intellektuális tartalmat keres még a politikában, azt csak a mi oldalunkon találja meg – szögezte le. A politika világa leegyszerűsítő, a plakátokra csak néhány szót lehet kiírni, ez a műfajból is következik. A közéleti vitáknak a '90 utáni jellege, ami még nyomokban tartalmazta az érdemi vitákat és a másik meggyőzésének a keresését, sajnos már sehol sem lelhető fel, globálisan megszűnőben van – tette hozzá.

Magyar Péterrel kapcsolatban a kérdés úgy hangzott, hogy bár néha úgy tűnhet, mintha jobboldali értékeket jelenítene meg, a gyakorlatban brüsszeli globalista érdekeket képvisel. Gulyás Gergely egyetértett ezzel a kijelentéssel, a lényeg azonban szerinte nem Magyar Péter személye, hanem az a sok százezer-másfél millió bizonytalan szavazó, akik el fogják dönteni a 2026-os választást. Ők, Gulyás Gergely szerint, elsősorban aszerint döntenek majd, hogy a saját élethelyzetüket hogyan látják, hogyan tudják a jövőjüket elképzelni egy adott kormánnyal. A Tisza Párt mindent megtett azért, hogy a valódi arcát megmutassa, és ez egy elég ocsmány arc – hangsúlyozta a politikus. Hozzátette: az emberek elsősorban jövőt választanak, nem a „rég” vagy „új” arcok érdeklik őket. A Fidesz–KDNP innovatív politikai megoldásait, a családtámogatások kiterjedt rendszerét, a munkahelyek növekvő számát senki nem vitathatja. A fiataloknál a hatalommal szembeni lázadás természetes dolog, ezért a 30 év alattiak meggyőzése a kormányoldalnak valóban „nehézített pálya”, de nem lehetetlen, hiszen az ő jövőjükről is szó van.

A közép-európai helyzetről Gulyás Gergely miniszter elmondta: egyáltalán nem magától értetődő, hogy az itteni országok egyelőre meg tudták

őrizni a kulturális homogenitásukat, amiben Magyarország 2015 után kulcsszerepet játszott. A nyugat-európai szociális ellátórendszer „nagyvonalú”, de ennek árnyoldala, hogy akár munka nélkül is meg lehet élni – világította meg a társadalmi átrendeződés hátterét. Ez odavonzza a migránsokat, akik elsősorban a rokonokhoz mennek, ahol már egy hasonló kultúra van jelen. Németország bevándorlónegyedeiben járva meg lehet spórolni egy török utat – hangoztatta a rendszeresen utazó politikus. Mivel a fiatalok is sokat utaznak, ők szembesülhetnek vele, hogy nem „eleve elrendelt” az, hogy a kulturális homogenitást és a biztonságot megőrizzük – tette hozzá. Itt csak egyszer lehet hibázni, mert aki egyszer bejön, és valamilyen joggal itt tartózkodik, azt nagyon nehéz kitenni, sőt, sokszor már lehetetlen – szögezte le.

Az ukrajnai háború kapcsán a miniszter kifejtette: még Nyugat-Európának se biztos, hogy érdeke Ukrajna EU-csatlakozása, de nekünk biztosan nem. Eddig az Európai Unió megkísérelt viszonylag objektív szabályokat érvényesíteni a tagjelöltekkel szemben, ettől eddig legfeljebb a nagyobb szigorúság irányába tértek el. Ukrajna most semmilyen kritériumnak nem felel meg, nem lehetne felvenni az EU-ba. Egyébként a szegény ukránok is elszenvedői annak, hogy az állam fennmaradása teljes mértékben a külföldi támogatástól függ, ez a háborúval, az alacsony életszínvonallal és az oroszhoz hasonló korrupcióval párosulva nagyon veszélyes elegyet képez a többi tagország számára. A magyar pozíciót „halkan” szerinte sok ország támogatja, de a brüsszeli–amerikai nyomásnak a legtöbben nem mernek ellenállni, ezért jól jön nekik, ha van egy „Fekete Péter”, aki ezt nyíltan felvállalja. Az Ukrajna által követelt biztonsági garanciákhoz sem tudnak érdemben hozzatenni semmit – szögezte le a miniszter.

Egy másik kérdésre válaszolva kifejtette: szerinte az egyházak elég erősek ahhoz, hogy a külső támadásokat kibírják, amíg az a belső indíttatás, amely az egészet létrehozta [azaz Jézus Krisztus lelkülete – a szerk.] megmarad.

„Hogyan látod Magyarországot húsz év múlva?” – hangzott a fiatalok által feltett utolsó kérdés. Gulyás Gergely válaszában elmondta: reméli, hogy legalább annyit fogunk fejlődni, mint amennyit az elmúlt húsz évben sikerült. Másrészt örülne, ha a jövőbe nagyobb bizalommal tekintő ország lennénk – zárta a tartalmas beszélgetést a Miniszterelnökséget vezető miniszter.

Kerkai pódium

Kerkai zene

Kerkai csoportkép

*

11. Kerkai Est – Böjte Csaba atya: Isten selejtet nem teremt!

A 11. Kerkai Est vendége *Böjte Csaba* ferences testvér volt. Az esemény névadója a maga idejében egy társadalmi problémára talált közösségi megoldást, a KALOT-ot. Böjte atya is a környezetében létező, égető társadalmi kérdésre keresett egy közösségi megoldást, így jött létre az árva és utcagyerekeket felkaroló Dévai Szent Ferenc Alapítvány.

Déri Stefi kérdésére Böjte Csaba elmondta, hogy összesen 83 helyiséget hoztak létre eddig a gyerekeknek, jelenleg 714 gyereket gondoznak, de ezek a számok folyamatosan változnak („nem monolit márványtömb”). Hangsúlyozta, hogy meggyőződése szerint „Isten selejtet nem teremt”, minden ember egy műalkotás, világnézetétől vagy képességeitől függetlenül. A szeretetothonok legfontosabb küldetésének nevezte, hogy először is megnyugtassák ezeket a nehéz sorsú gyerekeket.

A ferences szerzetes hangsúlyozta, hogy a bibliai József a család mellett döntött, ez a Szent József-i lelkiület hiányzik ma az emberekből – és ezt az állam nem tudja pótolni.

Ezután kifejtette, hogy az ő intézményei valahol az állami rendszer és a család között helyezkednek el: ezek nyitott intézmények, ahol bármikor meglátogathatók, hazavihetőek a gyerekek. Az ő dolguk összeszedni a sodródó gyerekeket, akikről mások nem gondoskodnak.

Hozzátette: az igazi megoldás persze az lenne, ha a fiatalokat sikerülne „megfertőzni”, hogy jó dolog gyereket nevelni, Mária és Szent József lelkületével az élet mellett dönteni. A többit a Gondviselésre bízhatjuk, nem kell más, mint a kis feladatok precíz, pontos elvégzése – szögezte le. Továbbá: a keresztény lelkiség szerint nem kell a személyes vágyainkat sem kiirtani magunkból, „nem vagyunk fakírok”. Jézus azt mondja, hogy gyűjtsél nyugodtan, csak ne olyan kincseket, amit a moly megrág. Nem baj az sem, ha valaki politikus szeretne lenni – mondta a megjelent, közélet iránt érdeklődő fiataloknak –, csak fogadjuk meg Jézus szavait: ha nagy akarsz lenni, legyél mindenkinek a szolgálja.

Kerkai pódium

Kerkai csoportkép

*

10. Kerkai Est – Rétvári Bence: Magyar Péter az édesanyján kívül minden női hozzátartozóját elárulta!

Rétvári Bence, a Belügyminisztérium parlamenti államtitkára, miniszter-helyettese volt a jubileumi Kerkai est fő vendége.

Rétvári Bence elmondta: Magyarország a nemzetközi statisztikák szerint is az egyik legbiztonságosabb ország, a polgári-keresztény kormány eddigi 15 éve alatt 40%-ára esett vissza a bűnözés. Kiemelte, hogy a fejlett technológia is hozzájárul ahhoz, hogy az utóbbi években Magyarországon minden gyilkost elkaptak. A rendőrségen belül pedig a kor követelményeihez igazodva olyan új nyomozati csoportok alakulnak, mint az online csalásokra vagy a kábítószer-kereskedelemre szakosodók, kommandós és informatikai kapacitással is megtámogatva.

A nemzetközi politikára áttérve hangsúlyozta, hogy a jellegtelen eurokrátiákkal szemben Orbán Viktor egy karakteres politikus, aki ki meri mondani azt, amit az emberek gondolnak – ezt ismerte fel Donald Trump. Az újraelasztott amerikai elnök bebizonyította, hogy a liberális úthengert nemcsak lassítani lehet, hanem visszafordítani is, megerősítve a keresztény-konzervatív értékeket. Ez kétirányú utca, tehát karakteres konzervatív politikával is lehet választást nyerni – hangsúlyozta a kereszténydemokrata politikus.

Az ellenzék új sztárját, Magyar Pétert a politikus „szélkakasnak” nevezte, aki mindig oda áll, ahol „könnyű munkával sok pénzt tud szerezni”. Az ő példája is mutatja, hogy a baloldal már régen nem a maga ura, valójában a médiájuk dönti el, hogy a választók éppen ki mellé állnak, miközben a kormány- és Orbán Viktor-ellenesség lett az egyedüli programjuk. Magyar Péter „az édesanyján kívül minden női hozzátartozóját lehallgatta, megszarolta, a nyilvánosság és a rendőrség elé hurcolta” – hangsúlyozta Rétvári Bence. A baloldal állapotát pedig jól mutatja, hogy nekik ez tökéletesen megfelel – tette hozzá.

Kerkai pódium

Kerkai csoportkép

9. Kerkai Est – Kovács Zoltán: A mi legjobb szövetségünk a valóság!

A 9. Kerkai est vendége Kovács Zoltán kommunikációs államtitkár, nemzetközi kormányzóvivő volt.

Szerinte a brüsszeli politikában egy nagy játszma zajlik, a Bizottság évek óta arra törekszik, hogy felülírja a számára a szerződésekben kijelölt hatáskört, gyakorlatilag föderatív kormányt játszanak.

A Fideszt és a KDNP-t is a soraiban tudó Patrióták Európáért pártcsaládnak több évtizedes, generációk által kiépített politikai struktúrákat kell lebontani, de valakinek hozzá kellett fognia, mivel Európa láthatóan bajban van. Donald Trump megválasztása ugyanakkor kedvező fejlemény, mely jelentősen felgyorsíthatja a változást – közölte.

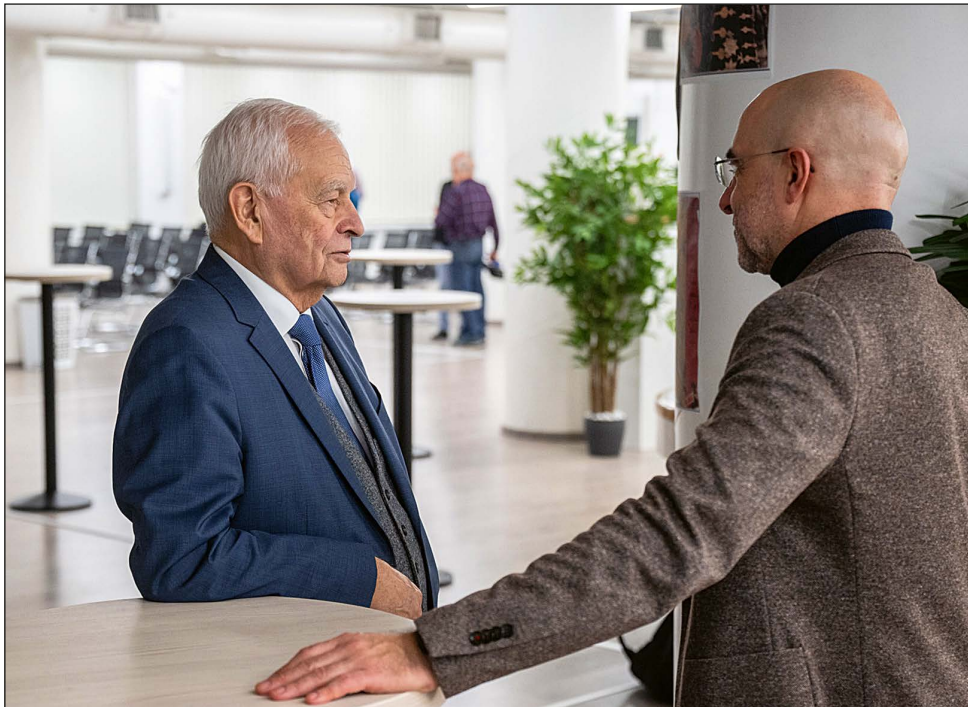
Természetesen az uniós források ügye is szóba került, amit a brüsszeli intézmények egyértelműen az Orbán-kormány politikai támadására használnak, ez már mindenki számára teljesen világos. Ezzel kapcsolatban Kovács Zoltán megjegyezte: nem véletlen, hogy a magyar uniós elnökség a versenyképesség témáját tűzte zászlajára. Nagyon felgyorsult ugyanis az a folyamat, ami Európában a versenyképesség csökkenését eredményezi. Az, hogy most politikai fegyverként használják ezeket a pénzeket, nemcsak végtelenül erkölcstelen, hanem az uniós versenyképességet is komolyan rontja – szögezte le Kovács Zoltán.

Egy következő kérdésre válaszolva az államtitkár elmondta: a politikai stílus a rendszerváltás óta is rendkívül sokat romlott, ez a társadalmi feszültségeket és a túlmediatizált világot tükrözi vissza. A politika impulzusalapúvá válik, nagyon sok benne az érzelem. Ide kapcsolódik a Magyar Péter-jelenség is. Ugyanakkor a nemzetközi szóvivő hangsúlyozta, hogy bármennyire is túlmediatizált világban élünk, hosszabb távon a valóságnak, a hitelességnek még mindig kulcsszerepe van. Ezzel kapcsolatban Orbán Viktor miniszterelnököt idézte: „a mi legjobb szövetségünk a valóság”.

*

Kerkai pódium

Kerkai HP+Kovács

8. Kerkai Est – Kubatov Gábor: Ma a leglázázóbb dolog konzervatívnak lenni!

Az immár hagyományosnak számító, nyolcadik Kerkai Est vendége *Kubatov Gábor* országgyűlési képviselő, a Ferencvárosi Torna Club elnöke volt. A beszélgetés elején a CPAC konferencián is elmondott választási jelmondatot – „*Szenvedtünk, kitartottunk, győztünk*” – jártuk alaposabban körbe, amely Ravasz László református püspöktől származik. 2002 után a választáson alulmaradt Fidesz hasonló helyzetben találta magát, hiszen minimális médiahátszéllel kellett felvennie a versenyt az újra megerősödött posztkommunista-liberális szövetséggel szemben. A mai jobboldal, a Fidesz–KDNP szövetsége Kubatov Gábor szerint az akkor kialakult küzdőszellemének köszönheti páratlan sikereit: „*Ha igazad van, és ezért hajlandó vagy tenni, eredményt érhetsz el.*”

A Fidesz pártigazgatója és alelnöke kiemelte a radikálisan átalakuló társadalmi és médiakörnyezetet, ahol a személyes kapcsolatok egyre inkább az online térbe tevődnek át, az internetes platformok kiszorítják a hagyományos médiumokat. Leszögezte: ma Brüsszel jelenti a legnagyobb kihívást, ahol még a jobboldalinak nevezett Európai Néppárt is balra tolódott, feladtak mindent, ami eredetileg konzervatív és kereszténydemokrata érték volt.

Helyzetértékelését kiegészítette még azzal is, hogy Nyugat- és Észak-Európában nagyon kényelmesen szeretnének élni az emberek, keveset akarnak dolgozni, drágul az energia, és a kínai konkurenciának hála már nagyrészt a technológiai előnyünket is elveszítettük. Ezt súlyosbítja még a „demográfiai tél”, a család- és gyermekcentrikus szemlélet feladása, sőt, egyre súlyosabb megbélyegzése, párhuzamosan az erős szociális rendszerek túlterhelésével.

A beszélgetés második része a sport és a Ferencváros körül zajlott. Kubatov Gábor részletesen mesélt a hírhedt ferencvárosi ultrákról, akiket a baloldali hazugságokkal szemben egyáltalán nem lehet irányítani (és ha valaki megpróbálja, akkor épp az ellenkezőjét teszik), de hazaszerető emberek, akik tudnak áldozatot is hozni a hazájukért.

*

Kerkai csoportkép

Kerkai ajándék

7. Kerkai Est – Lázár János: Mi ütésre keményedünk!

A Kerkai Est a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ) fiataloknak szóló közéleti rendezvénye, amelynek házigazdája *Harrach Péter*, a keresztény közéleti egyesület elnöke. A *Lázár János* építési és közlekedési miniszterrel folytatott beszélgetés középpontjában a szuverenitásvédelem kérdése állt, amit Lázár János szerint le kell tudnunk fordítani a választópolgárok nyelvére. Az egész kérdés mögött a nemzeti-kulturális különbségek feloldásában hívó globalisták és az erős, hagyományaikra büszke közösségek önkéntes partnerségére törekvő patrióták világméretű küzdelme áll. Ebben a küzdelemben óriási szerepe van a kereszténydemokráciának, amely történelmileg – a 19. században – az első komoly választ adta a baloldali, egalitárius eszmék terjedésére, és a mai társadalmi egyenlőtlenségekre is érvényes válasza van. „Minden konzervatív párt szülei kereszténydemokraták voltak” – jelentette ki az építési és közlekedési miniszter, hozzátéve, hogy a patrióta politika pillérei még a nemzetépítés és a család-támogatás.

A közéleti, politikai ambíciókat dédelgető fiataloknak a miniszter az „egy kézfogás, egy szavazat” régi elvét ajánlotta a figyelmébe: el kell menni minél több választóhoz, és személyesen találkozni velük. A választási kampány a „csapatok összerázására”, a „hitelesség megtartására” is kiváló lehetőség. „Mi ütésre keményedünk” – szögezte le a harcedzett miniszter és országgyűlési képviselő.

A személyes ambícióit firtató kérdésre Lázár János azt válaszolta, hogy „érett emberként” már nem lenni, hanem tenni akar a politikában. Az ő szemei előtt most leginkább a következő gazdasági konjunktúra lebeg, amikor Magyarországnak újra esélye lesz arra, hogy az európai mezőnyben „egy magasabb kategóriába” lépjen. Ehhez azonban a kereszténydemokrata, patrióta politikus szerint meg kell oldanunk a demográfiai problémáinkat, tovább kell erősíteni a hadseregünket és gyarapítani a nemzeti vagyont. Ez pedig nem fog menni a Fidesz–KDNP új generációjának tevékeny közreműködése nélkül – hangsúlyozta Lázár János.

Kerkai pódium

Kerkai közönség

Kerkai csoport

*

6. Kerkai Est – Navracsics Tibor: A fiatalokat leginkább azzal lehet ösztönözni, hogyha szeretjük őket!

A 6. Kerkai Est vendége *Navracsics Tibor* közigazgatási és területfejlesztési miniszter volt, akinek frappáns, szókimondó stílusát nagyon értékelte a főleg fiatalokból álló közönség. A közéleti rendezvény telt házzal zajlott.

Navracsics Tibor a tapolcai térség országgyűlési képviselőjeként úgy látja, a Balaton fő kérdése az, hogy úgy tekintünk rá, mint egy üdülőövezetre, vagy úgy, mint egy lakótérre. Budapestről nézve a Balaton *„mindig napernyő, felfújtt strandlabda, gumimatrac, boldogan hancúrozó gyerekek és nyár”*. Az ott élők számára viszont van *„ősz, tél, tavasz meg egy csomó olyan nagyon-nagyon sok gonddal küzdő fiatal, akik szeretnék elkezdni az életüket ott, lehetőség szerint az ottani falvakban vagy kisvárosokban, vagy olyan idősok, akik küzdenek az elégtelen közszolgáltatásokkal, amelyek a párezres falvakra vannak méretezve, és nem tudják kiszolgálni a két-három-négyszeresére duzzadt népességet nyáron, és ebből adódóan állandóan ellátási problémák vannak”* – szögezte le a területfejlesztési miniszter. A lakásarak a budapestivel azonosak, ami szinte lehetetlenné teszi a közös életkezdést a helyben élő fiataloknak – folytatta. A „Balaton-probléma” Navracsics Tibor szerint csak akkor oldható meg, ha

egyszerre gondolunk rá kulturális, gazdasági, turisztikai és mezőgazdasági térségként (például a világhírű borászatok).

Az egyik legszemélyesebb kérdés talán az volt, hogy miniszter úr mennyire tudja összeegyeztetni a személyes hitét a politikával. Navracsics Tibor erre is őszinte választ adott: *„Többnyire. [...] Az ember igyekszik, nem véletlenül vagyunk gyarlók, és a politika ebből a szempontból különösen nehéz terep persze, de azt kell mondanom, hogy talán 50 százalékot meghaladó arányban.”*

A fiatalok, különösen a roma fiatalok felkarolásával kapcsolatban pedig úgy nyilatkozott: *„szerintem a fiatalokat leginkább azzal lehet ösztönözni, hogyha szeretjük őket, beszélünk hozzájuk, adunk nekik lehetőséget, engedjük, hogy menjenek előre, hogy hibázzanak, hogy kijavítsák, hogy érezzék azt, hogy támogatva vannak.”*

Kerkai pódium

TARTALOM

SURJÁN LÁSZLÓ ÍRÁSAI

A progresszió közelgő alkonyáról	7
Fulton Sheen az idők jeleiről	8
Ezer zsibbadt vágyból erős akarat	12
ACLU, mi az?	14
Gondolatok november 7-ére	16
Töprengés és kórrajz	18
Ne bántsd a magyart!	19
Rendezhető-k-e közös dolgaink?	21
Horvát – magyar	24
<i>A ködbe vesző múlt</i>	25
<i>Horvát önállóság</i>	26
<i>Buzdítás</i>	26
Áttörés	27
Fogadj szívedbe!	29
Galagonyás	32

HARRACH PÉTER ÍRÁSAI

Az egyház igazi arca	35
Valóság és Igazság	37
Háborúpártiak és békepártiak: A felszín alatt	38
Emlékezés Mohácsra	40
Kereszténység és politika	42
A szabadság tiszta vágya	45
Nincs új a Nap alatt... ..	46
Személy és közösség a katolikus gondolkodásban	48
A béke több mint a háború vége	50
Az eszmék között nincs kompromisszum	51
A teremtésvédelem radikalizmusa	55
Keresztes Sándorról (parlamentari felszólalás)	57
Öregedés	59

HOJDÁK GERGELY ÍRÁSAI

Digitális nemzedékváltás	61
Isten a gépben?	63
Kettős mérce, Brüsszel a neved!	65
Medvetánc 1956 körül	67
Brüsszeli felnövéstörténet	71

Az eltűnt baloldal nyomában	73
A király meztelen (meg amúgy szakállas nő is)	76
Miért boldogtalanok a mai fiatalok?	79
A „felborult U görbe”: a Z generáció a legboldogtalanabb?	79
A romló mentális állapot már gyermek- és kamaszkorban kimutatható	80
Feszültségek, stressz és a digitális tér szerepe	81
Miért nem tud a hagyományos rendszer lépést tartani?	82
Lehetséges irányok és megoldási kísérletek	82
Összegzés és reflektív gondolat	83

KOVÁCS FERENC ERIK ÍRÁSAI

Olimpiát Budapestre!	85
„Robot úr, az ágytálatat legyen szíves!”	88
Karcoljunk-e felhőket?	93
Egy befoltozandó szövet	93
Haladás versus megőrzés	94
Magaslati pontjaink	96
Hazaérni az életkorunkba	97
Bűnbeesés után	99
Töprengések egy utópiáról	100
„Végtelenségig meghosszabbíthatjuk az életünket”	100
A nanohadosztályoktól a permanens transzplantációig	102
Lapozzunk hát!	103
Meghackelve és feltöltve	105
Van még kérdés? Van.	107
Munkában a Központi Bizottság	109
Ember-e az ember?	111
Árral szemben focizni	114
Demokráciaméretegetés román módra	116

CSEPELI KÁLMÁN ÍRÁSAI

Hogy néz ki egy transznyugdijas?	121
Kis politikai demográfia – avagy kinek is dolgozik az idő?	125
Számokban az együttéléstről	129
Óramutatók kényszerpályája	135

KEMÉNYFI KORNÉL ÍRÁSAI

A pázmányos szivárványművelet margójára	139
Amikor az ígéret csak szép szó	140
Atombomba mandínerből	142
Konzervatív némaság	144
Összegezzünk!	146
Önrománosítás a Székelyföldön	147
„Nekünk, székelyeknek...”	147
Drakula, a GDP-pörgető	149
Mit ér az erdélyi turizmus, ha magyar?	151
Magyar–ruszin, két jó barát?	154

<i>A „gens fidelissima” évszázadai</i>	155
<i>Ruszin–magyar autonómiaürekvések, román–szlovák irredentizmus</i>	157
<i>Magyar–ruszin együttélés Kárpátalján</i>	158
PÁLMAI TAMÁS ÍRÁSAI	
67	161
Ami megtart	162
Az igazi veszély	163
Békés, a székeleyek és a világűr	165
Elválaszthatatlanul	166
Hullámzó hangulatban	168
Egyensúly	169
Láncszemek	171
Megérzés és remény	172
Élet	173
RENDEZVÉNYEINK (2024–25)	
28. Keresztény Civil Fórum a szenvedélybetegségekről	175
27. Keresztény Civil Fórum az Országház felsőházi termében	
– A mesterséges intelligencia kétélűsége	177
32. Kereszténydemokrata Est – Ferencz Orsolya:	
A Hunor programmal az egész magyar társadalom jól vizsgázott!	181
31. Kereszténydemokrata Est – Gájer László atya:	
A pápának nincsenek hadosztályai!	184
30. Kereszténydemokrata Est – Simicskó István és Kocsis Máté:	
Ma már minden hadszíntér, mindenhol ott kell lenni!	185
29. Kereszténydemokrata Est – Szentkirályi Alexandra: Karácsony Gergely	
a drága időnket veszi el, miközben a szomszédos nagyvárosok elhúznak!	187
28. Kereszténydemokrata Est – Hankó Balázs: Magyaroknak lenni büszkeség,	
magyarnak lenni kiváltság, magyarnak lenni küldetés!	189
27. Kereszténydemokrata Est – Deutsch Tamás:	
Az alkalmatlan brüsszeli vezetőknek távoznuk kell!	191
26. Kereszténydemokrata Est – Bóka János:	
Brüsszeltől nekünk már az is jó lenne, hogyha békén hagynának!	193
Kereszténydemokrata Est Martonvásáron	
– Harrach Péterrel és Navracsics Tiborral	195
12. Kerkai Est – Gulyás Gergely:	
jó lenne, ha a jövőbe nagyobb bizalommal tekintő ország lennénk	196
11. Kerkai Est – Bőjte Csaba atya: Isten selejtet nem teremt!	200
10. Kerkai Est – Rétvári Bence:	
Magyar Péter az édesanyján kívül minden női hozzátartozóját elárulta!	202
9. Kerkai Est – Kovács Zoltán: A mi legjobb szövetségésünk a valóság!	204
8. Kerkai Est – Kubatov Gábor: Ma a leglázázóbb dolog konzervatívnek lenni!	206
7. Kerkai Est – Lázár János: Mi ütésre keményedünk!	208
6. Kerkai Est – Navracsics Tibor:	
A fiatalokat leginkább azzal lehet ösztönözni, hogyha szeretjük őket!	210

A kötet megjelenését támogatta:
Nemzeti Együttműködési Alap
Miniszterelnökség
Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.

**Nemzeti
Együttműködési
Alap**

MINISZTERELNÖKSÉG

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

Valóság és igazság

Első kiadás

Kiadta: Magyar Kereszténydemokrata Szövetség (MKDSZ)
a Méry Ratio Kiadó gondozásában, 2026

Felelős kiadó: Magyar Kereszténydemokrata Szövetség
(MKDSZ) elnöke

Szerkesztő: Hojdák Gergely

Lektorálta: Hojdák Annamária

Nyelvileg gondozta: Berki Artúr Imre

A könyvet tervezte: Rudinsky Roland

Nyomta és kötötte: Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen Felelős
vezető: György Géza vezérigazgató

A borító Raffaello Az athéni iskola című freskójának
felhasználásával készült.

ISBN 9786156284693